

UGDYMO PLĖTOTĖS CENTRAS

Kvalifikacijos tobulinimo paslaugų įtaka praktinei bendrojo ugdymo mokyklos mokytojo veiklai

Tyrimo ataskaita

Dr. Albinas Kalvaitis

Vilnius, 2014

TURINYS

<i>I. Tyrimo pagrindimas ir problema.....</i>	2
<i>II. Tyrimo tikslas.....</i>	5
<i>III. Tyrimo objektas.....</i>	5
<i>IV. Tyrimo uždaviniai.....</i>	5
<i>V. Tyrimo imties tūrio apibrėžimas.....</i>	6
<i>VI. Tyrimo instrumento apibūdinimas</i>	10
<i>VII. Tyrimo ištekliai</i>	21
<i>VIII. Tyrimo organizacinės procedūros</i>	21
<i>IX. Tyrimo laikas</i>	21
<i>X. Tyrimo respondentų socialinės demografinės charakteristikos.....</i>	22
<i>XI. Pirmojo tyrimo uždavinio sprendimas</i>	39
<i>Pirmojo tyrimo uždavinio sprendimo apibendrinimas</i>	<i>64</i>
<i>XII. Antrojo tyrimo uždavinio sprendimas</i>	70
<i>Antrojo tyrimo uždavinio sprendimo apibendrinimas</i>	<i>88</i>
<i>XIII. Trečiojo tyrimo uždavinio sprendimas</i>	91
<i>Trečiojo tyrimo uždavinio sprendimo apibendrinimas.....</i>	<i>107</i>
<i>XIV. Ketvirtojo tyrimo uždavinio sprendimas</i>	110
<i>Ketvirtojo tyrimo uždavinio sprendimo apibendrinimas</i>	<i>116</i>
<i>XV. Penktojo tyrimo uždavinio sprendimas.....</i>	118
<i>Penktojo tyrimo uždavinio sprendimo apibendrinimas</i>	<i>126</i>
<i>Pagrindinės tyrimo išvados ir rekomendacijos.....</i>	128
<i><u>Priedas.</u> Tyrimo suminiai duomenys</i>	135

I. Tyrimo pagrindimas ir problema. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos raidos gaires nustato Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. V-899 patvirtinta Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija. Joje formuluojama šio dokumento paskirtis – pasiūlyti šiuolaikinę pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sampratą bei teisinius ir administracinius mechanizmus, kurie leistų įtvirtinti pedagoginių darbuotojų (mokytojų, dirbančių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio, individualizuotas ar socialinių įgūdžių ugdymo, profesinio mokymo, neformaliojo švietimo programas, taip pat pagalbos mokiniui specialistų) nuolatinio kvalifikacijos tobulinimo asmeninę ir institucinę motyvaciją, užtikrintų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų kokybę ir tikslingą bei veiksmingą lėšų, skiriamų iš biudžeto pedagogų kvalifikacijai tobulinti, naudojimą. Koncepcija teisiniu požiūriu turi būti įgyvendinta pakeitus atitinkamus teisės aktus. Nors Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija patvirtinta 2012 m. viduryje, po dvejų metų, pasibaigus 2014 m. pirmajam ketvirčiui, dar daugelis koncepcijoje reglamentuojamų dalykų nėra praktiškai įgyvendinti. Kita vertus, šis dokumentas apibrėžia kvalifikacijos tobulinimo esmę ir nustato šio proceso tobulinimo kryptis.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje apibrėžiama:

- pedagogų kvalifikacijos tobulinimo samprata ir principai,
- pedagogų kvalifikacijos reguliavimo priemonės ir ribos,
- pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sritys ir formos,
- pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėjai ir jų pripažinimas.
- pedagogų kvalifikacijos tobulinimo planavimas ir vertinimas.

Kitas dokumentas, kuriuo remiamasi organizuojant Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, yra Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. ISAK-556 patvirtinti Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai. Akivaizdu, kad šie nuostatai ne visiškai dera su vėliau patvirtinta Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija.

Tais pačiais metais (2007-aisiais) Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. ISAK-54 patvirtintas mokytojo profesijos kompetencijos aprašas. Šiame apraše nustatoma, kad visas mokytojo kompetencijas galima dalyti į keturias dalis:

- bendrakultūrinę kompetenciją,
- profesines kompetencijas,
- bendrąsias kompetencijas,
- specialiąsias kompetencijas.

Mokytojo profesijos kompetencijos apraše išsamiai apibūdinama bendrakultūrinė kompetencija, profesinės ir bendrosios kompetencijos. Apibūdinant specialiąsias kompetencijas tik nurodoma, kad tai – mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, lemiančios sėkmingą jo veiklą konkrečiame ugdymo turinio konkreste (srityje).

Vykdamas Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamo projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ (projekto Nr. VP1-2.2-ŠMM-02-V-01-006) veiklas, buvo atliktas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo padėties ir perkvalifikavimo poreikių tyrimas. Tyrimo lauko darbai atlikti 2011 m. kovo 21 d. – balandžio 14 d. UAB „RAIT“ atliko kompleksinį mokslinį tyrimą. Jame buvo įvertinta pedagogų kvalifikacijos tobulinimo padėtis ir perkvalifikavimo poreikiai priešmokyklinio ugdymo, bendrojo lavinimo ir vaikų neformaliojo švietimo įstaigose. Tyrimas buvo dviejų dalių: kiekybinis – reprezentatyvi mokytojų apklausa (F2F metodas); kokybinis – 5 fokusuotų grupių (mokytojai, dirbantys mokykloje iki 3 metų; mokytojai, dirbantys mokykloje daugiau negu 5 metus; mokyklų administracijų darbuotojai, priešmokyklinio ugdymo mokytojai, neformaliojo švietimo įstaigų mokytojai) diskusijos ir 15 struktūruotų interviu. Per šį tyrimą apklausiant bendrojo ugdymo mokyklų mokytojus nustatyti toliau išvardijami dalykai.

- Beveik visi mokytojai aktyviai dalyvavo pedagogų tobulinimo programose.
- Naudingiausiomis kasdieniam mokytojų darbui tobulinimosi sritimis bendrojo lavinimo įstaigų pedagogai laiko tokias pedagoginės sistemos sritis kaip ugdymo metodų, ugdymo turinio ir mokymosi motyvacijos tobulinimas. Naudingiausiomis kvalifikacijos tobulinimosi formomis mokytojai laiko tradicines formas – pirmiausia seminarus, kuriuose dažniausiai ir tobulinosis per pastaruosius trejus metus. Antroje vietoje pagal naudingumą – kursai. Kitos tobulinimosi formos pagal naudingumą – edukacinės išvykos, konferencijos ir savišvieta. Mažai mokytojų naudingais laiko ir nuotolinį bei tęstinį mokymąsi, stažuotes. Neabejotinai naudingiausiu laikomas profesinių kompetencijų ugdymas. Antroje–trečioje vietoje pagal naudingumą kasdieniame darbe – specialiųjų ir bendrųjų kompetencijų ugdymas. Naudingiausiomis tobulinimosi vietomis išlieka vietinės švietimo įstaigos, kuriuose

dažniausiai ir buvo tobulinamasi per pastaruosius trejus metus: kitos švietimo įstaigos tame pačiame mieste ar rajone ir sava švietimo įstaiga, kurioje mokytojas dirba.

- Bendrojo lavinimo švietimo įstaigų 5–12 klasių mokytojai tobulinimuisi per metus, neskaitant savišvietos, skiria 46 valandas, savišvietai – 212 valandų. Tobulinimuisi ne savišvietos būdu mokytojai galėtų skirti vidutiniškai 55 valandas per metus, o tai sudaro 20 proc. daugiau laiko negu skyrė tyrimo metu. Tobulinimuisi savišvietos būdu galėtų skirti vidutiniškai 216 valandas per metus, o tai sudaro tik 2 proc. daugiau laiko negu skyrė tyrimo metu.
- Labiausiai bendrojo lavinimo švietimo įstaigų pedagogai pasigenda kvalifikacijos tobulinimo finansavimo alternatyvų. Didesnei daliai šio pogrupio mokytojų iš dalies ar visiškai pakanka metodinės medžiagos savišvietai, su ugdymo turiniu susijusios medžiagos, institucijų, vykdančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą, švietimo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo, kvalifikacijos tobulinimo renginių pasirinkimo galimybių.
- Kalbėdami apie tobulinimąsi skatinančius veiksnius, bendrojo lavinimo švietimo įstaigų mokytojai į pirmiausia mini profesinius motyvus: geresnių ugdymo rezultatų ir profesinio tobulėjimo siekį bei savo kompetencijų tobulinimą. Praktiškus (pragmatiškus) tobulėti skatinančius motyvus (ypač būdingus verslo sektoriaus darbuotojams) – karjeros ar aukštesnės kvalifikacinės kategorijos galimybės, didesnio atlygio galimybės – įvardijo mažiau negu kas dešimtas šio pogrupio mokytojas. Svarbiausi mokytojų kvalifikacijos tobulinimo renginio pasirinkimui turintys įtakos kriterijai: renginio turinys, renginio nauda kasdieniam pedagogo darbui, taikomi darbo metodai, asmeninių poreikių kvalifikacijos tobulinimui atitikimas.
- Informacijos apie tobulinimosi galimybes (tiekėjus, įstaigas) bendrojo lavinimo švietimo įstaigų mokytojams greičiau pakanka negu trūksta visose tirtose srityse. Šiek tiek labiau pasigendama informacijos apie pedagogų kvalifikacijos tobulinimo finansavimą, mažiausiai – informacijos apie pedagogų kvalifikacijos tobulinimo renginius (jų formą, turinį, sritis). Pagrindiniais informacijos apie tobulinimąsi šaltiniais mokytojams yra savos švietimo įstaigos administracija ar vadovai ir internetas (bendrai). Šiek tiek mažiau pedagogų gavo informacijos iš specializuotų interneto portalų pedagogams, specializuotos spaudos pedagogams, reklaminių ar informacinių leidinių pedagogams, tad šiuos informacijos kanalus galima laikyti nepakankamai išnaudojamais informacijos apie pedagogų tobulinimąsi sklaidai.

- Beveik kas antras mokytojas teigė, kad jo švietimo įstaigoje dauguma ar didesnė dalis bendrojo lavinimo įstaigų pedagogų patys susirenka informaciją apie jiems reikiamas tobulinimosi programas (kursus), o administracija (vadovas) tik tvirtina jų pasirinkimą. Likusioji pusė teigė, kad renkantis ir priimant sprendimus aktyviai dalyvauja mokyklos administracija ir vadovai. Daugumoje bendrojo lavinimo švietimo įstaigų yra naudojami patvirtinti pedagogų ugdymo planai: du trečdaliai mokytojų teigia, kad jų švietimo įstaigoje naudojamas įstaigos patvirtintas kvalifikacijos tobulinimo planas, beveik penktadalis mokytojų tvirtina, kad naudojamas metodinės grupės darbo plane patvirtintas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo planas. Tik kiek daugiau negu pusė mokytojų patys renka ir sistemina informaciją apie pedagogų tobulinimąsi. Kitai pusei tokią informaciją surenka ir pateikia švietimo įstaigos administracijos atstovas, vadovas ar kitas atsakingas už tokios informacijos surinkimą darbuotojas.

Vykdamas Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamo projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ (projekto Nr. VP1-2.2-ŠMM-02-V-01-006) (II etapas) veiklas, buvo parengtas pedagogo profesijos kompetencijų aprašo projektas. Jame apibrėžta pedagogo kompetencijos samprata, pedagogo kompetencijų struktūra, pedagogo profesijos kompetencijų lygmenys, pedagogo profesijos augimo kriterijai. Pažymėtina, kad pedagogo profesijos kompetencijų aprašas vis dar egzistuoja tik kaip projektas. Kita vertus, giliau paanalizavus pedagogo profesijos augimo kriterijus ir lygmenis aiškėja, kad jame dar yra ne iki galo išdiskutuotų dalykų.

Bet kuriuo atveju akivaizdu, kad būtina aiškintis šiuo metu Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose organizuojamo mokytojų kvalifikacijos tobulinimo kryptis ir tendencijas, taip pat aiškintis bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų požiūrį į kai kurias vis dar diskutuojamas mokytojų kvalifikacijos tobulinimo naujoves.

II. Tyrimo tikslas. Nustatyti kvalifikacijos tobulinimo įtaką Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose dirbančių mokytojų praktinei veiklai.

III. Tyrimo objektas. Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sąlygos, būdai ir formos bendrojo ugdymo mokykloje.

IV. Tyrimo uždaviniai. Tyrimui keliami šie uždaviniai:

- 1) nustatyti, kaip šalies bendrojo ugdymo mokyklose įgyvendinamos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje numatytos nacionalinės pedagogų kvalifikacijos sistemos tobulinimo gairės;
- 2) išsiaiškinti, kokius kvalifikacijos tobulinimo renginius dažniausiai renkasi Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai;
- 3) apibūdinti, kokie kvalifikacijos tobulinimo renginiai priimtinausi šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokytojams;
- 4) išsiaiškinti, kaip šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai vertina kai kuriuos Ugdymo plėtotės centro (UPC) diskutuojamus su kvalifikacijos tobulinimu susijusius klausimus;
- 5) nustatyti, ar susijusi mokytojų metodinė ir kvalifikacijos tobulinimo veikla; jei taip, kaip yra susijusi.

V. Tyrimo imties tūrio apibrėžimas. Tyrimo uždaviniai sprendžiami atliekant Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose dirbančių mokytojų apklausą. Rengiantis tyrimui nutarta apklausti trijų ugdymo sričių mokomųjų dalykų mokytojus:

- 1) socialinio ir dorinio ugdymo;
- 2) gamtamokslinio ugdymo
- 3) kalbinio ugdymo.

Ugdymo sritys atrinktos atsižvelgus į kiekvieno mokomojo dalyko mokytojų skaičių ir pasiskirstymą Lietuvoje. Siekta, kad būtų apklausti kelių mažiau giminingų mokomųjų dalykų atstovai ir kad šių mokomųjų dalykų atstovų skaičius Lietuvoje būtų bent tarpusavyje palyginamas. Dėl šios priežasties, pavyzdžiui, buvo atsisakyta į tyrimo imtį įtraukti pradinio ugdymo ar matematikos mokytojus. Išanalizavus mokytojų Lietuvoje skaičių pagal mokomuosius dalykus, pasirinkta apklausti geografijos, fizikos ir rusų (užsienio) kalbos mokytojus.

Buvo pasirinktas toks respondentų atrankos modelis:

- 1) sudaromas Lietuvos modelis, į kurį patekusios savivaldybės pagal tyrimui svarbius rodiklius atitiktų visos šalies charakteristikas;
- 2) į tyrimą įtraukiamos visos Lietuvos modeliui priskirtų savivaldybių teritorijoje veikiančios bendrojo ugdymo mokyklos;
- 3) tyrime pakviestose dalyvauti mokyklose stengiamasi apklausti visus į tyrimo imtį patekusios mokyklos mokytojus.

Atrenkant savivaldybes, kuriose buvo siekiama apklausti kaip galima daugiau ten dirbančių mokytojų, remtasi tyrėjo jau daug metų naudojama šalies savivaldybių tipologizacija¹. Šalies oficialioje statistikoje naudojamas tik visų savivaldybių grupavimas į miestų ir rajonų savivaldybes. Šie rajonai skiriasi tiek savo dydžiu, tiek mieste gyvenančių gyventojų dalimi. Miestuose, kur gyventojų tankis didesnis negu kaime, iš esmės skiriasi sąlygos organizuoti bendrąjį ugdymą: pagal visai kitus principus teritoriškai išsidėstęs bendrojo ugdymo mokyklų tinklas, mokyklose mokosi skirtingas mokinių skaičius, o tai lemia ir skirtingą mokytojų skaičių mokykloje. Nuo mokytojų skaičiaus bei gyvenamojo punkto, kur įsikūrusi mokykla, dažnai priklauso, kaip sprendžiamos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo problemos.

Pagal tyrėjo naudojamą šalies savivaldybių tipologizaciją, norint atspindėti Lietuvos specifiką, būtina išskirti keturis Lietuvos savivaldybių tipus²:

1. Miestų savivaldybės (nėra kaimo gyventojų arba jų skaičius statistiškai nereikšmingas: Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Neringos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių, Visagino ir Vilniaus miestų savivaldybės).
2. Labai urbanizuotų rajonų savivaldybės (miestuose gyvena daugiau negu 50 proc. visų rajono gyventojų: Akmenės, Birštono, Druskininkų, Elektrėnų, Jonavos, Kazlų Rūdos, Kėdainių, Kretingos, Marijampolės, Mažeikių, Plungės, Rokiškio, Švenčionių, Tauragės, Telšių, Trakų, Ukmergės ir Utenos savivaldybės).
3. Mažai urbanizuotų rajonų savivaldybės (miestuose gyvena nuo 32 iki 46 proc. visų rajono gyventojų: Anykščių, Biržų, Ignalinos, Joniškio, Jurbarko, Kaišiadorių, Kalvarijos, Kelmės, Klaipėdos rajono, Kupiškio, Prienų, Radviliškio, Raseinių, Rietavo, Skuodo, Šilutės, Širvintų, Varėnos, Vilkaviškio ir Zarasų savivaldybės).
4. Kaimiškų rajonų savivaldybės (miestuose gyvena mažiau negu 29 proc. visų rajono gyventojų: Alytaus rajono, Kauno rajono, Lazdijų, Molėtų, Pagėgių, Pakruojo, Panevėžio rajono, Pasvalio, Šakių, Šalčininkų, Šiaulių rajono, Šilalės ir Vilniaus rajono savivaldybės).

Dėl valstybinių ir nevalstybinių bendrojo ugdymo mokyklų veiklos specifikos nuspręsta apsiriboti savivaldybių tarybų įsteigtų bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų apklausa. Kadangi mokyklos vadovai taip pat gali turėti pamokų, siekiant kuo labiau atspindėti realią situaciją, į tyrimo imtį įtraukti ir geografijos, fizikos ir rusų (užsienio) kalbos pamokų turintys mokyklų vadovai. Švietimo valdymo informacinėje sistemoje (ŠVIS) rasta, kad 2013–2014 mokslo metais savivaldybių

¹ Daugiau apie tai, pvz., A. Kalvaitis, „Tiriamųjų grupių pasirinkimo būdai atliekant Lietuvos švietimo sistemos tyrimus“, *Sociologija: praeitis ir dabartis: mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga*, 2000 m. gegužės 23, 24 d., Kauno technologijos universitetas, Kaunas, 2000, p. 152–156.

² Rajonai dalyti į grupes remiantis kasmet Statistikos departamento prie LR Vyriausybės leidžiamu leidiniu „Gyventojų skaičius apskrityse, miestuose ir rajonuose kalendorinių metų pradžiai“.

įsteigtose bendrojo ugdymo mokyklose pirmaeilėse pareigose dirbo ir bent vieną savaitinę pamoką turėjo 1176 mokytojai (taip pat mokyklų vadovai), mokę geografijos, 1067 – fizikos ir 1526 – rusų (užsienio) kalbos pamokų. Nuspręsta, kad bus siekiama apklausti po maždaug 300 kiekvieno mokomojo dalyko atstovų – toks respondentų skaičius leis užtikrinti deramą imties reprezentatyvumą ir atlikti pagrįstą duomenų analizę. Savivaldybių, kuriose bus atliekamas lauko tyrimas, atranka vyko pagal geografijos mokytojų pasiskirstymą (dėl to, kad jų Lietuvoje dirbo mažiau negu rusų (užsienio) kalbos mokytojų ir daugiau negu fizikos mokytojų). Pradžioje analizuota, kaip geografijos mokytojai šalyje pasiskirstę pagal savivaldybės, kurioje jie dirba, tipą.

1 lentelė. Geografijos mokytojų pasiskirstymas pagal savivaldybės tipą

	Skaičius	Dalis	Respondentų skaičius, jei imtis būtų 300 respondentų
Miestai	374	32	96
Labai urbanizuotos savivaldybės	288	25	75
Mažai urbanizuotos savivaldybės	276	23	69
Kaimiškos savivaldybės	238	20	60

Į imtį atrinktos šios savivaldybės:

1. Akmenės rajonas
2. Alytaus miestas
3. Anykščių rajonas
4. Druskininkų savivaldybė
5. Joniškio rajonas
6. Jurbarko rajonas
7. Kauno miestas
8. Kupiškio rajonas
9. Marijampolės savivaldybė
10. Pagėgių savivaldybė
11. Pakruojo rajonas
12. Pasvalio rajonas
13. Plungės rajonas
14. Raseinių rajonas
15. Šiaulių rajonas
16. Tauragės rajonas

Palyginus pagal pagrindinį atrankos kriterijų, išlieka numatytos pasiskirstymo pagal savivaldybės tipą proporcijos.

2 lentelė. Teorinio pasiskirstymo ir parengtos imties palyginimas (geografijos mokytojai)

	Respondentų skaičius, jei imtis būtų 300 respondentų	Faktinė respondentų imtis
Miestai	96	95
Labai urbanizuotos savivaldybės	75	77
Mažai urbanizuotos savivaldybės	69	68
Kaimiškos savivaldybės	60	61

Atrinktose savivaldybėse buvo paskaičiuotas ir bendrojo ugdymo mokyklose fizikos bei rusų (užsienio) kalbos pamokų krūvį pirmaeilėse pareigiose turinčių mokytojų (taip pat mokyklos vadovų) skaičius.

3 lentelė. Tyrimui atrinktų respondentų skaičius pagal mokomąjį dalyką ir savivaldybės tipą

	Fizikos mokytojų	Geografijos mokytojų	Rusų (užsienio) kalbos mokytojų
Miestai	97	95	152
Labai urbanizuotos savivaldybės	73	77	109
Mažai urbanizuotos savivaldybės	64	68	82
Kaimiškos savivaldybės	54	61	73
Iš viso	288	301	416

Atrinktų savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklose siekta apklausti visus tų savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklose pirmaeilėse pareigose dirbančius ir nors vieną savaitinę dalyko pamoką turinčius geografijos, fizikos ir rusų (užsienio) kalbos mokytojus, iš viso 1005 mokytojus. Iš viso į tyrimą buvo įtrauktos 247 bendrojo ugdymo mokyklos. Planuota, kad atsakytų ir grąžintų anketų dalis neturi būti mažesnė negu 65 proc., taigi buvo planuojama surinkti ne mažiau kaip 653 atsakytas anketas.

Atliekant lauko tyrimą pavyko gauti **683** atsakytas anketas iš 218 atrinktose savivaldybėse veikiančių bendrojo ugdymo mokyklų. Atsakytų anketų grąžinimas siekia **68 proc.** Taip pavyko surinkti planuotą atsakytų anketų skaičių. Orientuojantis į šį dydį, galima apskaičiuoti atlikto tyrimo imties paklaidos dydį. Jis skaičiuotas pagal V. Paniotto knygoje³ skelbtą vienpakopės atsitiktinės atrankos formulę:

$$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}};$$

³ В. И. Паниотто, *Качество социологической информации: (методы оценки и процедуры обеспечения)*, Киев: Наукова Думка, 1986.

čia n – imties dydis, Δ – imties atrankos paklaidos dydis (0,05), N – generalinės visumos dydis.

ŠVIS duomenimis, 2013–2014 mokslo metų pradžioje Lietuvoje savivaldybių tarybų įsteigtose bendrojo ugdymo mokyklose pagrindinėse pareigose iš viso dirbo 34996 mokytojai (be pedagogų, turėjusių neformaliojo ugdymo būrelių). Taigi galima teigti, kad bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų nacionalinės imties atrankos paklaida – **3,8 proc.** Žinant, kad tyrimas laikomas statistiškai patikimu, kai imties atrankos paklaidos dydis neviršija 5 proc., galima teigti, jog atliktas tyrimas pagal apklaustų respondentų skaičių yra statistiškai patikimas ir kalbant apie visus Lietuvoje dirbančius bendrojo ugdymo mokyklų mokytojus.

VI. Tyrimo instrumento apibūdinimas. Tyrimo uždaviniai spręsti pasitelkus kiekybinio tyrimo metodą – anketinę apklausą. Tyrimui buvo parengtas specialus klausimynas, panaudotas organizuojant respondentų apklausą internetu. Respondentai pradžioje turėjo užsiregistruoti UPC duomenų sistemoje „Pieva“ ir galėjo neskubėdami, jiems patogiu laiku ir prisijungdami prie šios duomenų sistemos tiek kartų, kiek reikalinga, atsakyti į tyrimo anketos klausimus.

Sprendžiant kiekvieną tyrimo uždavinį parengtas atskiras anketos klausimų blokas, taip pat parengtas socialinis demografinis klausimų blokas.

Parengtas klausimynas pradedamas socialiniu demografiniu klausimų bloku. Socialinis demografinis klausimų blokas atliekant anketavimą paprastai vykdo kelias funkcijas.

- Padeda išskirti ir identifikuoti respondentų grupes, kurioms daugiau būdinga kuri nors atliekant tyrimą nustatyta aplinkybė. Tada galima parengti tikslesnes ir veiksmingesnes išvadas bei rekomendacijas.
- Padeda patikrinti, ar gražintų atsakytų anketų imtis yra pakankamai validi (ar į anketas atsakiusių respondentų charakteristikos pakankamai atspindi pagrindines Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų charakteristikas).

Per apklausą internetu respondentui buvo numatytas reikalavimas autorizuotis – nurodyti vardą, pavardę, mokyklą, kurioje jis dirba, ir pan. Taigi nebeliko reikalavimo, kad anketa būtų anoniminė. Taip buvo bandyta bent iš dalies trumpinti klausimyną ir dalį informacijos apie respondentą surinkti pačiam tyrėjui ir vėliau šią informaciją pridėti prie suformuotos respondentų atsakymų duomenų bazės. Tokie papildomi klausimai buvo formuluojami iš dviejų šaltinių – informacijos, kurią respondentas suteikė autorizuodamasis ir iš Švietimo informacinių technologijų centro (ITC) ŠVIS. Iš informacijos, kurią respondentas suteikė autorizuodamasis, buvo suformuluoti šie socialiniai demografiniai kintamieji:

- 1) respondento lytis (moteris, vyras);
- 2) mokyklos tipas (pagrindinė mokykla ir progimnazija; vidurinė mokykla; gimnazija);
- 3) gyvenamosios vietos, kurioje veikia mokykla, tipas (miestas, kaimas);
- 4) mokomasis dalykas (fizika, geografija, rusų (užsienio) kalba);
- 5) mokykloje mokomų dalykų skaičius (vienas; daugiau negu vienas).

Vykdydamas ankstesnius tyrimus, autorius sėkmingai naudojo ITC ŠVIS esančią informaciją apie kiekvieną mokyklą, kurią visos Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos kasmet pateikia mokslo metų pradžioje kaip apibendrintą statistiką. Taip pat rengiantis analizuoti kvalifikacijos tobulinimo paslaugų įtaką praktinei bendrojo ugdymo mokyklos mokytojo veiklai, iš ŠVIS saugomos informacijos apie kiekvieną šalies bendrojo ugdymo mokyklą buvo suformuluoti šie kintamieji:

- 1) mokykloje besimokančių mokinių skaičius (150 mokinių ar mažiau, 151–400 mokinių, 401–600 mokinių, 601–750 mokinių, daugiau negu 750 mokinių);
- 2) mokytojų ir mokyklos vadovų skaičius mokykloje (25 ir mažiau, 26–40, 41–60, 61 ar daugiau mokytojų ir mokyklos vadovų);
- 3) mokytojų, kurių darbo stažas didesnis negu 15 metų, dalis mokykloje (70 proc. ir mažiau, 71–80 proc., 81–85 proc., daugiau negu 85 proc.);
- 4) mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų dalis mokykloje (20 proc. arba mažiau visų mokytojų, 21–40 proc. visų mokytojų, 41–55 proc. visų mokytojų, daugiau negu 55 proc. visų mokytojų);
- 5) atestuotų mokyklos vadovų dalis mokykloje (kurią nors vadybinę kategoriją įgiję ne visi mokyklos vadovai, kurią nors vadybinę kategoriją įgiję visi mokyklos vadovai);
- 6) mokyklos vadovų, įgijusių I ir II vadybinę kategoriją, dalis mokykloje (I ar II vadybinės kategorijos neįgijo nė vienas mokyklos vadovų, I ar II vadybinę kategoriją įgijo dalis mokyklos vadovų, I ar II vadybinę kategoriją įgijo visi mokyklos vadovai).

Pačioje anketoje esančius socialinio demografinio bloko klausimus galima vadinti su respondento asmenybe susijusiais klausimais. Jie gana tradiciniai. Anketoje domimasi respondento įgyta kvalifikacine kategorija ir bendru respondento pedagoginio darbo stažu – taip netiesiogiai bandoma nustatyti ir respondento amžių (klausimo apie respondento amžių atsisakyta dėl vietos anketoje stokos). Socialinių demografinių klausimų bloką užbaigia du ne tokie tradiciniai, bet su tyrimo specifika susiję klausimai – domimasi, kiek laiko respondentas skiria profesinei kvalifikacijai tobulinti ir savišvietai. Atsakymais į šiuos klausimus bandoma nustatyti, kiek respondentas siekia tobulinti savo profesinę kvalifikaciją ir pagal atsakymus į šiuos klausimus bandoma klasifikuoti

respondentus į labai besidominčius savo profesinės kvalifikacijos tobulinimu ir ne taip labai besidominčius.

Sprendžiant pirmąjį tyrimo uždavinį „nustatyti, kaip šalies bendrojo ugdymo mokyklose įgyvendinami pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos reikalavimai“, parengti klausimai dalijami į dvi dalis:

- organizacinių mokytojų kvalifikacijos tobulinimo aspektų įvardijimą;
- jau šiuo metu įgyvendinamų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos reikalavimų pamatavimą.

Aptariant organizacinius mokytojų kvalifikacijos tobulinimo aspektus, susitelkiama į mokytojų kvalifikacijos tobulinimo duomenų dokumentavimą – aiškinamasi, ar:

- respondentų asmens bylose įrašomi kvalifikacijos tobulinimosi duomenys;
- ar patys respondentai renka savo kvalifikacijos tobulinimo aplanką;
- keliuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose per mokslo metus dalyvauja respondentai.

Siekiant pamatuoti jau šiuo metu įgyvendinamų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos reikalavimus, iš pradžių buvo analizuota koncepcijos tekstas. Šiame tekste buvo išskirti kiekybiniai tyrimu „pamatuojami“ teiginiai. Apsispręsta matuoti toliau pateikiamų koncepcijos teiginių įgyvendinimą.

1. „Kvalifikacijos tobulinimo procesas turi užtikrinti dermę tarp individualių pedagogo poreikių, švietimo įstaigos poreikių ir nacionalinių poreikių. Individualūs pedagogo profesinio tobulinimosi poreikiai suvokiami kaip galimybė realizuoti asmeninius gebėjimus, polinkius ir siekius; įveikti problemas, kurios yra kliūtis geresniems profesinės veiklos rezultatams ir pasitenkinimui darbu. Švietimo įstaigos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai suvokiami kaip galimybė darbuotojams įgyti stokojamas kompetencijas, svarbias darniai įstaigos veiklai ir jos bendruomenės išsikeltų uždavinių įgyvendinimui.“ Teiginio pamatavimas vykdomas per du kintamuosius.
2. „Pasirinkdamas pedagogo profesiją asmuo turėtų žinoti savo tolimąją (viso gyvenimo) ir artimąją (kelerių metų) tobulinimosi perspektyvą, galimybes (įskaitant švietimo įstaigos biudžete suplanuotus finansus), numatomus rezultatus ir pastarųjų sąsają su karjera.“ Tyrimo metu vienu kintamuoju matuojama, ar respondentas žino artimąją savo tobulinimosi perspektyvą.
3. „Kvalifikacijos tobulinimas turi būti suvokiamas ir įgyvendinamas kaip organizacinių, finansinių ir pedagogų bendradarbiavimą skatinančių priemonių visuma, suteikianti galimybes kiekvienam pedagogui darbo metu įsivertinti profesinę veiklą, planuoti profesinį

tobulinimasi, įsisavinti naują medžiagą, kūrybiškai išbandyti naujus metodus bei įrangą.“ Teiginio pamatavimas vykdomas per keturis kintamuosius.

4. „Ši priemonių visuma turi funkcionuoti taip, kad pedagogai tobulintųsi ne tik individualiai, bet ir kaip specifinių tikslų vienijama bendruomenė (švietimo įstaigos pedagogų kolektyvas, dalyko mokytojų asociacija ir pan.), besidalijanti tarpusavyje ir su kitomis švietimo bendruomenėmis geriausios praktikos patirtimi.“ Teiginio pamatavimui skirtas vienas kintamasis.
5. „Pedagogo prašymu švietimo įstaigos vadovas skiria biudžeto lėšų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo priemonėms (paslaugoms, metodinei medžiagai, specializuotai programinei įrangai, komandiruotėms) apmokėti, atsižvelgdamas į profesinio tobulinimosi konsultanto nuomonę dėl švietimo įstaigos bei personalinių kvalifikacijos tobulinimo prioritetų ir vadovaudamasis teisės aktais. Pedagogas iš anksto informuojamas, kokia lėšų suma ir kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai jam skirta.“ Teiginio pamatavimas vykdomas per tris kintamuosius.
6. „Tai žinodamas pedagogas savo nuožiūra renkasi pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėją. Skatintina praktika, kai švietimo įstaigos vadovas sudaro maksimaliai palankias galimybes pedagogui dalyvauti jo pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose.“ Teiginio pamatavimas vykdomas per du kintamuosius.
7. „Pedagogas turi teisę rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones (specializuotus renginius, akademines studijas) negu rekomenduoja profesinio tobulinimosi konsultantas⁴ bei pritaria įstaigos vadovas, ir deklaruoti šią veiklą, tačiau pastaruoju atveju kvalifikacijos tobulinimo paslaugas apmoka pats asmuo.“ Teiginio pamatavimas vykdomas per vieną kintamąjį.
8. „Formalizuota profesinės veiklos tobulinimo vertinimo prielaida – Švietimo įstatymo apibrėžta mokytojo teisė „ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose“. Teiginio pamatavimas vykdomas per vieną kintamąjį. Šiam kintamajam numatytas kontrolinis klausimas – matuojant organizacinius mokytojų kvalifikacijos tobulinimo aspektus numatytas klausimas, keliuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose per 2013–2014 mokslo metus dalyvavo respondentas.
9. „Atestacijos procedūras aukštesnei kvalifikacijai kategorijai gauti pedagogas gali pradėti tik tada, kai tobulinantis įgytos kompetencijos lemia reikšmingus teigiamus pedagoginės

⁴ Profesinio tobulinimo konsultanto pareigybės Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose dar nėra. Kol kas mokytojui rekomenduoti kvalifikacijos tobulinimo renginį gali tik mokyklos vadovas.

veiklos kokybės pokyčius bei rezultatus“. Teiginio pamatavimas vykdomas per vieną kintamąjį.

Šiuo metu įgyvendinamiems pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos reikalavimams matuoti pasitelkiama įprasta tokiais atvejais Likerto skalė. Prie šių aptartų kintamųjų, pasitelkus Likerto skalę, pridėti dar du kintamieji. Tai klausimai filtrai, svarbūs, ko gero, vertinant visus respondentų atsakymus. Respondentams pateikti vertinti du teiginiai, iš kurių yra aišku, ar respondentai jaučiasi esantys gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais. Šie du klausimai specialiai priskirti didesnei kintamųjų grupei, kad respondentai nepajustų, kokie svarbūs tyrimui šie klausimai, ir į juos atsakytų daugiau kaip į klausimus apie savo pedagoginės veiklos kasdienybę.

Pirmąjį tyrimo uždavinį sprendžiančių klausimų blokas užbaigiamas apibendrinančiu klausimu, ar respondento vykdomas kvalifikacijos tobulinimas lemia jo kokybišką profesinę veiklą. Rengiantis tyrimui, šiam klausimui planuotas svarbus vaidmuo vertinant surinktus duomenis. Viena vertus, tai, ko gero, svarbiausias turinio klausimas, galintis padėti vertinti visą Lietuvos bendrajame ugdyme naudojamą kvalifikacijos tobulinimo sistemą. Antra vertus, tai – labai geras klausimas filtras, kartu su klausimais, ar respondentas geras bendrojo ugdymo mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas, leisiantis grupuoti respondentų atsakymus į kitus klausimus ir detaliau analizuoti, nuo ko priklauso respondentų pasitenkinimas savo kvalifikacijos tobulinimu. Kadangi šis klausimas labai svarbus, siekiant tyrimo tikslo, jį paremia du kontroliniai klausimai, perkelti į klausimų bloką, sprendžiantį trečią tyrimo uždavinį: domimasi, kaip respondentas vertina jam žinomą kvalifikacijos tobulinimo renginių pasiūlą ir kaip respondentas vertina kvalifikacijos tobulinimo renginių, kuriuose dalyvavo pastaraisiais metais, kokybę.

Sprendžiant antrą tyrimo uždavinį „išsiaiškinti, kokius kvalifikacijos tobulinimo renginius dažniausiai renkasi Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai“, reikėjo apsispręsti, kaip bus renkama su šio uždavinio sprendimu susijusi informacija. Pradžioje planuota prašyti respondentų pagal vienodą tvarką apibūdinti visus kvalifikacijos tobulinimo renginius, kuriuose jie apsilankė 2013–2014 mokslo metais. Kita vertus, žinant, jog bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai per mokslo metus dalyvauja ne viename ir ne dviejuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, toks prašymas būtų reikšmingai padidinęs rengiamą klausimyną. Iš ekspertų apklausų taip pat nustatyta, kad, praėjus ilgesniam laikui, respondentams nebūna lengva prisiminti visas įvykusių kvalifikacijos tobulinimo renginių detales. Taip pat, kai respondentui reikia apibūdinti kelis kvalifikacijos tobulinimo renginius, kyla pagrįstas pavojus, kad kai kurie respondentai gali susipainioti. Dėl visų

šių priežasčių nuspręsta prašyti respondentų apibūdinti tik paskutinį kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame jie dalyvavo.

Visus antrą tyrimo uždavinį sprendžiančius klausimus galima dalyti į dvi dalis:

- informaciją apie UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo respondentas, aspektus;
- kvalifikacijos tobulinimo renginio įvertinimą.

Dėl informacijos apie UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginio aspektus apsispręsta po konsultacijų su UPC Kvalifikacijos tobulinimo ir kompetencijų skyriaus darbuotojais. Parengta klausimų konstrukcija taip pat panaudota ir sprendžiant trečiąjį tyrimo uždavinį.

Klausimų blokas pradedamas klausimu apie tai, kada respondentas dalyvavo aprašomame renginyje. Šio klausimo tikslas – netiesiogiai aiškintis, ar respondentas gerai atsimena šio renginio smulkmenas (kuo mažiau laiko praėjo tarp renginio ir apklausos, tuo didesnė tikimybė, kad geriau atsimena). Atsakymas į šį klausimą taip pat turėtų netiesiogiai parodyti, kaip dažnai respondentas dalyvauja kvalifikacijos tobulinimo renginiuose – kuo daugiau laiko praėjo tarp aprašomo renginio ir apklausos, tuo didesnė tikimybė, kad respondentas kvalifikacijos tobulinimui neskiria daug dėmesio ir nepaskirsto pasirenkamų kvalifikacijos tobulinimo renginių proporcingai per visus mokslo metus.

Taip pat buvo domėtasi kvalifikacijos tobulinimo renginio:

- forma (išskirtos tik pagrindinės renginių formos, kitas galimas modernesnes kvalifikacijos formas galėjo įrašyti pats respondentas);
- trukme;
- vieta;
- finansavimo šaltiniu;
- informacijos apie šį renginį šaltiniu;
- asmeniu, paskatinusiu pasirinkti šį renginį;
- renginio organizatorių domėjimusi grįžtamąja informacija.

Įvertinant kvalifikacijos tobulinimo renginį bandyta pritaikyti keturių lygių Kirkpatricko renginio naudos matavimo modelį:

- 1) respondento reakcijos, pasitenkinimo vertinimas;
- 2) mokymosi naudos vertinimas;
- 3) respondento elgsenos kaita darbo vietoje;
- 4) poveikis respondento darbovietai (mokyklai).

Taikant Kirkpatriko renginio naudos matavimo modelį, respondento elgesio kaitą darbo vietoje ir poveikį respondento darbovietai reikėtų matuoti, jų nesusiejant su paties respondento vertinimu. Atliekant anketavimą, tai padaryti neįmanoma. Todėl galima teigti, jog, rengiant apklausą, buvo panaudojama supaprastinta Kirkpatriko renginio naudos matavimo modelio samprata. Konstruojant klausimyną taip pat atsižvelgta, kad dėl kitų tyrimo uždavinių sprendimo būtinybės ir su tuo susijusio didelio konstruojamos anketos klausimų skaičiaus, kiekvienas iš keturių modelio lygis bus matuojamas tik vienu ar dviem klausimais, kokių nors specialių kontrolinių klausimų kiekvienam lygiui matuoti nėra numatyta.

Vertinant respondento reakciją ir pasitenkinimą, respondento buvo planuota klausti, ar dalyvavimas aptariamame kvalifikacijos tobulinimo renginyje jam davė naudos. Savotišku kontroliniu klausimu šiam klausimui turėtų tapti klausimas, ar respondentas rekomenduotų savo kolegoms šį kvalifikacijos tobulinimo renginį.

Mokytojai paprastai būna nepatenkinti kvalifikacijos tobulinimo renginiais, nes juose, mokytojų teigimu, pasakojama apie teorinius, esą, mokytojams nereikalingus ugdymo aspektus, arba to, kas buvo nagrinėjama, esą, praktiškai neįmanoma pritaikyti mokytojo veikloje. Todėl mokymosi naudos vertinimui buvo numatytas klausimas apie teorinių žinių ir praktinių rekomendacijų santykį aptariamame renginyje – manyta, kad, respondento vertinimu, pats vertingiausias renginys turėtų būti tas, kuriame būtų skirta bent truputis laiko pateikti praktines rekomendacijas. Taip pat planuota aiškintis, ar respondentas gali renginyje gautą naudą kaip nors artikuliuoti – buvo numatytas atvirasis klausimas apie tai, kokius gebėjimus ar kompetencijas respondentas vertinamame renginyje tikrai įgijo ar patobulino. Koduojant atsakymus į šį atvirąjį klausimą, pasitelktas teorinis konstruktas – vykdant Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamo projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ parengtas pedagogo profesijos kompetencijų aprašo projektas, kuriame išskiriamos trys pedagogo kompetencijų grupės: bendrosios, didaktinės ir dalykinės. Vertinant kiekvieno respondento atsakymus, analizuota, ar jo patobulintus gebėjimus ir kompetencijas galima priskirti kuriai nors kompetencijų grupei. Koduojant respondentų atsakymus laikytasi nuostatos, kad respondentai per vieną kvalifikacijos tobulinimo renginį galėjo tobulinti įvairioms pedagogo kompetencijų grupėms priskiriamas kompetencijas ar gebėjimus.

Analizuojant respondento elgsenos kaitą darbo vietoje, uždavus atvirąjį klausimą domėtasi, kokią naudą respondento profesinei veiklai davė dalyvavimas analizuojamame renginyje. Koduojant respondentų atsakymus skirta, ar jie galėjo įvardyti kokią nors naudą konkrečiai, ar, paprašyti įvardyti naudą, pasitenkino tik bendrais žodžiais.

Analizuojant dalyvavimo analizuojamame renginyje poveikį respondentų mokyklai, uždavus atvirą klausimą prašoma respondentų įvardyti tą konkrečią naudą mokyklai ar mokiniams. Koduojant respondentų atsakymus skirta, ar jie galėjo įvardyti kokią nors naudą konkrečiai, ar, paprašyti įvardyti naudą, pasitenkino tik bendrais žodžiais.

Sprendžiant trečią tyrimo uždavinį „apibūdinti, kokie kvalifikacijos tobulinimo renginiai labiausiai priimtini šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokytojams“, visi šį uždavinį sprendžiantys klausimai dalijami į dvi dalis:

- informacija apie organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginio aspektus;
- informacija apie norimas tobulinti respondentų profesijos kompetencijas.

Dėl informacijos apie organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginio aspektus apsispręsta po konsultacijų su UPC Kvalifikacijos tobulinimo ir kompetencijų skyriaus darbuotojais. Analizuojant organizacinius dalykus, domėtasi tais aspektais, kuriais domėtasi ir atitinkamame klausimų bloke, sprendusiam antrąjį tyrimo uždavinį:

- forma (išskirtos tik pačios pagrindinės renginių formos, kitas galimas modernesnes kvalifikacijos tobulinimo formas galėjo įrašyti pats respondentas);
- trukmė;
- vieta;
- informacijos apie šį renginį šaltiniu.

Tyrimo pradžioje atlikto specialaus bandomojo tyrimo rezultatai parodė, kad respondentams, atsakantiems į klausimą, kur turėtų vykti jiems patogiausias kvalifikacijos tobulinimo renginys, buvo labai patrauklus atsakymas „Renginio vieta nėra tokia svarbi, svarbu, kad renginys tenkintų mano poreikius“. Bet, jei didesnė respondentų dalis pasirinktų šį atsakymą, taip ir liktų neaišku, ar Lietuvos mokytojai pasirengę vykti į toliau nuo jų namų vykstančius kvalifikacijos tobulinimo renginius. Todėl, patiprinant klausimą apie respondentams patogiausio kvalifikacijos tobulinimo renginio vietą, atsirado papildomas klausimas apie tai, kiek respondentui svarbu, kad renginys vyktų kuo arčiau namų.

Šiame klausimų bloke taip pat yra klausimų apie laiką, kurį respondentas norėtų skirti profesinės kvalifikacijos tobulinimui įvairiuose renginiuose ir savišvietai. Šie klausimai skirti įvertinti, ar respondentas profesinei kvalifikacijai tobulinti ir savišvietai skiria tiek laiko, kiek norėtų – anketoje, sprendžiant pirmąjį tyrimo uždavinį, buvo numatyti klausimai, kuriais domimasi, kiek laiko profesinei kvalifikacijai tobulinti ir savišvietai respondentas faktiškai skiria. Taigi, rengiantis tyrimui, buvo planuojama lyginti šiuos respondentų atsakymus.

Informacijos apie organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginio aspektus klausimų bloką užbaigia du klausimai, kurie, viena vertus, yra kontroliniai klausimai pirmąjį tyrimo uždavinį sprendžiančiam klausimui apie tai, kaip susiję kvalifikacijos tobulinimo renginiai ir kokybiška respondento veikla, o, antra vertus, yra svarbūs nusprendžiant, kiek respondentas patenkintas savo patyrimu dalyvaujant kvalifikacijos tobulinimo renginiuose: domimasi, kaip respondentas vertina jam žinomą kvalifikacijos tobulinimo renginių pasiūlą ir kaip jis vertina kvalifikacijos tobulinimo renginių, kuriuose dalyvavo pastaraisiais metais, kokybę.

Informacija apie norimas tobulinti respondento profesijos kompetencijas leidžia įvertinti, kokių kvalifikacijos tobulinimo temų poreikį jaučia šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai. Ši informacija renkama pasitelkus teorinį konstrukta – vykdant Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamo projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ parengtą pedagogo profesijos kompetencijų aprašo projektą, kuriame išvardytos būtinos pedagogo kompetencijos. Apibendrinus tyrimo rezultatus, viena vertus, galima įvertinti, ar parengtas geras pedagogo kompetencijų aprašas. Antra vertus, aiškiai matyti, kokias kompetencijas respondentai nori tobulinti ir kaip tas noras tobulintis priklauso nuo įvairių respondentų apibūdinančių charakteristikų. Kiekvienai pedagogo profesijos kompetencijų aprašo projekte išvardytai kompetencijai įvertinti anketoje skiriamas atskiras klausimas. Išimtimi tapo profesinės komunikacijos kompetencijos išorinės komunikacijos, dalyvavimo ir atstovavimo sritis. Aptariant parengtą klausimyną, buvo nutarta šią pedagogo profesinės kompetencijos sritį įvertinantį klausimą padalyti ir parengti du klausimus, atskirai matuojančius respondento nuostatą tobulinti gebėjimą bendradarbiauti su mokinių tėvais ir atstovauti savo mokyklai.

Sprendžiant ketvirtą tyrimo uždavinį „išsiaiškinti, kaip šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai vertina kai kuriuos UPC diskutuojamus su kvalifikacijos tobulinimu susijusius klausimus“ iš pokalbių su UPC Kvalifikacijos tobulinimo ir kompetencijų skyriaus darbuotojais buvo išskirtos trys svarbiausios šio UPC skyriaus darbuotojams rūpimos problemos:

- 1) teisė mokytojui rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu rekomenduoja mokyklos vadovybė;
- 2) kvalifikacijos tobulinimo stažuotės galimybė;
- 3) profesinio tobulinimosi konsultanto pareigybės reikalingumas.

Aptariant teisę mokytojui rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu rekomenduoja mokyklos vadovybė buvo domėtasi, ar respondentams apskritai reikalinga tokia galimybė.

Kvalifikacijos tobulinimo stažuotės galimybės aptartos dviejų klausimų pagalba. Pradžioje domimasi, ar respondentai tokią stažuotę rinktųsi, o po to – kokio ilgumo stažuotė jiems būtų priimtinausia.

Dar praktiškai bendrojo ugdymo mokyklose neįvestas profesinio tobulinimosi konsultanto pareigybės reikalingumas aptartas uždavus keturis klausimus. Rengiant šiuos klausimus turėta galvoje, kad tokiu pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje numatytu konsultantu dalimi etato galėtų dirbti tik jau mokykloje ar kurioje nors kitoje institucijoje dirbantis asmuo, naujų etatų atsiradimo ir juos užimsiančių naujų asmenų tikimybė mažai tikėtina. Todėl pradžioje domėtasi, ar respondento mokykloje, jo paties vertinimu, jau dirba toks asmuo, kuris galėtų būti profesinio tobulinimosi konsultantu. Tam skirti du klausimai – klausimas, ar respondento mokykloje apskritai yra toks asmuo, ir klausimas, jei yra, kokias pareigas šis asmuo eina. Tokie klausimai formuluoti sąmoningai, manant, kad, jeigu mokykloje jau dabar dirba asmuo, konsultuojantis kolegas kvalifikacijos tobulinimo klausimais, tai naujos etato dalies įvedimas neturėtų būti sunkus ir skausmingas. Jei paaiškėtų, kad šiuo metu asmenų, mokykloje konsultuojančių kolegas kvalifikacijos tobulinimo klausimais, reta, trečiasis užduotas klausimas turėjo padėti nustatyti, kad galbūt tokių asmenų, respondentų akimis, esama už mokyklos ribų, pavyzdžiui, savivaldybių švietimo centruose. Manyta, kad, jei respondentai nurodytų, jog dažniausiai juos kvalifikacijos tobulinimo klausimais konsultuoja asmenys, nedirbantys mokykloje, galbūt būtų galima keisti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepciją ir tokias pareigybes steigti kitose savivaldybėje veikiančiose institucijose. Šį klausimų bloką užbaigia klausimas, ar respondentui apskritai reikalingas patarėjas kvalifikacijos tobulinimo klausimais.

Sprendžiant penktą tyrimo uždavinį „nustatyti, ar ir kaip susijusi mokytojų metodinė ir kvalifikacijos tobulinimo veikla“ siekta dviejų tikslų. Viena vertus, bandyta susieti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje išsakytus teiginius, kad mokytojo metodinė veikla taip pat yra kvalifikacijos tobulinimas. Antra vertus, buvo bandoma vykdyti UPC Ugdymo turinio įgyvendinimo ir organizavimo skyriaus darbuotojų užsakymą ir atliekant tyrimą analizuoti ir šio UPC skyriaus darbuotojams aktualius klausimus.

Konstruojant šio klausimų bloko kintamuosius atsižvelgta į kelias aplinkybes.

- Mokytojai metodinę veiklą vykdo mokyklos mokytojų metodinėje grupėje (čia, atsižvelgiant į mokyklos dydį ir mokomąjį dalyką, vienoje metodinėje grupėje gali jungtis kelis mokomuosius dalykus mokantys mokytojai) ir savivaldybės dalyko mokytojų metodiniame

būrelyje (čia paprastai jungiasi tą patį dalyką įvairiose savivaldybės teritorijoje veikiančiose bendrojo ugdymo mokyklose mokantys mokytojai).

- Klausimų blokas negalėjo būti didelis, nes viso klausimyno kintamųjų skaičius jau buvo pakankamai didelis. Todėl nuspręsta pasitenkinti domėjimusi, kaip per metodinę veiklą mokytojai tobulina savo kompetencijas.

Klausimų blokas pradedamas dviem klausimais filtrais – domimasi, ar respondentai dalyvauja mokyklos mokytojų metodinės grupės ir savivaldybės dalyko mokytojų metodinio būrelio veikloje, jei taip, kaip jie tai daro. Remiantis 2007 m. patvirtintu ir dabar galiojančiu mokytojo profesijos kompetencijos aprašu, buvo išskirtos šios pedagogo kompetencijos:

- 1) bendrakultūrinė kompetencija,
- 2) profesinės kompetencijos,
- 3) bendrosios kompetencijos,
- 4) specialiosios kompetencijos.

Nuspręsta respondentų paklausti, ar jie mokyklos mokytojų metodinėje grupėje ir savivaldybės dalyko mokytojų metodiniame būrelyje skyrė laiko šių keturių išskirtų kompetencijų grupių tobulinimui. Išbandant parengtą klausimyną paaiškėjo, kad respondentai ne visada supranta, kas turima galvoje, kalbant apie konkrečias išskirtas kompetencijų grupes. Dėl to buvo nuspręsta prie kiekvieno kintamojo skliaustuose paaiškinti, kaip mokytojo profesijos kompetencijų apraše suprantamos konkrečios kompetencijų grupės. Pirminiame klausimyno variante tam naudoti apibūdinimai, esantys mokytojo profesijos kompetencijos aprašo preambulėje, pvz., bendrosios kompetencijos – žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai, kitos asmeninės savybės, reikalingos mokytojo veiklai ir galimos perkelti iš vienos rūšies veiklos į kitą. Klausimyno išbandymas (bandomasis tyrimas) parodė, kad tokios formuluotės respondentams aiškumo neprideda. Dėl to pasirinktas sprendimas, remiantis mokytojo profesijos kompetencijos aprašu, skliaustuose prie kiekvieno kintamojo išvardyti pagrindines dokumente nurodytas kiekvienos kompetencijos sudedamąsias dalis. Specialiųjų kompetencijų atveju (jos dokumente nėra detalizuojamos) pasinaudota dokumento preambulėje pateiktu apibrėžimu. Aptariant veiklą mokyklos mokytojų metodinėje grupėje ir savivaldybės dalyko mokytojų metodiniame būrelyje, respondentams atsakyti buvo pateikti keturi vienodai suformuluoti kintamieji.

Klausimynas, kaip įprasta tokiais atvejais, baigiamas atviruoju klausimu. Juo buvo bandoma fiksuoti su mokytojų kvalifikacijos tobulinimu susijusias ir respondentui svarbias problemas, kurioms klausimyne nebuvo skirta dėmesio.

VII. Tyrimo ištekliai. Tyrimas atliktas naudojant virtualios apklausos UPC „Pieva“ galimybes ir elektroninį paštą. Tyrimą atliko UPC Veiklos analizės ir kokybės užtikrinimo skyriaus metodininkas dr. Albinas Kalvaitis.

VIII. Tyrimo organizacinės procedūros. Organizuojant lauko tyrimą buvo parengti du lydraščiai: tyrimui atrinktų savivaldybių administracijų švietimo padalinių (švietimo skyrių) vadovams ir tyrimui atrinktų savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklų vadovams.

Tyrimui atrinktų savivaldybių administracijų švietimo padalinių vadovai lauko tyrimo pradžioje buvo prašomi paskatinti bendrojo ugdymo mokyklų vadovus, kad jie paragintų atrinktų mokomųjų dalykų mokytojus dalyvauti apklausoje. Vėliau vykdant lauko tyrimą, esant reikalui, buvo kreipiamasi į savivaldybių administracijų švietimo padalinių vadovus bei savivaldybių administracijų švietimo padalinių darbuotojus ir, jiems padedant, buvo sprendžiamos kilusios organizacinės problemos.

Visa tyrimo dokumentacija (lydraščiai, jų priedai ir tyrimo klausimynas) elektroniniu paštu buvo nusiųsta atrinktų savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklų vadovams. Tam buvo pasinaudota AIKOS ištekliais. Mokyklų vadovų buvo prašoma informuoti atrinktų mokomųjų dalykų (fizikos, geografijos ir rusų (užsienio) kalbos) mokytojus apie apklausą ir sąlygas ją atlikti bei paskatinti juos atsakyti į klausimus.

Tyrėjas gavo iš ITC ŠVIS duomenis apie atrinktų mokomųjų dalykų mokytojų kiekvienoje mokykloje skaičių. Todėl atliekant lauko tyrimą kiekvieną savaitę buvo analizuojama, kiek mokytojų iš kiekvienos tyrimui atrinktos bendrojo ugdymo mokyklos atsiuntė atsakytas anketas ir buvo papildomai susisiekiama su mokyklų, iš kurių negautas pakankamas atsakytų anketų skaičius, vadovais.

IX. Tyrimo laikas. 2014 m. vasario–gruodžio mėnesiai. Lauko tyrimas vykdytas 2014 m. gegužės–birželio mėnesiais.

X. Tyrimo respondentų socialinės demografinės charakteristikos.

Respondentai atsiuntė anketas beveik iš visų 16 atrinktų savivaldybių veikiančių bendrojo ugdymo mokyklų. Iš pagrindinėse ir jaunimo mokyklose bei progimnazijose dirbančių respondentų gautos 354 anketos (52 proc.), iš vidurinėse mokyklose dirbančių respondentų – 130 anketų (19 proc.), o iš gimnazijose dirbančių respondentų – 199 anketos (29 proc.). Taigi dauguma atlikto tyrimo respondentų dirbo pagrindinėse ir jaunimo mokyklose bei progimnazijose ir gimnazijose – pagrindinių tipų Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose.

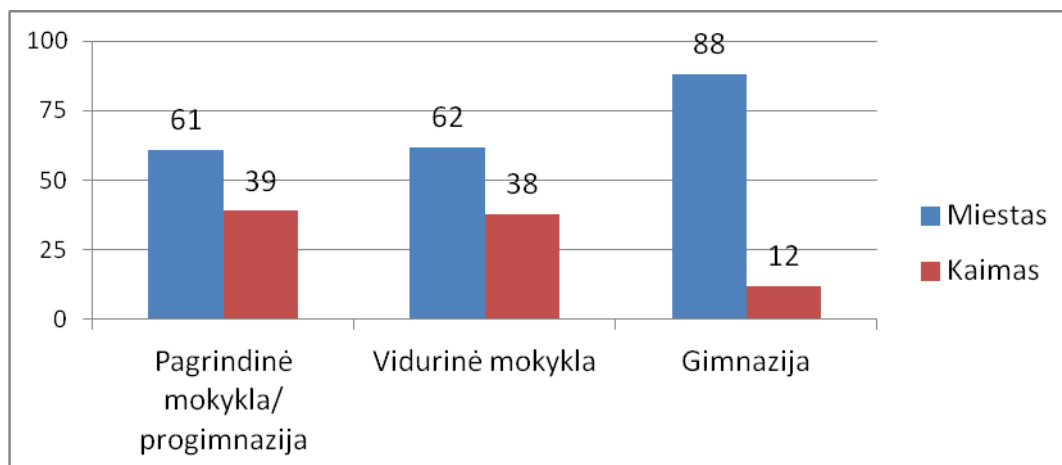
Analizuojant gautas anketas pagal savivaldybės, kurioje veikia mokykla, tipą, paaiškėjo, kad iš miestų savivaldybėse veikiančių bendrojo ugdymo mokyklų gautos 232 atsakytos anketos (32 proc. visų anketų), iš labai urbanizuotose savivaldybėse veikiančių mokyklų – 160 anketų (25 proc.), iš mažai urbanizuotose savivaldybėse veikiančių mokyklų – 148 anketos (22 proc.) ir iš kaimiškose savivaldybėse veikiančių mokyklų – 143 anketos (21 proc.). Toks anketų pasiskirstymas atitinka planuotą, kai buvo planuojamas tyrimas ir, geografijos mokytojų pasiskirstymo pagrindu, tyrimui buvo atrenkamos savivaldybės.

4 lentelė. Planuoto ir faktinio respondentų pasiskirstymo pagal savivaldybių tipus palyginimas (%)

Savivaldybės tipas	Planuotas respondentų pasiskirstymas	Faktinis respondentų pasiskirstymas
Miestai	32	34
Labai urbanizuotos savivaldybės	25	23
Mažai urbanizuotos savivaldybės	23	22
Kaimiškos savivaldybės	20	21

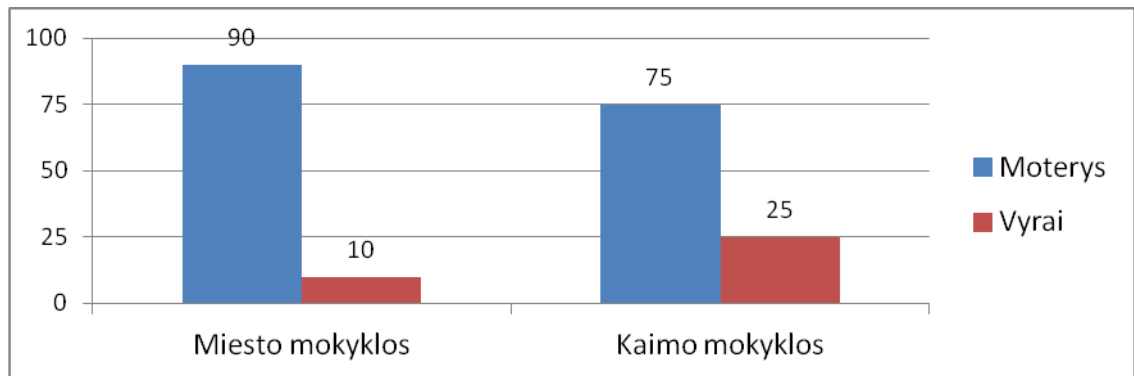
Analizuojant duomenis pagal gyvenvietės, kurioje veikia respondento mokykla, tipą, paaiškėjo, kad 470 respondentų (69 proc. visų respondentų) dirba miestuose veikiančiose bendrojo ugdymo mokyklose, o 213 (31 proc.) – kaimo bendrojo ugdymo mokyklose.

1 pav. Respondentų pasiskirstymas miestų ir kaimo mokyklose pagal mokyklos tipą (%)

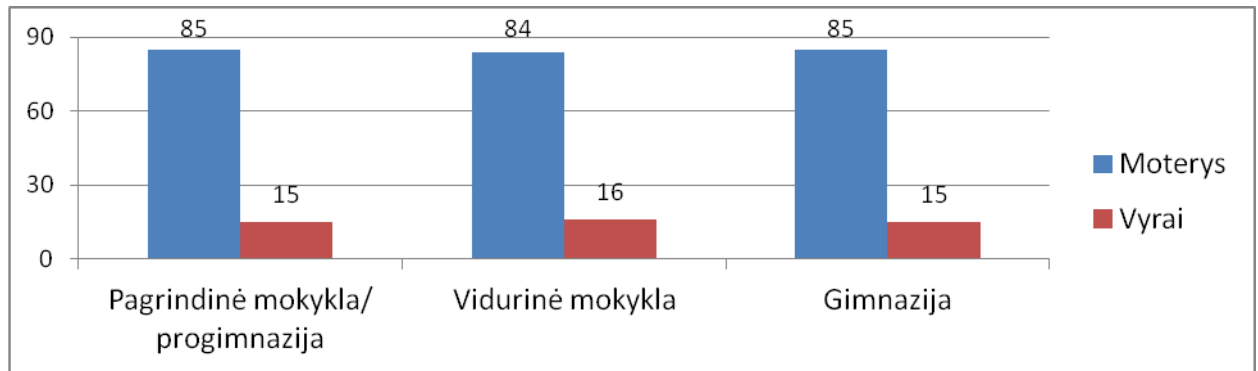

Analizuojant pagal mokyklos tipą matyti, kad daugiausia kaimo bendrojo ugdymo mokyklose dirbančių respondentų dirbo pagrindinėse mokyklose ir progimnazijose bei vidurinėse mokyklose. Mokytojų tyrimas buvo atliekamas virtualiai UPC „Pievoje“. Respondentams prieš atsakant į anketos klausimus reikėjo autorizuotis, t. y. nurodyti savo vardą ir pavardę. Todėl vėliau apdorojant surinktus duomenis, buvo galima nustatyti respondentų lytį. Paaiškėjo, kad į anketos klausimus atsakė 581 mokytoja – moteris (85 proc. visų respondentų) ir 102 mokytojai – vyrai (15 proc.).

2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį miesto ir kaimo mokyklose (%)

3 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį įvairių tipų mokyklose (%)

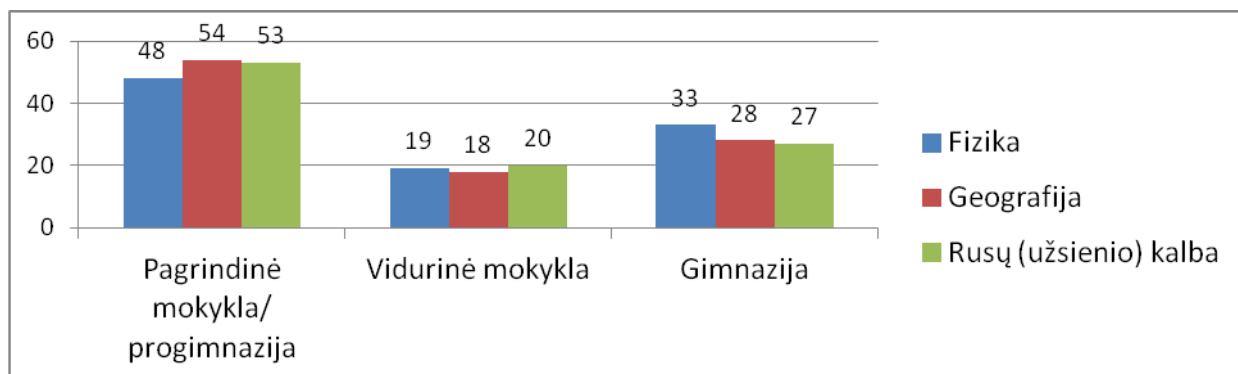

Iš 2 ir 3 pav. matyti, kad, vertinant pagal mokyklos tipą, apklaustų respondentų vyrų ir respondentų moterų proporcijos iš esmės nesiskiria, o, vertinant pagal gyvenvietės, kurioje bendrojo ugdymo mokykloje dirba respondentas, tipą, matyti, kad respondentai vyrai statistiškai reikšmingai dažniau dirba kaimo mokyklose.

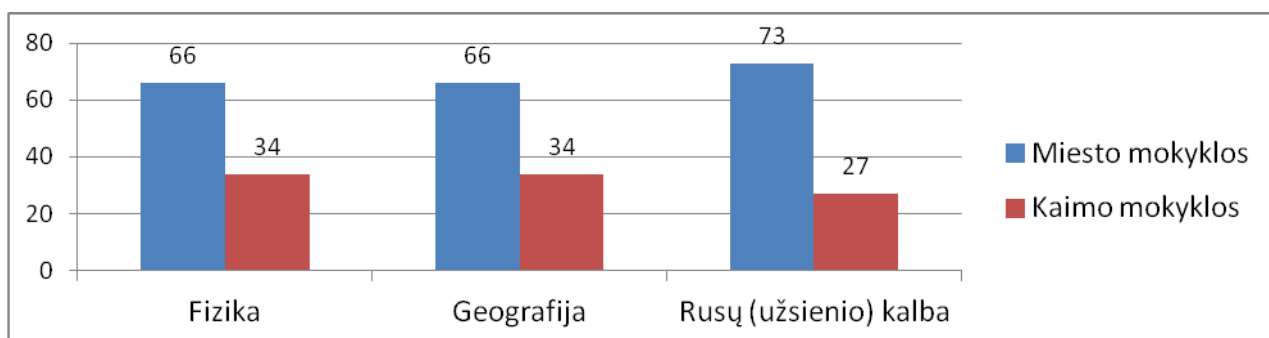
Nuo pat pradžių planuota apklausti maždaug vienodą dalį mokytojų, turinčių fizikos, geografijos ir rusų (užsienio) kalbos pamokų. Vėliau projektuojant tyrimo imtį paaiškėjo, kad rusų (užsienio) kalbos mokytojų į tyrimo imtį pateko daugiau negu fizikos ir geografijos mokytojų, nes kitos panašaus dydžio tokios pat reikšmės mokykloje kalbinio ugdymo srities mokomųjų dalykų mokinčios grupės rasti nepavyko. Iš viso buvo apklausti 194 fizikos, 199 geografijos ir 290 rusų (užsienio) kalbos pamokų turintys ir savo mokykloje pagrindinėse pareigose dirbantys mokytojai. Į tyrimo imtį buvo įtraukti atrinktose savivaldybėse dirbantys 280 fizikos, 301 geografijos ir 416 rusų

(užsienio) kalbų mokytojai. Iš gautų rezultatų matyti, kad iš viso apklausta po 66 proc. fizikos ir geografijos bei 70 proc. rusų (užsienio) kalbos mokytojų.

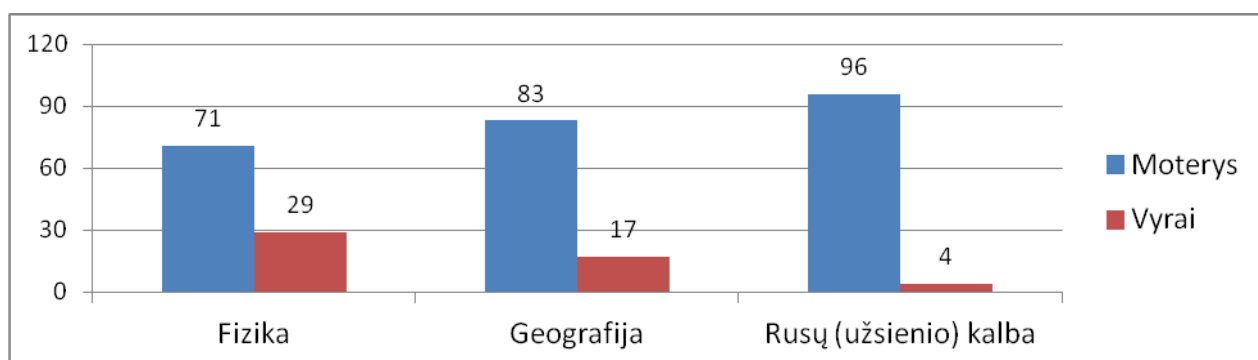
4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyką įvairių tipų mokyklose (%)

5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyką miesto ir kaimo mokyklose (%)

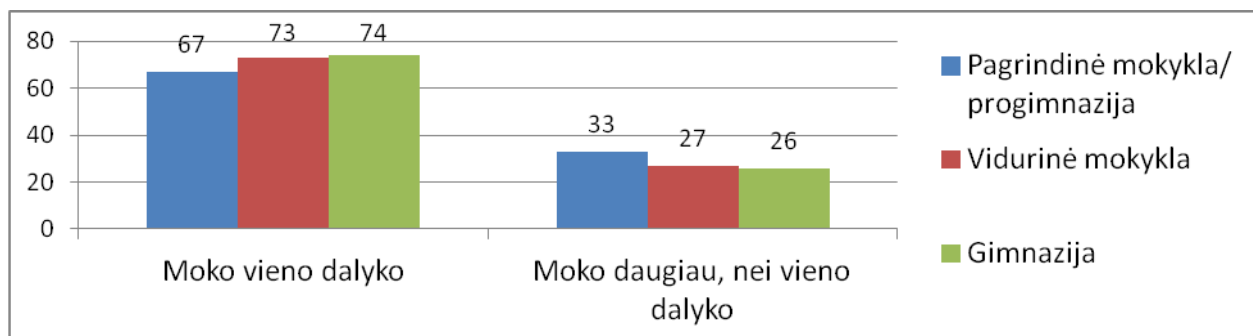
6 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyką ir pagal lytį (%)

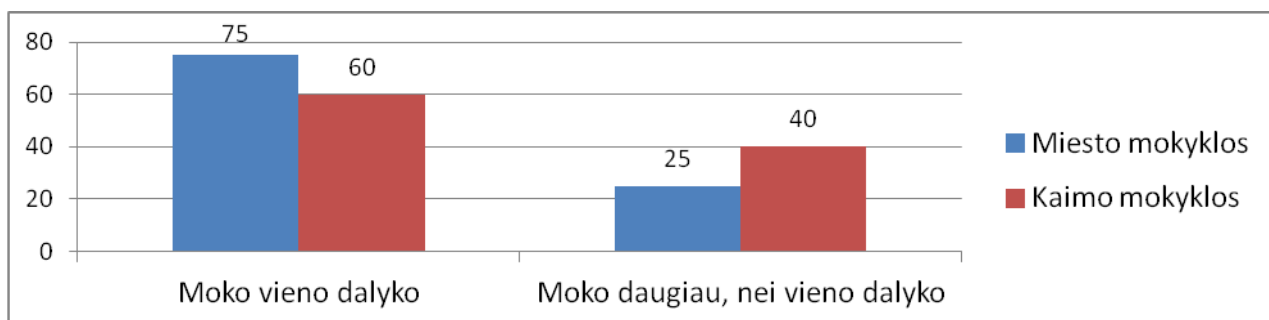
Iš 4 pav. matyti, kad, vertinant pagal bendrojo ugdymo mokyklos tipą, maždaug pusė visų trijų specialybių respondentų dirba pagrindinėje ir jaunimo mokykloje bei progimnazijoje, penktadalis – vidurinėje mokykloje, o likusieji – gimnazijoje. Analizuojant visų trijų specialybių respondentų pasiskirstymą miesto ir kaimo mokyklose (5 pav.) matyti, kad maždaug du trečdaliai apklaustų fizikos ir geografijos mokytojų bei 73 proc. rusų (užsienio) kalbos mokytojų dirba miesto mokyklose. Analizuojant pagal respondentų lytį (6 pav.) matyti, kad į anketos klausimus daugiausia atsakė fizikos mokytojų vyrų, mažiausia respondentų vyrų – tarp rusų (užsienio) kalbos mokytojų.

Autorizuodamiesi UPC „Pievoje“ respondentai galėjo nurodyti visus dalykus, kurių moko mokykloje. Pagal tai buvo sukurtas kintamasis „mokomųjų dalykų skaičius“. Paaiškėjo, kad 481 (70 proc.) respondentų, autorizuodamiesi UPC „Pievoje“ nurodė mokantys vieno dalyko, o 202 (30 proc.) respondentai – daugiau negu vieno dalyko.

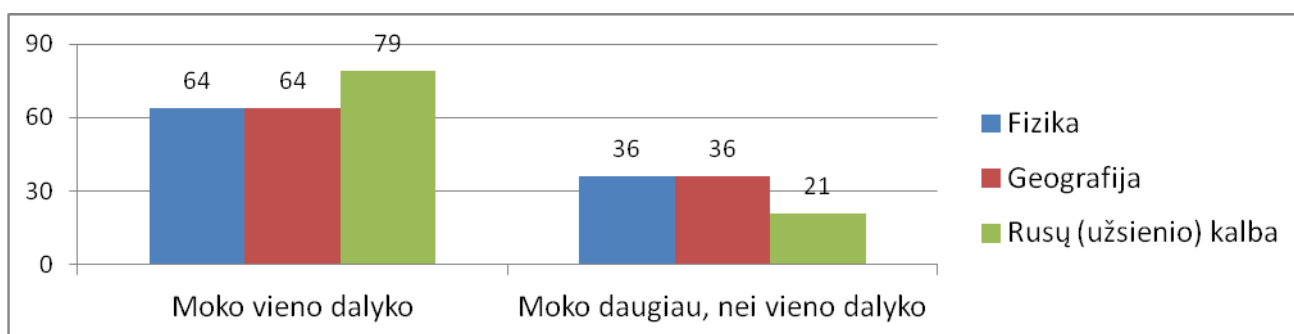
7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokomųjų dalykų skaičių įvairių tipų mokyklose (%)

8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokomųjų dalykų skaičių miesto ir kaimo mokyklose (%).

9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokomųjų dalykų skaičių ir mokomąjį dalyką (%).

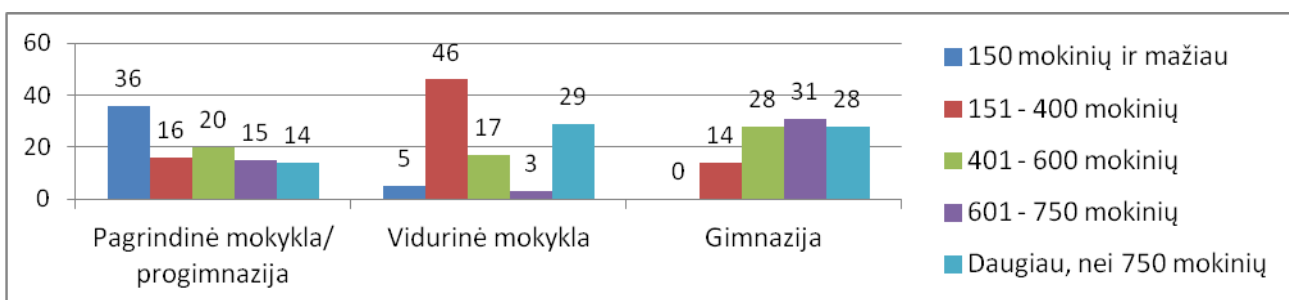
Iš 7 pav. matyti, kad daugiau negu vieno dalyko dažniau moko pagrindinėje ar jaunimo mokykloje ir progimnazijoje dirbantys respondentai. Taip dažniau priversti elgtis kaimo mokyklose dirbantys respondentai (8 pav.) ir fizikos bei geografijos mokantys respondentai (9 pav.).

Socialiniai demografiniai kintamieji, suformuluoti remiantis ŠVIS esančiais duomenimis, susiję su kasmetiniais statistiniais duomenimis, kuriuos Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos siunčia į Švietimo informacinių technologijų centrą (ITC). Nuo šių bendrų duomenų apie kiekvieną mokyklą

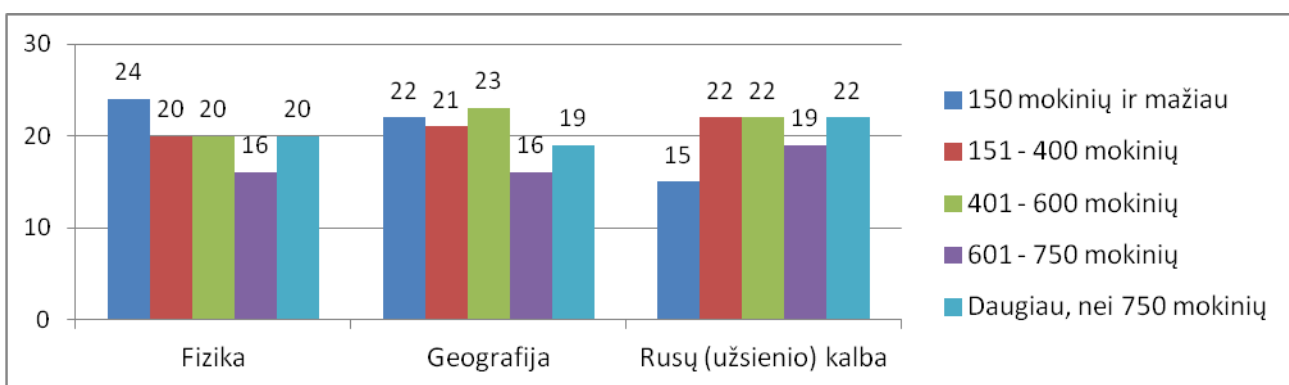
didele dalimi priklauso ir procesai, vykstantys toje mokykloje. Pavyzdžiu gali būti mokinių kiekvienoje mokykloje skaičius. Didelėje ir mažoje pagal mokinių skaičių bendrojo ugdymo mokykloje dažnai skiriasi ugdymo procesas ir jo organizavimas. Pavyzdžiui, didelėje pagal mokinių skaičių mokykloje paprastai didesnės mokinių klasės; mokytojui mažiau reikia bijoti, kad mokykloje, kurioje jis dirba pagrindinėse pareigose, nebus suformuotas visas kontaktinių valandų darbo krūvis; dažno dalyko mokytojų yra daugiau negu vienas, todėl jie vienas kitą gali pakeisti; labiau specializuoti mokyklos mokytojų metodiniai rateliai (jų nariai dažniau moko to paties ar labiau giminingo dalyko) ir pan.

Tyrimo rezultatai parodė, kad į klausimus atsakė 133 respondentai (20 proc. visų respondentų), pagrindinėse pareigose dirbantys mokyklose, kuriose mokosi 150 ar mažiau mokinių, 144 respondentai (21 proc.) – iš mokyklų, kuriose mokosi nuo 151 iki 400 mokinių, 147 respondentai (22 proc.) iš mokyklų, kuriose mokosi nuo 401 iki 600 mokinių, 119 respondentų (17 proc.) iš mokyklų, kuriose mokosi nuo 601 iki 750 mokinių ir 140 respondentų (21 proc.) iš mokyklų, kuriose mokosi daugiau kaip 750 mokinių.

10 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokinių skaičių mokykloje ir mokyklos tipą (%).

11 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokinių skaičių mokykloje ir respondento mokomąjį dalyką (%).

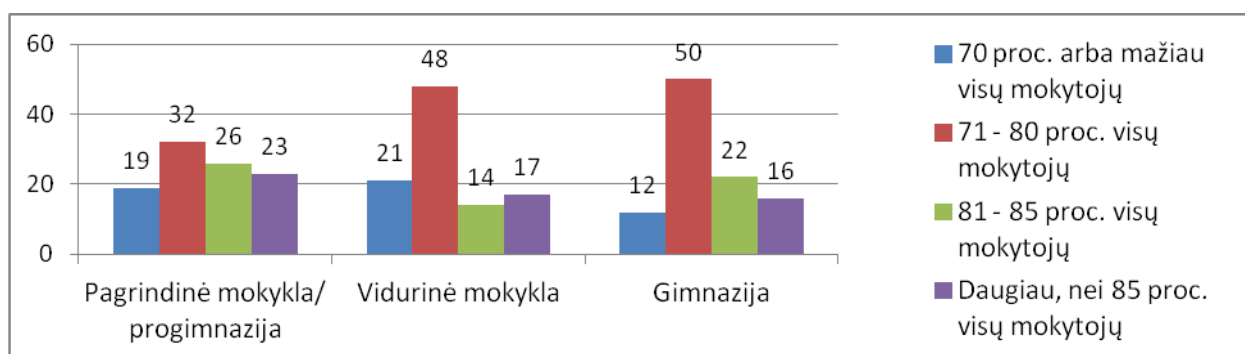

Iš 10 pav. matyti, kad pagrindinėje ir jaunimo mokyklose bei progimnazijoje dirbantys respondentai dažniau dirba arba labai mažoje (150 mokinių ir mažiau), arba vidutinio dydžio (nuo 401 iki 600 mokinių) mokykloje, vidurinėje mokykloje dirbantys respondentai – mokykloje, kurioje mokosi nuo 151 iki 400 mokinių, o dauguma gimnazijoje dirbančių respondentų pagal mokyklos dydį (mokinių skaičių) daugiaž tolygiai pasidalija vidutinio dydžio ir pačiose didžiausiose mokyklose.

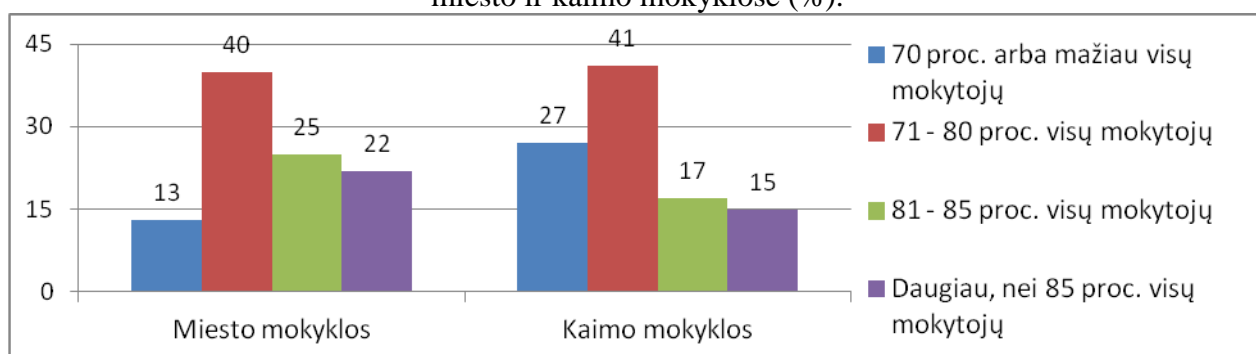
Iš 11 pav. matyti, kad visus tris dalykus mokantys respondentai daugiaž tolygiai pasidalija visų dydžių mokyklose.

Ankstesni tyrimo autoriaus atlikti tyrimai parodė, kad labai geri klausimai filtrai yra klausimai apie respondento mokykloje dirbančių mokytojų darbo stažą ir respondento mokykloje dirbančių mokytojų įgytas kvalifikacines kategorijas. Klausimas apie mokyklos mokytojų, kurių darbo stažas didesnis negu 15 metų, dalį aiškiai koreliuoja su mokyklos mokytojų amžiumi ir parodo, kiek jaunas mokyklos mokytojų kolektyvas. Tyrimo rezultatai rodo, kad 118 respondentų (17 proc.) dirba mokyklose, kuriose mokytojų, turinčių 15 metų ir didesnę darbo stažą, dalis siekia 70 proc. arba mažiau, 276 respondentai (40 proc.) – nuo 71 iki 80 proc. visų mokyklos mokytojų, 155 respondentai (23 proc.) – nuo 81 iki 85 proc., o 134 respondentai (20 proc.) – mokyklose, kuriose mokytojų, turinčių 15 metų ir didesnę darbo stažą, dalis didesnė negu 85 proc. (tai – pačios vyriausios pagal mokytojų amžių mokyklos).

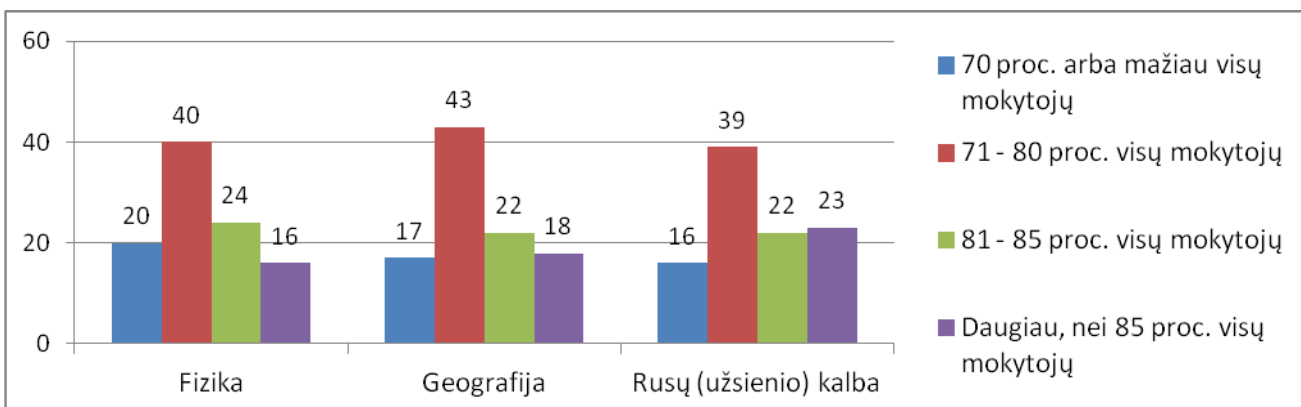
12 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal didesnę negu 15 metų darbo stažą turinčių mokytojų dalį mokykloje ir mokyklos tipą (%).

13 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal didesnę negu 15 metų darbo stažą turinčių mokytojų dalį miesto ir kaimo mokyklose (%).

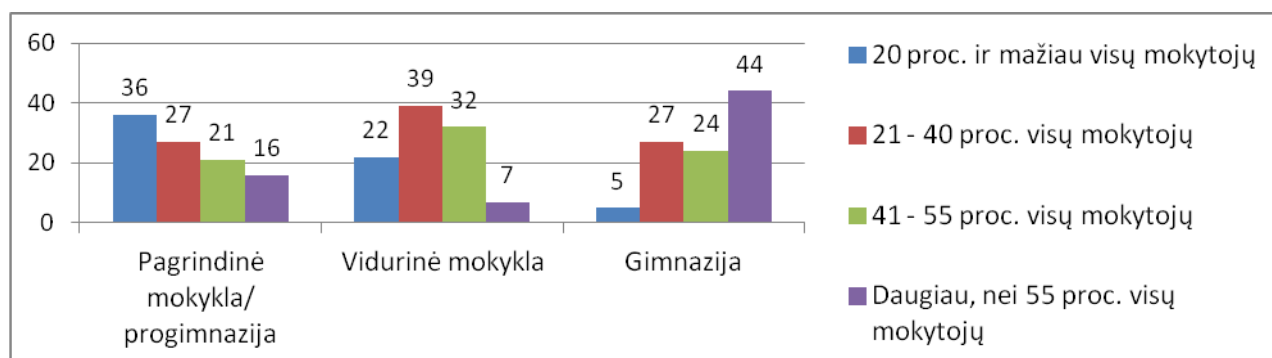
14 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal didesnę negu 15 metų darbo stažą turinčių mokytojų dalį mokykloje ir mokomąjį dalyką (%).

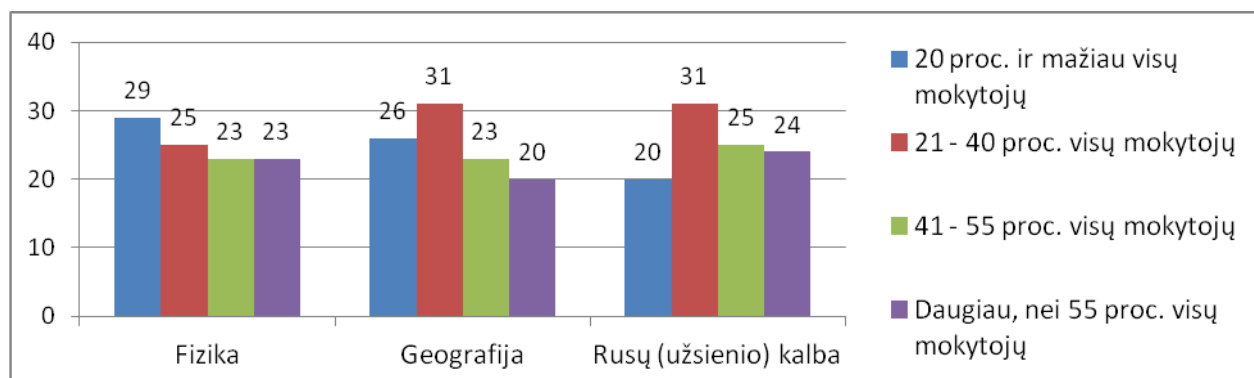
Iš 12 pav. matyti, kad pagrindinėse ir jaunimo mokyklose bei progimnazijose dirbantys respondentai dažniau dirba arba jaunesniuose, arba vyresniuose mokytojų kolektyvuose, vidurinėse mokyklose ir gimnazijose dirbantys respondentai dažniau dirba mokyklose, kuriose didesnę, nei 15 m. darbo stažą turi nuo 71 iki 80 proc. visų mokyklos mokytojų. Iš 13 pav. matyti, kad kaimo mokyklose dirbantys respondentai dirba jaunesniuose mokytojų kolektyvuose, o iš 14 pav. – kad skirtingų dalykų mokytojų pasiskirstymas įvairiuose mokytojų kolektyvuose iš esmės nesiskiria.

Atliekant tyrimą apklausti 166 respondentai (24 proc.), dirbantys mokyklose, kuriose mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai sudaro 20 proc. ir mažiau visų mokyklos mokytojų, 200 respondentų (29 proc.) iš mokyklų, kuriose mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai sudaro nuo 21 iki 40 proc. visų mokyklos mokytojų, 163 respondentai (24 proc.) iš mokyklų, kuriose mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai sudaro nuo 41 iki 55 proc. visų mokyklos mokytojų ir 154 respondentai (23 proc.) iš mokyklų, kuriose mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai sudaro daugiau negu 55 proc. visų mokyklos mokytojų.

15 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal aukščiausias kvalifikacines kategorijas įgijusių mokytojų dalį mokykloje ir mokyklos tipą (%)

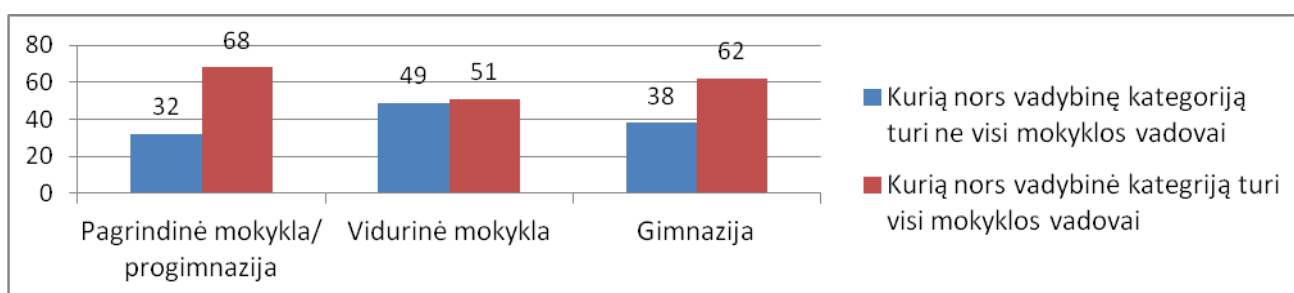
16 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal aukščiausias kvalifikacines kategorijas įgijusių mokytojų dalį mokykloje ir mokomąjį dalyką (%)

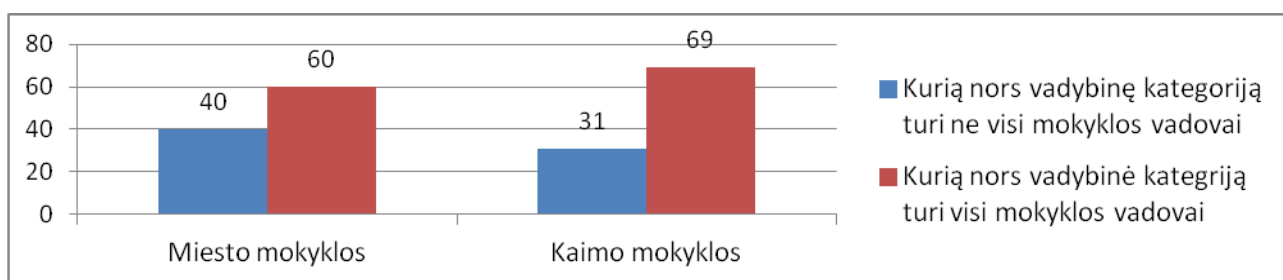
Iš 15 pav. matyti, kad didesnę pagrindinėse ir jaunimo mokyklose bei progimnazijose dirbančių respondentų dalis yra iš mokyklų, kuriose aukščiausias kvalifikacines kategorijas įgijusių mokytojų nėra daug, priešingai negu gimnazijose dirbančių respondentų dalis. Kita vertus, iš 16 pav. matyti, kad skirtingų dalykų mokantys respondentai maždaug vienodai pasiskirsto tiek mokyklose, kuriose nėra daug aukščiausias kvalifikacines kategorijas įgijusių mokytojų, tiek ir mokyklose, kuriose tokių mokytojų daugiau negu pusė visų toje mokykloje dirbančių pedagogų.

Ankstesni tyrimo autoriaus atlikti tyrimai parodė, kad labai geri klausimai filtrai yra klausimai apie respondento mokyklai vadovaujančių vadovų įgytas vadybines kategorijas. Atsakytos anketos gautos iš 254 respondentų (37 proc.), kurių ne visi mokyklos vadovai (direktorius ir pavaduotojai) yra įgiję vadybinę kategoriją, ir iš 429 respondentų (63 proc.), kurių visi mokyklos vadovai yra įgiję vadybinę kategoriją.

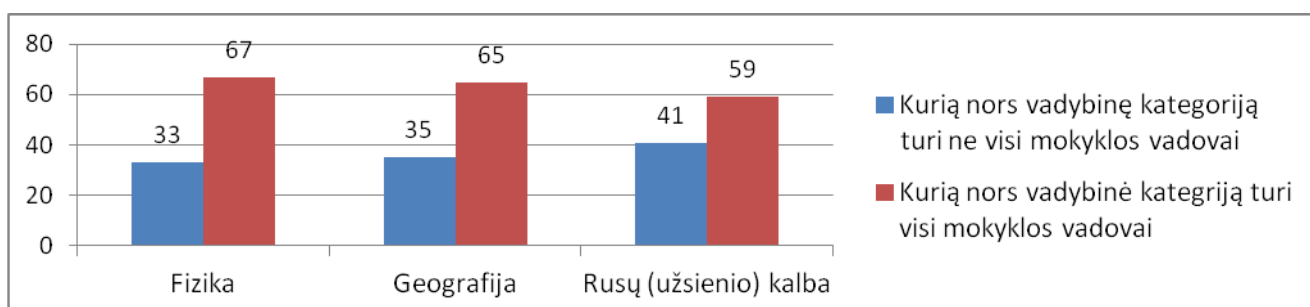
17 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokyklos vadovų įgytas vadybines kategorijas ir mokyklos tipą (%)

18 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokyklos vadovų įgytas vadybines kategorijas miesto ir kaimo mokyklose (%)

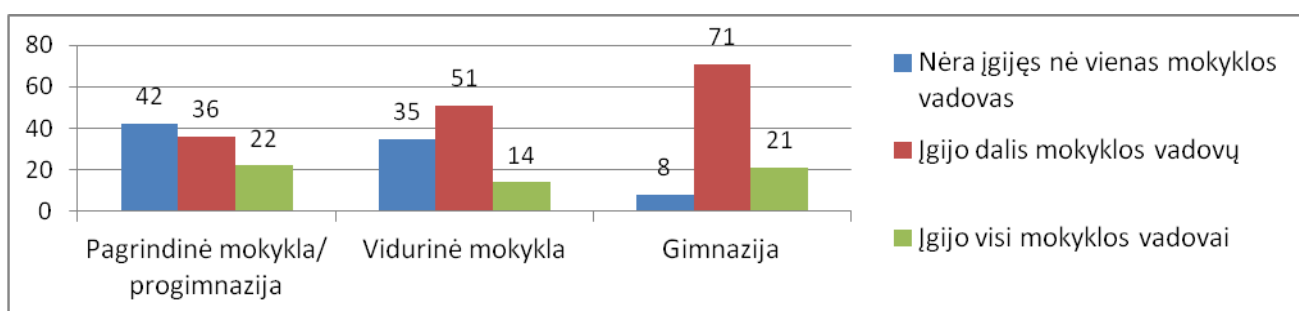
19 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokyklos vadovų įgytas vadybines kategorijas ir mokomąjį dalyką (%)

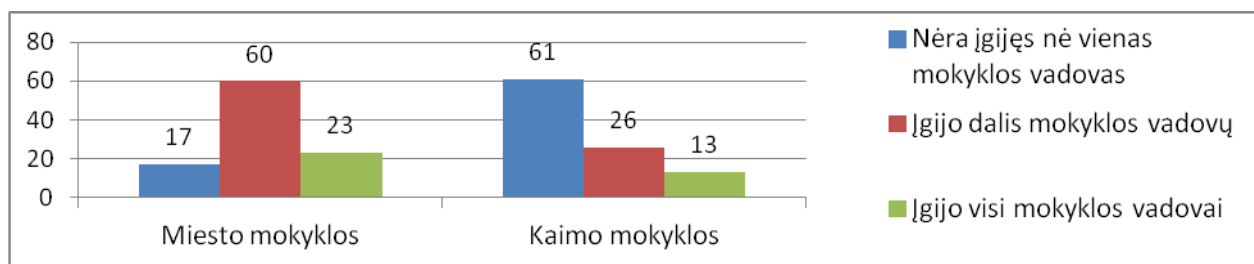
Iš 17–19 pav. matyti, kad respondentai, kurių mokykloje ne visi vadovai yra įgiję kurią nors vadybinę kategoriją, dažniau dirba vidurinėje mokykloje, mieste įsikūrusioje mokykloje bei moko rusų (užsienio) kalbos.

Iš tyrimo rezultatų matyti, kad 209 respondentai (31 proc.) dirba bendrojo ugdymo mokyklose, kurių nė vienas vadovų (direktorius ar pavaduotojas) nėra įgijęs aukščiausių I arba II vadybinių kategorijų, 335 respondentai (49 proc.) – mokyklose, kurių dalis vadovų yra įgiję I arba II vadybinę kategoriją ir 139 respondentai (20 proc.) – mokyklose, kurių visi vadovai yra įgiję aukščiausias I arba II vadybines kategorijas.

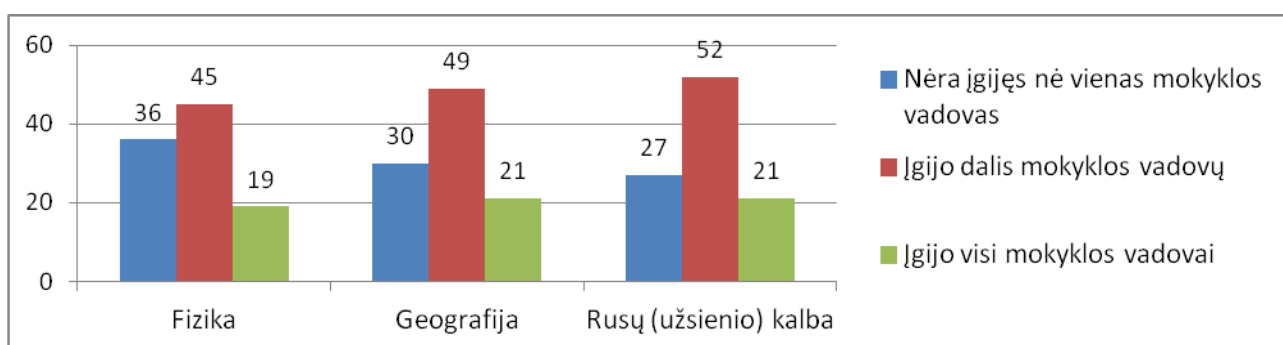
20 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokyklos vadovų, įgijusių aukščiausias vadybines kategorijas, dalį ir mokyklos tipą (%)

21 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokyklos vadovų, įgijusių aukščiausias vadybines kategorijas, dalį miesto ir kaimo mokyklose (%)

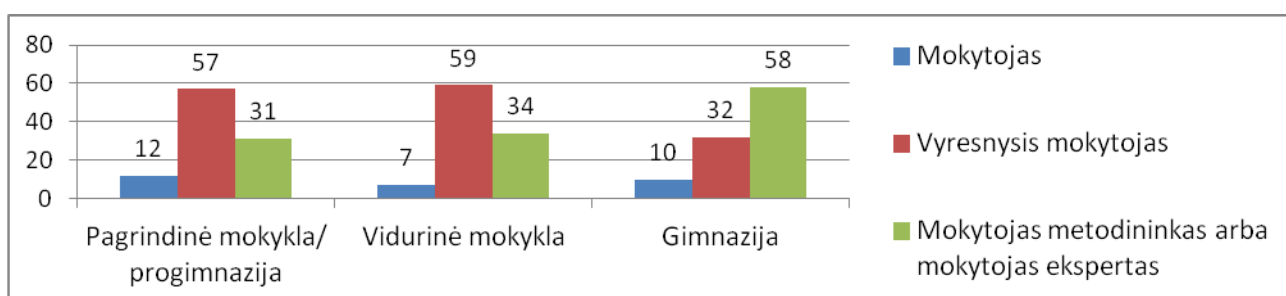
22 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokyklos vadovų, įgijusių aukščiausias vadybines kategorijas, dalį ir mokomąjį dalyką (%)

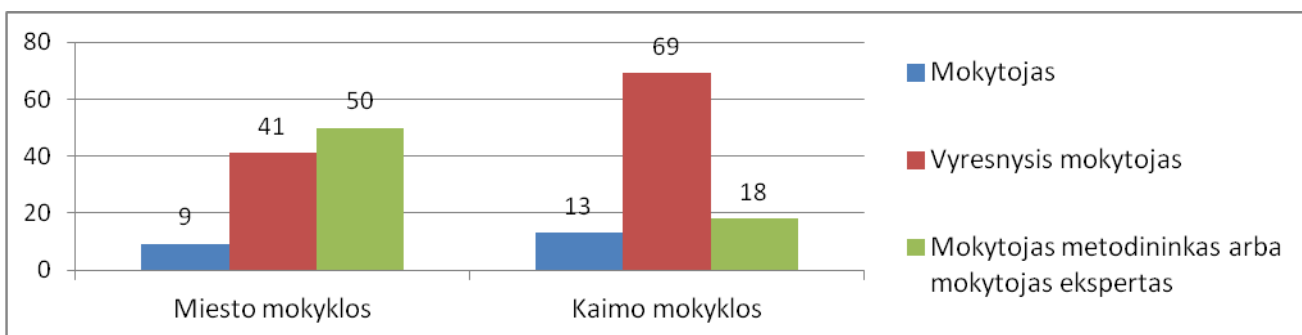
Iš 20–22 pav. matyti, kad respondentai, kurių mokykloje bent dalis vadovų yra įgiję aukščiausias I arba II vadybinę kategorijas, dažniau dirba gimnazijoje ir miesto mokykloje. Analizuojant respondentų pasiskirstymą pagal mokomąjį dalyką, matyti, kad situacija iš esmės nesiskiria.

Jiems pasiūlytą anketą respondentai pradėjo atsakinėti nuo klausimo apie jų įgytą kvalifikacinę kategoriją. Paaiškėjo, kad tyrime dalyvavo 71 respondentas (10 proc.), įgijęs mokytojo, 338 respondentai (50 proc.), įgiję vyresniojo mokytojo, 246 respondentai (36 proc.), įgiję mokytojo metodininko ir 22 respondentai (3 proc.), įgiję mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją. Toliau analizuojant tyrimo rezultatus verta sujungti mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų atsakymus. Vienas respondentas (0,1 proc.) nurodė, kad nėra įgijęs kvalifikacinės kategorijos.

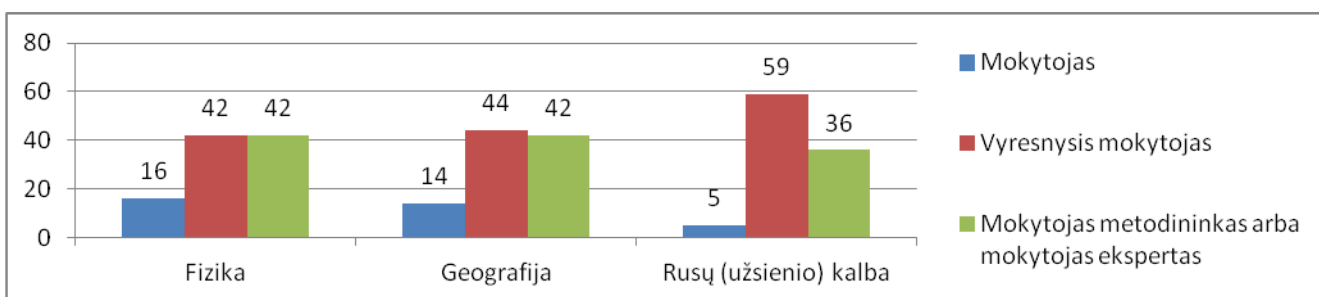
23 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įgytą kvalifikacinę kategoriją ir mokyklos tipą (%)

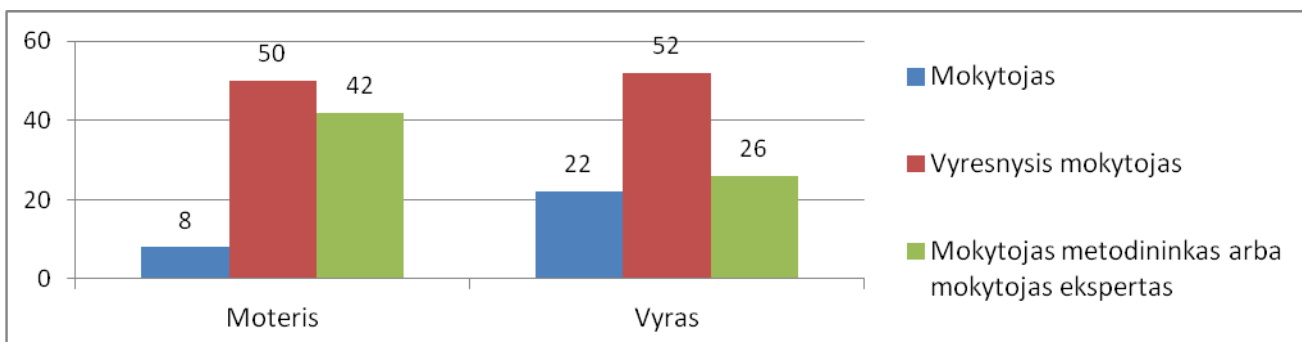
24 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įgytą kvalifikacinę kategoriją miesto ir kaimo mokyklose (%)

25 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įgytą kvalifikacinę kategoriją ir mokomąjį dalyką (%)

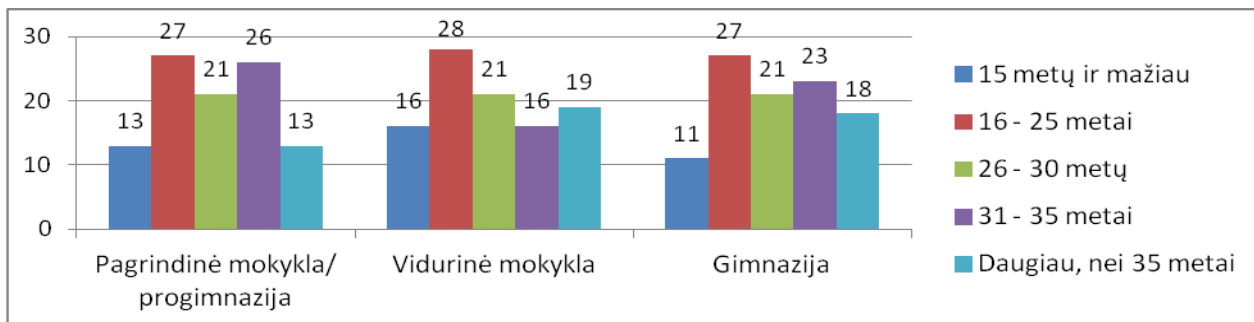
25 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įgytą kvalifikacinę kategoriją ir lytį (%).

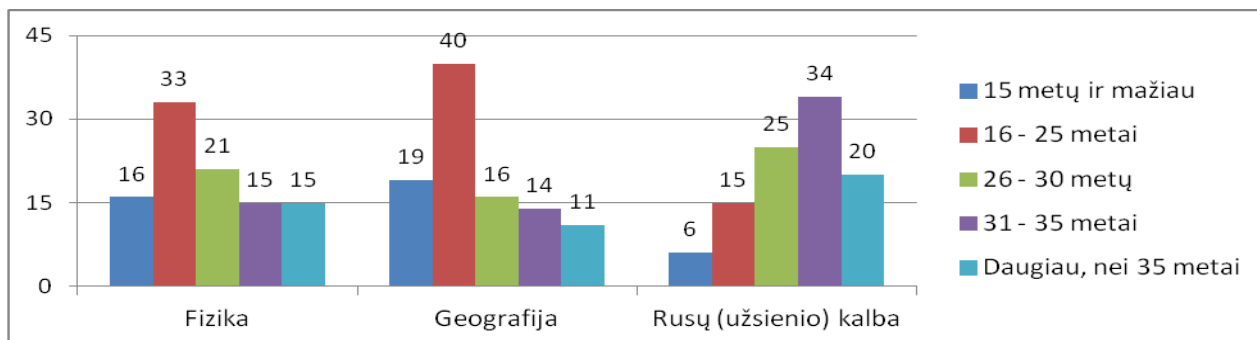
Iš 23–25 pav. matyti, kad aukštesnes kvalifikacines kategorijas įgijo respondentai, dirbantys gimnazijose ir miesto mokyklose, ir moterys. Analizuojant pagal respondentų mokomąjį dalyką, matyti, kad aukščiausios kvalifikacijos respondentų yra maždaug vienoda dalis, bet statistiškai reikšmingai mažiau rusų (užsienio) kalbos mokančių respondentų yra įgiję tik mokytojo kvalifikacinę kategoriją.

Tyrimo duomenys rodo, kad 87 respondentai (13 proc.) turi mažesnę, nei 15 metų pedagoginio darbo stažą, 185 respondentai (27 proc.) – 16–25 metų darbo stažą, 143 respondentai (21 proc.) – 26–30 metų darbo stažą, 156 respondentai (23 proc.) – 31–35 metų darbo stažą, o 106 respondentai (16 proc.) – daugiau, nei 35 metų darbo stažą.

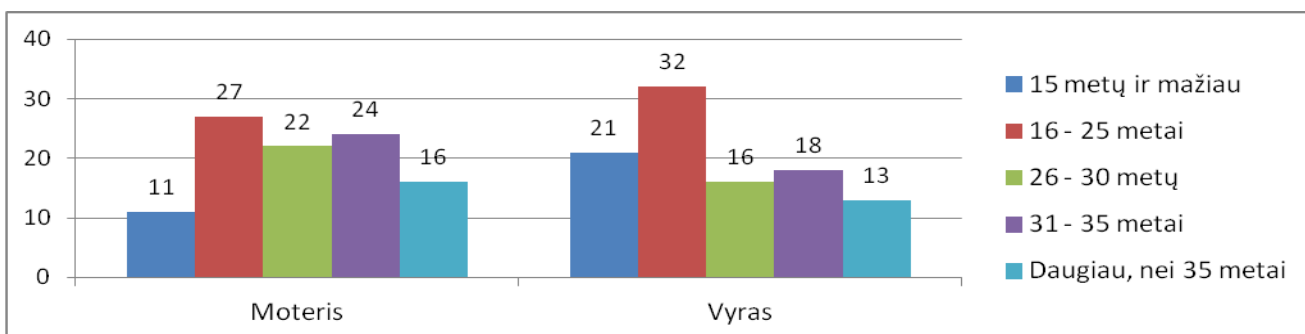
26 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal pedagoginio darbo stažą ir mokyklos tipą (%).

27 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal pedagoginio darbo stažą ir mokomą dalyką (%).

28 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal pedagoginio darbo stažą ir lytį (%).

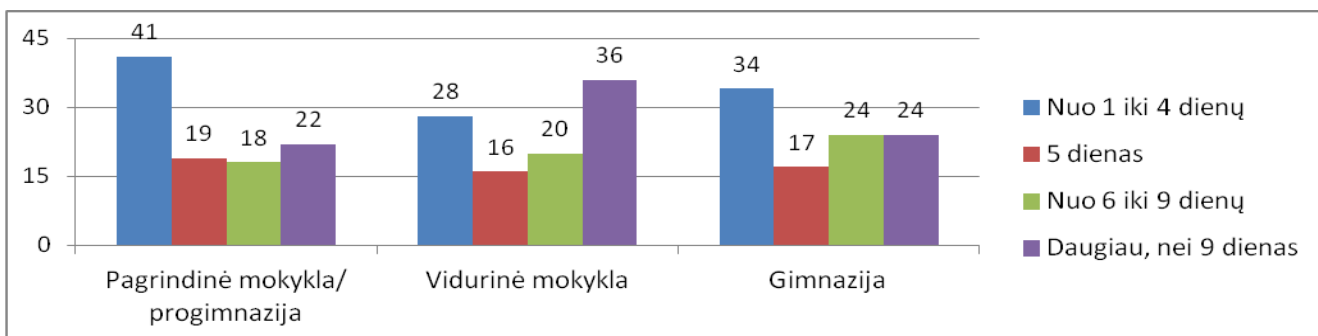

Iš 26–28 pav. matyti, kad jaunesni pagal darbo stažą respondentai dažniau dirba vidurinėje mokykloje, moko geografijos, yra vyrai.

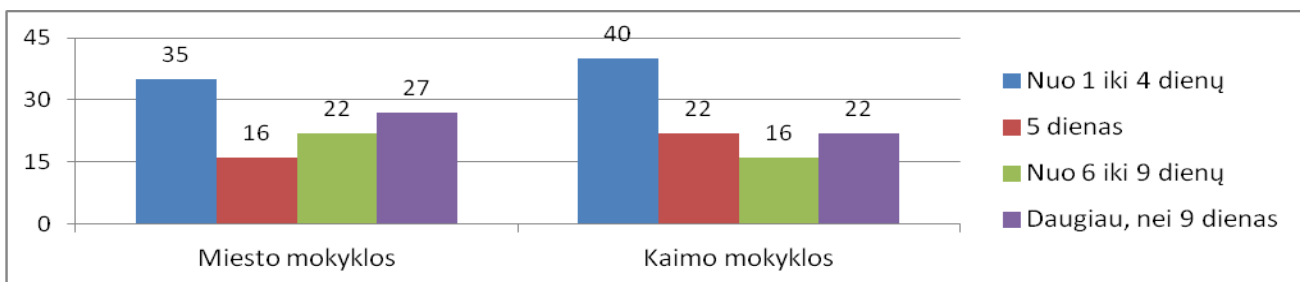
Parengtoje anketoje domėtasi, kiek apytiksliai dienų per 2013–2014 mokslo metus, neskaitant savišvietos, respondentas įvairiuose renginiuose tobulino savo profesinę kvalifikaciją. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas apibrėžia mokytojo teisę ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Vykdamas Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamo projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ (projekto Nr. VP1-2.2-ŠMM-02-V-01-006) (II etapas) veiklas 2011 m. atlikto pedagogų kvalifikacijos tobulinimo padėties ir perkvalifikavimo poreikių tyrimo metu nustatyta, kad bendrojo ugdymo švietimo įstaigų 5–12 klasių mokytojai

tobulinimuisi per metus, neskaitant savišvietos, skiria 46 valandas. Perskaičiavus 8 valandų darbo dienomis, tai sudarytų 5,8 darbo dienos. Tyrėjo atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad 232 respondentai (34 proc.) nurodė tobulinę savo kvalifikaciją, neskaitant savišvietos, nuo 1 iki 4 dienų, 112 respondentų (16 proc.) – 5 dienas, 130 respondentų (19 proc.) – nuo 6 iki 9 dienų, o 160 respondentų (23 proc.) – daugiau negu 9 dienas. 7 proc. respondentų į šį klausimą neatsakė. Respondentų nurodytų tobulinimuisi skirtų dienų aritmetinis vidurkis siekia 9,4 dienas. Šie respondentų atsakymai labai skyrėsi (didžiausias respondento nurodytas tobulinimuisi skirtų dienų skaičius siekė 240), todėl tokiais atvejais statistikoje siūloma skaičiuoti nurodytų atsakymų medianą⁵. Atliekant tyrimą apklaustų respondentų atsakymų mediana siekė 5 dienas. Vertinant gautą rezultatą būtina turėti galvoje, kad tyrimo metu mokslo metai dar nebuvo pasibaigę. Lauko tyrimas vykdytas 2014 m. gegužės–birželio mėn., o mokslo metai baigėsi 2014 m. rugpjūčio 31 d. Taigi respondentai dar turėjo visas galimybes padidinti savo kvalifikacijos tobulinimui skirtų dienų skaičių.

29 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tobulinimuisi skirtų dienų skaičių ir mokyklos tipą (%)

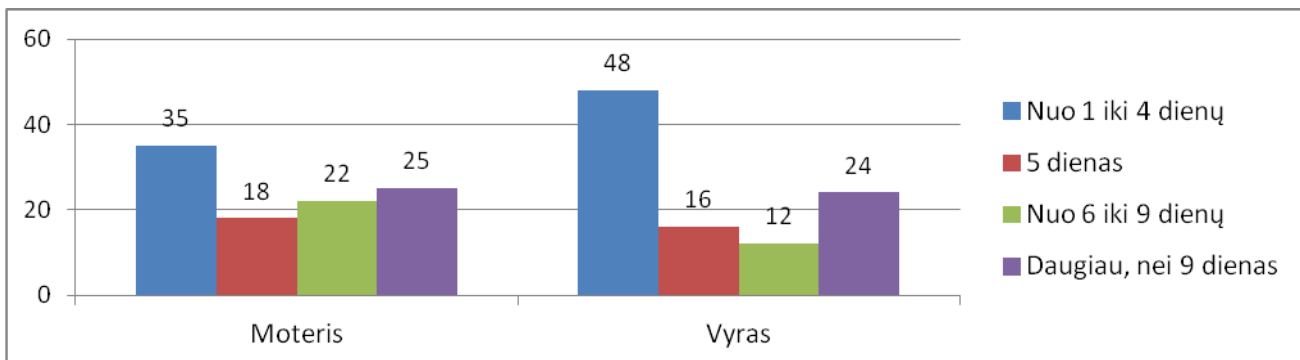

30 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tobulinimuisi skirtų dienų skaičių miesto ir kaimo mokyklose (%)

⁵ Mediana – tai požymio reikšmė, kuri dalija variacinę eilutę, populiaciją ar tikimybinį pasiskirstymą į dvi lygias dalis. Lygiai pusė populiacijos turi reikšmes, mažesnes ar lygias medianai, kita pusė populiacijos turi reikšmes, didesnes ar lygias medianai.

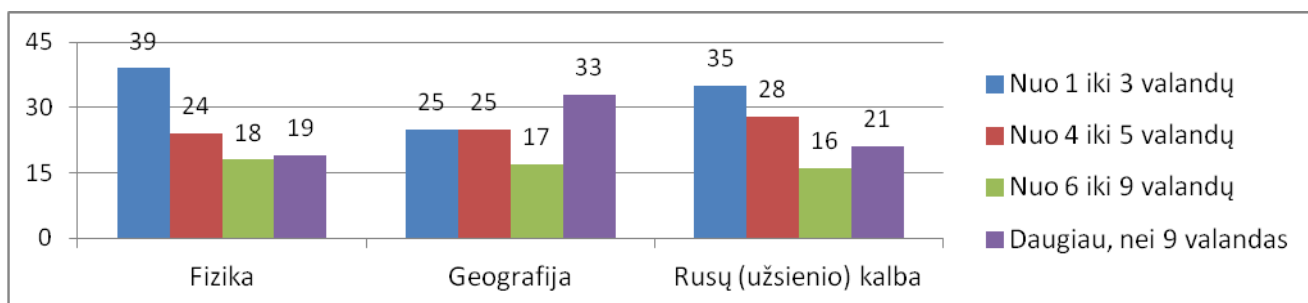
31 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tobulinimuisi skirtų dienų skaičių ir respondento lytį (%)

Iš 29–31 pav. matyti, kad statistiškai reikšmingai mažiau laiko savo kvalifikacijos tobulinimui, neskaitant savišvietos, skyrė pagrindinėje ir jaunimo mokykloje, arba progimnazijoje, taip pat kaimo mokykloje dirbantys respondentai bei respondentai vyrai.

Atliekant tyrimą taip pat domėtasi, kiek apytiksliai valandų per savaitę respondentas 2013–2014 mokslo metais skiria savišvietai. Kaip ir profesiniam tobulinimuisi skirtų dienų atveju, buvo tik užduotas klausimas anketoje, nebuvo stengtasi kaip nors patikrinti respondento atsakymą. Apibendrintus respondentų atsakymus galima palyginti su vykdant Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamo projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ (projekto Nr. VP1-2.2-ŠMM-02-V-01-006) (II etapo) veiklas 2011 metais atlikto pedagogų kvalifikacijos tobulinimo padėties ir perkvalifikavimo poreikių tyrimo rezultatais. 2011 m. nustatyta, kad savišvietai mokytojai skyrė vidutiniškai 212 valandų per metus. Perskaičiavus vienai savaitei, tai sudarytų 4 val. per savaitę. Tyrėjo atlikto tyrimo rezultatai atskleidė, kad 193 respondentai (28 proc.) nurodė savišvietai skiriantys nuo 1 iki 3 valandų per savaitę, 147 respondentai (22 proc.) – nuo 4 iki 5 valandų per savaitę, 99 respondentai (15 proc.) – nuo 6 iki 9 valandų per savaitę, o 138 respondentai (20 proc.) – daugiau negu 9 valandas per savaitę. 106 respondentai (15 proc.) į šį klausimą neatsakė. Respondentų nurodytų savišvietai skirtų valandų per savaitę aritmetinis vidurkis siekia 6,4 valandas. Šie respondentų atsakymai pakankamai skyrėsi (didžiausias respondento nurodytas savišvietai skirtų valandų per savaitę skaičius siekė 48), todėl tokiais atvejais statistikoje siūloma skaičiuoti nurodytų atsakymų medianą. Atliekant tyrimą apklaustų respondentų atsakymų mediana siekė 5 valandas per savaitę.

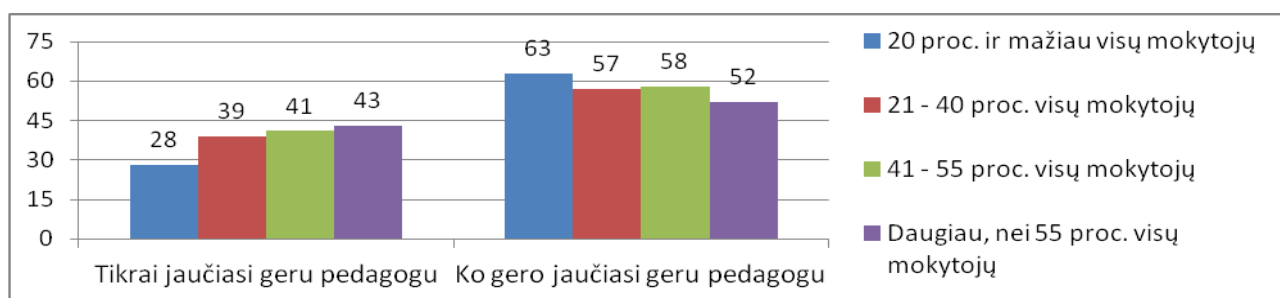
32 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal savišvietai skirtų valandų per savaitę skaičių ir respondento mokomą dalyką (%)

Iš visų analizuotų korelacijų tik koreliacija su respondento mokomu dalyku parodė statistiškai reikšmingą skirtumą – geografijos mokytojai statistiškai reikšmingai dažniau nurodė daugiau valandų per savaitę skiriančius savišvietai.

Tyrimo anketoje taip pat buvo dar du kartu su turinio klausimais pateikti klausimai filtrai. Respondentų buvo prašyta įvertinti du teiginius. Pirmasis teiginys skambėjo taip: „jaučiuosi esąs geras bendrojo ugdymo mokyklos pedagogas“. Šiam teiginiui tikrai pritarė 250 respondentų (37 proc.), ko gero, pritarė 385 respondentai (56 proc.), ko gero, nepritarė 5 respondentai (0,7 proc.), tikrai nepritarė 1 respondentas (0,1 proc.), nežinojo, kaip atsakyti, 27 respondentai (4 proc.), o į klausimą neatsakė 15 respondentų (2 proc.).

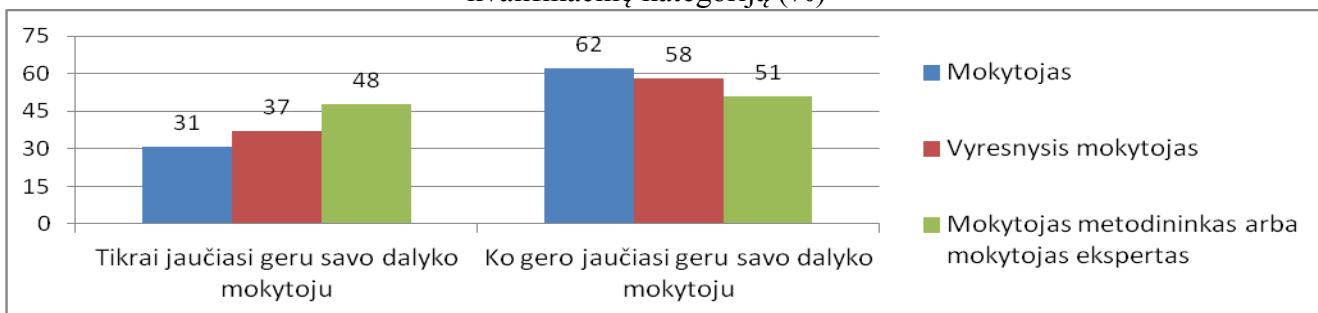
33 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal jautimąsi geru pedagogu ir mokytojų, įgijusių mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto vardą, dalį mokykloje (%)

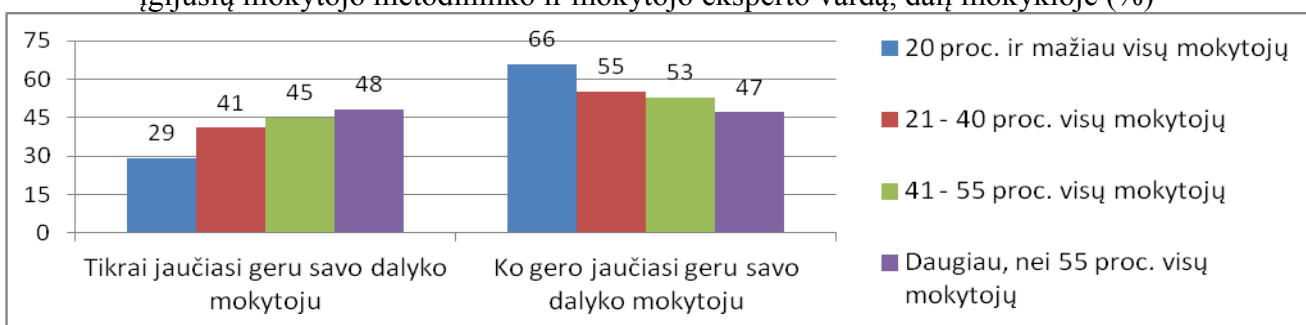
Iš visų analizuotų korelacijų tik koreliacija su mokytojų, įgijusių mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto vardą, dalimi mokykloje parodė statistiškai reikšmingą skirtumą – kuo mokykloje didesnė aukščiausias kvalifikacines kategorijas įgijusių mokytojų dalis, tuo respondentai tvirtiau teigė, kad tikrai jaučiasi geru bendrojo ugdymo mokyklos pedagogu. Pažymėtina, kad atsakymų į šį klausimą koreliacija su paties respondento įgyta kvalifikacine kategorija nebuvo statistiškai reikšminga.

Antras teiginys, kurį vertino respondentai, skambėjo taip: „jaučiuosi esąs geras savo dalyko mokytojas“. Šiam teiginiui tikrai pritarė 275 respondentai (40 proc.), ko gero, pritarė 372 respondentai (55 proc.), ko gero, nepritarė 3 respondentai (0,4 proc.), nežinojo, kaip atsakyti, 23 respondentai (3 proc.), o į klausimą neatsakė 10 respondentų (1 proc.).

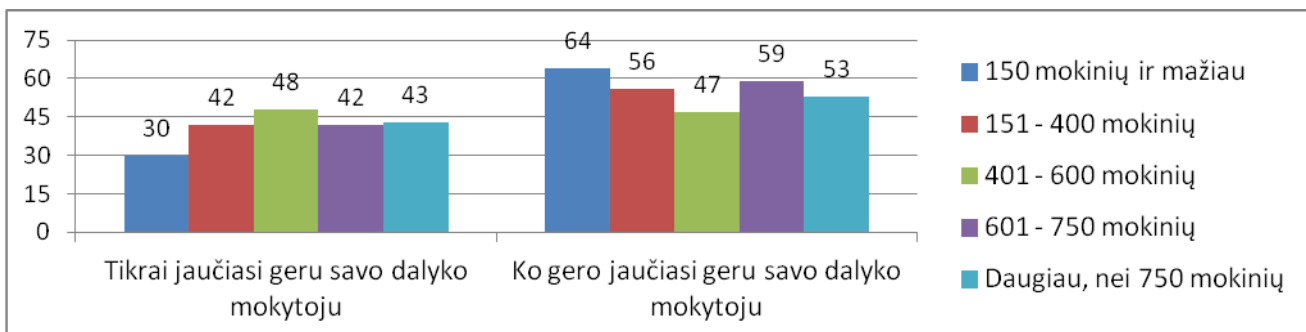
34 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal jautimąsi geru savo dalyko mokytoju ir įgytą kvalifikacinę kategoriją (%)

35 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal jautimąsi geru savo dalyko mokytoju ir mokytojų, įgijusių mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto vardą, dalį mokykloje (%)

36 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal jautimąsi geru savo dalyko mokytoju ir mokinių skaičiumi mokykloje (%)

Analizuojant respondentų jautimąsi geru savo dalyko mokytoju matyti, kad tokiu mokytoju tvirčiau jaučiasi respondentai, įgiję aukštesnę kvalifikacinę kategoriją; dirbantys mokykloje, kurioje daugiau aukščiausias kvalifikacines kategorijas įgijusių mokytojų; taip pat vidutinio dydžio (400–600 mokinių) bendrojo ugdymo mokykloje.

XI. Pirmojo tyrimo uždavinio sprendimas.

Sprendžiant pirmąjį tyrimo uždavinį „nustatyti, kaip šalies bendrojo ugdymo mokyklose įgyvendinami pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos reikalavimai“, buvo atskirti du tiriamos problemos aspektai:

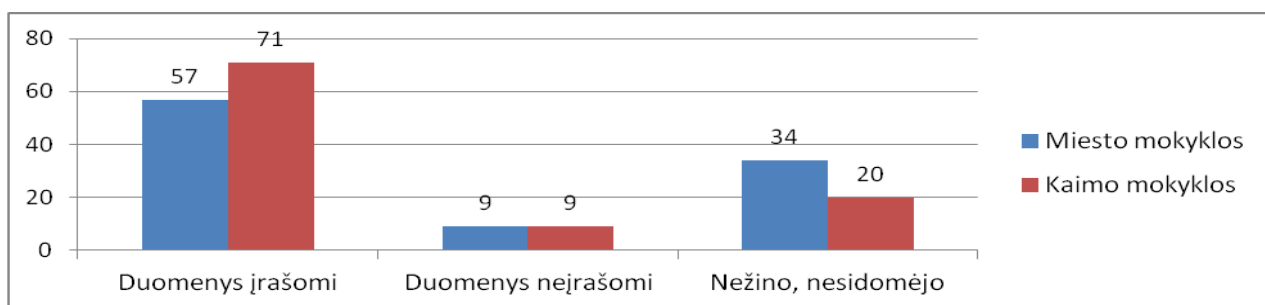
- organizaciniai mokytojų kvalifikacijos tobulinimo aspektai;
- jau šiuo metu įgyvendinamų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos reikalavimų pamatavimas.

Aptariant organizacinius mokytojų kvalifikacijos tobulinimo aspektus, buvo susitelkiama į mokytojų kvalifikacijos tobulinimo duomenų dokumentavimą – aiškinamasi, ar:

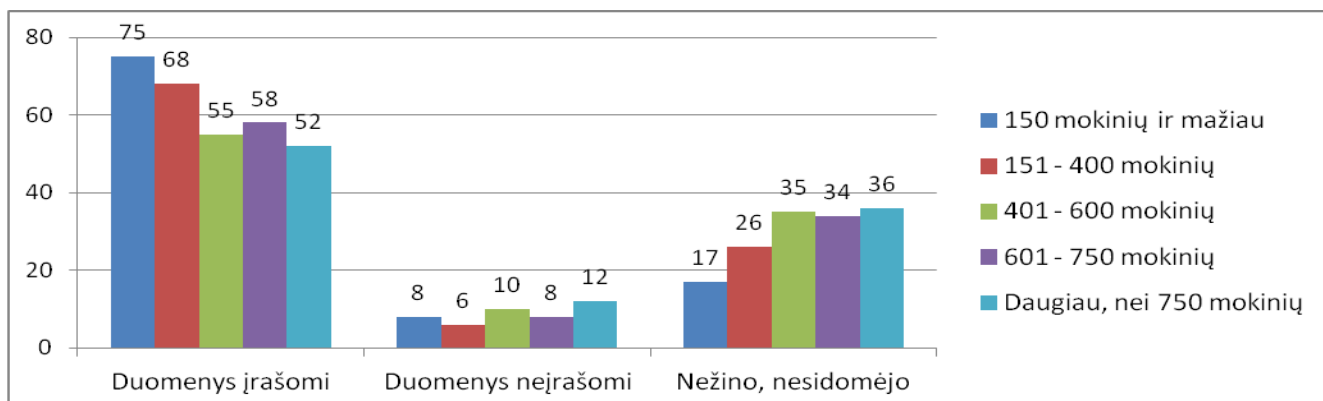
- respondentų asmens bylose įrašomi kvalifikacijos tobulinimosi duomenys;
- ar patys respondentai renka savo kvalifikacijos tobulinimo aplanką;
- keliuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose per mokslo metus dalyvauja respondentai.

62 proc. respondentų nurodė, kad jų asmens byloje yra įrašomi kvalifikacijos tobulinimo duomenys, 9 proc. – kad neįrašomi, o 29 proc. respondentų teigė, kad šito nežino, nesidomėjo.

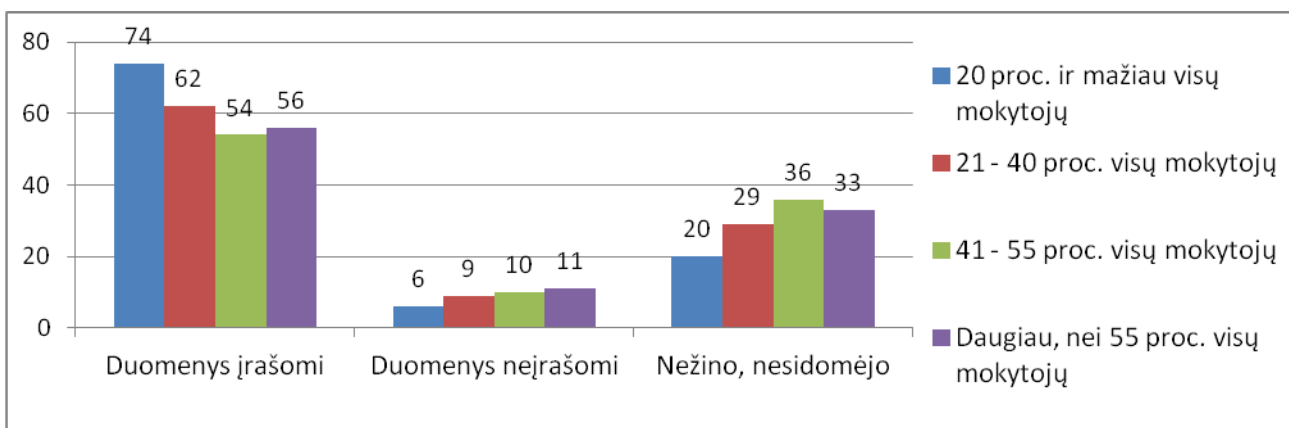
37 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimo duomenų įrašymą į asmens bylą miesto ir kaimo mokyklose (%)

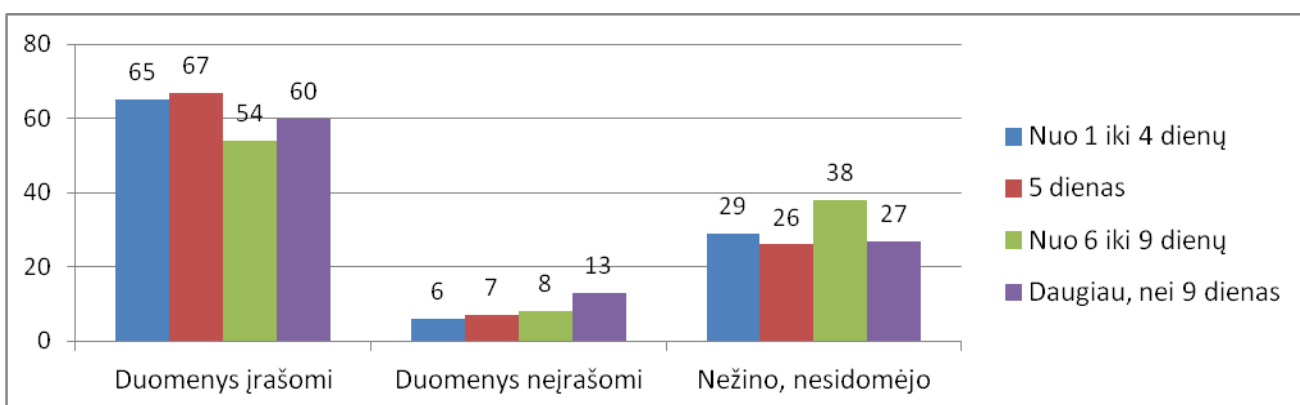
38 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimo duomenų įrašymą į asmens bylą ir mokinių skaičių mokykloje (%)

39 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimo duomenų įrašymą į asmens bylą ir mokytojų metodininkų bei mokytojų ekspertų dalį tarp mokyklos mokytojų (%)

40 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimo duomenų įrašymą į asmens bylą ir dienų per metus, kai mokytojas tobulino savo kvalifikaciją, skaičiumi (%)

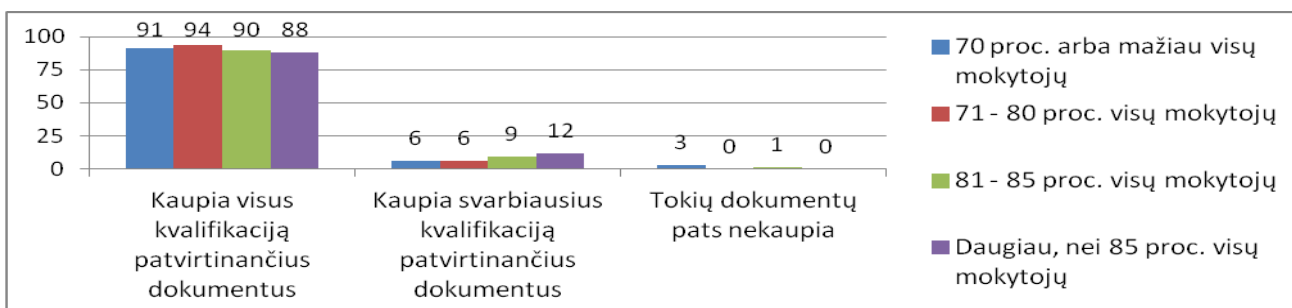
Miesto mokyklų mokytojai (37 pav.) statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,01⁶) domisi, ar kvalifikacijos tobulinimo duomenys yra įrašomi į jų asmens bylą. Kita vertus, mokytojų, teigiančių, jog kvalifikacijos tobulinimo duomenys nėra įrašomi į jų asmens bylą, dalis miesto ir kaimo mokyklose yra vienoda. Apie tai, ar kvalifikacijos tobulinimo duomenys įrašomi į asmens bylą (38 pav.), statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,05) geriau žino mažiausių pagal mokinių skaičių mokyklų mokytojai, o didžiausių – paprastai dažniau nesidomi šia aplinkybe. Duomenų apie kvalifikacijos tobulinimą įrašymas į mokytojo asmens bylą priklauso ir nuo to, kokia mokyklos mokytojų dalis yra įgijusi aukščiausias kvalifikacines kategorijas – mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto (39 pav.). Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,06) duomenys įrašomi bendrojo ugdymo mokyklose, kuriose dirba labai nedaug aukščiausių kvalifikacinę kategoriją įgijusių mokytojų, kita vertus, mokyklose, kur tokių mokytojų

⁶ Reikšmingumo lygmuo parodo, ar koreliacija yra statistiškai reikšminga. Paprastai laikoma, kad statistiškai reikšminga 5 proc. neviršijanti koreliacija (iki 0,050). Kuo koreliacijos reikšmingumo lygmuo arčiau reikšmės 0,000, tuo statistiškai reikšmingesni nustatyti respondentų nuomonės pasiskirstymo skirtumai. Taigi statistiškai reikšminga koreliacija yra tuo atveju, kai reikšmingumo lygmuo yra nuo 0,000 iki 0,050. 0,050 viršijantis reikšmingumo lygmuo rodo, kad stebima koreliacija nėra statistiškai reikšminga.

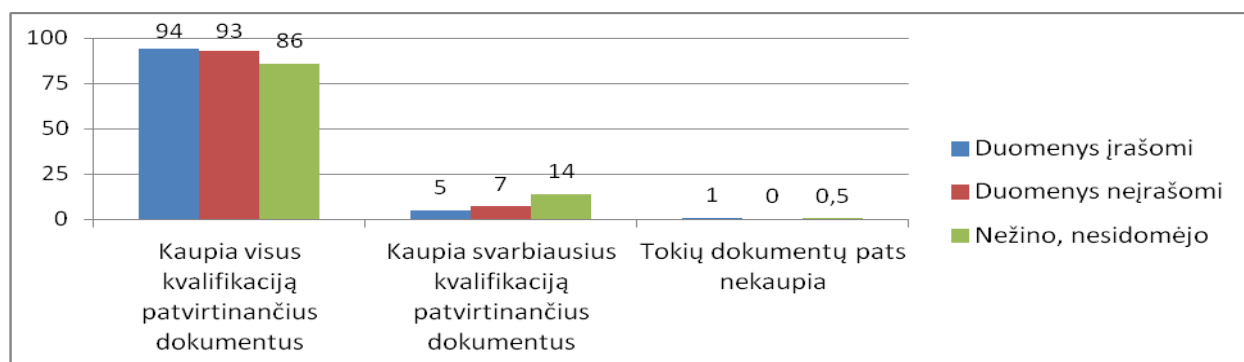
dirba daugiau, duomenys tiek dažniau neįrašomi, tiek mokytojai patys nesidomi šia aplinkybe. Tyrimo rezultatų analizė parodė, kad kvalifikacijos tobulinimo duomenų įrašymas ar neįrašymas į mokytojo asmens bylą, respondentų teigimu, priklauso ir nuo to, kiek šis respondentas dienų per mokslo metus skyrė savo kvalifikacijos tobulinimui (40 pav.). Stebima statistiškai reikšminga priklausomybė (reikšmingumo lygmuo 0,048) – kuo daugiau respondentas skiria laiko profesiniam tobulinimuisi, tuo rečiau, jų teigimu, yra įrašomi duomenys į jo asmens bylą. Ypač gerai tai matyti, analizuojant respondentų, kurie per praėjusiuosius mokslo metus profesiniam tobulinimuisi skyrė nuo 6 iki 9 dienų, atsakymus.

Pirmasis šiam tyrimo uždaviniui skirtas klausimas labiau matavo bendrojo ugdymo mokyklos, kurioje dirba respondentas, administracijos pastangas vienaip ar kitaip pagrįsti ir formalizuoti mokytojų kvalifikacijos tobulinimą, o antrasis klausimas buvo labiau skirtas aiškintis paties respondento pastangoms kaupti kvalifikacijos tobulinimosi įrodymus – buvo užduotas klausimas, ar respondentas pats koku nors būdu kaupia kvalifikacijos tobulinimą pagrindžiančius dokumentus. Tyrimo rezultatai rodo, kad 91 proc. respondentų patys kaupia visus jų kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančius dokumentus, 8 proc. respondentų kaupia tik svarbiausius kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančius dokumentus, o 1 proc. respondentų tokių dokumentų patys nekaupia.

41 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimą pagrindžiančių dokumentų kaupimą ir mokytojų, kurių darbo stažas didesnis negu 15 metų, dalį mokykloje (%)

42 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimą pagrindžiančių dokumentų kaupimą ir jų atsakymą apie kvalifikacijos tobulinimo duomenų įrašymą į respondento asmens bylą (%)

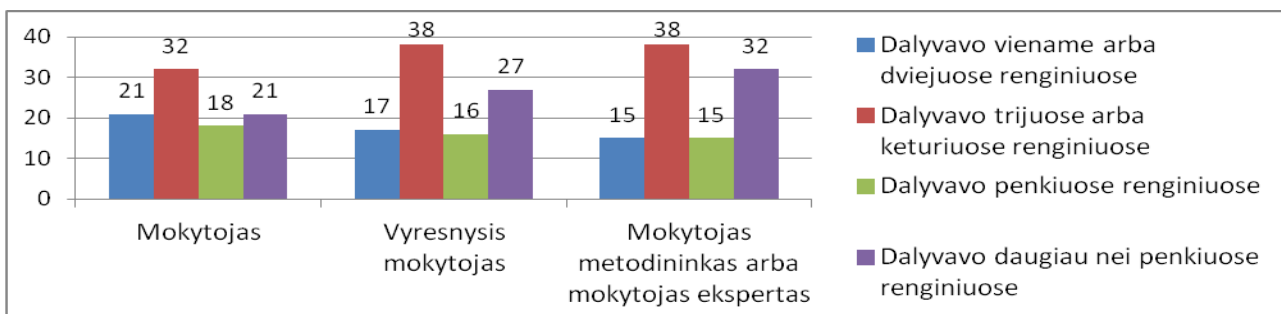

Bendrojo ugdymo mokyklose, kuriose ilgesnį darbo stažą turi daugiau mokyklos mokytojų („vyresnėse“ mokyklose) (41 pav.) dirbantys mokytojai patys daugiau linkę kaupti savo

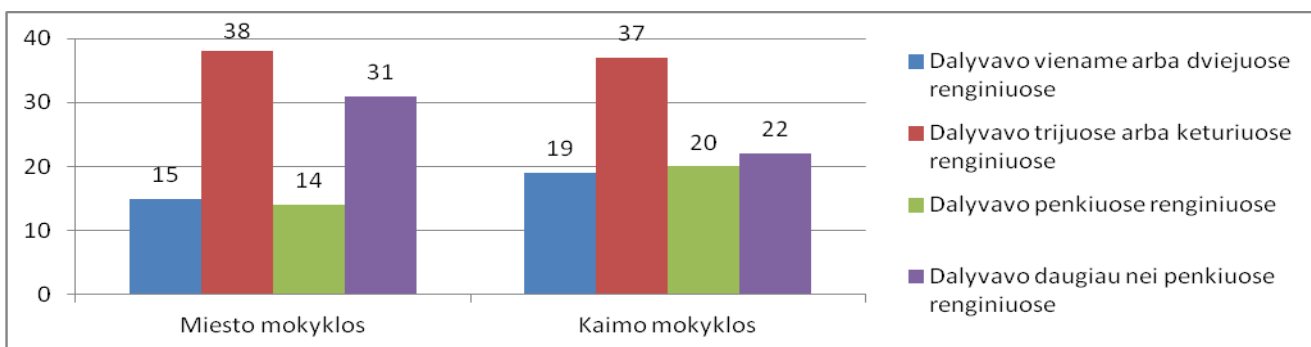
kvalifikacijos tobulinimą pagrindžiančius dokumentus (reikšmingumo lygmuo 0,026). Kita vertus, pažymėtina, kad koreliacija tarp respondentų atsakymo apie kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančių dokumentų kaupimą ir jų pačių darbo stažo nėra statistiškai reikšminga (0,095). Respondentai, kurie mažiau domisi, ar jų mokyklos vadovybė jų asmens bylose įrašo duomenis apie kvalifikacijos tobulinimą (42 pav.), labiau linkę patys kaupti tik svarbiausius jų kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus (reikšmingumo lygmuo 0,006). Analizuojant tyrimo rezultatus, stebėta priklausomybė tarp savo kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančių dokumentų kaupimo ir lyties (pedagogai vyrai dažniau kaupia tik svarbiausius jų kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančius dokumentus), bet ši priklausomybė nebuvo statistiškai reikšminga (reikšmingumo lygmuo 0,086).

Atliekant tyrimą domėtasi, keliuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose nuo 2013 m. rugsėjo 1 dienos (t. y. per mokslo metus) dalyvavo respondentai. Aišku, mokslo metai lauko tyrimo metu dar nebuvo pasibaigę (lauko tyrimas vykdytas 2014 m. gegužės–birželio mėn.), todėl per vasarą respondentai dar galėjo dalyvauti daugiau kvalifikacijos tobulinimo renginių. Iš tyrimo rezultatų matyti, kad tik viename ar dviejuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dalyvavo 16 proc. respondentų, trijuose arba keturiuose – 38 proc. respondentų, penkiuose – 16 proc. respondentų, daugiau negu penkiuose – 28 proc. respondentų, 2 proc. respondentų pranešė per mokslo metus nedalyvavę nė viename kvalifikacijos tobulinimo renginyje, o 1 proc. respondentų neatsimena, ar kokiame nors renginyje dalyvavo.

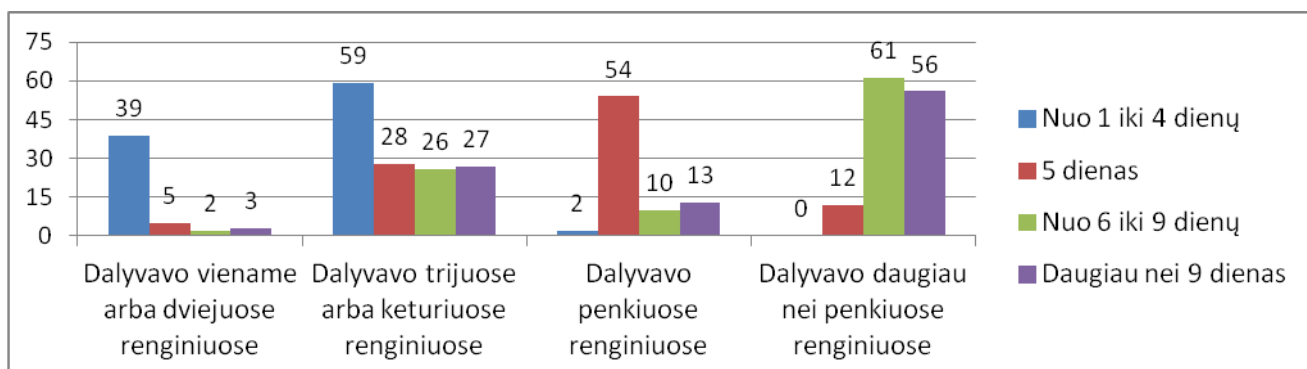
43 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyvavimą kvalifikacijos tobulinimo renginiuose ir jų kvalifikacinę kategoriją (%)

44 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyvavimą kvalifikacijos tobulinimo renginiuose miesto ir kaimo mokyklose (%)

45 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyvavimą kvalifikacijos tobulinimo renginiuose ir dienų skaičių, kurį jie per mokslo metus, neskaitant savišvietos, skyrė savo kvalifikacijai tobulinti (%).

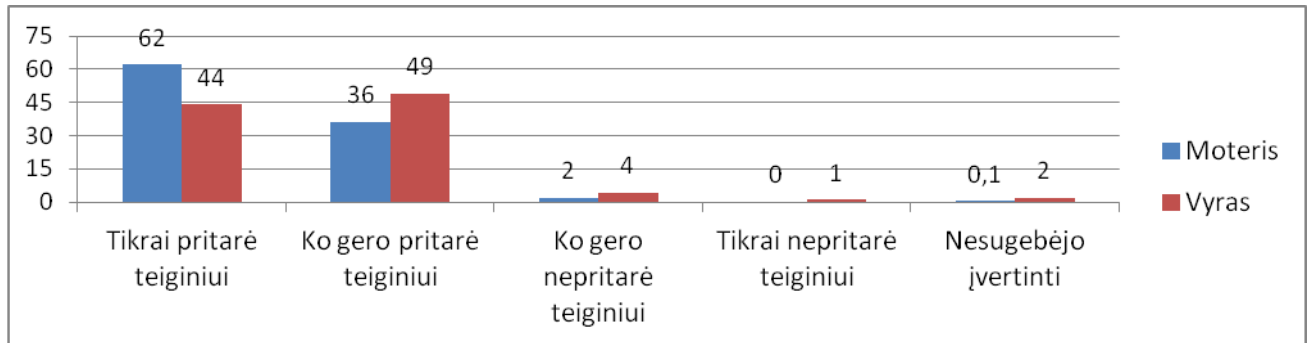

Žemesnę kvalifikacinę kategoriją įgiję mokytojai (43 pav.) statistiškai reikšmingai dažniau tenkinasi dalyvavimu mažesniame kvalifikacijos tobulinimo renginių skaičiuje, o aukščiausias kvalifikacines kategorijas įgiję mokytojai statistiškai reikšmingai dažniau dalyvauja didesniame kvalifikacijos tobulinimo renginių skaičiuje (reikšmingumo lygmuo 0,045). Miesto mokyklose dirbantys mokytojai (44 pav.) statistiškai reikšmingai dažniau per mokslo metus dalyvauja didesniame skaičiuje kvalifikacijos tobulinimo renginių (reikšmingumo lygmuo 0,049). Tyrimo duomenų analizė taip pat parodė, kad yra statistiškai reikšmingas ryšys tarp respondentų nurodytų dalyvautų kvalifikacijos tobulinimo renginių skaičiaus ir dienų skaičiaus, kai, neskaitant savišvietos, jie tobulino savo profesinę kvalifikaciją (45 pav.) – dalyvautų kvalifikacijos tobulinimo renginių skaičius dažnai atitinka kvalifikacijos tobulinimo renginiui skirtų dienų skaičių. Tai reiškia, kad respondantai dažniausiai rinkosi kvalifikacijos tobulinimo renginius, trukusius vieną dieną ar net dalį dienos (reikšmingumo lygmuo 0,000).

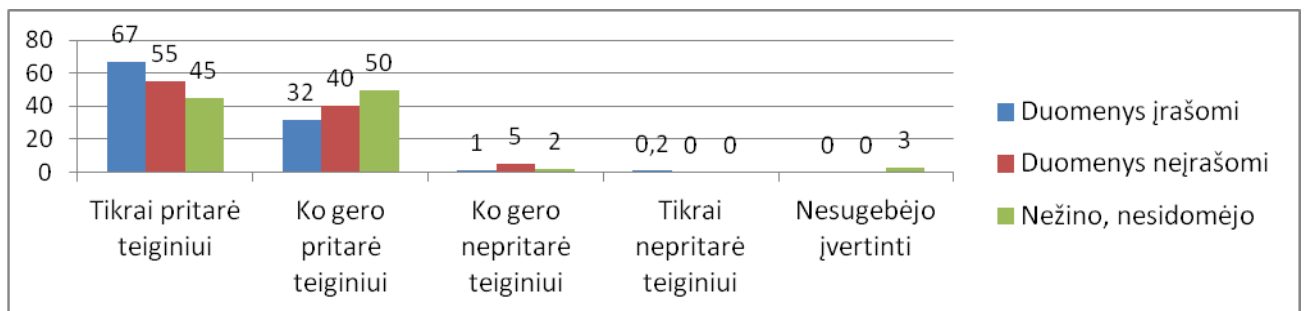
Šiuo metu praktiškai įgyvendinamų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos reikalavimų pamatavimas pradėtas aiškinantis pagal tai, koku laipsniu įgyvendinamas koncepcijos teiginys „Kvalifikacijos tobulinimo procesas turi užtikrinti dermę tarp individualių pedagogo poreikių, švietimo įstaigos poreikių ir nacionalinių poreikių. Individualūs pedagogo profesinio tobulinimosi poreikiai suvokiami kaip galimybė realizuoti asmeninius gebėjimus, polinkius bei siekius; įveikti problemas, kurios yra kliūtis geresniems profesinės veiklos rezultatams ir pasitenkinimui darbu. Švietimo įstaigos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai suvokiami kaip galimybė darbuotojams įgyti stokojamas kompetencijas, svarbias darniai įstaigos veiklai ir jos bendruomenės išsikeltų uždavinių įgyvendinimui“. Tam pasitelkti du kintamieji.

Pradžioje aiškintasi, ar respondentas, tobulindamas kvalifikaciją, tenkina savo individualius poreikius ir todėl jaučia didesnę pasitenkinimą savo darbu. Tokiam teiginiui tikrai pritarė 59 proc. respondentų, ko gero, pritarė 38 proc., ko gero, nepritarė 2 proc., tikrai nepritarė 0,1 proc., o 1 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

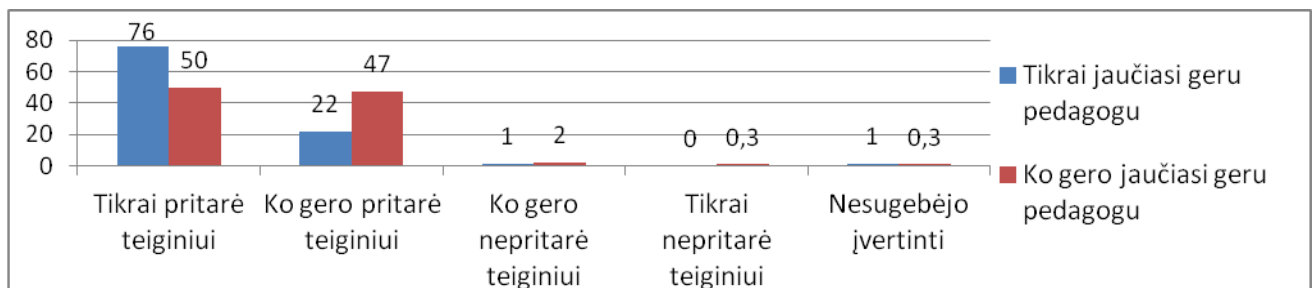
46 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad tobulindami kvalifikaciją jie tenkina savo asmeninius poreikius ir todėl jaučia didesnę pasitenkinimą savo darbu, įvertinimą ir respondento lytį (%)

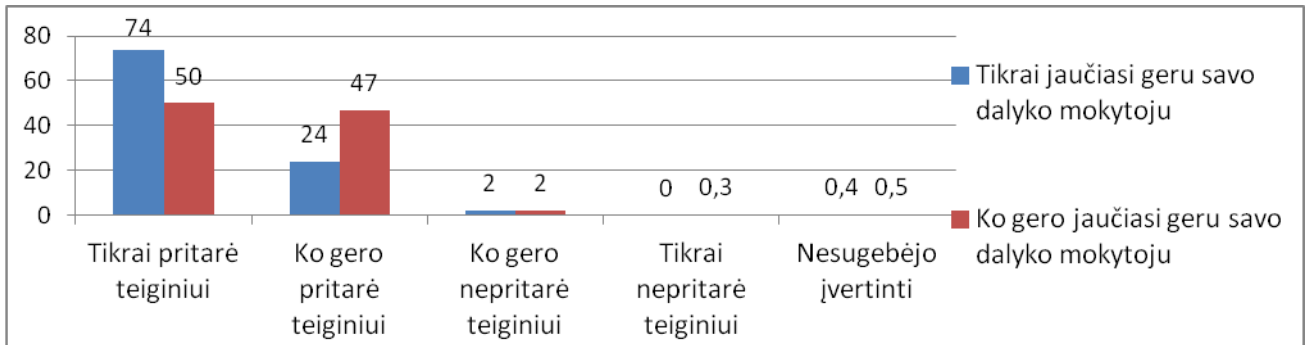
47 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad tobulindami kvalifikaciją jie tenkina savo asmeninius poreikius ir todėl jaučia didesnę pasitenkinimą savo darbu, įvertinimą ir situaciją mokykloje dėl kvalifikacijos tobulinimo duomenų įrašymo asmens byloje (%)

48 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad tobulindami kvalifikaciją jie tenkina savo asmeninius poreikius ir todėl jaučia didesnę pasitenkinimą savo darbu, įvertinimą ir jautimąsi geru bendrojo ugdymo mokyklos pedagogu (%)

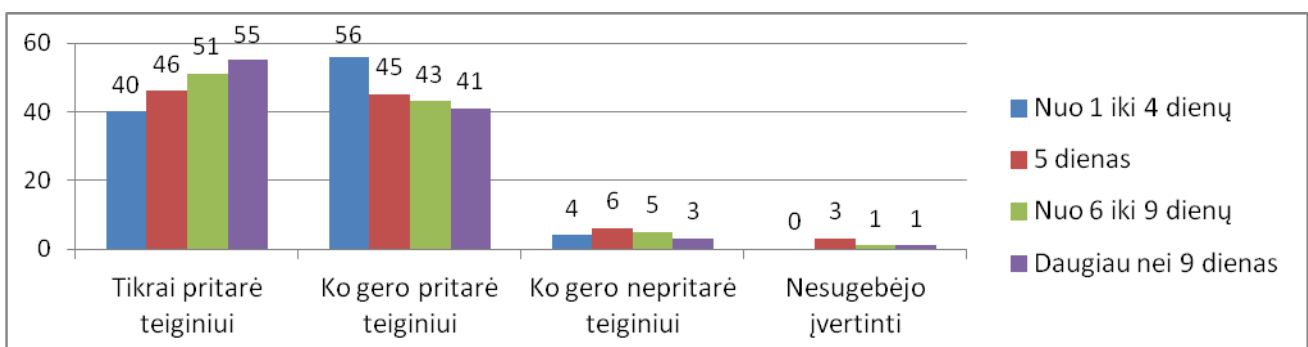
49 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad tobulindami kvalifikaciją jie tenkina savo asmeninius poreikius ir todėl jaučia didesnę pasitenkinimą savo darbu, įvertinimą ir jautimąsi geru savo dalyko mokytoju (%)

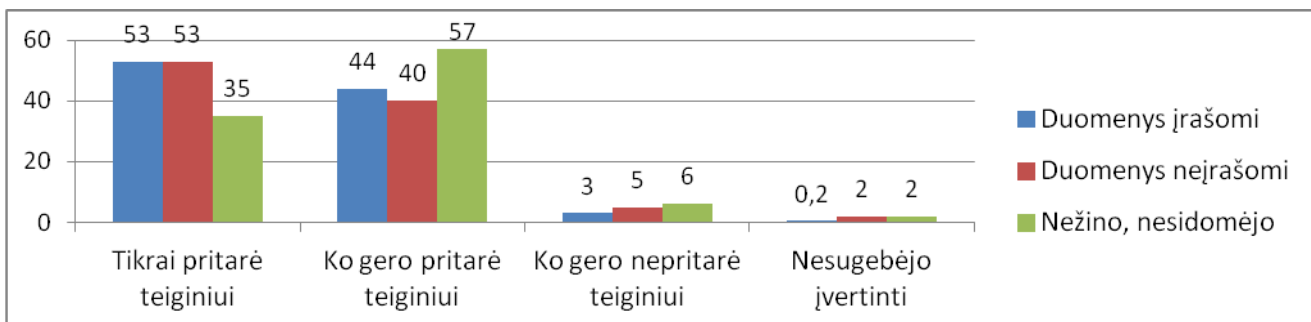
Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų tik keturi parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Statistiškai reikšmingai dažniau tobulindami kvalifikaciją savo asmeninius poreikius tenkina ir dėl to jaučia didesnę pasitenkinimą darbu (42 pav.) moterys negu vyrai (reikšmingumo lygmuo 0,001). Taip pat nustatyta, kad statistiškai reikšmingai dažniau tobulindami kvalifikaciją savo asmeninius poreikius tenkina ir dėl to jaučia didesnę pasitenkinimą darbu (43 pav.) mokytojai, kurie žino, kad duomenys apie kvalifikacijos tobulinimą mokykloje yra įrašomi į jų asmens bylą (reikšmingumo lygmuo 0,000). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais (48 pav.) ir gerais savo dalyko mokytojais (49 pav.), tikrai pritarė analizuotam teiginiui (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

Antras teiginys, kuris buvo pateiktas respondentams vertinti, buvo „Tobulindamas kvalifikaciją tenkinu savo mokyklos poreikius ir taip geriau įgyvendinu mokyklos bendruomenės išsikeltus uždavinius“. Paaiškėjo, kad 48 proc. respondentų tikrai pritaria šiam teiginiui, 47 proc. – ko gero, pritaria, 4 proc. – ko gero, nepritaria, o 1 proc. respondentų buvo per sunku įvertinti. Nebuvo nė vieno respondento, kuris būtų griežtai nepritaręs teiginiui.

50 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad tobulindami kvalifikaciją jie tenkina savo mokyklos poreikius ir taip geriau įgyvendina mokyklos bendruomenės išsikeltus uždavinius, įvertinimą ir dienų, per mokslo metus skirtų kvalifikacijai tobulinti, skaičių (%)

51 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad tobulindami kvalifikaciją jie tenkina savo mokyklos poreikius ir taip geriau įgyvendina mokyklos bendruomenės išsikeltus uždavinius, įvertinimą ir situaciją mokykloje dėl kvalifikacijos tobulinimo duomenų įrašymo asmens byloje (%)

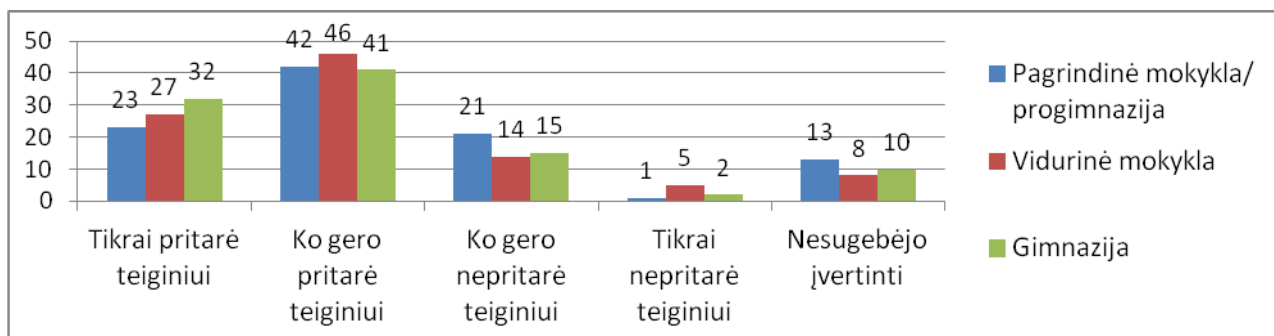
Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų tik keturi parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Statistiškai reikšmingai dažniau tobulindami kvalifikaciją mokyklos poreikius tenkina ir taip įgyvendina mokyklos bendruomenės išsikeltus uždavinius (50 pav.) daugiau dienų per mokslo metus profesiniam tobulinimuisi skiriantys mokytojai (reikšmingumo lygmuo 0,033). Taip pat nustatyta, kad statistiškai reikšmingai rečiau per kvalifikacijos tobulinimą savo mokyklos poreikių tenkinimą deklaravo respondentai (51 pav.), nesidomintys, ar informacija apie kvalifikacijos tobulinimą įrašoma jų asmens byloje (reikšmingumo lygmuo 0,001). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė analizuotam teiginiui (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

Apibendrinant galima pasakyti, kad beveik visi respondentai, vieni entuziastingiau, kiti mažiau entuziastingai, savo profesinį tobulinimąsi sieja tiek su savo asmeninių poreikių tenkinimu, tiek su mokyklos bendruomenės iškeltų uždavinių įgyvendinimu – vertinant abu teiginius beveik nebuvo neigiamų vertinimų. Tiesa, pagal tvirtai pritarusių vertintiems teiginiams respondentų dalį galima manyti, kad respondentai savo kvalifikacijos tobulinimą truputį stipriau sieja su asmeninių poreikių tenkinimu ir su tuo susijusiu pasitenkinimu savo darbu. Paaiškėjo, kad mokyklos vadovybės dėmesys mokytojų kvalifikacijos tobulinimui, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo rezultatu fiksavimas jų asmens byloje turi reikšmingą įtaką tiek mokytojų pasitenkinimui savo pačių veikla, tiek siekiui tenkinti mokyklos poreikius. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad profesinio tobulinimo susiejimas su asmeninių poreikių tenkinimu bei mokyklos bendruomenės iškeltų uždavinių įgyvendinimu priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantys analizuotiems teiginiams pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.

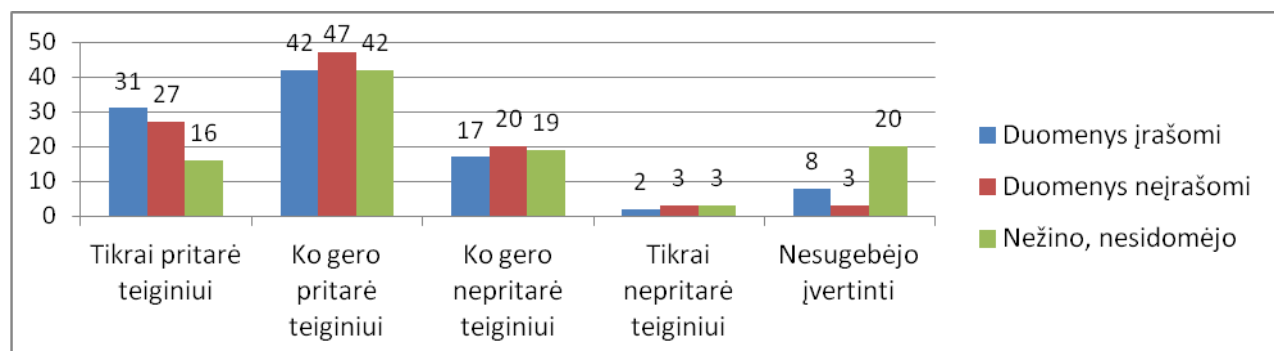
Kitas šiuo metu praktiškai įgyvendinamas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos teiginys skamba taip „Pasirinkdamas pedagogo profesiją asmuo turėtų žinoti savo tolimąją (viso gyvenimo) ir artimąją (kelerių metų) tobulinimosi perspektyvą, galimybes (įskaitant švietimo įstaigos biudžete suplanuotus finansus), numatomus rezultatus ir pastarųjų sąsają su karjera“. Remiantis šiuo teiginiu suformulavus kintamąjį domėtasi, ar respondento mokykloje yra numatyta, kaip per artimiausius

metus ar ilgesnį laikotarpį jis tobulins savo kvalifikaciją. Tam teiginiui tikrai pritarė 27 proc. respondentų, ko gero, pritarė 42 proc., ko gero, nepritarė 18 proc., tikrai nepritarė 2 proc., o 11 proc. respondentų buvo per sunku įvertinti šį teiginį.

52 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokykloje yra numatyta, kaip mokytojas per artimiausius metus tobulins savo kvalifikaciją, įvertinimą ir mokyklos tipą (%)

53 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokykloje yra numatyta, kaip mokytojas per artimiausius metus tobulins savo kvalifikaciją, įvertinimą ir situaciją mokykloje dėl kvalifikacijos tobulinimo duomenų įrašymo asmens byloje (%)

Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų tik keturi parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Statistiškai reikšmingai dažniau mokytojas žino, kaip per artimiausius metus ar ilgesnį laikotarpį jis tobulins savo kvalifikaciją (52 pav.) gimnazijoje, o rečiau – pagrindinėje ir jaunimo mokykloje bei progimnazijoje (reikšmingumo lygmuo 0,041). Respondentai, teigiantys, jog nesidomi, ar kvalifikacijos tobulinimo duomenys yra įrašomi jų asmens byloje (53 pav.), statistiškai reikšmingai dažniau nesugebėjo įvertinti, ar jų mokykloje yra ilgesniam laikui numatyta mokytojų kvalifikacijos tobulinimo perspektyva (reikšmingumo lygmuo 0,000). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė analizuotam teiginiui (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

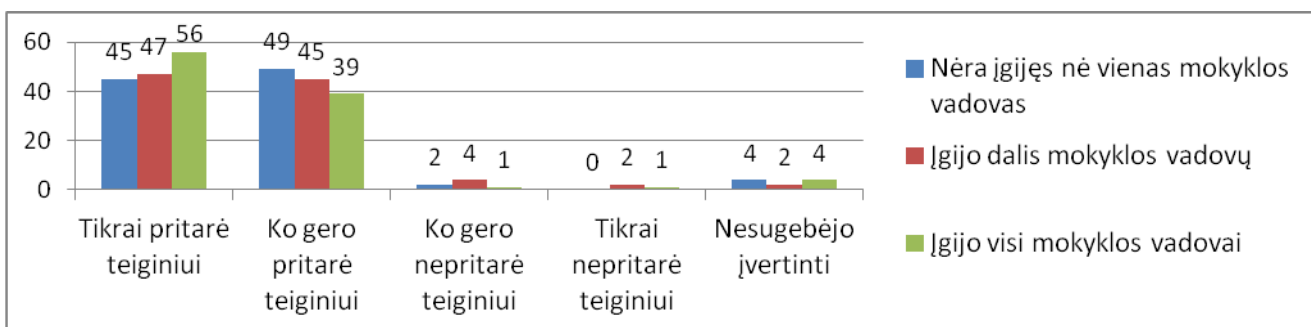
Apibendrinant galima pasakyti, kad mažuma respondentų tvirtai pritaria teiginiui, kad jų mokykloje yra ilgesniam laikui numatyta mokytojų kvalifikacijos tobulinimo perspektyva. Tai aiškiai rečiau daroma pagrindinėse ir jaunimo mokyklose bei progimnazijose. Taip pat tokios tobulinimosi perspektyvos statistiškai reikšmingai dažniau nežino mokytojai, kurie nesidomi, kaip mokykloje yra įforminami jų kvalifikacijos tobulinimo įrodymai. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad žinojimas apie profesinio tobulinimo perspektyvą priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geru

mokyklos pedagogu ir geru savo dalyko mokytoju – taip tikrai besijaučiantys analizuotam teiginiui pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.

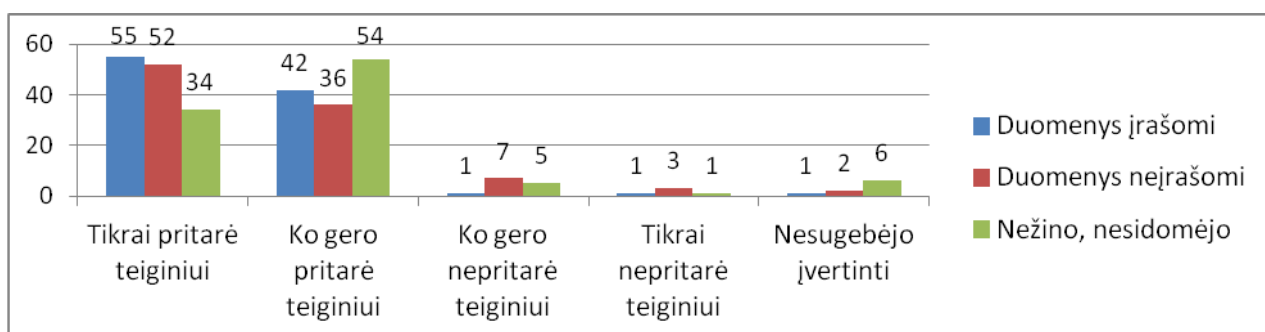
Trečias teiginys, kuris buvo pateiktas respondentams vertinti, buvo „Kvalifikacijos tobulinimas turi būti suvokiamas ir įgyvendinamas kaip organizacinių, finansinių ir pedagogų bendradarbiavimą skatinančių priemonių visuma, suteikianti kiekvienam pedagogui darbo metu galimybes įsivertinti profesinę veiklą, planuoti profesinį tobulinimąsi, įsisavinti naują medžiagą, kūrybiškai išbandyti naujus metodus bei įrangą“. Tam pasitelkti keturi kintamieji.

Pradžioje aiškintasi, ar respondentas **darbo metu** gali įsivertinti savo profesinę veiklą. Tokiam teiginiui tikrai pritarė 48 proc. respondentų, ko gero, pritarė 45 proc., ko gero, nepritarė 3 proc., tikrai nepritarė 1 proc., o 3 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

54 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokytojas darbo metu gali įsivertinti savo profesinę veiklą, įvertinimą ir mokyklos vadovų, įgijusių I arba II vadybines kategorijas, dalį (%)

55 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokytojas darbo metu gali įsivertinti savo profesinę veiklą, įvertinimą ir situaciją mokykloje dėl kvalifikacijos tobulinimo duomenų įrašymo asmens byloje (%)

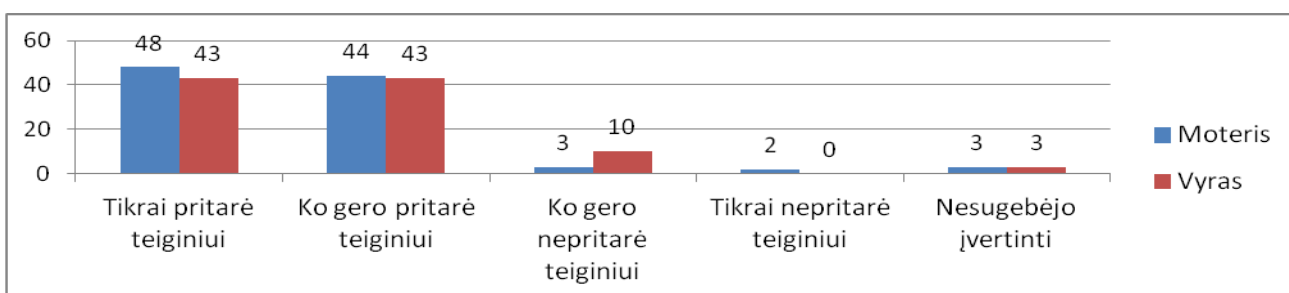

Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų tik keturi parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Statistiškai reikšmingai dažniau mokytojas darbo metu gali įsivertinti savo profesinę veiklą (54 pav.) mokykloje, kurioje visi jos vadovai yra įgiję aukščiausias (I arba II) vadybines kategorijas (reikšmingumo lygmuo 0,049). Respondentai, teigiantys, jog nesidomi, ar kvalifikacijos tobulinimo duomenys yra įrašomi jų asmens byloje (55 pav.), statistiškai reikšmingai dažniau nesugebėjo įvertinti, ar jie savo mokykloje darbo metu gali įsivertinti savo profesinę veiklą (reikšmingumo lygmuo 0,000). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi

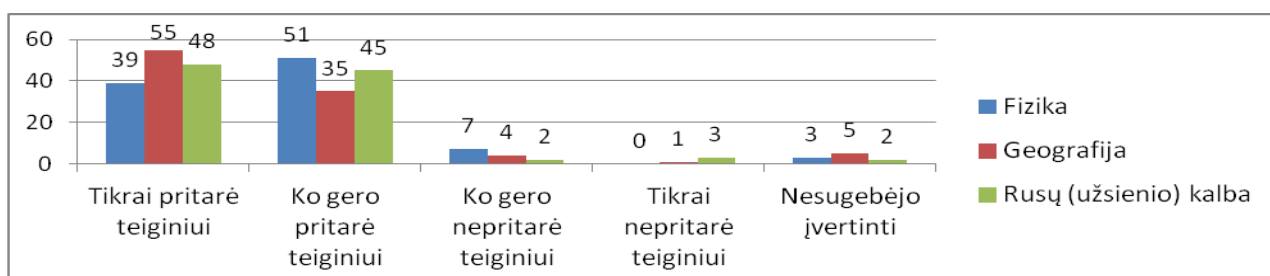
gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė analizuotam teiginiui (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

Antras respondentams pateiktas vertinti teiginys skambėjo taip „Darbo metu man suteikiama galimybė planuoti savo profesinį tobulinimąsi“. Jam tikrai pritarė 48 proc. respondentų, ko gero, pritarė 44 proc., ko gero, nepritarė 4 proc., tikrai nepritarė 1 proc., o 3 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

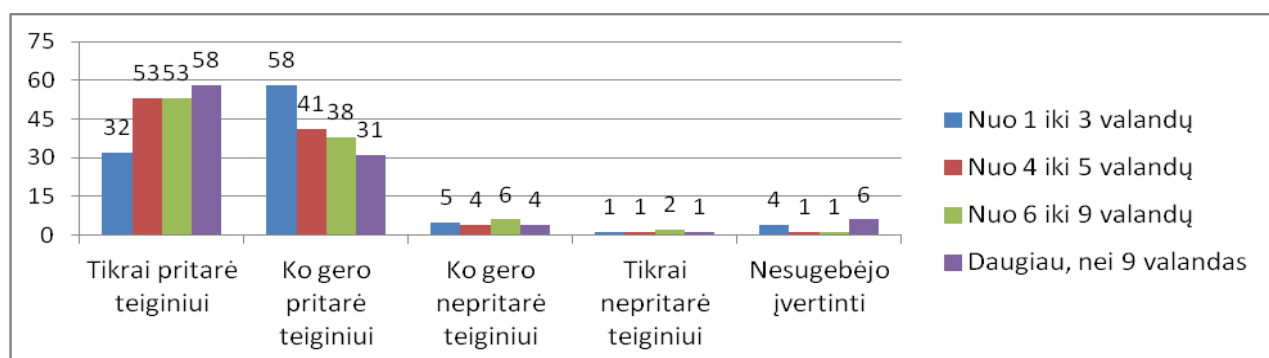
56 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokytojas darbo metu gali planuoti savo profesinį tobulinimąsi, įvertinimą ir respondento lytį (%)

57 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokytojas darbo metu gali planuoti savo profesinį tobulinimąsi, įvertinimą ir respondento mokomąjį dalyką (%)

58 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokytojas darbo metu gali planuoti savo profesinį tobulinimąsi, įvertinimą ir valandų, kurias per savaitę respondentas teigė skiriantis savišvietai, kiekį (%)

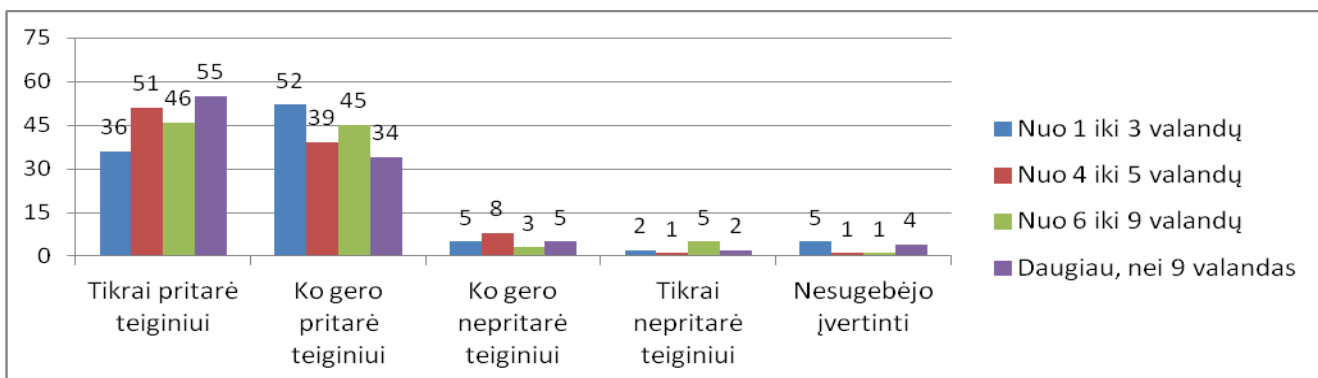

Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų šeši parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Mokytoja moteris statistiškai reikšmingai dažniau gali planuoti savo profesinį tobulinimąsi darbo vietoje (56 pav.) negu mokytojas vyras (reikšmingumo lygmuo 0,012).

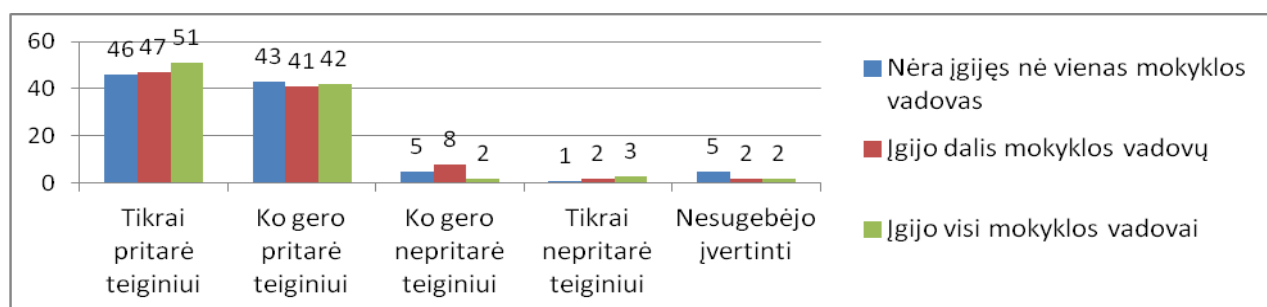
Vertinant respondentų atsakymus pagal mokomąjį dalyką (57 pav.), viena vertus, sudėjus respondentų teigiamus atsakymus („Tikrai taip“ ir „Ko gero, taip“), atsakymų suma visais trimis atvejais beveik vienoda, kita vertus, apklausti fizikos mokytojai statistiškai reikšmingai rečiau tikrai pritarė teiginiui, o geografijos mokytojai tai darė aiškiai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000). Vertinant pagal tai, kiek valandų per savaitę respondentas tvirtino skiriantis savišvietai (58 pav.), matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau šiam teiginiui pritarė respondentai, kurie savišvietai teigė skiriantys daugiau valandų per savaitę (reikšmingumo lygmuo 0,000). Taip pat vertinamo teiginio atveju stebima statistiškai reikšminga priklausomybė, kad respondentai, nesidomintys, ar jų asmens byloje įrašomi duomenys apie kvalifikacijos tobulinimą, statistiškai reikšmingai dažniau ne taip tvirtai pritaria teiginiui apie galimybę darbo metu planuoti savo profesinį tobulinimąsi (reikšmingumo lygmuo 0,000). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė analizuotam teiginiui (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

Trečias respondentams pateiktas vertinti teiginys skambėjo taip „Darbo metu man suteikiama galimybė įsisavinti naują medžiagą“. Jam tikrai pritarė 47 proc. respondentų, ko gero, pritarė 42 proc., ko gero, nepritarė 6 proc., tikrai nepritarė 2 proc., o 3 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

59 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokytojui darbo metu suteikiama galimybė įsisavinti naują medžiagą, įvertinimą ir valandų, kurias per savaitę respondentas teigė skiriantis savišvietai, kiekį (%)

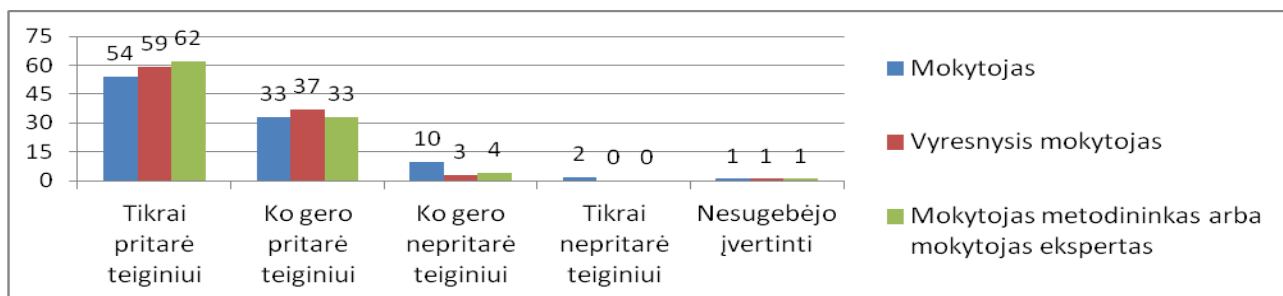
60 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokytojui darbo metu suteikiama galimybė įsisavinti naują medžiagą, įvertinimą ir mokyklos vadovų, įgijusių I arba II vadybines kategorijas, dalį (%)

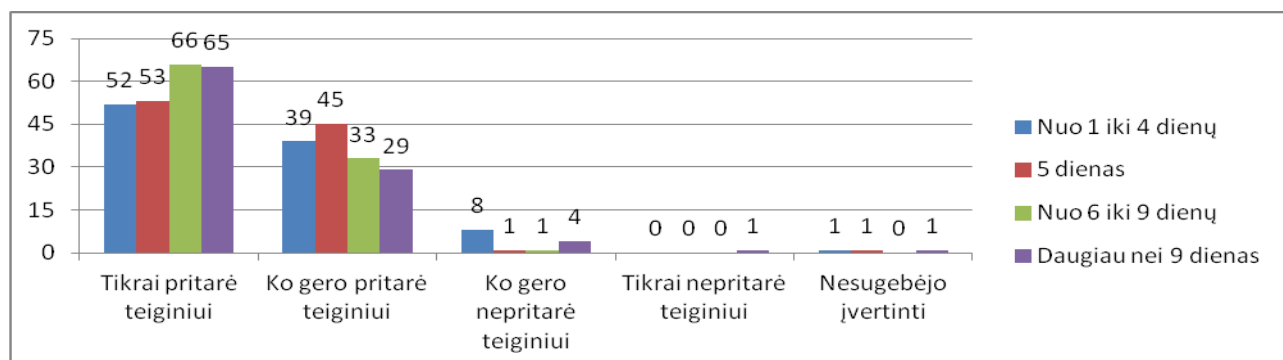
Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų penki parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Vertinant pagal tai, kiek valandų per savaitę respondentas tvirtino skiriantis savišvietai (59 pav.), matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau šiam teiginiui pritarė respondentai, kurie savišvietai teigė skiriantys daugiau valandų per savaitę (reikšmingumo lygmuo 0,017). Vertinant pagal tai, kuri mokyklos vadovų dalis yra įgijusi aukščiausias (I arba II) vadybines kategorijas (60 pav.), matyti, kad tuo atveju, kai visi mokyklos vadovai yra įgiję I arba II vadybines kategorijas, respondentai labiau pritarė analizuojamam teiginiui (reikšmingumo lygmuo 0,047). Vertinamo teiginio atveju vėl stebima statistiškai reikšminga priklausomybė, kad respondentai, nesidomintys, ar jų asmens byloje įrašomi duomenys apie kvalifikacijos tobulinimą, statistiškai reikšmingai dažniau ne taip tvirtai pritaria teiginiui apie galimybę darbo metu planuoti savo profesinį tobulinimąsi (reikšmingumo lygmuo 0,000). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė analizuotam teiginiui (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

Ketvirtas respondentams pateiktas vertinti teiginys matavo, ar respondentai darbo metu turi galimybę kūrybiškai išbandyti naujus metodus ir įrangą. Šiam teiginiui tikrai pritarė 59 proc. respondentų, ko gero, pritarė 36 proc., ko gero, nepritarė 4 proc., tikrai nepritarė 0,2 proc., o 1 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

61 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokytojui darbo metu suteikiama galimybė kūrybiškai išbandyti naujus metodus ir įrangą, įvertinimą ir respondento kvalifikacinę kategoriją (%)

62 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokytojui darbo metu suteikiama galimybė kūrybiškai išbandyti naujus metodus ir įrangą, įvertinimą ir respondento per mokslo metus kvalifikacijos tobulinimui skirtas dienas (%)

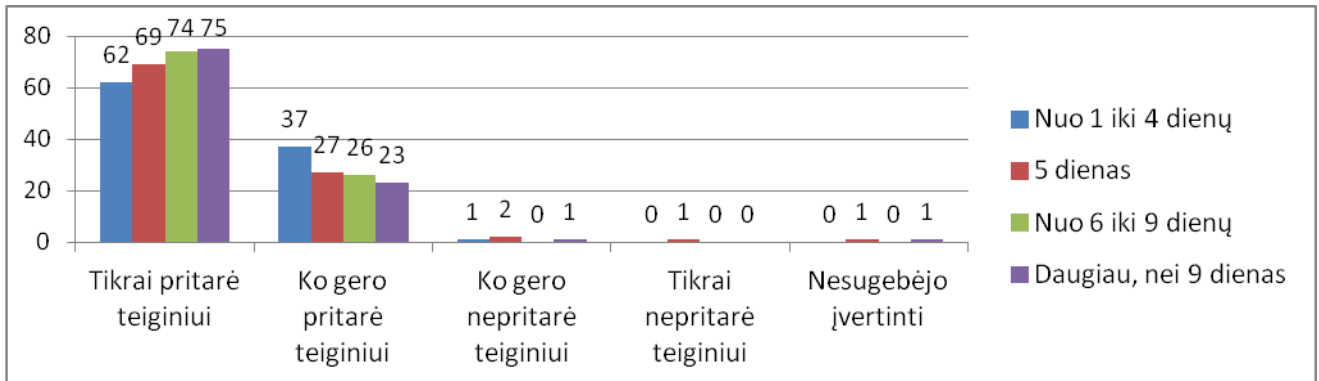

Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų penki parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Vertinant pagal respondento įgytą kvalifikacinę kategoriją (61 pav.), matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau šiam teiginiui pritarė respondentai, įgiję aukštesnę negu mokytojo kvalifikacinę kategoriją (reikšmingumo lygmuo 0,016). Vertinant pagal tai, kiek dienų per mokslo metus respondentas teigė skyręs savo kvalifikacijai tobulinti (62 pav.), statistiškai reikšmingai dažniau šiam teiginiui pritarė respondentai, savo kvalifikacijos tobulinimui per mokslo metus skyrę daugiau dienų (reikšmingumo lygmuo 0,006). Vertinamo teiginio atveju vėl stebima statistiškai reikšminga priklausomybė, kad nesidomintys, ar jų asmens byloje įrašomi duomenys apie kvalifikacijos tobulinimą respondentai statistiškai reikšmingai dažniau ne taip tvirtai pritaria teiginiui apie galimybę darbo metu planuoti savo profesinį tobulinimąsi (reikšmingumo lygmuo 0,015). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė analizuotam teiginiui (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

Apibendrintai galima teigti, kad praktiškai visi respondentai su išlygomis ar be jų pritarė teiginiams, kad jie darbo metu gali įsivertinti savo profesinę veiklą, planuoti savo profesinį tobulinimąsi, įsisavinti naują medžiagą ir kūrybiškai išbandyti naujus metodus ir įrangą. Tvirčiausiai respondentai pritarė teiginiui, kad darbo metu jiems suteikiama galimybė kūrybiškai išbandyti naujus metodus ir įrangą. Pažymėtina, kad respondentų vertinimai pakankamai retai leido išskirti kokias nors aiškiau išreikštas grupes, kurios statistiškai reikšmingai dažniau pritarė visiems pateiktiems vertinti teiginiams. Visgi galima teigti, kad statistiškai reikšmingai dažniau darbo vietoje skirti laiko įvairiems savo kvalifikacijos tobulinimo aspektams gali mokytojai, kurių visi vadovai įgiję aukščiausias I arba II vadybines kategorijas ir mokytojai, kurie nurodė daugiau laiko skiriantys savo kvalifikacijos tobulinimui. Įdomi dar viena priklausomybė – respondentai, kurie tvirtino nesidomintys, ar jų mokykloje informacija apie kvalifikacijos tobulinimą įrašoma į mokytojų asmens bylas, statistiškai reikšmingai rečiau pritarė teiginiams, kad jie darbo metu gali skirti laiko įvairiems savo kvalifikacijos tobulinimo aspektams. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad galimybė darbo vietoje tobulinti įvairius profesinius gebėjimus priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geru mokyklos pedagogu ir geru savo dalyko mokytoju – taip tikrai besijaučiantys analizuotiems teiginiams pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.

Ketvirtas teiginys, kuris buvo pateiktas respondentams vertinti, buvo toks: „Ši priemonių visuma turi funkcionuoti taip, kad pedagogai tobulintųsi ne tik individualiai, bet ir kaip specifinių tikslų vienijama bendruomenė (švietimo įstaigos pedagogų kolektyvas, dalyko mokytojų asociacija ir pan.), besidalijanti tarpusavyje ir su kitomis švietimo bendruomenėmis geriausios praktikos patirtimi.“ Tam pasitelktas vienas kintamasis. Šiam teiginiui tikrai pritarė 69 proc. respondentų, ko gero, pritarė 29 proc., ko gero, nepritarė 1 proc., tikrai nepritarė 0,2 proc., o 0,5 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

63 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokytojui sudaromos galimybės tobulintis ne tik individualiai, bet ir kartu su visais ar dalimi kolegų, įvertinimą ir respondento per mokslo metus kvalifikacijos tobulinimui skirtas dienas (%)

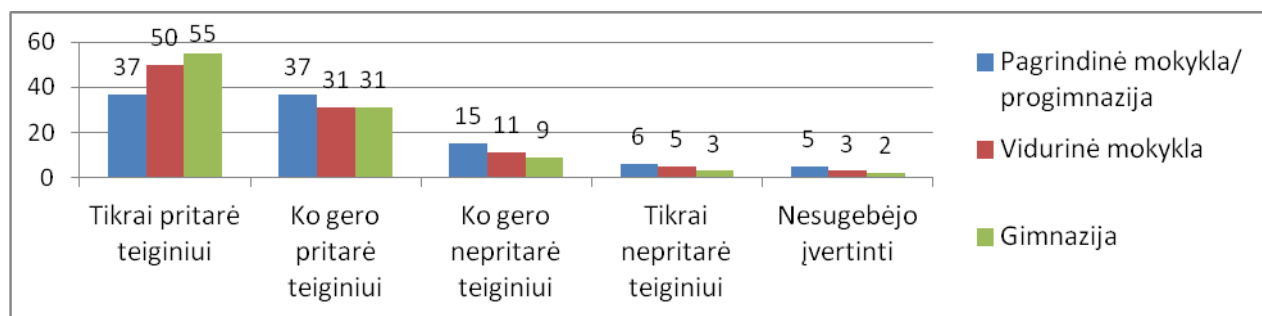
Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų trys parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Vertinant pagal respondento per mokslo metus skirtas dienas kvalifikacijos tobulinimui (63 pav.), matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau šiam teiginiui pritarė respondentai, kurie savo kvalifikacijos tobulinimui per mokslo metus skyrė daugiau laiko (reikšmingumo lygmuo 0,035). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė teiginiui, kad jų mokykla sudaro sąlygas mokytojui tobulintis ne tik individualiai, bet ir kartu su visais ar dalimi kolegų (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

Apibendrinant galima pasakyti, jog dauguma respondentų tvirtai pritaria teiginiui, kad jų mokykloje yra sudaromos sąlygos tobulintis ne tik individualiai, bet ir kartu su visais ar dalimi kolegų. Beveik nebuvo šiam teiginiui nepritariančių respondentų. Taip pat pažymėtina, kad nebuvo lengva išskirti kokią nors respondentų grupę, kurios atstovai statistiškai reikšmingai dažniau ar rečiau būtų teigę, kad jiems yra problemų tobulinti savo profesines žinias kartu su kolegomis. Viena tokių retų grupių – respondentai, kurie savo kvalifikacijos tobulinimui per mokslo metus skyrė daugiau laiko, akivaizdžiai dažniau tvirtino, kad mokykloje jiems sudaromos ir kolektyvinio tobulinimosi galimybės. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad teigimas, jog mokykloje sudaromos kolektyvinio tobulinimosi galimybės, priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantys analizuotam teiginiui pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.

Pentasis teiginys, kuris buvo pateiktas respondentams vertinti, buvo toks: „Pedagogo prašymu švietimo įstaigos vadovas skiria biudžeto lėšų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo priemonėms (paslaugoms, metodinei medžiagai, specializuotai programinei įrangai, komandiruotėms) apmokėti, atsižvelgdamas į profesinio tobulinimosi konsultanto nuomonę dėl švietimo įstaigos bei personalinių kvalifikacijos tobulinimo prioritetų ir vadovaudamasis teisės aktais. Pedagogas iš anksto informuojamas, kokia lėšų suma ir kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai jam skirta.“ Profesinio tobulinimosi konsultantai mokyklose dar nedirba, todėl domėtasi tik įstaigos vadovo veikla. Tam pasitelkti trys kintamieji.

Pradžioje domėtasi, ar respondento mokykloje mokyklos vadovas skiria mokytojui priklausančias lėšas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo priemonėms (paslaugoms, metodinei medžiagai, komandiruotėms ir pan.) apmokėti. Šiam teiginiui tikrai pritarė 45 proc. respondentų, ko gero, pritarė 34 proc., ko gero, nepritarė 12 proc., tikrai nepritarė 5 proc., o 4 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

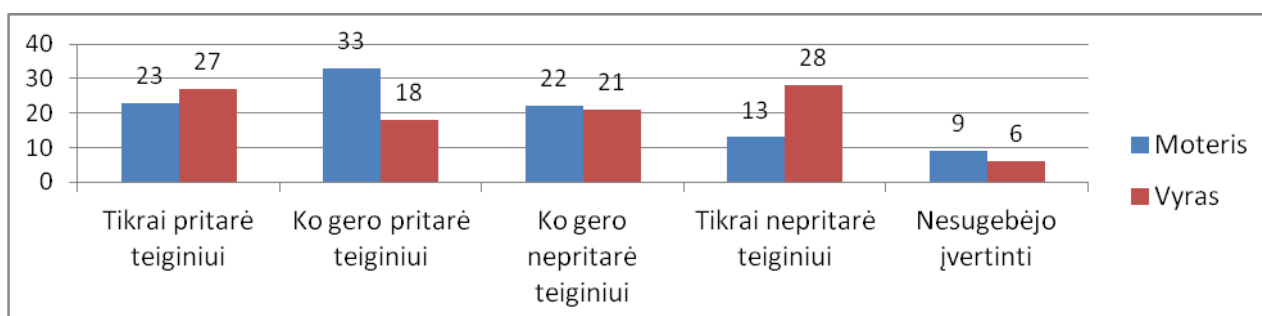
64 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokyklos vadovas mokytojui skiria lėšas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo priemonėms apmokėti, įvertinimą ir mokyklos tipą (%)

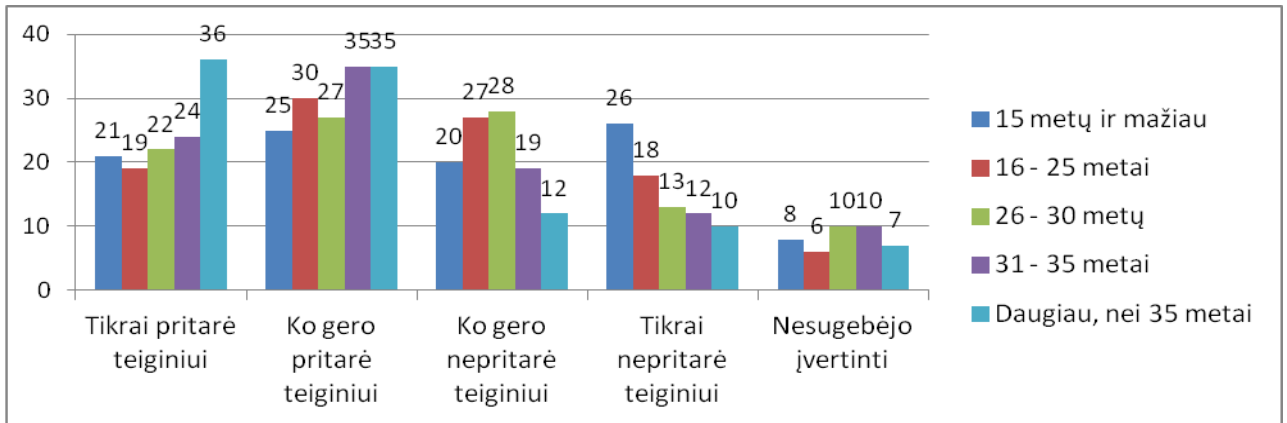
Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų trys parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Vertinant pagal mokyklos, kurioje dirba respondentas, tipą (64 pav.), matyti, kad statistiškai reikšmingai rečiau šiam teiginiui pritarė pagrindinėje ir jaunimo mokykloje bei progimnazijoje dirbantys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,007). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė teiginiui, kad jų mokykloje skiriamos lėšos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo priemonėms (paslaugoms, metodinei medžiagai, komandiruotėms ir pan.) apmokėti (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

Respondentams vertinti taip pat pateiktas teiginys „Esu iš anksto įstaigos vadovo informuojamas, kokia lėšų suma man skiriama kvalifikacijai kelti“. Šiam teiginiui tikrai pritarė 24 proc. respondentų, ko gero, pritarė 31 proc., ko gero, nepritarė 22 proc., tikrai nepritarė 15 proc., o 8 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

65 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokyklos vadovas mokytoją iš anksto informuoja, kokia lėšų suma jam skiriama kvalifikacijai kelti, įvertinimą ir respondento lytį (%)

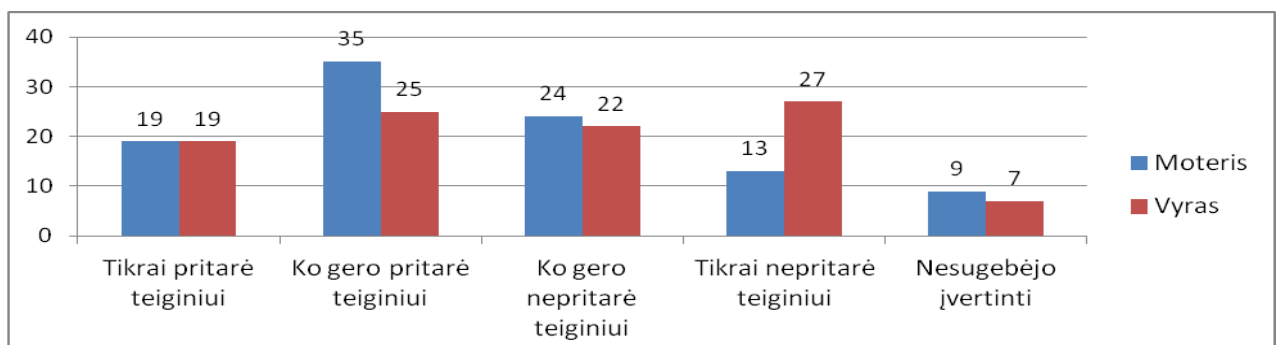
66 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokyklos vadovas mokytoją iš anksto informuoja, kokia lėšų suma jam skiriama kvalifikacijai kelti, įvertinimą ir respondento pedagoginį stažą (%)

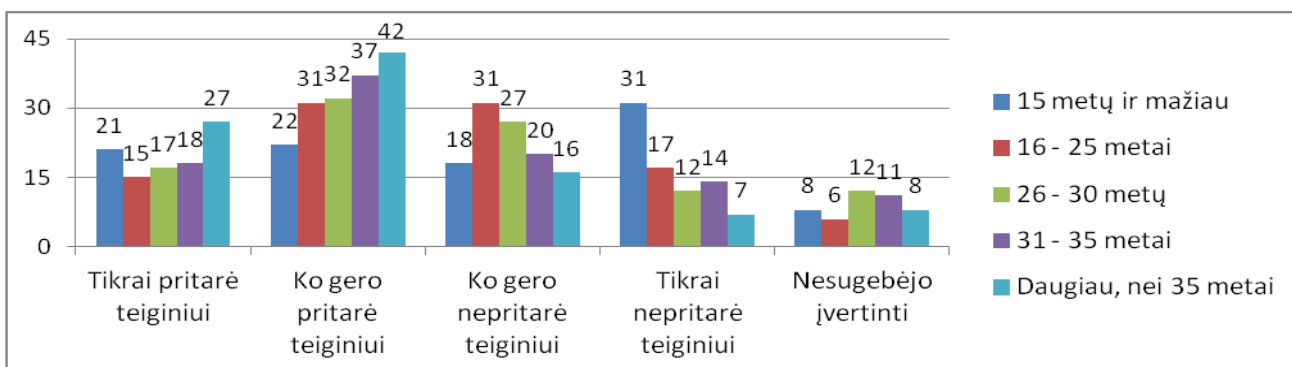
Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų trys parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Vertinant pagal respondento lytį (65 pav.), matyti, kad statistiškai reikšmingai rečiau šiam teiginiui pritarė mokytojai vyrai (reikšmingumo lygmuo 0,001). Analizuojant atsakymų pasiskirstymą pagal respondentų pedagoginį stažą (66 pav.), galima teigti, jog didesnę pedagoginį stažą turintys respondentai statistiškai reikšmingai dažniau visiškai ar su išlygomis pritarė teiginiui, kad juos mokyklos vadovai informuoja apie lėšas, skirtas kvalifikacijai kelti (reikšmingumo lygmuo 0,005). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais, tikrai arba su išlygomis pritarė teiginiui, kad jų mokyklos vadovai iš anksto informuoja apie tai, kokia lėšų suma jiems skiriama kvalifikacijai kelti (reikšmingumo lygmuo po 0,040).

Respondentai įvertino ir teiginį „Esu iš anksto įstaigos vadovo informuojamas, kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai man skiriamos kvalifikacijos tobulinimo lėšos“. Šiam teiginiui tikrai pritarė 19 proc. respondentų, ko gero, pritarė 33 proc., ko gero, nepritarė 24 proc., tikrai nepritarė 15 proc., o 9 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

67 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokyklos vadovas mokytoją iš anksto informuoja, kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai skiriamos kvalifikacijos tobulinimo lėšos, įvertinimą ir respondento lytį (%)

68 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokyklos vadovas mokytoją iš anksto informuoja, kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai skiriamos kvalifikacijos tobulinimo lėšos, įvertinimą ir respondento pedagoginį stažą (%)

Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų trys parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Vertinant pagal respondento lytį (67 pav.), matyti, kad statistiškai reikšmingai rečiau šiam teiginiui pritarė mokytojai vyrai (reikšmingumo lygmuo 0,012). Analizuojant atsakymų pasiskirstymą pagal respondentų pedagoginį stažą (68 pav.), galima teigti, jog didesnę pedagoginį stažą turintys respondentai statistiškai reikšmingai dažniau visiškai ar su išlygomis pritarė teiginiui, kad juos mokyklos vadovai informuoja, kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai skiriamos kvalifikacijos tobulinimo lėšos (reikšmingumo lygmuo 0,000). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais, tikrai arba su išlygomis pritarė teiginiui, kad jų mokyklos vadovai iš anksto informuoja apie tai, kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai skiriamos kvalifikacijos tobulinimo lėšos (reikšmingumo lygmuo po 0,033).

Apibendrinant galima pasakyti, kad maždaug devyni dešimtadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiui, kad jų mokykloje yra skiriamos mokytojui priklausančios lėšos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo priemonėms (paslaugoms, metodinei medžiagai, komandiruotėms ir pan.) apmokėti. Pradėjus detalizuoti šį lėšų kvalifikacijos tobulinimui skyrimą, paaiškėjo, kad mokytojai mokyklos vadovų dažnai neinformuojami, kokia lėšų suma jiems skiriama kvalifikacijai kelti ir kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai jiems skiriamos šios lėšos. Taip pat pažymėtina, kad nebuvo lengva išskirti kokią nors respondentų grupę, kurios atstovai statistiškai reikšmingai dažniau būtų teigę, kad jiems kyla problemų iš anksto planuojant šias kvalifikacijos tobulinimo lėšas ar aiškinantis, kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai skiriamos šios lėšos. Buvo užfiksuota, kad tokio pobūdžio problemomis statistiškai reikšmingai dažniau skundėsi mokytojai vyrai ir mažesnę pedagoginį darbo stažą turintys mokytojai. Taip pat stebima situacija, jog tikrai besijaučiančiam geru bendrojo ugdymo mokyklos pedagogu respondentui dažniau iš anksto yra aiški jo kvalifikacijos tobulinimui skirta lėšų suma ir šių lėšų panaudojimo galimybės.

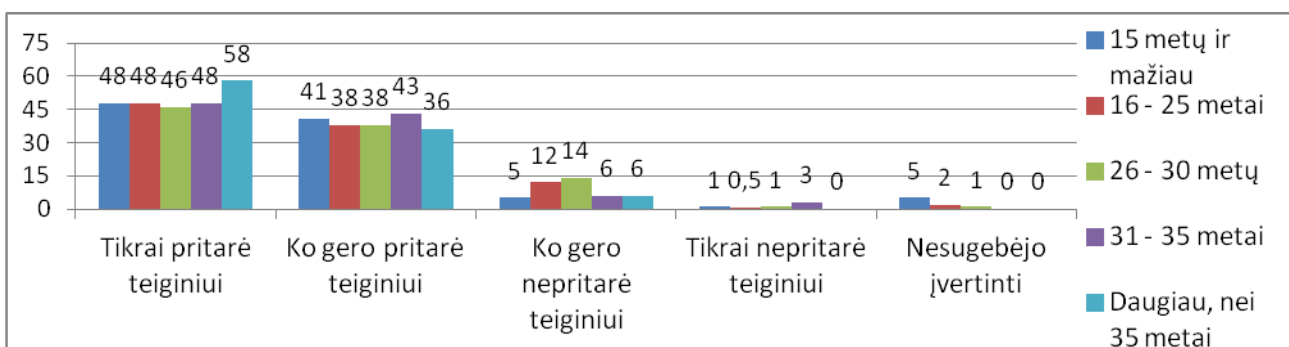
Šeštas teiginys, kuris buvo pateiktas respondentams vertinti, buvo toks: „Pedagogas savo nuožiūra renkasi pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėją. Skatintina praktika, kai švietimo įstaigos vadovas sudaro maksimaliai palankias galimybes pedagogui dalyvauti jo pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose“. Tam pasitelkti du kintamieji.

Pradžioje domėtasi, ar respondentas savo nuožiūra gali pasirinkti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėją. Šiam teiginiui tikrai pritarė 44 proc. respondentų, ko gero, pritarė 41 proc., ko gero, nepritarė 9 proc., tikrai nepritarė 3 proc., o 3 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

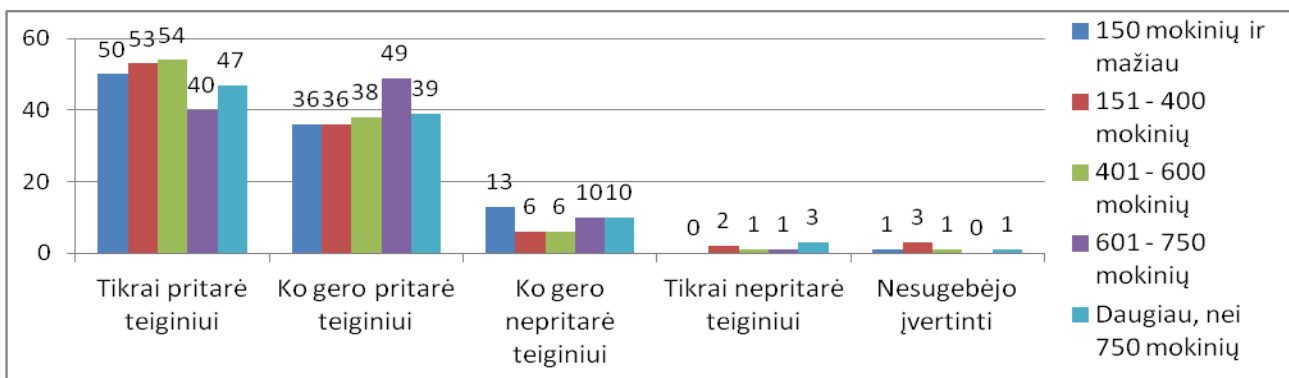
Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų tik du parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė teiginiui, kad jie gali pasirinkti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėją (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

Respondentų taip pat klausta, ar mokyklos vadovas jiems sudaro maksimaliai palankias galimybes dalyvauti jų pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Šiam teiginiui tikrai pritarė 49 proc. respondentų, ko gero, pritarė 33 proc., ko gero, nepritarė 9 proc., tikrai nepritarė 1 proc., o 2 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

69 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokyklos vadovas mokytojui sudaro maksimaliai palankias galimybes dalyvauti jo pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, įvertinimą ir respondento pedagoginį stažą (%)

70 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokyklos vadovas mokytojui sudaro maksimaliai palankias galimybes dalyvauti jo pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, įvertinimą ir mokyklos dydį (%)

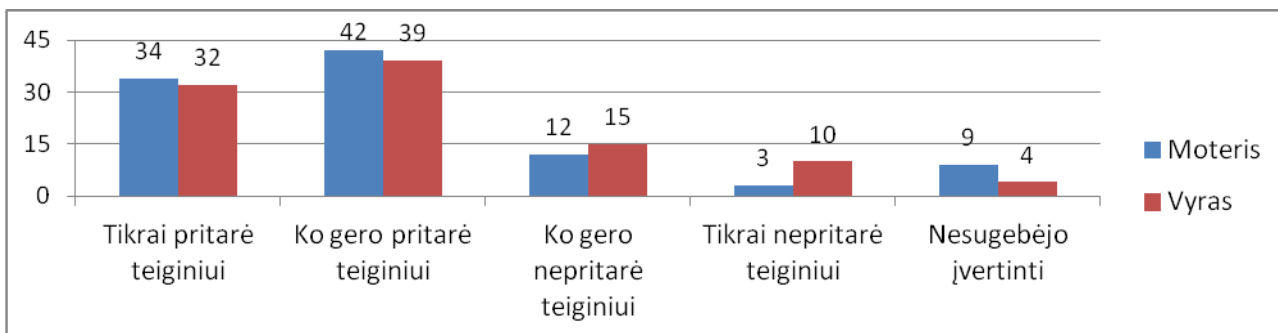

Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų keturi parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Vertinant pagal respondento pedagoginį stažą (69 pav.), matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau šiam teiginiui pritarė didžiausią darbo stažą turintys respondentai, o visiškai ar iš dalies nepritarė – 16–30 metų darbo stažą turintys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,025). Analizuojant atsakymų pasiskirstymą pagal respondento mokyklos dydį (70 pav.), galima teigti, jog mažiausių ir didžiausių pagal mokinių skaičių mokyklų mokytojai dažniau nepritarė teiginiui, kad jiems sudaromos galimybės dalyvauti pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose (reikšmingumo lygmuo 0,047). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė teiginiui, kad jiems mokyklos vadovybė sudaro palankias sąlygas dalyvauti pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

Apibendrinant galima pasakyti, kad maždaug devyni dešimtadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiam, kad jų mokykloje mokytojai gali savo nuožiūra pasirinkti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėją ir kad jų mokyklos vadovybė sudaro palankias sąlygas dalyvauti pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Iš respondentų atsakymų matyti, kad tam tikrų problemų dėl dalyvavimo pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dažniau kyla 16–30 metų pedagoginio darbo stažą ir labai mažose bei labai didelėse pagal mokinių skaičių mokyklose dirbantiems mokytojams. Taip pat stebima situacija, kad teigimas, jog mokytojai gali laisvai rinktis paslaugos teikėjus ir laisvai dalyvauti renginiuose, priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantieji analizuotiems teiginiam pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.

Septintas teiginys, kuris buvo pateiktas respondentams vertinti, buvo toks: „Pedagogas turi teisę rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones (specializuotus renginius, akademines studijas) nei rekomenduoja profesinio tobulinimosi konsultantas bei pritaria įstaigos vadovas, ir deklaruoti šią veiklą, tačiau pastaruoju atveju kvalifikacijos tobulinimo paslaugas apmoka pats asmuo“. Tam pasitelktas vienas kintamasis. Teiginiui „Jei noriu, turiu teisę rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu pataria įstaigos vadovai, bet tada šias paslaugas apmoku iš savo lėšų“ tikrai pritarė 34 proc. respondentų, ko gero, pritarė 41 proc., ko gero, nepritarė 12 proc., tikrai nepritarė 5 proc., o 8 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

71 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad mokytojas gali rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu pataria mokyklos vadovas, bet tada jas pats apmoka, įvertinimą ir respondento lytį (%)

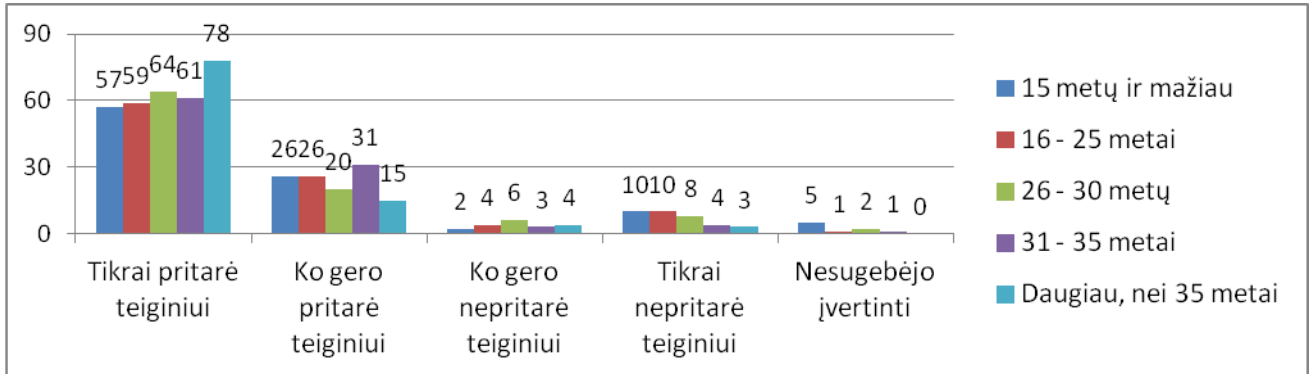

Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų trys parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Vertinant pagal respondento lytį (71 pav.), matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau šiam teiginiui visiškai ar iš dalies nepritarė respondentai vyrai (reikšmingumo lygmuo 0,016). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė teiginiui, kad jie, jeigu nori, turi teisę rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu pataria įstaigos vadovai, bet tada šias paslaugas apmoka iš savo lėšų (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

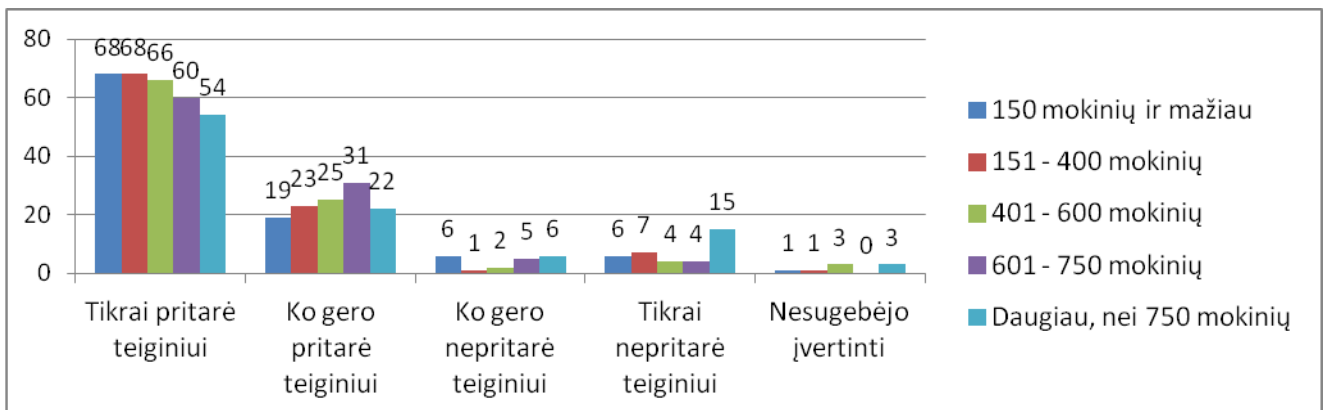
Apibendrinant galima pasakyti, kad maždaug keturi penktadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiams, kad jie, jeigu nori, turi teisę rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu pataria įstaigos vadovai, bet tada šias paslaugas apmoka iš savo lėšų. Kita vertus, tik maždaug trečdalis respondentų be išlygų patvirtino turintys tokią galimybę laisvai rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones. Statistiškai reikšmingai dažniau tokios galimybės pasigenda mokytojai vyrai. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad teigimas, jog mokytojas turi savo nuožiūra ir savo sąskaita rinktis kvalifikacijos tobulinimo priemones, priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantys analizuotam teiginiui pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.

Aštuntas teiginys, kuris buvo pateiktas respondentams vertinti, buvo toks: „Pedagogas turi teisę ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose“. Tam pasitelktas vienas kintamasis. Teiginiui „Man nereikia kovoti, kad mokyklos vadovybė suteiktų galimybę ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose“ tikrai pritarė 63 proc. respondentų, ko gero, pritarė 24 proc., ko gero, nepritarė 4 proc., tikrai nepritarė 7 proc., o 2 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

72 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad gali ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, įvertinimą ir respondento pedagoginį stažą (%)

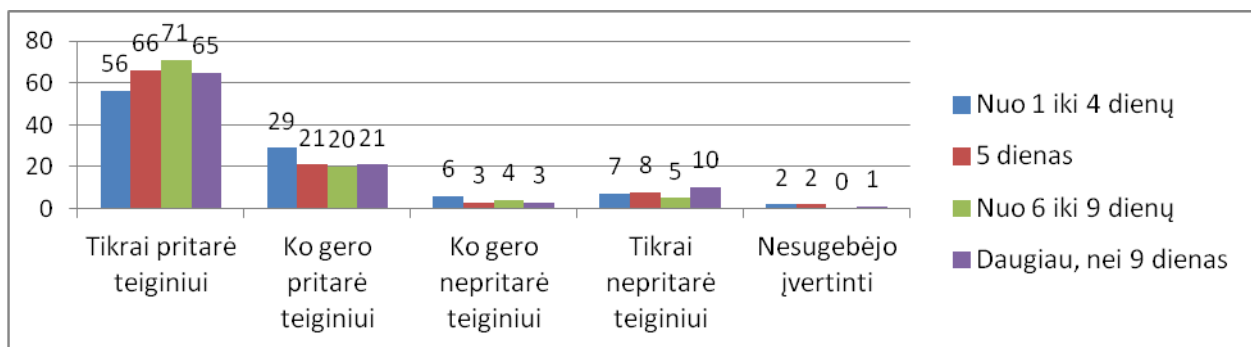
73 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad gali ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, įvertinimą ir mokyklos, kurioje dirba respondentas, dydį (%)

Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų keturi parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Vertinant pagal respondento pedagoginį stažą (72 pav.), matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau šiam teiginiui pritarė didžiausią pedagoginį stažą turintys respondentai, o visiškai ar iš dalies nepritarė mažesnę pedagoginį stažą turintys apklausti mokytojai (reikšmingumo lygmuo 0,013). Vertinant pagal mokyklos dydį (73 pav.), mažiausiose ir didžiausiose pagal mokinių skaičių mokyklose dirbantys respondentai statistiškai reikšmingai dažniau su išlygomis ar be jų nepritarė šiam analizuotam teiginiui (reikšmingumo lygmuo 0,007). Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė teiginiui, kad jie be didelių problemų gali ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose (reikšmingumo lygmuo atitinkamai 0,001 ir 0,000).

Respondentų pasirinktas teiginio, kad mokyklos vadovybė mokytojui suteikia ne mažiau kaip 5 dienas per mokslo metus jo kvalifikacijai tobulinti, įvertinimas buvo patikrintas uždavus du kontrolinius klausimus. Viena vertus, respondentams buvo užduotas, tyrėjo priskirtas prie klausimų filtrų, klausimas apie tai, kiek apytiksliai dienų respondentas per 2013–2014 mokslo metus tobulino savo profesinę kvalifikaciją. Kaip jau buvo nurodyta šios tyrimo ataskaitos skyriuje „Tyrimo respondentų socialinės demografinės charakteristikos“, respondentų nurodytų tobulinimuisi skirtų dienų aritmetinis vidurkis siekia 9,4 dienas, o jų atsakymų mediana (šioje situacijoje daug tikslesnis ir labiau tinkantis pamatavimas) siekė 5 dienas.

74 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teiginio, kad gali ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, įvertinimą ir dienų, per mokslo metus skirtų kvalifikacijos tobulinimui, skaičių (%)

Iš 74 pav. matyti, kad yra priklausomybė tarp teiginio, kad mokyklos vadovybė suteikia ne mažiau kaip 5 dienas per metus mokytojo kvalifikacijai tobulinti, vertinimo ir respondento nurodyto dienų, kai buvo tobulinama jo profesinė kvalifikacija skaičiaus, bet ši priklausomybė nėra statistiškai reikšminga (reikšmingumo lygmuo 0,200).

Kitas kontrolinis klausimas buvo tyrimo anketoje užduotas klausimas, keliuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose per 2013–2014 mokslo metus dalyvavo respondentas (respondentų atsakymai jau aptarti šiame tyrimo ataskaitos skyriuje). Analizuojant dviejų kintamųjų koreliaciją taip pat matyti, kad yra priklausomybė tarp teiginio vertinimo ir nurodyto renginių, kai respondentas tobulino savo kvalifikaciją, skaičiaus, bet ši priklausomybė taip pat nėra statistiškai reikšminga (reikšmingumo lygmuo 0,274).

Apibendrinant galima pasakyti, kad maždaug devyni dešimtadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiui, kad jiems nereikia kovoti, jog mokyklos vadovybė suteiktų galimybę ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Galima manyti, kad dėl išvykimo į kvalifikacijos tobulinimo renginius kartais problemų kyla mažesni pedagogini stažą turintiems ir mažiausiose bei didžiausiose pagal mokinių skaičių mokyklose dirbantiems mokytojams. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad pritarimas teiginiui, jog mokytojui nekyla

problemų per metus ne mažiau kaip 5 dienas išvykti į kvalifikacijos tobulinimo renginius, priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantieji analizuotam teiginiui pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.

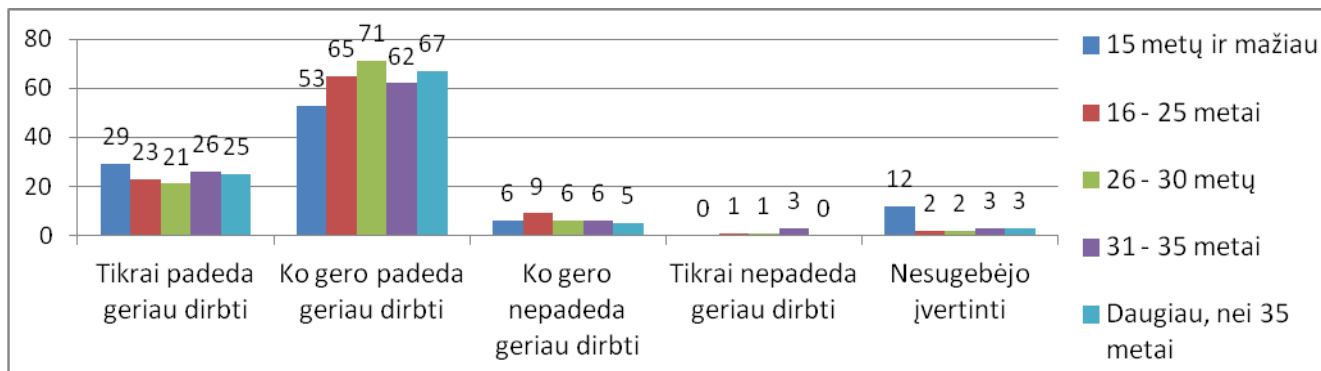
Devintas teiginys, kuris pateiktas respondentams vertinti, buvo toks: „Atestacijos procedūras aukštesnei kvalifikacinei kategorijai gauti pedagogas gali pradėti tik tada, kai tobulinantis įgytos kompetencijos lemia reikšmingus teigiamus pedagoginės veiklos kokybės pokyčius bei rezultatus“. Tam pasitelktas vienas kintamasis. Teiginiui „Kvalifikacijos tobulinimas man leidžia atestuojantis įgyti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją“ tikrai pritarė 57 proc. respondentų, ko gero, pritarė 35 proc., ko gero, nepritarė 4 proc., tikrai nepritarė 2 proc., o 2 proc. respondentų buvo sunku išreikšti savo vertinimą.

Iš visų socialinių demografinių klausimų filtrų tik du parodė statistiškai reikšmingą koreliaciją su analizuojamu teiginiu. Statistiškai reikšmingai dažniau respondentai, kurie tikrai jaučiasi gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais, tikrai pritarė teiginiui, kad kvalifikacijos tobulinimas leidžia jiems atestuojantis įgyti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją (reikšmingumo lygmuo po 0,000).

Apibendrinant galima pasakyti, kad maždaug devyni dešimtadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiui, kad kvalifikacijos tobulinimas leidžia jiems atestuojantis įgyti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad pritarimas teiginiui, jog kvalifikacijos tobulinimas padeda įgyti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją, priklauso nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantieji analizuotam teiginiui pritarė statistiškai reikšmingai dažniau. Skirtingai negu kitais atvejais, jokių kitų statistiškai reikšmingų koreliacijų nebuvo stebėta.

Pirmojo tyrimo uždavinio sprendimą užbaigė apibendrinantis klausimas, ar įvairūs kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kuriuose dalyvavo respondentai pastaraisiais metais, padėjo jiems kokybiškai dirbti ir teikti geros kokybės ugdymą. 24 proc. respondentų tikrai pritarė tokiam teiginiui, 65 proc. – ko gero, pritarė, 6 proc. – ko gero, nepritarė, 1 proc. – tikrai nepritarė, o 4 proc. respondentų buvo sunku išreikšti nuomonę šiuo klausimu.

75 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal teigimą, kad įvairūs kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kuriuose jie dalyvavo pastaraisiais metais, padėjo jiems kokybiškai dirbti ir teikti geros kokybės ugdymą, ir turimą darbo stažą (%)

Respondentai pakankamai gerai įvertino kvalifikacijos tobulinimo renginius, kuriuose pastaraisiais metais dalyvavo. Tiesa, galima pastebėti tam tikrą respondentų vertinimo atsargumą – tik ketvirtadalis respondentų be jokios abejonės teigiamai vertino šiuos lankytus kvalifikacijos renginius, o daugiau negu pusė jų pasirinko atsakymą „ko gero, taip“. Pagal įgytą darbo stažą (75 pav.) statistiškai reikšmingai skiriasi respondentų vertinimas, ar įvairūs kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kuriuose jie dalyvavo pastaraisiais metais, padėjo jiems kokybiškai dirbti ir teikti geros kokybės ugdymą. Savo atsakymais išsiskiria mažiausią darbo stažą – 15 metų ir mažesnę – turintys respondentai. Jie statistiškai reikšmingai rečiau visiškai ar iš dalies pritarė tokiam vertinimui ir dažniau nesugebėjo įvertinti, ar kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kuriuose jie dalyvavo, padėjo kokybiškai dirbti ir teikti geros kokybės ugdymą (reikšmingumo lygmuo 0,006). Taip pat aiškiai stebima situacija, kad pritarimas teiginiui, jog kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kuriuose dalyvauta, padeda kokybiškai dirbti, priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantieji analizuotam teiginiui pritarė statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo po 0.000). Kitų statistiškai reikšmingų korelacijų nenustatyta.

Kaip kontrolinis klausimas bendram pastaraisiais metais lankytų kvalifikacijos tobulinimo renginių vertinimui buvo panaudotas kitoje parengto klausimyno vietoje įrašytas klausimas, ar respondentą tenkina kvalifikacijos tobulinimo renginių, kuriuose dalyvavo pastaraisiais metais, kokybė. Stebima ta pati tendencija – tik 18 proc. respondentų patvirtino, kad renginių kokybė juos tikrai tenkino, 69 proc. (daugiau negu pusė) – kad, ko gero, tenkina, 10 proc. – kad, ko gero, netenkina, 1 proc. – kad tikrai netenkina, o 2 proc. respondentų negalėjo išreikšti savo nuomonės. Taigi vėl bendrai imant (sudėjus tikrai teigiamą ir, ko gero, teigiamą respondentų atsakymus), atrodytų, kad

kvalifikacijos tobulinimo renginių vertinimas teigiamas, bet tvirtai teigiamą vertinimą pasirinko tik penktadalis respondentų.

Pirmojo tyrimo uždavinio sprendimo apibendrinimas.

Sprendžiant pirmąjį tyrimo uždavinį „Nustatyti, kaip šalies bendrojo ugdymo mokyklose įgyvendinami pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos reikalavimai“, buvo atskirtos dvi tiriamos problemos pusės:

- *organizaciniai mokytojų kvalifikacijos tobulinimo aspektai;*
- *jau šiuo metu įgyvendinamų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos reikalavimų pamatavimas.*

Išnagrinėjus organizacinius mokytojų kvalifikacijos tobulinimo aspektus nustatyta:

1. *Maždaug šeši dešimtadaliai respondentų nurodė, kad jų asmens byloje yra įrašomi kvalifikacijos tobulinimosi duomenys, dešimtadalis – kad neįrašomi, o beveik trečdalis respondentų teigė, kad šito nežino, nesidomėjo. Miesto mokyklų mokytojai statistiškai reikšmingai dažniau domisi, ar kvalifikacijos tobulinimo duomenys yra įrašomi į jų asmens bylą. Kita vertus, mokytojų, teigiančių, jog kvalifikacijos tobulinimo duomenys nėra įrašomi į jų asmens bylą, dalis miesto ir kaimo mokyklose yra vienoda. Apie tai, ar kvalifikacijos tobulinimo duomenys įrašomi į asmens bylą, statistiškai reikšmingai dažniau geriau žino mažiausių pagal mokinių skaičių mokyklų mokytojai, o didžiausių – paprastai dažniau nesidomi šia aplinkybe. Statistiškai reikšmingai dažniau, respondentų teigimu, duomenys įrašomi bendrojo ugdymo mokyklose, kuriose dirba labai nedaug aukščiausių kvalifikacinę kategoriją įgijusių mokytojų, kita vertus, mokyklose, kur tokių mokytojų dirba daugiau, duomenys tiek esą dažniau neįrašomi, tiek mokytojai patys nesidomi šia aplinkybe. Tyrimo rezultatų analizė parodė, kad kvalifikacijos tobulinimo duomenų įrašymas ar neįrašymas į mokytojo asmens bylą, respondentų teigimu, priklauso ir nuo to, kiek šis respondentas dienu per mokslo metus skyrė savo kvalifikacijos tobulinimui. Stebima įdomi statistiškai reikšminga priklausomybė – kuo daugiau respondentas skiria laiko profesiniam tobulinimuisi, tuo rečiau, jų teigimu, yra įrašomi duomenys į jo asmens bylą.*
2. *Tyrimo rezultatai rodo, kad maždaug devyni dešimtadaliai respondentų patys kaupia visus jų kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančius dokumentus, o likusieji dažniausiai kaupia tik svarbiausius kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančius dokumentus. Bendrojo ugdymo mokyklose, kuriose ilgesnį darbo stažą turi daugiau mokyklos mokytojų, („vyresnėse“*

mokyklose) dirbantys mokytojai patys daugiau linkę kaupti savo kvalifikacijos tobulinimą pagrindžiančius dokumentus. Respondentai, kurie mažiau domisi, ar jų mokyklos vadovybė jų asmens bylose įrašo duomenis apie kvalifikacijos tobulinimą, labiau linkę patys kaupti tik svarbiausius jų kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus.

3. Respondentų nurodytų tobulinimuisi skirtų dienų aritmetinis vidurkis siekia 9,4 dienas. Šie respondentų atsakymai labai skyrėsi (didžiausias respondento nurodytas tobulinimuisi skirtų dienų skaičius buvo 240), todėl tokiais atvejais statistikoje siūloma skaičiuoti nurodytų atsakymų medianą. Atliekant tyrimą apklaustų respondentų atsakymų apie per mokslo metus profesiniam tobulinimuisi skirtą dienų skaičių mediana siekė 5 dienas. Vertinant gautą rezultatą būtina turėti galvoje, kad tyrimo metu mokslo metai dar nebuvo pasibaigę. Lauko tyrimas vykdytas 2014 m. gegužės–birželio mėnesiais, o mokslo metai baigėsi 2014 m. rugpjūčio 31 d. Taigi respondentai dar turėjo visas galimybes padidinti savo kvalifikacijos tobulinimui skirtų dienų skaičių.
4. Respondentų nurodytų savišvietai skirtų valandų per savaitę aritmetinis vidurkis buvo 6,4 valandų. Šie respondentų atsakymai pakankamai skyrėsi (didžiausias respondento nurodytas savišvietai skirtų valandų per savaitę skaičius buvo 48), todėl tokiais atvejais statistikoje siūloma skaičiuoti nurodytų atsakymų medianą. Atliekant tyrimą apklaustų respondentų atsakymų mediana buvo 5 valandas per savaitę.

Matuojant šiuo metu įgyvendinamus pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos reikalavimus, paaiškėjo, kad dėl vienu reikalavimų įgyvendinimo nėra didesnių problemų, jų įgyvendinimą patvirtino didžioji dauguma respondentų, kitų reikalavimų įgyvendinimas stebimas ne visose mokyklose. Beveik visose mokyklose įgyvendinami šie pedagogų kvalifikacijos tobulinimo reikalavimai:

1. Beveik visi respondentai, vieni entuziastingiau, kiti mažiau entuziastingai, savo profesinį tobulinimą sieja tiek su savo asmeninių poreikių tenkinimu, tiek su mokyklos bendruomenės iškeltų uždavinių įgyvendinimu – vertinant abu teiginius beveik nebuvo neigiamų vertinimų. Tiesa, pagal tvirtai pritarusių vertintiems teiginiams respondentų dalį galima manyti, kad respondentai savo kvalifikacijos tobulinimą truputį labiau sieja su asmeninių poreikių tenkinimu ir su tuo susijusiu pasitenkinimu savo darbu. Paaiškėjo, kad mokyklos vadovybės dėmesys mokytojų kvalifikacijos tobulinimui, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo rezultatų fiksavimas jų asmens bylose turi reikšmingą įtaką tiek mokytojų pasitenkinimui savo pačių veikla, tiek siekiui tenkinti mokyklos poreikius. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad profesinio tobulinimo susiejimas su asmeninių poreikių tenkinimu bei

mokyklos bendruomenės iškeltų uždavinių įgyvendinimu priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantieji analizuotiems teiginiams pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.

- 2. Beveik visi respondentai su išlygomis ar be jų pritarė teiginiams, kad jie darbo metu gali įsivertinti savo profesinę veiklą, planuoti savo profesinį tobulinimąsi, įsisavinti naują medžiagą ir kūrybiškai išbandyti naujus metodus bei įrangą. Tvirčiausiai respondentai pritarė teiginiui, kad darbo metu jiems suteikiama galimybė kūrybiškai išbandyti naujus metodus ir įrangą. Pažymėtina, kad respondentų vertinimai pakankamai retai leido išskirti kokias nors aiškiau išreikštas grupes, kurios statistiškai reikšmingai dažniau pritarė visiems pateiktiems vertinti teiginiams. Vis dėlto galima teigti, kad statistiškai reikšmingai dažniau darbo vietoje skirti laiko įvairiems savo kvalifikacijos tobulinimo aspektams gali mokytojai, kurių visi vadovai įgiję aukščiausias I arba II vadybines kategorijas, ir mokytojai, kurie nurodė daugiau laiko skiriantys savo kvalifikacijai tobulinti. Įdomi dar viena priklausomybė – respondentai, kurie teigė nesidomintys, ar jų mokykloje informacija apie kvalifikacijos tobulinimą įrašoma į mokytojų asmens bylas, statistiškai reikšmingai rečiau pritarė teiginiams, kad jie darbo metu gali skirti laiko įvairiems savo kvalifikacijos tobulinimo aspektams. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad galimybė darbo vietoje tobulinti įvairius profesinius gebėjimus priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geru mokyklos pedagogu ir geru savo dalyko mokytoju – taip tikrai besijaučiantys analizuotiems teiginiams pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.*
- 3. Aiški respondentų dauguma tvirtai pritaria teiginiui, kad jų mokykloje yra sudaromos sąlygos tobulintis ne tik individualiai, bet ir kartu su visais ar dalimi kolegų. Beveik nebuvo šiam teiginiui nepritariančių respondentų. Taip pat pažymėtina, kad nebuvo lengva išskirti kokią nors respondentų grupę, kurios atstovai statistiškai reikšmingai dažniau ar rečiau būtų teigę, kad jiems yra problemų tobulinti savo profesines žinias kartu su kolegomis. Viena tokių retų grupių – respondentai, kurie savo kvalifikacijos tobulinimui per mokslo metus skyrė daugiau laiko, aiškiai dažniau tvirtino, kad mokykloje jiems sudaromos ir kolektyvinio tobulinimosi galimybės. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad teigimas, jog mokykloje sudaromos kolektyvinio tobulinimosi galimybės, priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantieji analizuotam teiginiui pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.*
- 4. Maždaug devyni dešimtadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiams, kad jų mokykloje mokytojai gali savo nuožiūra pasirinkti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėją ir kad jų mokyklos vadovybė sudaro palankias sąlygas dalyvauti*

pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Iš respondentų atsakymų matyti, kad tam tikrų problemų dėl dalyvavimo pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dažniau kyla 16–30 metų pedagoginio darbo stažą ir labai mažose bei labai didelėse pagal mokinių skaičių mokyklose dirbantiems mokytojams. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad teigimas, jog mokytojai gali laisvai rinktis paslaugos teikėjus ir laisvai dalyvauti renginiuose, priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantieji analizuotiems teiginiams pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.

5. Maždaug devyni dešimtadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiui, jog jiems nereikia kovoti, kad mokyklos vadovybė suteiktų galimybę ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Galima manyti, kad dėl išvykimo į kvalifikacijos tobulinimo renginius kartais problemų kyla mažesni pedagoginį stažą turintiems bei mažiausiose ir didžiausiose pagal mokinių skaičių mokyklose dirbantiems mokytojams. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad pritarimas teiginiui, jog mokytojui nekyla problemų per metus ne mažiau kaip 5 dienas išvykti į kvalifikacijos tobulinimo renginius, priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantieji analizuotam teiginiui pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.
6. Maždaug devyni dešimtadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiui, kad kvalifikacijos tobulinimas leidžia jiems atestuojantis įgyti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad pritarimas teiginiui, jog kvalifikacijos tobulinimas padeda įgyti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją, priklauso nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantieji analizuotam teiginiui pritarė statistiškai reikšmingai dažniau. Skirtingai negu kitais atvejais, daugiau jokių kitų statistiškai reikšmingų korelacių apskritai nebuvo stebėta.

Išaiškėjo situacija, kad kartais respondentai be abejonių ar su tam tikromis abejonėmis pritarė, jog konkretūs pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos reikalavimai įgyvendinami jų mokykloje, bet šitai be abejonių patvirtinusių respondentų dalis (vertinant konkretų teiginį pasirinkusiųjų atsakymą „tikrai taip“ o ne „ko gero, taip“) buvo aiškiai nedidelė:

1. Mažuma respondentų tvirtai pritaria teiginiui, kad jų mokykloje yra ilgesniam laikui numatyta mokytojų kvalifikacijos tobulinimo perspektyva. Tai aiškiai rečiau daroma pagrindinėse ir jaunimo mokyklose bei progimnazijose. Taip pat tokios tobulinimosi perspektyvos statistiškai reikšmingai dažniau nežino mokytojai, kurie nesidomi, kaip

mokykloje yra iforminami jų kvalifikacijos tobulinimo įrodymai. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad žinojimas apie profesinio tobulinimo perspektyvą priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantieji analizuotam teiginiui pritarė statistiškai reikšmingai dažniau. Kita vertus, maždaug pusė respondentų, ko gero, pritarė teiginiui, kad jiems yra aišku, kaip ateityje tobulins savo kvalifikaciją.

2. Maždaug keturi penktadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiams, kad jie, jeigu nori, turi teisę rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu pataria įstaigos vadovai, bet tada šias paslaugas apmoka iš savo lėšų. Kita vertus, tik maždaug trečdalis respondentų be išlygų patvirtino tokią galimybę laisvai rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones. Kiti tai lyg ir tvirtinę respondentai trinkosi atsakymą „ko gero, pritariu“. Statistiškai reikšmingai dažniau tokios galimybės pasigenda mokytojai vyrai. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad teigimas, jog mokytojas turi savo nuožiūra ir savo sąskaita rinktis kvalifikacijos tobulinimo priemones, priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantieji analizuotam teiginiui pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.
3. Respondentai pakankamai gerai įvertino kvalifikacijos tobulinimo renginius, kuriuose dalyvavo pastaraisiais metais. Tiesa, galima pastebėti tam tikrą respondentų vertinimo atsargumą – tik ketvirtadalis respondentų be jokios abejonės teigiamai vertino šiuos lankytus kvalifikacijos renginius, o daugiau negu pusė jų pasirinko atsakymą „ko gero, taip“. Pagal įgytą darbo stažą statistiškai reikšmingai skiriasi respondentų vertinimas, ar įvairūs kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kuriuose dalyvavo respondentai pastaraisiais metais, padėjo jiems kokybiškai dirbti ir teikti geros kokybės ugdymą. Savo atsakymais išsiskiria mažiausią darbo stažą – 15 metų ir mažesnę – turintys respondentai. Jie statistiškai reikšmingai rečiau visiškai ar iš dalies pritarė tokiam vertinimui ir dažniau nesugebėjo įvertinti, ar kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kuriuose jie dalyvavo, padėjo kokybiškai dirbti ir teikti geros kokybės ugdymą. Taip pat aiškiai stebima situacija, kad pritarimas teiginiui, jog kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kuriuose dalyvauta, padeda kokybiškai dirbti, priklauso ir nuo to, ar respondentas jaučiasi esąs geras mokyklos pedagogas ir geras savo dalyko mokytojas – taip tikrai besijaučiantieji analizuotam teiginiui pritarė statistiškai reikšmingai dažniau.

Didžiausios problemos, ko gero, susijusios su lėšų kvalifikacijos tobulinimui panaudojimu. Viena vertus, maždaug devyni dešimtadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiui, kad

jų mokykloje yra skiriamos mokytojui priklausančios lėšos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo priemonėms (paslaugoms, metodinei medžiagai, komandiruotėms ir pan.) apmokėti. Pradėjus detalizuoti šį lėšų kvalifikacijos tobulinimui skyrimą, paaiškėjo, kad mokytojai mokyklos vadovų dažnai neinformuojami, kokia lėšų suma jiems skiriama kvalifikacijai kelti ir kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai vykdyti yra planuojamos tos jiems skiriamos lėšos. Taip pat pažymėtina, kad nebuvo lengva išskirti kokią nors respondentų grupę, kurios atstovai statistiškai reikšmingai dažniau būtų teigę, jog jiems yra problemų iš anksto planuojant šias kvalifikacijos tobulinimo lėšas ar aiškinantis, kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai skiriamos šios lėšos. Buvo užfiksuota, kad tokio pobūdžio problemomis statistiškai reikšmingai dažniau skundėsi mokytojai vyrai ir mažesnę pedagoginį darbo stažą turintys mokytojai. Taip pat aiškiai stebima situacija, jog tikrai besijaučiančiam geru bendrojo ugdymo mokyklos pedagogu respondentui dažniau iš anksto yra aiški jo kvalifikacijos tobulinimui skirta lėšų suma ir šių lėšų panaudojimo galimybės.

Apibendrintai vertinant atliktą apklaustų mokytojų analizę būtina pažymėti, kad kiekvieną kartą vykdytos analizuojamo kintamojo koreliacijos su 15 specialiai parengtų klausimų filtrų. Šie klausimai filtrai apibūdinami tyrimo ataskaitos skyriuje „Tyrimo respondentų socialinės demografinės charakteristikos“. Paaiškėjo, kad statistiškai reikšmingi skirtumai dažniausiai buvo stebimi tik 3–4–5 klausimų filtrų atveju. Tai reiškia, kad atliekant tyrimą užfiksuoti respondentų vertinimai, jei nenurodyta kitaip, būdingi didžiajai daliai Lietuvos mokyklų ir didžiajai daliai bendrojo ugdymo mokyklose dirbančių mokytojų.

Analizuojant kiekvieną kintamąjį matuota respondento atsakymų koreliacija su jo nurodytu mokomuoju dalyku. Nė vienu atveju nenustatyta statistiškai reikšminga koreliacija. Tai reiškia, kad bendri respondentų atsakymai vienodai būdingi visus tris dalykus mokantiems mokytojams.

Beveik visais tirtais atvejais buvo stebėta statistiškai reikšminga koreliacija su respondentų atsakymais, ar jie jaučiasi esantys gerais mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais. Tik vėlesni tyrimai gali padėti išsiaiškinti, kas šioje nustatytoje priklausomybėje yra pirminis – požiūris į mokytojo profesiją ir savo dalyką, ar mokyklos vadovų veikla organizuojant kvalifikacijos tobulinimo procesą.

XII. Antrojo tyrimo uždavinio sprendimas.

Sprendžiant antrąjį tyrimo uždavinį „Išsiaiškinti, kokius kvalifikacijos tobulinimo renginius dažniausiai renkasi Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai“, reikėjo apsispręsti, kaip bus renkama su šio uždavinio sprendimu susijusi informacija. Pradžioje planuota prašyti respondentų pagal vienodą tvarką apibūdinti visus kvalifikacijos tobulinimo renginius, kuriuos jie aplankė 2013–2014 mokslo metais. Kita vertus, žinant, jog bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai per mokslo metus dalyvauja keliuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, toks prašymas būtų reikšmingai padidinęs rengiamą klausimyną. Iš ekspertų apklausų taip pat nustatyta, kad, praėjus ilgesniam laikui, respondentams nebūna lengva prisiminti visas įvykusių kvalifikacijos tobulinimo renginių detales. Todėl, kai respondentui reikia apibūdinti kelis kvalifikacijos tobulinimo renginius, kyla pagrįstas pavojus, kad kai kurie respondentai gali susipainioti. Dėl visų šių priežasčių nuspręsta prašyti respondentų apibūdinti tik paskutinį kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame jie dalyvavo.

Visus antrąjį tyrimo uždavinį sprendžiančius klausimus galima suskirstyti į dvi dalis:

- informaciją apie UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo respondentas, aspektus;
- kvalifikacijos tobulinimo renginio įvertinimą.

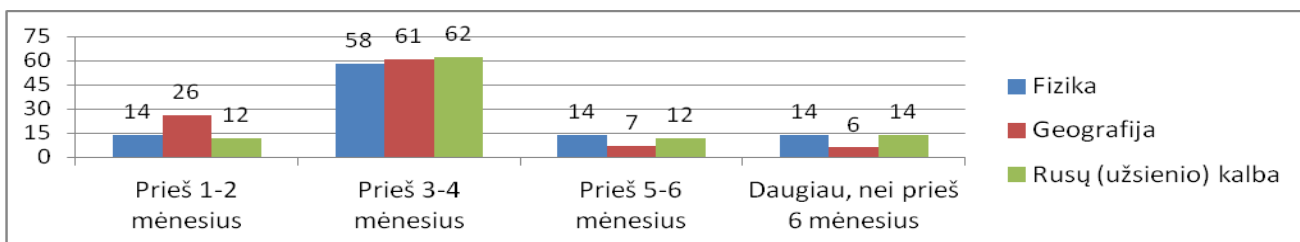
Dėl informacijos apie UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginio aspektus apsispręsta po konsultacijų su UPC Kvalifikacijos tobulinimo ir kompetencijų skyriaus darbuotojais. Parengta klausimų konstrukcija taip pat buvo panaudota ir sprendžiant trečiąjį tyrimo uždavinį.

Klausimų blokas pradedamas klausimu apie tai, kada respondentas dalyvavo aprašomame renginyje. Šio klausimo tikslas – netiesiogiai aiškintis, ar respondentas gerai atsimena šio renginio smulkmenas (kuo mažiau laiko praėjo tarp renginio ir apklausos, tuo didesnė tikimybė, kad geriau atsimena). Atsakymas į šį klausimą taip pat turėtų netiesiogiai parodyti, kaip dažnai respondentas dalyvauja kvalifikacijos tobulinimo renginiuose – kuo daugiau laiko praėjo tarp aprašomo renginio ir apklausos, tuo didesnė tikimybė, kad respondentas kvalifikacijos tobulinimui neskiria daug dėmesio ir nepaskirsto pasirenkamų kvalifikacijos tobulinimo renginių proporcingai visiems mokslo metams.

Tyrimo rezultatai parodė, kad 17 proc. respondentų kvalifikacijos tobulinimo renginyje dalyvavo prieš 1–2 mėnesius iki apklausos (maždaug gegužės–birželio mėnesiais), 60 proc. – prieš 3–4

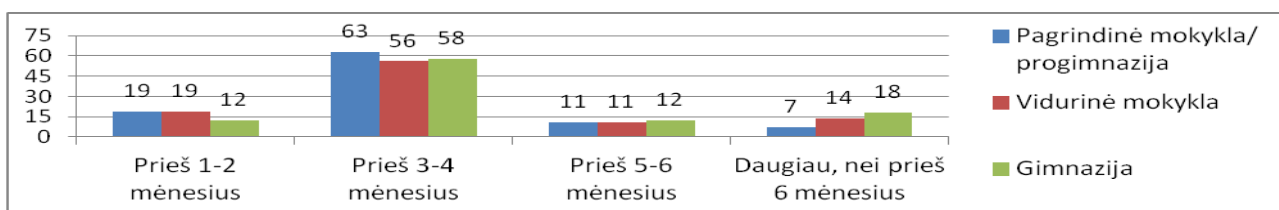
mėnesius iki apklausos (maždaug kovo–balandžio mėnesiais), 11 proc. – prieš 5–6 mėnesius iki apklausos (maždaug sausio–vasario mėnesiais) ir 12 proc. respondentų nurodė paskutinį kartą kvalifikacijos tobulinimo renginyje dalyvavę prieš daugiau kaip 6 mėnesius iki apklausos (dar 2013 metais, mokslo metų pradžioje). Apibendrinant galima pasakyti, kad maždaug keturi penktadaliai respondentų pasirenka ir paskirsto kvalifikacijos tobulinimo renginius proporcingai visiems mokslo metams (anksčiau tyrimo ataskaitoje jau buvo aprašyta, kad respondentai per mokslo metus dalyvavo vidutiniškai 5 kvalifikacijos tobulinimo renginiuose) ir, kita vertus, turėtų gerai atsiminti paskutinį kvalifikacijos tobulinimo renginį. Didžioji dalis visų respondentų paskutiniame kvalifikacijos tobulinimo renginyje dalyvavo prieš 3–4 mėnesius iki apklausos – kaip tik tuo laiku vyko bendrojo ugdymo mokyklos mokinių pavasario atostogos. Taigi galima daryti išvadą, kad Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai savo kvalifikacijos tobulinimui daugiausia stengiasi išnaudoti mokinių atostogų laiką ir mažiau šiam tikslui iš mokyklų išvyksta per mokinių pamokas.

76 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyvavimo kvalifikacijos tobulinimo renginyje laiką ir mokomąjį dalyką (%)

Iš 76 pav. matyti, kad visų trijų mokomųjų dalykų atstovai maždaug vienodai dažnai kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dalyvavo per mokinių pavasario atostogas, bet geografijos mokantys respondentai statistiškai reikšmingai dažniau kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dalyvavo jau po mokinių pavasario atostogų, o fizikos ir rusų (užsienio) kalbos mokantys respondentai taip pat dažniau paskutinį kartą kvalifikacijos tobulinimo renginyje dalyvavo prieš 5 ar daugiau mėnesių iki apklausos (reikšmingumo lygmuo 0,001).

77 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyvavimo kvalifikacijos tobulinimo renginyje laiką ir mokyklos tipą (%)

Iš 77 pav. matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau lanksčiausiai kvalifikacijos tobulinimo renginius renkasi pagrindinėje ir jaunimo mokykloje bei progimnazijoje dirbantys respondentai, o nelanksčiausiai – gimnazijose dirbantys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,008).

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti toliau pateikiamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

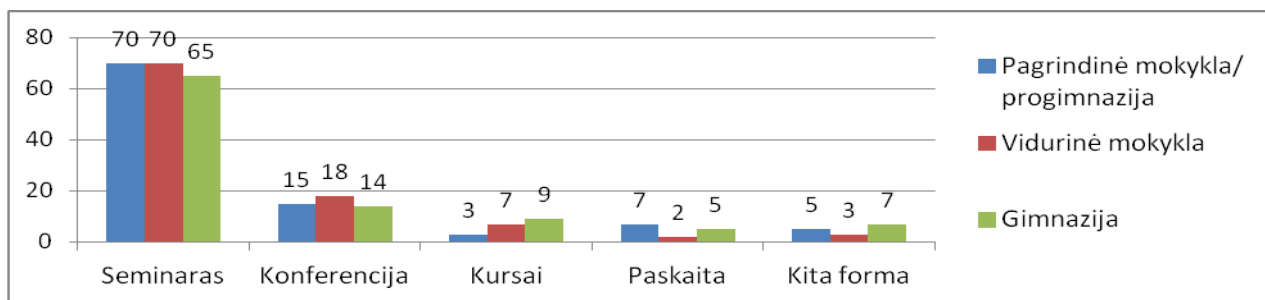
- Mažesnę pedagoginę stažą turintys respondentai savo paskutiniame kvalifikacijos tobulinimo renginyje dalyvavo prieš daug mažiau laiko iki apklausos negu didelę darbo stažą turintys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,000).
- Nurodę, kad kvalifikacijos tobulinimui per mokslo metus skyrė daugiau negu 5 dienas, respondentai savo paskutiniame kvalifikacijos tobulinimo renginyje dalyvavo likus daug mažiau laiko iki apklausos negu respondentai, kvalifikacijos tobulinimui skyrę mažiau kaip 5 dienas per mokslo metus (reikšmingumo lygmuo 0,012).
- Nurodę, kad per mokslo metus jau dalyvavo daugiau negu 5 kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, respondentai savo paskutiniame kvalifikacijos tobulinimo renginyje dalyvavo prieš daug mažiau laiko iki apklausos negu respondentai, per mokslo metus dalyvavę mažesniame kvalifikacijos tobulinimo renginių skaičiuje (reikšmingumo lygmuo 0,000).

Tyrimo anketoje respondentams buvo užduotas klausimas, kokios formos kvalifikacijos tobulinimo renginyje jis dalyvavo paskutinį kartą. Prie šio klausimo atsakymų buvo išvardytos pagrindinės ir nuo seno įprastos renginių formos (seminaras, konferencija, kursai, paskaita) ir palikta vietos nurodyti kitas formas. Taip buvo tikimasi pamatuoti, ar respondentai renkasi ir kokios nors kitos, modernesnės, formos kvalifikacijos tobulinimo renginius. Tyrimo rezultatų analizė atskleidė, kad seminare nurodė dalyvavę 69 proc. respondentų, konferencijoje – 15 proc., kursuose – 6 proc., paskaitoje – 5 proc. respondentų ir 5 proc. apklaustų mokytojų nurodė dalyvavę kitų formų kvalifikacijos tobulinimo renginiuose – integruotoje pamokoje, forume, rajono dalyko mokytojų metodinio būrelio posėdyje, viešuosiuose svarstymuose, dalyko metodinėje dienoje, edukacinėje išvykoje, nuotoliniuose mokymuose, trumpalaikėje stažuotėje, UPC vykdomo projekto veikloje. Dėl mažo paskutinį atsakymą pasirinkusių respondentų skaičiaus kaip nors specialiai ir detaliau šie atsakymai nėra analizuojami.

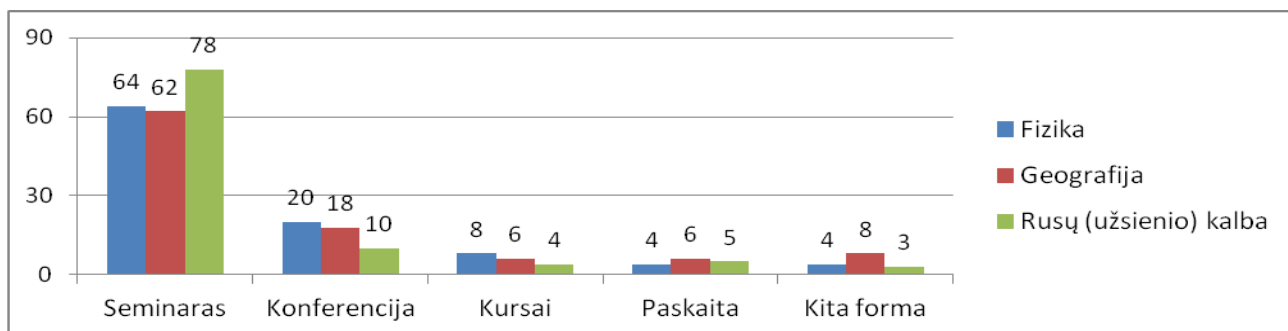
Iš 78 pav. matyti, kad pagrindinėje ir jaunimo mokykloje bei progimnazijoje dirbantys respondentai rinkdamiesi kvalifikacijos tobulinimo renginį statistiškai reikšmingai dažniau orientuojasi į seminarą ir paskaitą, vidurinėje mokykloje dirbantys respondentai – į seminarą ir konferenciją, o

respondentai iš gimnazijų – į kursus bei kitų negu įprasta formų kvalifikacijos tobulinimo renginius (reikšmingumo lygmuo 0,050).

78 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo, formą ir mokyklos tipą (%)

79 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo, formą ir mokomą dalyką (%)

Iš 79 pav. matyti, kad fizikos mokantys respondentai, rinkdamiesi kvalifikacijos tobulinimo renginį, statistiškai reikšmingai dažniau orientavosi į konferenciją ir kursus, geografijos – į paskaitą ir kitų negu įprasta formų kvalifikacijos tobulinimo renginius, rusų (užsienio) kalbos – į seminarą (reikšmingumo lygmuo 0,001).

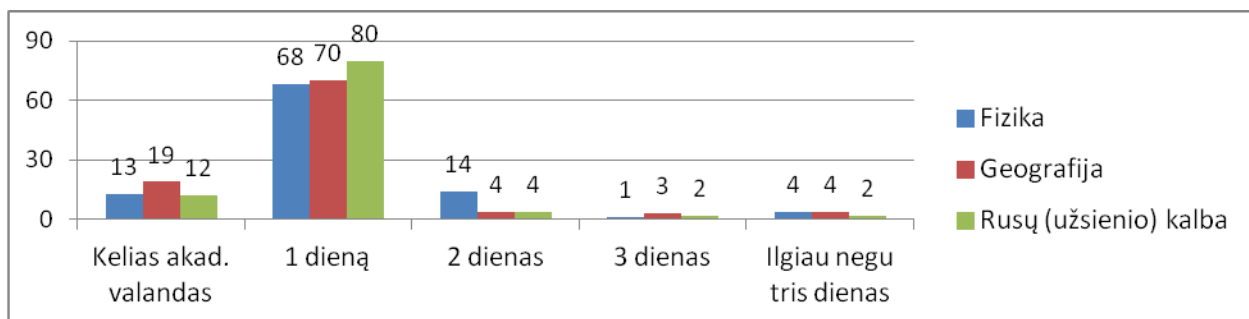
Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Respondentai, dirbantys mokyklose, kuriose 15 metų ir didesnę darbo stažą turintys mokytojai sudaro mažiau negu 70 proc. visų pedagogų (jauniausiose pagal mokytojų amžių mokyklose) dažniau orientuoti į konferencijas ir kursus. Respondentai, dirbantys mokyklose, kuriose 15 metų ir didesnę darbo stažą turintys mokytojai sudaro daugiau kaip 85 proc. visų pedagogų (seniausiose pagal mokytojų amžių mokyklose) dažniau orientuoti į seminarą ir paskaitą (reikšmingumo lygmuo 0,002).

- Respondentai, kurie teigia tikrai besijaučiantys gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais dažniau orientuoti į konferenciją ir kursus, o respondentai, tvirtinantys, ko gero, besijaučiantys gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais – į seminarą ir paskaitą (reikšmingumo lygmuo 0,016).
- Respondentai, kurie teigia tikrai besijaučiantys gerais savo dalyko mokytojais, dažniau orientuoti į konferenciją, kursus ir paskaitą, o respondentai, teigiantys, kad, ko gero, jaučiasi gerais savo dalyko mokytojais, – į seminarą ir kitų negu įprasta formų kvalifikacijos tobulinimo renginius (reikšmingumo lygmuo 0,027).

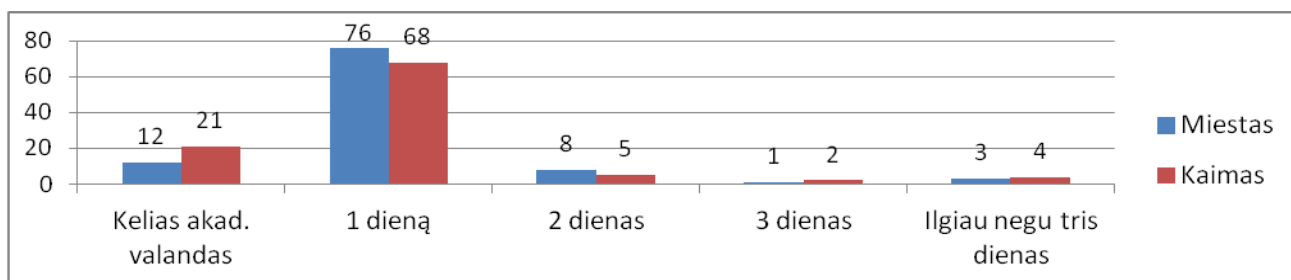
Respondentams uždavus klausimą apie paskutinį kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame jie dalyvavo, trukmę, paaiškėjo, kad 15 proc. respondentų dalyvavo trumpalaikiame, kelias akademines valandas trukusiame renginyje, 74 proc. – vienos dienos (6 akad. val.) renginyje, 7 proc. – dviejų dienų (12 akad. val.) renginyje, 1 proc. – trijų dienų (18 akad. val.) renginyje, o 3 proc. respondentų – ilgesniame negu 3 dienų kvalifikacijos tobulinimo renginyje.

80 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo, trukmę ir mokomąjį dalyką (%)

Iš 80 pav. matyti, kad fizikos mokantys respondentai statistiškai reikšmingai dažniau renka 2 dienų kvalifikacijos tobulinimo renginius, geografijos – tik kelias akademines valandas trunkančius renginius, o rusų (užsienio) kalbos – vieną dieną trunkančius renginius (reikšmingumo lygmuo 0,000).

81 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo, trukmę ir gyvenvietės, kur veikia mokykla, tipą (%)

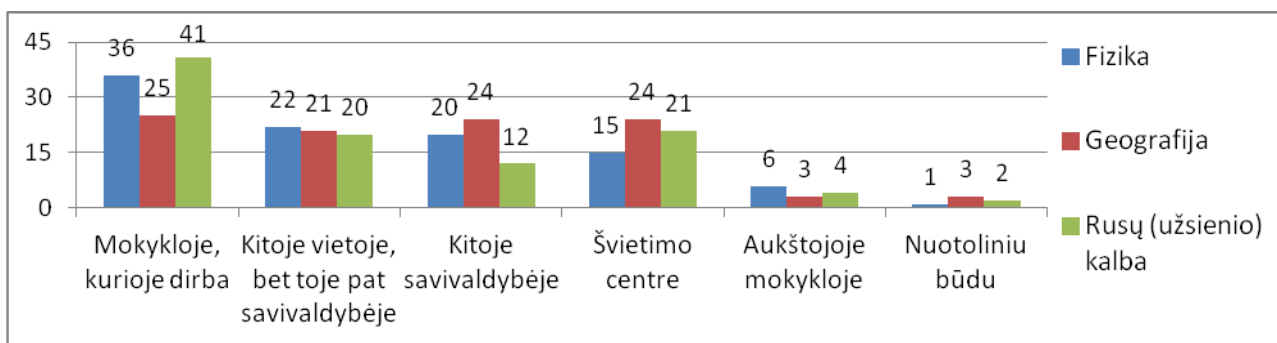
Iš 81 pav. matyti, kad respondentai iš kaimo mokyklų labiau orientuoti į tik kelių akademiųjų valandų kvalifikacijos tobulinimo renginius, o miesto mokyklų mokytojai – į vienos dienos renginius (reikšmingumo lygmuo 0,008).

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Į kelių akademiųjų valandų renginius labiau orientuoti mokytojo kvalifikacinę kategoriją įgiję respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,007).
- Į kelių akademiųjų valandų renginius labiau orientuoti respondentai, dirbantys mokyklose, kuriose mokosi 150 ir mažiau mokinių; į vienos dienos renginius – respondentai iš mokyklų, kuriose mokosi daugiau negu 750 mokinių (reikšmingumo lygmuo 0,011).
- Į kelių akademiųjų valandų renginius labiau orientuoti respondentai, dirbantys mokyklose, kuriose dirbantys mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai sudaro 20 proc. ir mažiau visų mokyklos mokytojų; į vienos dienos renginius – respondentai iš mokyklų, kuriose dirbantys mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai sudaro daugiau negu 40 proc. visų mokyklos mokytojų (reikšmingumo lygmuo 0,018).

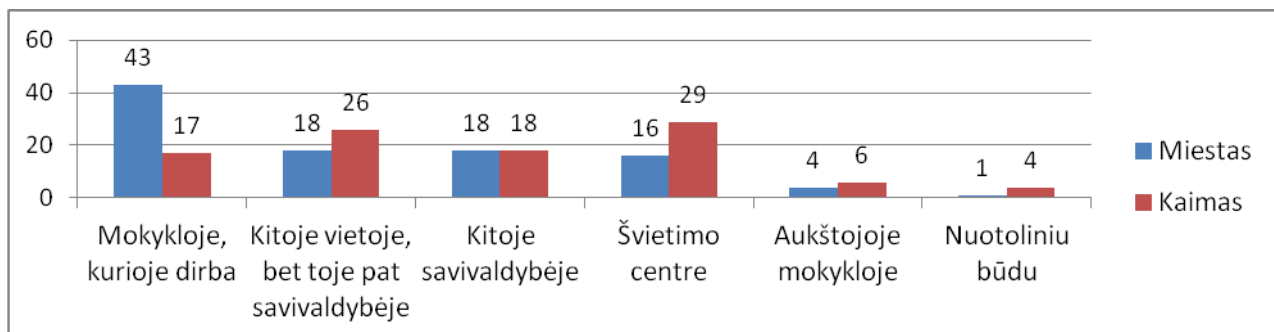
Atliekant tyrimą domėtasi ir paskutinio kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo respondentas, vieta. 35 proc. respondentų nurodė, kad renginys vyko jų pačių mokykloje, 21 proc. – kitoje įstaigoje (mokykloje, viešbutyje, kitoje organizacijoje), įsikūrusioje toje pačioje savivaldybėje kaip ir respondento mokykla, 20 proc. – regioniniame (savivaldybės) švietimo centre, 18 proc. – kitoje įstaigoje (mokykloje, viešbutyje, kitoje organizacijoje), įsikūrusioje ne toje pačioje savivaldybėje kaip ir respondento mokykla, o 4 proc. – aukštojoje mokykloje ar jos studijų centre. 2 proc. respondentų papildė anketoje įrašytus atsakymus ir nurodė, kad mokėsi nuotoliniu būdu.

82 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo, vietą ir mokomąjį dalyką (%)

Iš 82 pav. matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau fizikos ir rusų (užsienio) kalbos mokantys respondentai nurodė, jog kvalifikacijos tobulinimo renginys vyko jų pačių mokykloje, o geografijos – švietimo centre arba kitoje savivaldybėje veikiančioje mokykloje, viešbutyje ar kitoje organizacijoje (pvz., regioniniame parke) (reikšmingumo lygmuo 0,003).

83 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo, vietą ir gyvenvietės, kur veikia mokykla, tipą (%)

Iš 83 pav. matyti, kad miesto mokyklose dirbantys respondentai statistiškai reikšmingai dažniau nurodė, kad kvalifikacijos tobulinimo renginys vyko mokykloje, kurioje jie dirba, o kaimo mokyklose dirbantys respondentai – kad renginys vyko savivaldybės švietimo centre arba kitoje toje pačioje savivaldybėje įsikūrusioje organizacijoje – mokykloje, viešbutyje esančioje konferencijų salėje ir pan. (reikšmingumo lygmuo 0,000).

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

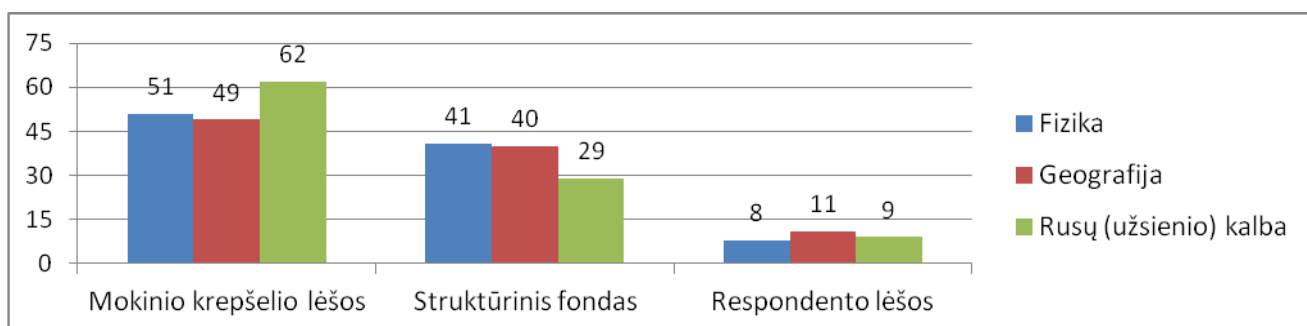
- Pagrindinėje ar jaunimo mokykloje ir progimnazijoje dirbantys respondentai dažniau nurodė, jog renginys vyko kitoje toje pat savivaldybėje įsikūrusioje organizacijoje,

gimnazijoje dirbantys respondentai – savo pačių mokykloje arba įstaigoje kitoje Lietuvos savivaldybėje, o vidurinėje mokykloje dirbantys respondentai – švietimo centre (reikšmingumo lygmuo 0,010).

- Mokykloje, kurioje mokosi daugiau negu 600 mokinių, dirbantys respondentai dažniau nurodė, kad renginys vyko jų mokykloje, o mokykloje, kurioje mokosi mažiau kaip 400 mokinių, dirbantys respondentai – kad renginys vyko švietimo centre arba kitoje toje pačioje savivaldybėje veikiančioje organizacijoje (reikšmingumo lygmuo 0,000).
- Respondentai iš mokyklų, kurioje dirbantys mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai sudaro 20 proc. ir mažiau visų mokyklos mokytojų, dažniau nurodė, kad renginys vyko švietimo centre arba kitoje toje pačioje savivaldybėje veikiančioje organizacijoje, o respondentai iš mokyklų, kuriose dirbantys mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai sudaro daugiau negu 40 proc. visų mokyklos mokytojų, dažniau nurodė, kad renginys vyko jų pačių mokykloje (reikšmingumo lygmuo 0,000).

Respondentams buvo užduotas klausimas, iš kokių lėšų buvo apmokėtas paskutinis kvalifikacijos tobulinimo renginys, kuriame jie dalyvavo. 55 proc. respondentų teigimu, renginys apmokėtas iš mokyklos disponuojamų mokinio krepšelio lėšų, skirtų kvalifikacijai tobulinti, 35 proc. respondentų dalyvavo nemokamame kurio nors struktūrinių fondų remiamo projekto organizuotame renginyje, o 10 proc. respondentų už šį renginį mokėjo patys iš asmeninių lėšų.

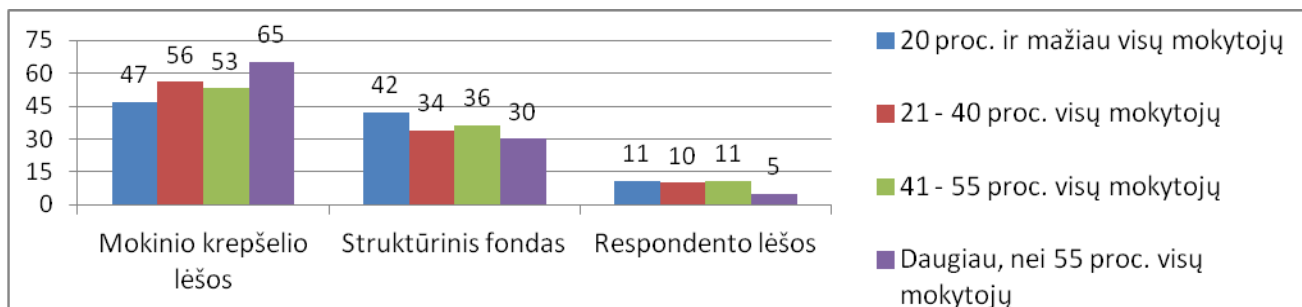
84 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo, finansavimo šaltinį ir mokomąjį dalyką (%)

Iš 84 pav. matyti, kad fizikos ir geografijos mokantys respondentai statistiškai reikšmingai dažniau rinkosi įvairių struktūrinių fondų ir kitų organizacijų finansuojamus nemokamus kvalifikacijos tobulinimo renginius, o rusų (užsienio) kalbos mokantys respondentai – renginius, finansuojamus iš mokinio krepšelio lėšų, skirtų kvalifikacijai tobulinti. Kita vertus, pagal iš paties respondento

finansuojamų renginių dalį respondentai pagal mokomąjį dalyką iš esmės nesiskiria (reikšmingumo lygmuo 0,050).

85 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo, finansavimo šaltinį ir metodininkų bei ekspertų dalį mokykloje (%)

Iš 85 pav. matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau mokinio krepšelio lėšomis finansuojamus kvalifikacijos tobulinimo renginius rinkosi respondentai iš mokyklų, kuriose ypač didelė dalis mokytojų, įgijusių aukščiausias mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacines kategorijas. Struktūrinių fondų ir kitų organizacijų rengiamus nemokamus renginius dažniau rinkosi respondentai, dirbantys mokyklose, kuriose mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų tėra 20 proc. ar mažiau visų mokytojų (reikšmingumo lygmuo 0,012). Pažymėtina, kad nėra stebima statistiškai reikšminga koreliacija tarp paties respondento įgytos kvalifikacinės kategorijos ir renginio finansavimo šaltinio – čia koreliacijos reikšmingumo lygmuo 0,127.

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

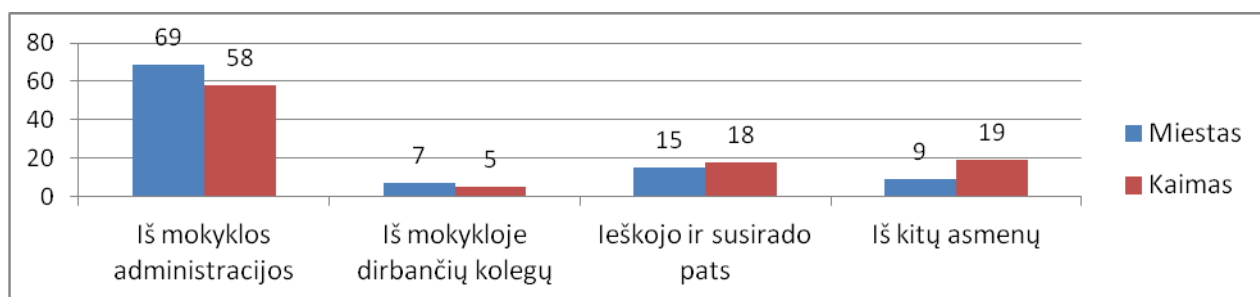
- Renginius, už kuriuos buvo mokama iš mokinio krepšelio lėšų, dažniau rinkosi respondentai, turintys didesnę pedagoginę stažą, o mažesnę pedagoginę stažą turintys respondentai dažniau rinkosi nemokamus renginius arba už juos mokėjo iš savo lėšų (reikšmingumo lygmuo 0,027).
- Respondentai iš didelių pagal mokinių skaičių mokyklų dažniau rinkosi iš mokinio krepšelio lėšų finansuojamus renginius, o respondentai iš mažų pagal mokinių skaičių mokyklų dažniau rinkosi nemokamus ir iš savo lėšų finansuojamus renginius (reikšmingumo lygmuo 0,002).
- Respondentai iš mokyklų, kuriose 15 metų ir didesnę darbo stažą turėjo 70 proc. ar mažiau mokytojų, (iš jauniausių pagal mokytojų amžių mokyklų) dažniau rinkosi nemokamus ar iš savo lėšų finansuojamus renginius, o respondentai iš mokyklų, kuriose didelį darbo stažą

turėjo daugiau mokytojų, dažniau rinkosi renginius, finansuojamus iš mokinio krepšelio lėšų (reikšmingumo lygmuo 0,000).

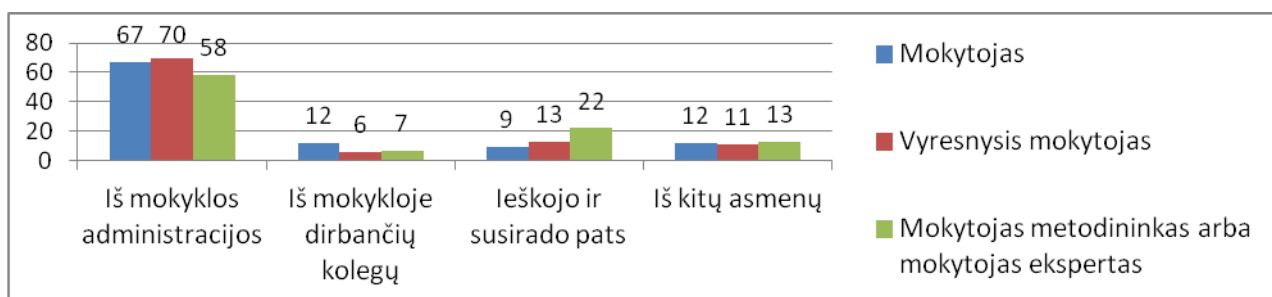
Atliekant tyrimą respondentų klausta, iš kur jie pirmą kartą sužinojo apie kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame dalyvavo. 65 proc. respondentų apie renginį sužinojo iš mokyklos administracijos, 16 proc. – ieškojo ir susirado patys, 7 proc. respondentų apie renginį papasakojo jų mokykloje dirbantys kolegos, o 12 proc. – kitose mokyklose dirbantys kolegos ar kiti, su jų mokykla nesusiję asmenys (pvz., aukštosios mokyklos dėstytojai).

Iš 86 pav. matyti, kad miestų bendrojo ugdymo mokyklose dirbantys respondentai statistiškai reikšmingai dažniau pirmą kartą apie kvalifikacijos tobulinimo renginius, kuriuose dalyvauja, sužino iš mokyklos vadovybės, o respondentai iš kaimo bendrojo ugdymo mokyklų – iš su jų mokykla niekaip nesusijusių asmenų (reikšmingumo lygmuo 0,001).

86 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame dalyvavo, šaltinį ir gyvenvietės, kurioje veikia mokykla, tipą (%)

87 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame dalyvavo, šaltinį ir respondento įgytą kvalifikacinę kategoriją (%)

Duomenų analizė (87 pav.) rodo, kad mokytojo ir vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją įgiję respondentai statistiškai reikšmingai dažniau apie kvalifikacijos tobulinimo renginius, kuriuose dalyvauja, sužino iš mokyklos administracijos, o mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją įgiję respondentai – ieško ir susižino patys. Mokytojo kvalifikacinę

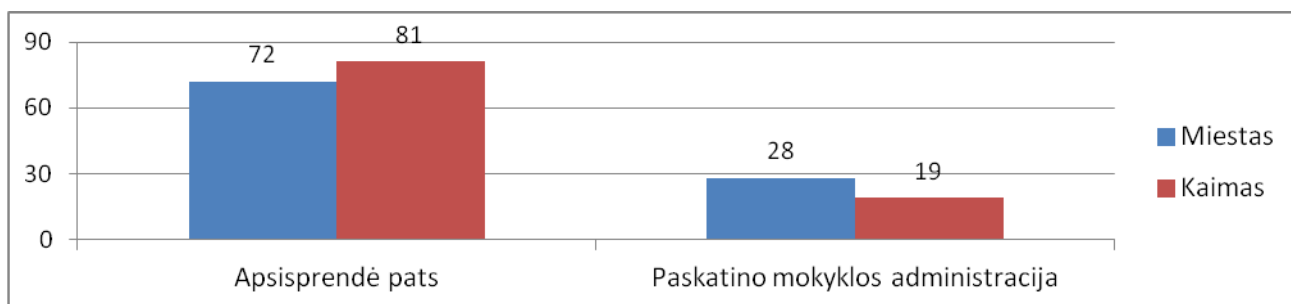
kategoriją įgijusiems respondentams svarbus informacijos šaltinis yra ir mokykloje dirbantys kolegos (reikšmingumo lygmuo 0,022).

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Respondentai, mokantys rusų (užsienio) kalbos, dažniau apie kvalifikacijos tobulinimo renginius pirmą kartą išgirsta iš mokyklos administracijos, o fizikos ir ypač geografijos mokantys respondentai – dažniau ieško ir susiranda patys (reikšmingumo lygmuo 0,048).
- Respondentai iš mokyklų, kuriose 15 metų ir didesnę darbo stažą turėjo daugiau negu 85 proc. mokytojų, (iš vyriausių pagal mokytojų amžių mokyklų) dažniau apie kvalifikacijos tobulinimo renginius pirmą kartą sužinojo iš mokyklos administracijos, o respondentai iš mokyklų, kuriose didelį darbo stažą turėjo mažiau mokytojų, dažniau apie renginius susižinodavo patys, savarankiškai (reikšmingumo lygmuo 0,031).

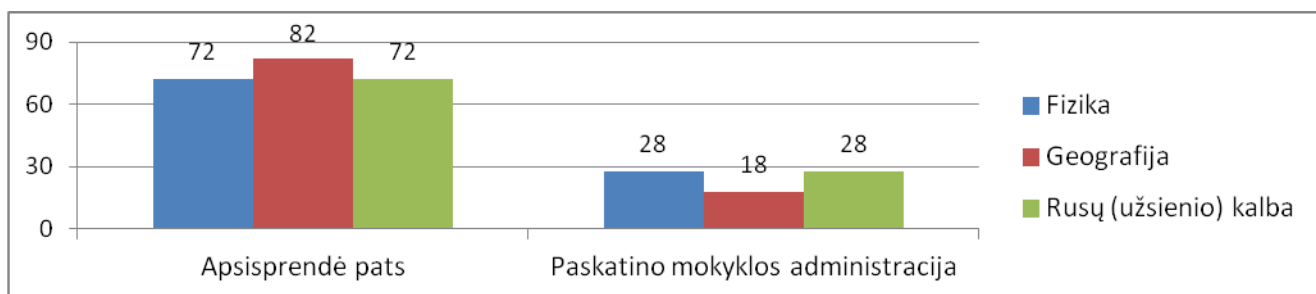
Praktika rodo, kad mokytojui nepakanka vien tik sužinoti apie galbūt jį dominantį kvalifikacijos tobulinimo renginį. Dar būtina apsispręsti dalyvauti šiame renginyje. 75 proc. respondentų nurodė, kad patys pasirinko dalyvauti renginyje, o 25 proc. patarė ar nurodė dalyvauti mokyklos administracija. Atsakant į šį klausimą respondentams buvo palikta galimybė nurodyti ir kitus asmenis, kurie galbūt paskatino juos dalyvauti renginyje. Tyrimo rezultatų analizė rodo, kad kitų asmenų, paskatinusių dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginyje, respondentai nenurodė. Analizuojant respondentų atsakymus, rastos tik dvi statistiškai reikšmingos koreliacijos.

88 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kaip respondentas apsisprendė dalyvauti renginyje ir gyvenvietės, kurioje veikia mokykla, tipą (%)

Iš 88 pav. matyti, kad miesto mokyklose dirbančius respondentus statistiškai reikšmingai dažniau dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose skatino jų mokyklos administracija, o kaimo mokyklų mokytojai dažniau apsisprendavo dalyvauti patys (reikšmingumo lygmuo 0,019).

89 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kaip respondentas apsisprendė dalyvauti renginyje ir mokomąjį dalyką (%)

Analizuojant pagal respondentų mokomuosius dalykus matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau patys apsisprendė dalyvauti renginyje geografijos mokantys respondentai, o fizikos ir rusų (užsienio) kalbos mokančius respondentus dažniau turėjo paskatinti mokyklos administracija (reikšmingumo lygmuo 0,043).

Palyginus respondentų atsakymus apie tai, iš kur jie pirmą kartą sužinojo apie kvalifikacijos tobulinimo renginį ir kaip apsisprendė jame dalyvauti, matyti statistiškai reikšminga koreliacija – beveik visi patys susiradę dominantį renginį respondentai patys apsisprendė jame dalyvauti, o iš mokyklos administracijos apie renginį sužinojusius respondentus mokyklos administracija dažniau ir paskatino jame dalyvauti (reikšmingumo lygmuo 0,000).

Informacijos apie UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo respondentas, aspektus rinkimas baigtas, ko gero, labiau UPC darbuotojams negu patiems respondentams svarbiu klausimu – ar pasibaigus kvalifikacijos tobulinimo renginiui, jo organizatoriai koku nors būdu prašė respondento tą renginį įvertinti, pvz., atsakyti į specialiai parengtos anketos klausimus ar bent žodžiu paprašė renginio įvertinimo. 73 proc. respondentų teigimu, jų buvo paprašyta įvertinti renginį, 20 proc. – jų tokio įvertinimo neprašyta, o 7 proc. respondentų neatsimena, ar kvalifikacijos tobulinimo renginys, kuriame jie dalyvavo paskiausiai, buvo kaip nors vertintas.

Galima manyti, kad įvykusio kvalifikacijos tobulinimo renginio analizei nelabai tinka įprasti tyrėjo pasirinkti klausimai filtrai (respondento lytis, darbo stažas ir pan.). Tokiai analizei buvo pasirinkti turinio klausimai, į kuriuos atsakydamas respondentas apibūdino paskutinį kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame dalyvavo. Paaikškėjo, kad statistiškai reikšmingai dažniau, respondentų teigimu, nebuvo vertinami kvalifikacijos tobulinimo renginiai:

- trukę trumpai, tik kelias akademines valandas (reikšmingumo lygmuo 0,000);
- konferencijos ir paskaitos (reikšmingumo lygmuo 0,009).

Kvalifikacijos tobulinimo renginiui įvertinti bandyta pritaikyti keturių lygmenų Kirkpatricko renginio naudos matavimo modelį. Todėl buvo vertinta:

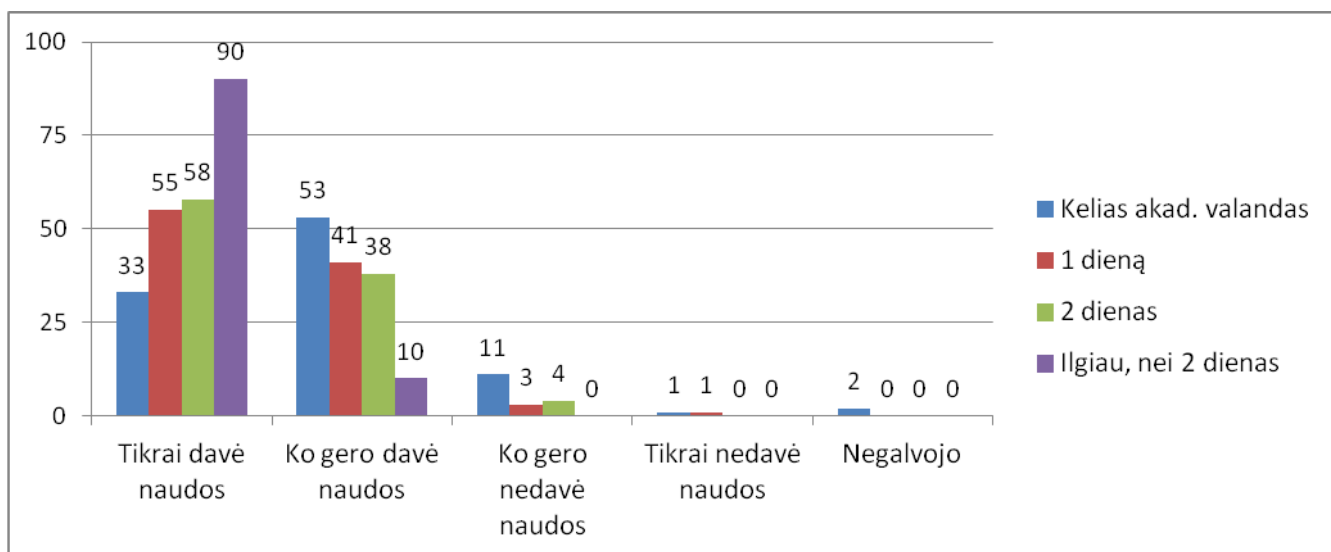
- respondento pasitenkinimas renginiu;
- analizuota, ar respondentas mato savo mokymosi naudą;
- respondento elgsenos kaita darbo vietoje;
- poveikis respondento darbovietai (mokyklai).

Vertinant respondento reakciją ir pasitenkinimą, respondento buvo planuota klausti, ar dalyvavimas aptariamame kvalifikacijos tobulinimo renginyje jam davė naudos. Savotišku kontroliniu klausimu šiam klausimui turėtų tapti klausimas, ar respondentas rekomenduotų savo kolegoms šį kvalifikacijos tobulinimo renginį.

Paklausti, ar paskutinis kvalifikacijos tobulinimo renginys, kuriame dalyvauta, davė naudos, 54 proc. respondentų tai tikrai patvirtino, ko gero, tai patvirtino 41 proc. respondentų, 4 proc. nurodė, kad, ko gero, naudos negavo, o 1 proc. – kad tikrai negavo. 0,3 proc. respondentų nesugebėjo įvertinti renginyje gautos naudos. Apskritai galima teigti, kad beveik visi respondentai buvo visiškai ar iš dalies patenkinti kvalifikacijos tobulinimo renginiu, kuriame dalyvavo, nes nepatenkintų renginiu respondentų dalis nėra didesnė už paklaidą. Todėl toliau daugiau dėmesio bus skiriama analizei, kokios respondentų grupės buvo tikrai patenkintos kvalifikacijos tobulinimo renginiu, kuriame dalyvavo.

Analizei pasitelkus įprastus klausimus filtrus (respondento lytis, darbo stažas ir pan.) nebuvo stebėta nė vienos statistiškai reikšmingos koreliacijos. Kita vertus, vertinant respondento pasitenkinimą kvalifikacijos tobulinimo renginiu, kuriame dalyvauta, puikiais klausimais filtrais tapo turinio klausimai, analizuojantys UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginių aspektus.

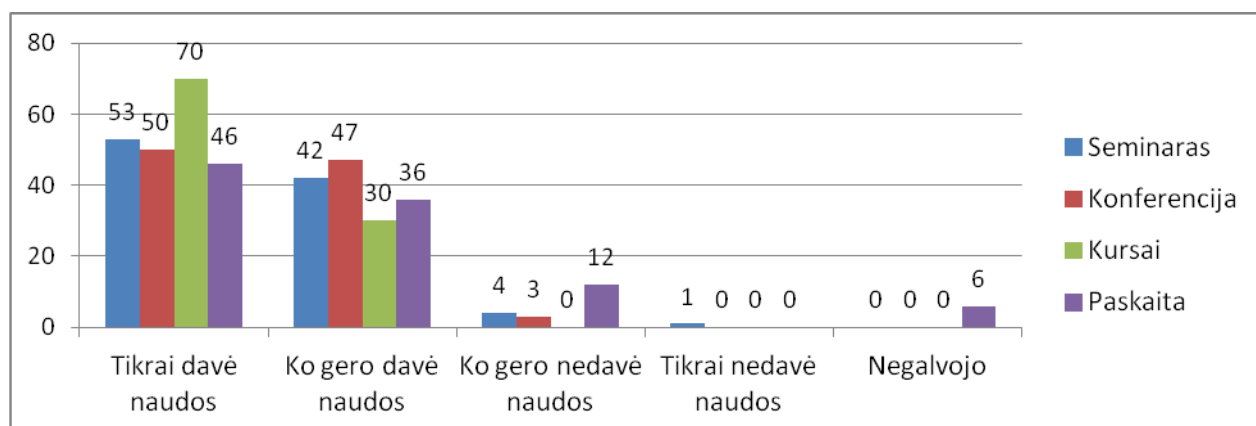
90 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyvavimo renginyje naudą respondentui ir renginio trukmę (%)

Iš 90 pav. matyti, kad tikrai gauta nauda, kaip tai vertina patys respondentai, tiesiogiai priklauso nuo renginio trukmės, o mažiausiai naudos gaunama iš tik kelias akademines valandas trunkančių renginių (reikšmingumo lygmuo 0,000).

Analizuojant pagal renginio formą matyti (91 pav.), kad statistiškai reikšmingai dažniau naudos, respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas kursuose, o mažiausiai – dalyvavimas paskaitose (reikšmingumo lygmuo 0,000).

91 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyvavimo renginyje naudą respondentui ir renginio formą (%)

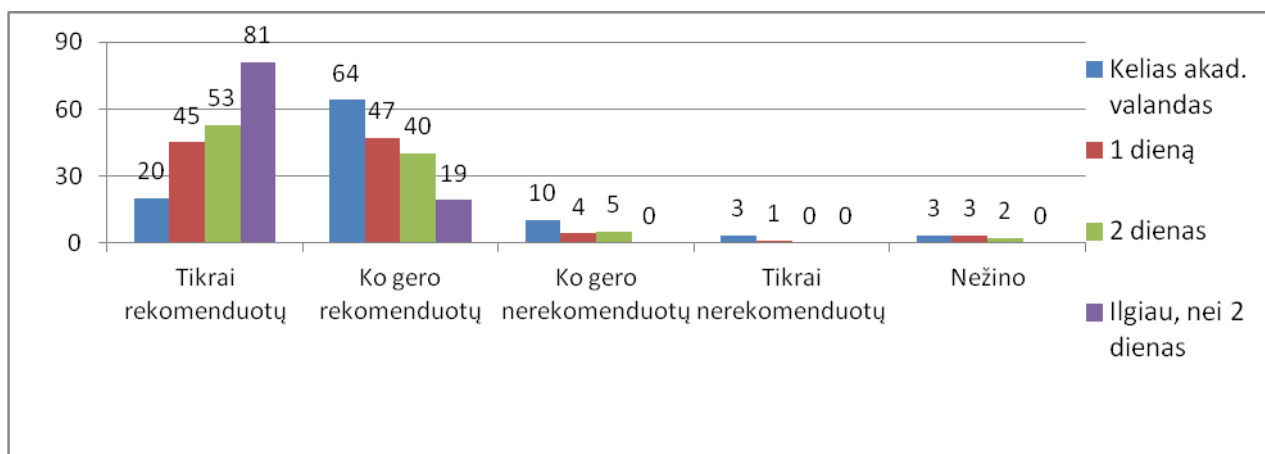

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamąs statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Dažniau naudos, respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas už savo savivaldybės ribų vykusiame kvalifikacijos tobulinimo renginyje, o rečiau – savo mokykloje vykusiame renginyje (reikšmingumo lygmuo 0,000).
- Dažniau naudos, respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo renginyje, kurį susirado pats mokytojas, negu renginyje, kurį kažkas šiam mokytojui rekomendavo (reikšmingumo lygmuo 0,047).
- Dažniau naudos, respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo renginyje, kuriame nusprendė dalyvauti pats respondentas, negu renginys, kuriame dalyvauti mokytojui nurodė jo mokyklos administracijos atstovai (reikšmingumo lygmuo 0,004).

Paklausti, ar rekomenduotų savo kolegoms analizuojamą kvalifikacijos tobulinimo renginį, 43 proc. respondentų nurodė, kad tikrai rekomenduotų, 48 proc. – kad, ko gero, rekomenduotų, 5 proc. – kad, ko gero, nerekomenduotų, 1 proc. – kad tikrai nerekomenduotų, o 3 proc. respondentų buvo sunku atsakyti į šį klausimą. Iš atsakymų pasiskirstymo matyti, kad beveik dešimtadalis respondentų nepasirinko visiškai ar su išlygomis teigiamo atsakymo, todėl toliau yra prasmė analizuoti, kokios respondentų grupės labiau orientuotos be išlygų rekomenduoti renginį, kuriame dalyvavo. Analizei pasitelkus įprastus klausimus filtrus, vėl nebuvo stebima jokia statistiškai reikšminga koreliacija. Todėl analizei vėl buvo pasitelkti turinio klausimai, analizuojantys UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginių aspektus. Buvo stebėta viena statistiškai reikšminga koreliacija. Analizuojant pagal renginio, kuriame dalyvauta, trukmę (92 pav.), statistiškai reikšmingai dažniau respondentas tikrai pasirengęs kolegai rekomenduoti dalyvauti tokia pat renginyje tada, jai šis renginys truko dvi ar daugiau negu dvi dienas. Kita vertus, labai nedaug respondentų pasirengę rekomenduoti tik kelias akademines valandas trukusį kvalifikacijos tobulinimo renginį (reikšmingumo lygmuo 0,000).

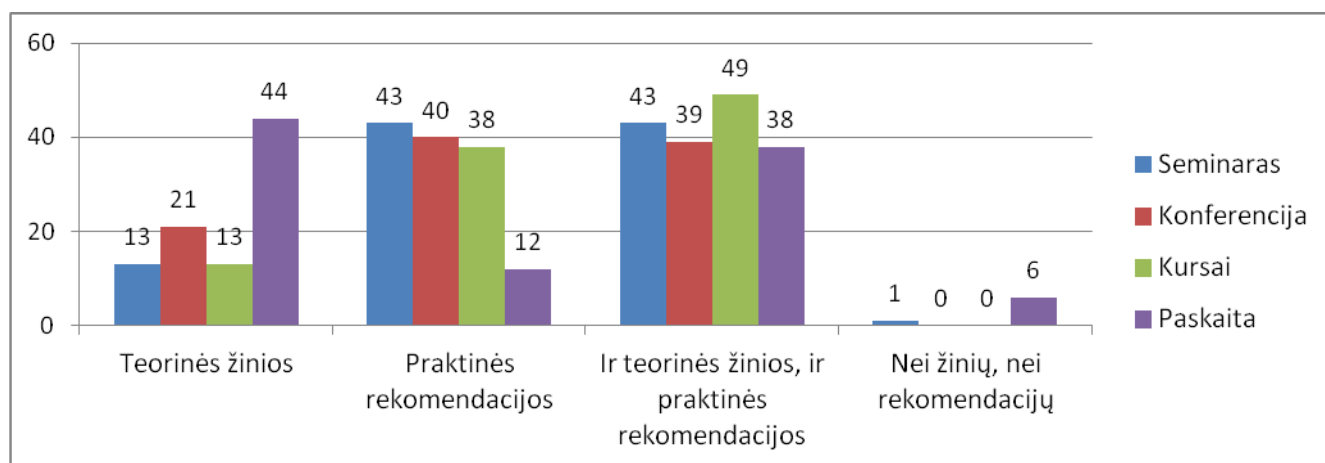
92 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal respondento siekį rekomenduoti renginį ir renginio trukmę (%)

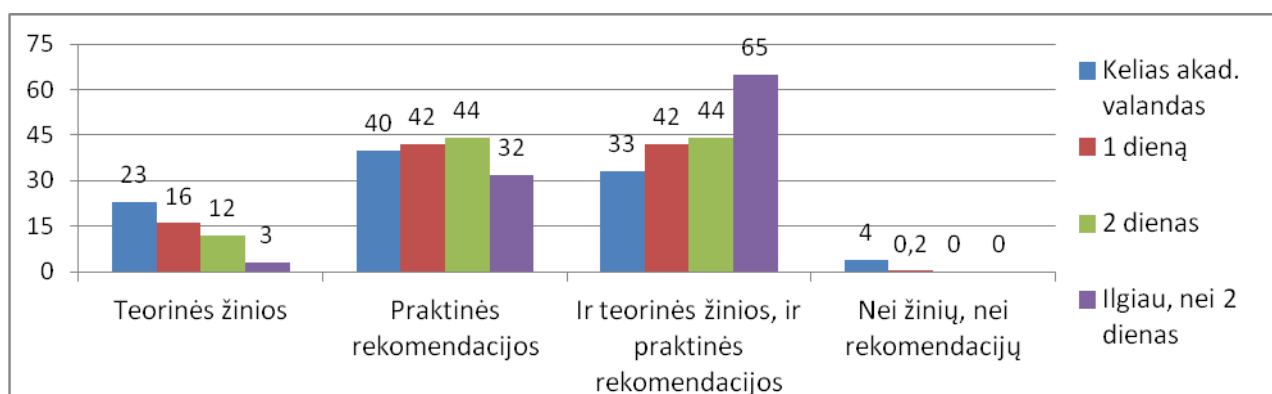
Mokytojai paprastai būna nepatenkinti kvalifikacijos tobulinimo renginiais, nes juose, jų teigimu, pernelyg dažnai pasakojama apie teorinius, esą mokytojams nereikalingus ugdymo aspektus, arba to, kas buvo nagrinėjama, esą praktiškai neįmanoma pritaikyti mokytojo veikloje. Todėl mokymosi naudai vertinti buvo numatytas klausimas apie teorinių žinių ir praktinių rekomendacijų santykį analizuojamame renginyje – manyta, kad, respondento vertinimu, pats vertingiausias renginys turėtų būti tas, kuriame būtų skirta bent dalis laiko pateikti praktinių rekomendacijų. Vertindami praėjusį kvalifikacijos tobulinimo renginį, 16 proc. respondentų nurodė, kad jame daugiausia buvo pateikiamos įvairios teorinės žinios, 41 proc. – praktinės rekomendacijos ir veiklos, 42 proc. – teorinių žinių ir praktinių rekomendacijų buvo pateikta maždaug po lygiai, o 1 proc. respondentų vertinimu, renginyje nepateikta nei teorinių žinių, nei praktinių rekomendacijų. Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo ugdymo mokyklų mokytojams skirtuose renginiuose praktinėms rekomendacijoms pateikti tikrai skiriama pakankamai daug dėmesio. Analizuojant respondentų atsakymus į klausimą apie praktinių rekomendacijų teikimą renginiuose, paaiškėjo, kad negalima išskirti jokios statistiškai reikšmingos koreliacijos su įprastais (paprastai socialiniais demografiniais) klausimais filtrais. Todėl, kaip ir analizuojant respondentų pasitenkinimą renginiu, kuriame dalyvauta, koreliacinei analizei vėl buvo pasinaudota turinio klausimais, analizuojančiais UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginių aspektus.

Analizuojant pagal renginio formą (93 pav.) matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau vien teorinių žinių respondentai gavo per paskaitas, daugiausia praktinių rekomendacijų – per seminarus, o ir teorinių žinių, ir praktinių rekomendacijų – kursuose (reikšmingumo lygmuo 0,000).

93 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal renginyje gautų teorinių žinių ir praktinių rekomendacijų santykį bei renginio formą (%)

94 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal renginyje gautų teorinių žinių ir praktinių rekomendacijų santykį bei renginio trukmę (%)

Iš 94 pav. matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau vien teorinės žinios buvo pateikiamos tik kelias akademines valandas trukusiuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, o ir teorinės žinios, ir praktinės rekomendacijos – ilgiau negu 2 dienas trukusiuose renginiuose (reikšmingumo lygmuo 0,000).

Tyrimo duomenų analizė taip pat parodė, kad statistiškai reikšmingai dažniau vien tik teorinės žinios buvo pateikiamos aukštojoje mokykloje ar jos studijų centre vykusiuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, vien praktinės rekomendacijos ir veiklos – regioniniame (savivaldybės) švietimo centre vykusiuose renginiuose, ir teorinės žinios, ir praktinės rekomendacijos – kitoje savivaldybėje negu gyvena respondentas vykusiame renginyje (reikšmingumo lygmuo 0,011).

Analizuojant naudą, kurią respondentas gavo kvalifikacijos tobulinimo renginyje, aiškintasi, ar šią naudą jis kaip nors gali artikuliuoti. Tam buvo numatytas atvirasis klausimas apie tai, kokius gebėjimus ar kompetencijas respondentas vertinamame renginyje tikrai įgijo ar patobulino. Koduojant atsakymus į šį atvirąjį klausimą, pasitelktas teorinis konstruktas – vykdant Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamo projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ (II etapas) parengtas pedagogo profesijos kompetencijų aprašo projektas, kuriame išskiriamos trys pedagogo kompetencijų grupės: bendrosios, didaktinės ir dalykinės kompetencijos. Vertinant kiekvieno respondento atsakymus, analizuota, ar jo patobulintus gebėjimus ir kompetencijas galima priskirti kuriai nors kompetencijų grupei. Koduojant respondentų atsakymus laikytasi nuostatos, kad respondentai viename kvalifikacijos tobulinimo renginyje galėjo tobulinti įvairioms pedagogo kompetencijų grupėms priskiriamas kompetencijas ar gebėjimus.

34 proc. respondentų, atsakydami į šį atvirąjį klausimą, nurodė, kad ugdė kurias nors savo bendrąsias kompetencijas, 57 proc. – didaktines kompetencijas, o 22 proc. – dalykines kompetencijas. Analizuojant tyrimo duomenis ir ieškant galimų statistiškai reikšmingų koreliacijų

su įprastais socialiniais demografiniais klausimais filtrais ir su turinio klausimais, analizuojančiais UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginių aspektus, paaiškėjo, kad tokių statistiškai reikšmingų koreliacijų nerasta. Apibendrinant galima pasakyti, kad 28 proc. respondentų, atsakydami į šį klausimą, nurodė, kad kvalifikacijos tobulinimo renginyje patobulino daugiau negu vieną savo kompetenciją, 55 proc. – tik kurią nors vieną savo kompetenciją, 2 proc. – nepatobulino nė vienos savo kompetencijos, o 14 proc. respondentų į šį atvirąjį klausimą neatsakė. Analizuojant respondento elgsenos kaitą darbo vietoje, užduodant atvirąjį klausimą domėtasi, kokią naudą respondento profesinei veiklai davė dalyvavimas analizuojamame renginyje. Koduojant respondentų atsakymus skirta, ar jie galėjo įvardyti kokią nors naudą konkrečiai, ar, paprašyti įvardyti naudą, tik pasitenkino bendrais žodžiais. 70 proc. respondentų galėjo įvardinti kokią nors naudą savo profesinei veiklai, 10 proc. respondentų, aprašydami šią naudą, pasitenkino vien bendrais žodžiais, 6 proc. respondentų nurodė jokios naudos negavę, o 14 proc. į klausimą neatsakė. Analizuojant tyrimo duomenis ir ieškant galimų statistiškai reikšmingų koreliacijų su įprastais socialiniais demografiniais klausimais filtrais ir su turinio klausimais, analizuojančiais UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginių aspektus, buvo stebėta tik viena statistiškai reikšminga koreliacija – respondentės moterys dažniau galėjo įvardyti gautą konkrečią naudą sau, o respondentai vyrai dažniau teigė, kad jokios naudos sau renginyje negavo (reikšmingumo lygmuo 0,023).

Analizuojant dalyvavimo analizuojamame renginyje poveikį respondento mokyklai, užduodant atvirąjį klausimą buvo prašoma respondentų įvardyti konkrečią naudą mokyklai ar mokiniams. Koduojant respondentų atsakymus skirta, ar jie galėjo įvardyti kokią nors naudą konkrečiai, ar, paprašyti įvardyti naudą, pasitenkino tik bendrais žodžiais. Tyrimo rezultatai rodo, kad kokią nors konkrečią naudą mokyklai ar mokiniui galėjo įvardyti 66 proc. respondentų, 9 proc. pasitenkino tik bendrais žodžiais apie gautą naudą, o 9 proc. respondentų nurodė kvalifikacijos tobulinimo renginyje jokios konkrečios naudos mokiniui ar mokyklai negavę. 16 proc. respondentų į šį klausimą neatsakė. Analizuojant tyrimo duomenis ir ieškant galimų statistiškai reikšmingų koreliacijų su įprastais socialiniais demografiniais klausimais filtrais ir su turinio klausimais, analizuojančiais UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginių aspektus, taip pat, kaip ir naudos pačiam respondentui atveju, buvo stebėta tik viena statistiškai reikšminga koreliacija – respondentės moterys dažniau galėjo įvardyti gautą konkrečią naudą mokyklai ir mokiniui, o respondentai vyrai dažniau teigė, kad jokios naudos mokyklai ir mokiniui renginyje negavo (reikšmingumo lygmuo 0,047). Tokie respondentų atsakymų pasiskirstymai, kaip atrodo, mažiau susiję su konkrečiu kvalifikacijos tobulinimo renginiu, kuriame dalyvavo respondentai, o, ko gero, daugiau su lyties specifika, aiškinant praeities įvykius.

Antrojo tyrimo uždavinio sprendimo apibendrinimas.

Sprendžiant antrąjį tyrimo uždavinį „Išsiaiškinti, kokius kvalifikacijos tobulinimo renginius dažniausiai renkasi Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai“, buvo atskirti du tiriamos problemos aspektai:

- *rinkta informacija apie UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvavo respondentas, aspektus;*
- *vertintas kvalifikacijos tobulinimo renginys.*

Apibendrinant UPC darbuotojams svarbius organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame paskutiniame dalyvavo respondentas, aspektus, nustatyti toliau pateikiami dėsningumai.

- *Dauguma respondentų pasirenka ir paskirsto kvalifikacijos tobulinimo renginius proporcingai visiems mokslo metams. Tyrimo rezultatai rodo, kad tokiems renginiams respondantai stengėsi pasirinkti laiką, kai bendrojo ugdymo mokyklose nevyksta pamokos – dauguma respondentų paskutiniame kvalifikacijos tobulinimo renginyje dalyvavo prieš 3–4 mėnesius iki apklausos – kaip tik tuo laiku vyko bendrojo ugdymo mokyklos mokinių pavasario atostogos.*
- *Aiškiai pagrindinė kvalifikacijos tobulinimo renginio forma (69 proc. analizuotų atvejų) yra seminaras, pakankamai paplitęs tarp bendrojo ugdymo mokyklos mokytojų, ir dalyvavimas konferencijose (15 proc. analizuotų atvejų). Tarp mokytojų vis dar menkai paplitusios modernios kvalifikacijos tobulinimo renginių formos, mokytojai mažai naudojami ir nuotolinio mokymosi galimybėmis.*
- *Rinkdamiesi, kur tobulinti savo kvalifikaciją, mokytojai orientuojasi į trumpalaikius renginius – net 74 proc. visų analizuotų kvalifikacijos tobulinimo renginių vyko tik vieną dieną (6 akademines valandas), o 15 proc. analizuotų renginių truko dar trumpiau – tik kelias akademines valandas.*
- *Tobulindami savo kvalifikaciją, mokytojai paprastai stengiasi neišvykti už savivaldybės, kurioje gyvena, ribų.*
- *Daugiau negu pusė analizuotų kvalifikacijos tobulinimo renginių buvo apmokėti iš mokinio krepšelio lėšų, maždaug trečdalis šių renginių buvo nemokami ir finansuoti iš ES struktūrinių fondų lėšų, o dešimtadalis analizuotų renginių buvo apmokėti iš mokytojų asmeninių lėšų.*

- *Apie kvalifikacijos tobulinimo renginius mokytojams dažniausiai informuoja jų mokyklos administracija (maždaug du trečdaliai analizuotų atvejų), o apie maždaug septintadalį analizuotų renginių mokytojai susižinojo patys.*
- *Sužinoję apie jiems aktualų kvalifikacijos tobulinimo renginį, mokytojai, jų pačių žodžiais, paprastai patys apsisprendžia tame renginyje dalyvauti. Tik ketvirtadalis apklaustų mokytojų prisipažino, kad analizuotame renginyje jiems nurodė dalyvauti mokyklos administracija.*
- *Kvalifikacijos tobulinimo renginių dalyvių paprastai yra paprašoma kokiu nors būdu įvertinti įvykusį renginį. Statistiškai reikšmingai dažniau nėra vertinami trumpai, tik kelias akademines valandas trukę kvalifikacijos tobulinimo renginiai ir konferencijos bei paskaitos.*
- *Organizaciniai pasirenkamų kvalifikacijos tobulinimo renginių aspektai labiausiai priklauso nuo dalyko, kurio moko mokytojas; nuo to, kur – mieste ar kaime – įsikūrusi jo mokykla; nuo mokyklos, kurioje mokytojas dirba, tipo ir mokinių skaičiaus; taip pat nuo to, kokią mokyklos mokytojų dalį sudaro mažesnę negu 15 metų pedagoginio darbo stažą turintys mokytojai (kiek jauna pagal mokytojų amžių mokykla) bei kokią mokyklos mokytojų dalį sudaro aukščiausias mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacines kategorijas įgiję mokytojai. Ankstesnių tyrimo autoriaus atliktų tyrimų rezultatai rodė, kad įvairiems mokyklos ir mokytojo veiklos aspektams reikšmingą įtaką turi su mokyklos vadovų vadybine kvalifikacija susijusi informacija. Tačiau paaiškėjo, kad su mokyklos vadovų vadybine kvalifikacija susiję kintamieji nėra statistiškai reikšmingi organizaciniams tyrimo metu analizuotų mokytojų kvalifikacijos tobulinimo renginių aspektams.*

Įvertinus kvalifikacijos tobulinimo renginius, kuriuose dalyvavo respondentai, galima daryti toliau pateikiamas išvadas.

- *Beveik visi respondentai su išlygomis ar be jų nurodė, jog paskutinis kvalifikacijos tobulinimo renginys, kuriame jie dalyvavo, davė naudos. Iš surinktų duomenų analizės paaiškėjo, kad daugiausia naudos, pačių respondentų teigimu, jiems tikrai davė ilgiau negu dvi dienas trunkantys kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kursai, taip pat kitoje negu dirba respondentas, savivaldybėje vykę renginiai. Mažiausiai naudos respondentui davė tik kelias akademines valandas trunkantys kvalifikacijos tobulinimo renginiai, paskaitos, savo mokykloje vykę renginiai. Bet tie patys respondentai nurodė, kad jie dažniausiai dalyvavo*

kelių akademinų valandų ar vienos dienos trukmės kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, vykusių savo mokykloje ar bent toje pačioje savivaldybėje, kurioje dirba.

- *Statistiškai reikšmingai dažniau vien teorinių žinių respondentai gavo per paskaitas, daugiausia praktinių rekomendacijų – per seminarus, ir teorinių žinių, ir praktinių rekomendacijų – kursuose. Statistiškai reikšmingai dažniau vien teorinės žinios buvo pateikiamos tik kelias akademinės valandas trukusiųose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, o ir teorinės žinios, ir praktinės rekomendacijos – ilgiau negu 2 dienas trukusiųose renginiuose.*
- *Kvalifikacijos tobulinimo renginyje respondentai, jų teigimu, paprastai ugdė kokią nors profesinei veiklai svarbią kompetenciją.*
- *Paprastai respondentai, apibūdindami savo paskutinį kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame dalyvavo, galėjo aiškiai artikuliuoti, kokią naudą iš šio dalyvavimo gavo jie patys, taip pat jų mokykla ir mokiniai.*

XIII. Trečiojo tyrimo uždavinio sprendimas.

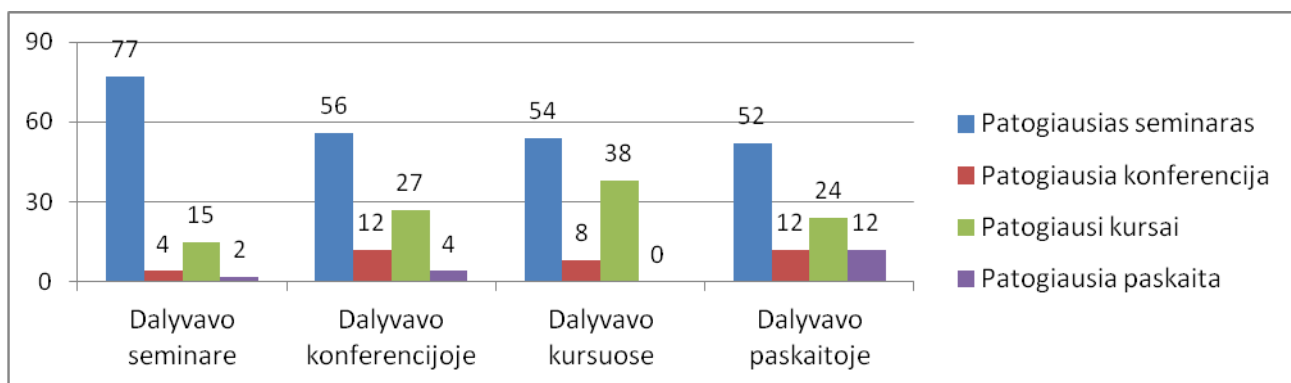
Sprendžiant trečiąjį tyrimo uždavinį „Apibūdinti, kokie kvalifikacijos tobulinimo renginiai priimtinausi šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokytojams“, visi šį uždavinį sprendžiantys klausimai skirstomi į dvi grupes:

- informacija apie organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginio aspektus;
- informacija apie norimas tobulinti respondento profesijos kompetencijas.

Dėl informacijos apie organizacinius kvalifikacijos tobulinimo renginio aspektus apsispręsta po konsultacijų su UPC Kvalifikacijos tobulinimo ir kompetencijų skyriaus darbuotojais. Analizuojant organizacinius dalykus, domėtasi tais aspektais, kuriais domėtasi ir atitinkamame klausimų bloke, sprendusiame antrąjį tyrimo uždavinį.

Pirmiausia domėtasi, kokios formos kvalifikacijos tobulinimo priemonės labiausiai priimtinos respondentui. Kaip ir sprendžiant antrąjį tyrimo uždavinį, buvo parengtas pusiau uždaras anketos klausimas – prie klausimo buvo nurodyti keli atsakymai ir palikta vietos kitiems respondentų atsakymams. Prie klausimo buvo nurodytos pagrindinės ir respondentams įprastos kvalifikacijos tobulinimo renginio formos ir stebėta, kiek respondentų patys įrašys modernesnes kvalifikacijos tobulinimo renginio formas. 69 proc. respondentų nurodė, kad jiems patogiausias yra seminaras, 20 proc. – kursai, 6 proc. – konferencija, 3 proc. – paskaita, o 2 proc. nurodė, kad jiems patogiausi yra kitų formų kvalifikacijos tobulinimo renginiai.

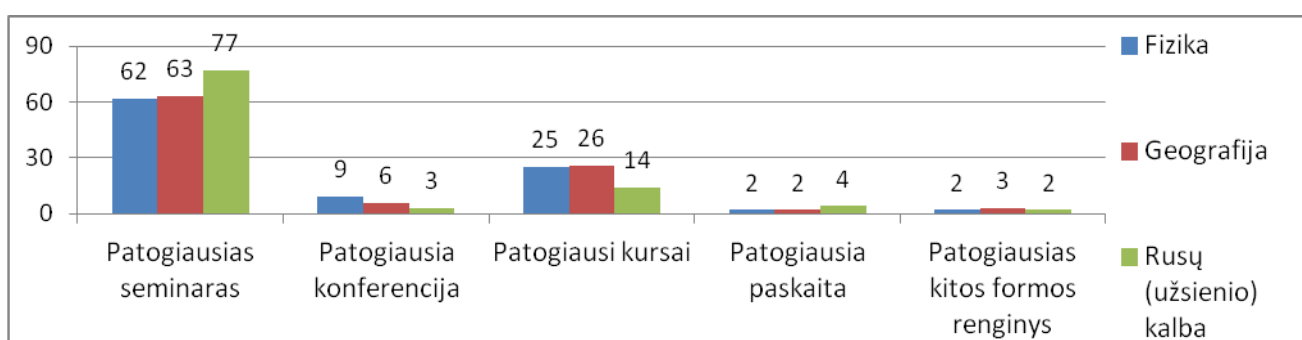
95 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal patogiausią renginio formą ir paskutinio renginio, kuriame dalyvavo, formą (%)

Iš 95 pav. matyti, kad, viena vertus, stebima aiški priklausomybė – paskutinio kvalifikacijos tobulinimo renginio, kuriame dalyvauta, forma seminaro, kursų ir paskaitos atveju turi aiškiają įtaką

respondentų pasirinkimui, kuri renginio forma jiems patogiausia. Antra vertus, kad ir kokios formos renginyje respondentai dalyvavo paskutinį kartą prieš apklausą, pačia patogiausia renginio forma jiems visais atvejais išlieka seminaras (reikšmingumo lygmuo 0,000). Vertinant šį pasiskirstymą būtina atsiminti priklausomybę, nustatytą sprendžiant antrąjį tyrimo uždavinį, kad analizuojant pagal renginio formą matyti, jog statistiškai reikšmingai dažniau naudos, respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas kursuose, o mažiausiai – dalyvavimas paskaitose (plg. 91 pav.). Paskaitos, taip pat, kaip ir kursai, nėra respondentams patogiausia kvalifikacijos tobulinimo renginio forma.

96 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal patogiausią renginio formą ir mokomąjį dalyką (%)

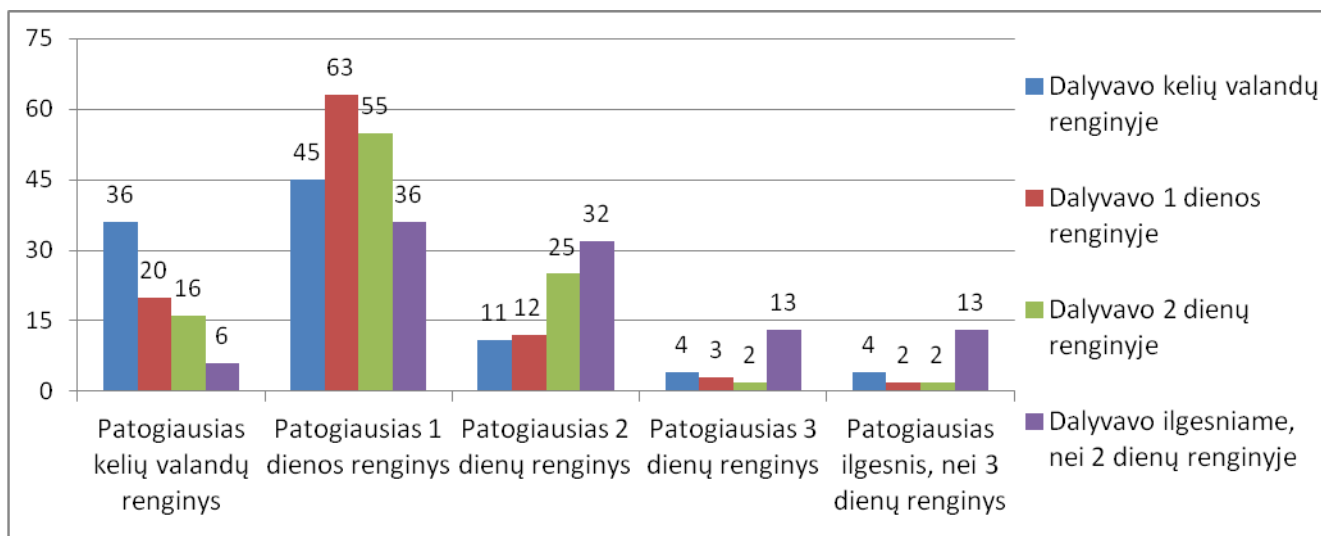
Analizuojant pagal respondento mokomąjį dalyką (96 pav.) matyti, kad seminaras nors ir visų trijų tirtų dalykų mokytojams yra patogiausia renginio forma, patogiausia ji rusų (užsienio) kalbos mokantiems respondentams. Konferencija aiškiai patogiausia fizikos mokantiems respondentams, o kursai – fizikos ir geografijos mokantiems respondentams (reikšmingumo lygmuo 0,002). Sprendžiant antrąjį tyrimo uždavinį ir analizuojant pasitenkinimo paskutiniu dalyvautu renginiu priklausomybę nuo respondento mokomo dalyko, statistiškai reikšmingos koreliacijos nebuvo stebėta.

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Kaimo mokyklų mokytojams dažniau patogiausi yra seminarai, o miesto – konferencijos. Taip pat vien tik miesto mokyklų mokytojai nurodė, kad jiems yra patogiausi kitų negu buvo išvardyta anketoje, formų kvalifikacijos tobulinimo renginiai (reikšmingumo lygmuo 0,010).
- Seminarai dažniau patogiausi respondentams, turintiems didesnę negu 25 metų pedagoginio darbo stažą, konferencijos ir kursai – respondentams, kurių pedagoginio darbo stažas yra 15 ar mažiau metų (reikšmingumo lygmuo 0,001).

Tyrimo anketoje paklausus, kokios trukmės kvalifikacijos tobulinimo renginiai patogiausi respondentams, paaiškėjo, kad 22 proc. respondentų patogiausi trumpesni negu visą dieną (kelių akad. valandų) trunkantys renginiai, 58 proc. – vienos dienos, 14 proc. – dviejų dienų, 3 proc. – trijų dienų, o dar 3 proc. – ilgesni negu 3 dienų kvalifikacijos tobulinimo renginiai.

97 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal patogiausią renginio trukmę ir paskutinio renginio, kuriame dalyvauta, trukmę (%)

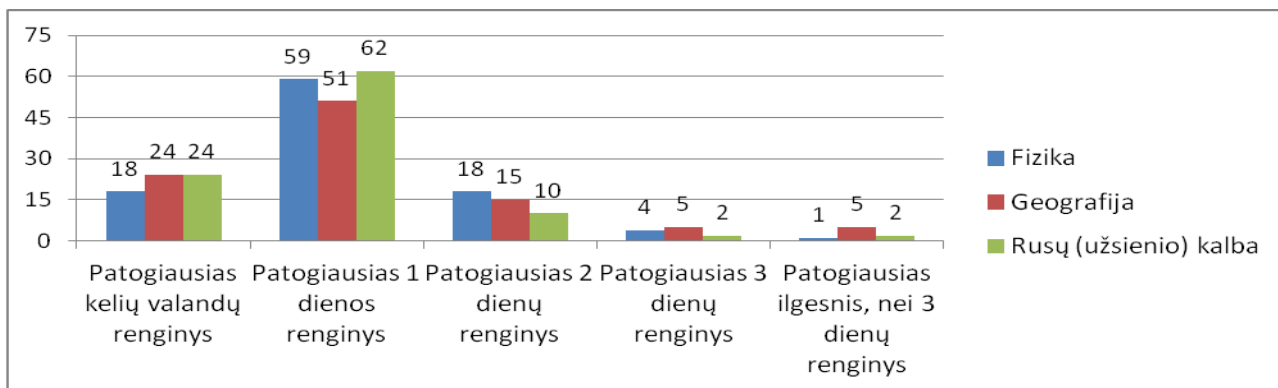

Lyginant respondentų norimo kvalifikacijos tobulinimo renginio trukmę su jų pačių paskutinio dalyvauto renginio trukme (97 pav.) matyti, kad, viena vertus, yra aiški statistiškai reikšminga priklausomybė tarp respondentams patogiausio ir jų pačių pasirinkto renginių trukmės. Kita vertus, visų respondentų grupių dažniausiai nurodytas atsakymas buvo, kad jiems patogiausias visgi yra vienos dienos (6 akad. valandų) trukmės kvalifikacijos tobulinimo renginys (reikšmingumo lygmuo 0,000). Vertinant šį pasiskirstymą būtina atsiminti priklausomybę, nustatytą sprendžiant antrąjį tyrimo uždavinį, kad analizuojant pagal dalyvauto renginio trukmę matyti, jog statistiškai reikšmingai dažniau naudos, respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas ilgesniame negu dviejų dienų, o mažiausiai – dalyvavimas tik kelių akademiinių valandų trukmės renginiuose (plg. 90 pav.). Labiausiai geidžiamų vienos dienos trukmės kvalifikacijos tobulinimo renginių nauda, pačių respondentų vertinimu, aišku, didesnė negu kelių valandų trukmės, bet akivaizdžiai mažesnė negu ilgesnės trukmės renginių.

Iš 98 pav. matyti, kad į trumpesnės trukmės kvalifikacijos tobulinimo renginius statistiškai reikšmingai dažniau orientuoti apklausti rusų (užsienio) kalbos mokytojai, į ilgesnės – apklausti

fizikos ir geografijos mokytojai. Kita vertus, visų trijų apklaustų dalykų mokytojai labiausiai orientuoti į vienos dienos kvalifikacijos tobulinimo renginius (reikšmingumo lygmuo 0,030).

98 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal patogiausią renginio trukmę ir mokomąjį dalyką (%)

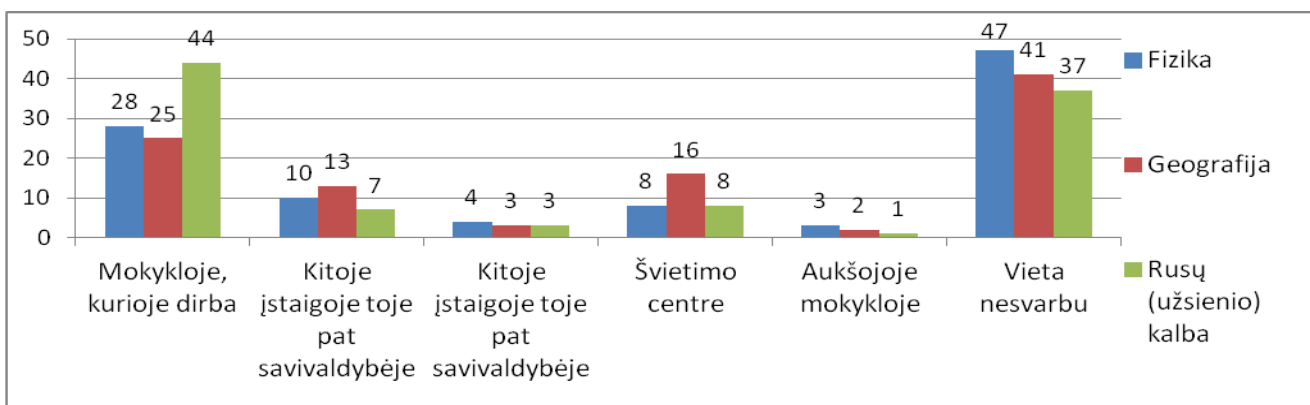
Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Respondentams iš kaimo mokyklų patogesni vienos dienos, o respondentams iš miesto mokyklų – dviejų dienų trukmės kvalifikacijos tobulinimo renginiai, nors dauguma ir miesto, ir kaimo mokyklose dirbančių respondentų rinkęsi vienos dienos renginius (reikšmingumo lygmuo 0,019).
- Tik mokytojo kvalifikacinę kategoriją įgijusiems respondentams patogesni kelias akademines valandas trunkantys kvalifikacijos tobulinimo renginiai, o mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją įgijusiems respondentams – bent dviejų dienų trukmės renginiai, nors daugiau negu pusė visų kvalifikacines kategorijas įgijusių respondentų rinkęsi vienos dienos trukmės renginius (reikšmingumo lygmuo 0,000).
- Tik keturi dešimtadaliai 15 metų ir mažesnę pedagoginio darbo stažą turinčių respondentų rinkęsi vienos dienos trukmės renginius, bet beveik lygiai tiek pat – kelių valandų trukmės renginius. Į vienos dienos trukmės renginius labiausiai orientuoti didžiausią pedagoginį stažą turintys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,005).

Respondentams užduotas klausimas, kur vykstantis kvalifikacijos tobulinimo renginys jiems būtų pats patogiausias. Palyginti su panašiu antrąjį tyrimo uždavinį sprendžiančiu klausimu, šio klausimo atsakymų skalė papildyta atsakymu „renginio vieta nėra tokia svarbi, svarbu, kad renginys tenkintų mano poreikius“. Paaiškėjo, kad jų pačių mokykla kvalifikacijos tobulinimo renginiui būtų patogiausia 34 proc. respondentų, po 10 proc. respondentų nurodė, kad jiems patogiausia vieta būtų

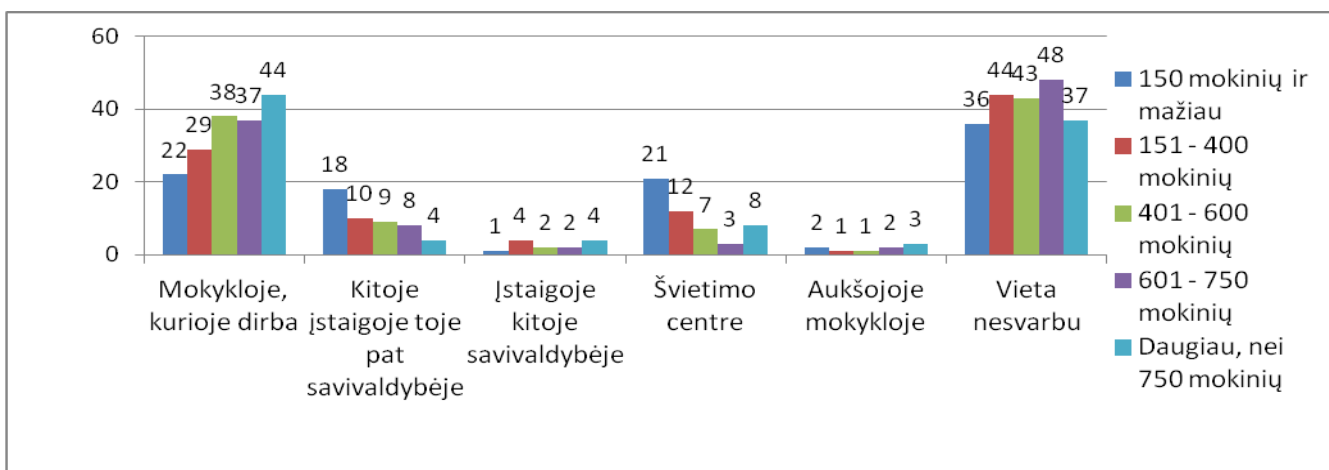
kita vieta toje pačioje savivaldybėje, kurioje jie dirba, ir regioninis (savivaldybės) švietimo centras, 3 proc. – kuri nors įstaiga kitoje Lietuvos savivaldybėje, 2 proc. – aukštojoje mokykloje, o 41 proc. nurodė, kad svarbu ne vieta, o deramas poreikių tenkinimas. Sprendžiant antrąjį tyrimo uždavinį nustatyta, kad dažniau naudos, respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas už savo savivaldybės ribų vykusiame kvalifikacijos tobulinimo renginyje, o rečiau – savo mokykloje vykusiame renginyje.

99 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal patogiausią renginio vietą ir mokomąjį dalyką (%)

Iš 99 pav. matyti, kad mokykloje, kurioje dirba, statistiškai reikšmingai dažniau patogiausia tobulintis rusų (užsienio) kalbos mokantiems respondentams, toje pačioje savivaldybėje įsikūrusioje kitoje įstaigoje ir švietimo centre – geografijos mokantiems respondentams, o tobulinimo vieta nesvarbi, svarbu deramas poreikių tenkinimas – dažniau fizikos mokantiems respondentams (reikšmingumo lygmuo 0,000).

100 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal patogiausią renginio vietą ir mokyklos tipą (%)

Analizuojant pagal mokinių mokykloje skaičių (100 pav.) matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau mokykloje, kurioje dirba, tobulintis patogiausia didesnėse pagal mokinių skaičių mokyklose dirbantiems respondentams, kitoje įstaigoje toje pačioje savivaldybėje ir švietimo centre – apklaustiems mažesnių pagal mokinių skaičių mokyklų mokytojams. Vieta nesvarbi dažniau vidutinio dydžio pagal mokinių skaičių mokyklose dirbantiems respondentams (reikšmingumo lygmuo 0,000).

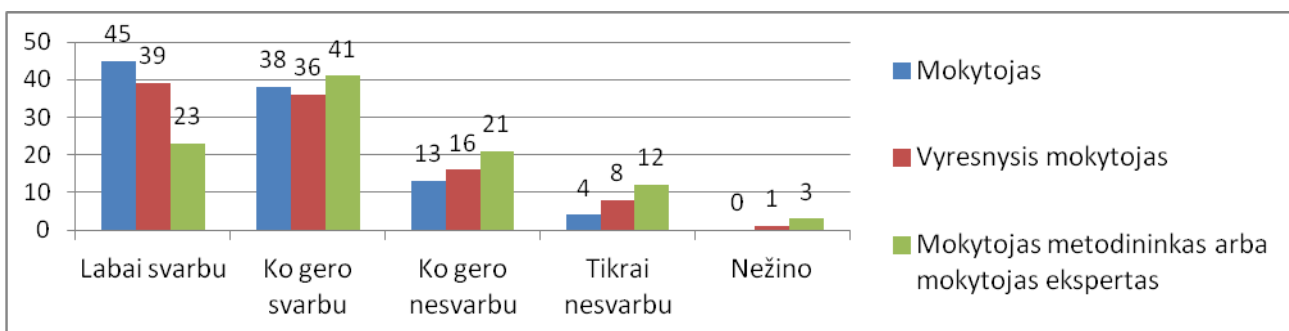
Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Respondentės moterys labiau orientuotos į tobulinimąsi savo mokykloje, o respondentai vyrai – į tobulinimąsi kitoje įstaigoje toje pačioje savivaldybėje, kurioje dirba. Respondentėms moterims taip pat mažiau svarbi renginio vieta (reikšmingumo lygmuo 0,003).
- Respondentai, dirbantys vidurinėje mokykloje, labiau orientuoti į tobulinimąsi savo mokykloje, dirbantys pagrindinėje ir jaunimo mokykloje ir progimnazijoje – į tobulinimąsi kitoje įstaigoje toje pačioje savivaldybėje, kurioje dirba, o gimnazijoje dirbantiems respondentams dažniau nesvarbi tobulinimosi vieta (reikšmingumo lygmuo 0,008).
- Mieste dirbantys respondentai labiau orientuoti tobulintis savo mokykloje, o kaime – tobulintis kitoje įstaigoje toje pačioje savivaldybėje, kurioje dirba. Miesto mokyklose dirbantiems respondentams dažniau nesvarbi tobulinimosi vieta (reikšmingumo lygmuo 0,000).
- Respondentai, įgiję vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją, dažniau linkę tobulintis savo mokykloje, mokytojo kvalifikacinę kategoriją – kitoje įstaigoje toje pačioje savivaldybėje, kurioje dirba, o mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacines kategorijas įgijusiems respondentams dažniau tobulinimosi vieta nesvarbi (reikšmingumo lygmuo 0,001).
- Respondentai, dirbantys mokyklose, kuriose mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų dalis yra didesnė negu 20 proc., dažniau linkę tobulintis savo mokykloje, o jei tokių mokytojų dalis 20 proc. arba mažiau – kitoje įstaigoje toje pačioje savivaldybėje, kurioje dirba. Tobulinimosi vieta dažniau nesvarbi respondentams, dirbantiems mokyklose, kuriose mokytojo metodininkų ir mokytojų ekspertų dalis yra didesnė negu 40 proc. (reikšmingumo lygmuo 0,001).

- Respondentai, dirbantys mokyklose, kuriose bent dalis mokyklos vadovų įgiję aukščiausias I arba II vadybines kategorijas, labiau linkę tobulintis savo mokykloje, o jei respondentai dirba mokyklose, kuriose aukščiausias vadybines kategorijas įgijusių vadovų nėra – kitoje įstaigoje toje pačioje savivaldybėje, kur dirba (reikšmingumo lygmuo 0,001).

Dar rengiantis tyrimui iš atliktos ekspertų apklausos buvo aišku, kad pakankamai didelė respondentų dalis, paklausta apie jiems patogiausią tobulinimosi vietą, gali pasirinkti atsakymą, kad vieta nesvarbi, o svarbu, ko galima išmokti. Anketoje apsiribojus vien klausimu apie respondentams patogiausią tobulinimosi vietą, taip ir liktų neaišku, ar Lietuvos mokytojai pasirengę vykti į toliau nuo jų namų vykstančius kvalifikacijos tobulinimo renginius. Todėl, pastiprinant klausimą apie respondentams patogiausio kvalifikacijos tobulinimo renginio vietą, užduotas papildomas klausimas apie tai, kiek respondentui svarbu, kad renginys vyktų kuo arčiau namų. Paaiškėjo, kad kuo arčiau namų vykstantis renginys labai svarbi aplinkybė yra 33 proc. respondentų, ko gero, svarbi – 38 proc., ko gero, nesvarbi – 18 proc., tikrai nesvarbi – 9 proc. respondentų. 2 proc. respondentų negalėjo išreikšti savo nuomonės šiuo klausimu.

101 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, ar jiems svarbi kvalifikacijos tobulinimo renginio vieta, ir įgytą kvalifikacinę kategoriją (%)

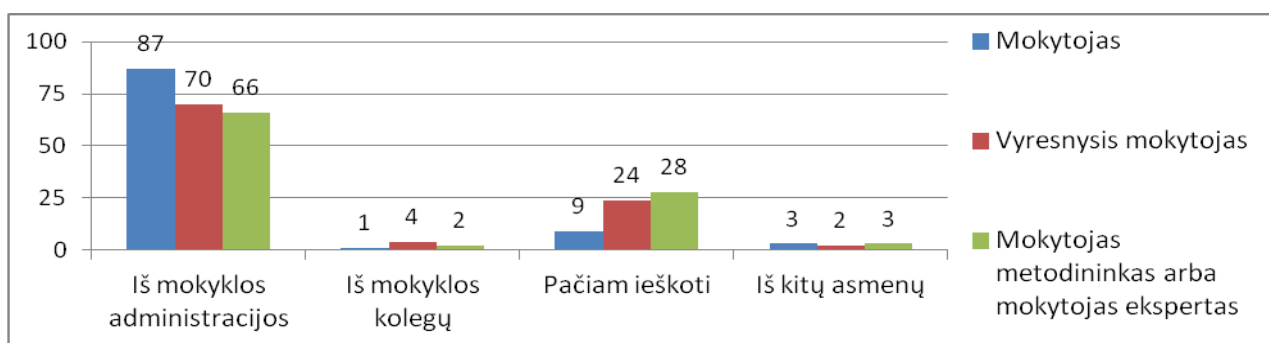
Iš 101 pav. matyti, kad kvalifikacijos tobulinimo vieta, jos artumas nuo namų statistiškai reikšmingai dažniau svarbu tik mokytojo kvalifikacinę kategoriją įgijusiems respondentams, o mažiau svarbu – mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją įgijusiems respondentams (reikšmingumo lygmuo 0,000). Pažymėtina, kad mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacines kategorijas įgiję respondentai, paklausti, kokia kvalifikacijos tobulinimo vieta jiems labiau tinkama, statistiškai reikšmingai dažniau nurodė, kad tobulinimosi vieta jiems nesvarbi.

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Arčiau namų esanti kvalifikacijos tobulinimosi vieta svarbesnė respondentėms moterims negu respondentams vyrams (reikšmingumo lygmuo 0,006).
- Arčiau namų esanti kvalifikacijos tobulinimosi vieta mažiau svarbi gimnazijose dirbantiems respondentams (reikšmingumo lygmuo 0,018).

Sprendžiant trečiąjį tyrimo uždavinį taip pat domėtasi, iš ko respondentui yra patogiausia gauti informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo renginius. 70 proc. respondentų nurodė, kad jiems tokią informaciją patogiausia gauti iš mokyklos administracijos atstovų, 24 proc. – kad patiems ieškoti ir susirasti, o po 3 proc. – iš mokykloje dirbančių kolegų ir iš kitų asmenų.

102 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, iš kur norėtų gauti informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo renginius, ir įgytą kvalifikacinę kategoriją (%)

Iš 102 pav. matyti, kad mokyklos administracija kaip pagrindinis informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo renginius šaltinis patogiausias mokytojo kvalifikacinę kategoriją įgijusiems respondentams, o patys ieškoti informacijos statistiškai reikšmingai dažniau siekia mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacines kategorijas įgiję respondentai. Kita vertus, net ir daugumai respondentų mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų vis tik patogiausia mokyklos administracijos atstovų pagalba (reikšmingumo lygmuo 0,031).

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

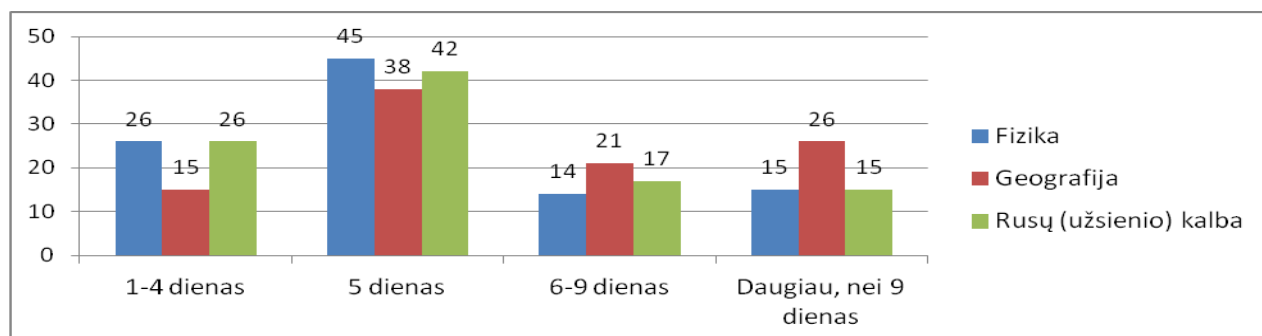
- 15 metų ir mažesnę darbo stažą turintys respondentai labiau orientuoti į mokyklos administracijos pagalbą, o turintys didesnę negu 15 metų darbo stažą respondentai dažniau siekia informacijos ieškoti patys (reikšmingumo lygmuo 0,007).

- Rusų (užsienio) kalbos mokantys respondentai labiau orientuoti į mokyklos administracijos pagalbą, o fizikos mokantys respondentai dažniau siekia informacijos ieškoti patys (reikšmingumo lygmuo 0,049).
- Iš mokyklos administracijos apie paskutinį kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame dalyvavo, sužinoję respondentai dažniau ir ateityje norėtų tokiu būdu gauti informaciją, o dauguma apie paskutinį renginį, kuriame dalyvavo, informacijos susiradusių respondentų pasidalijo į dvi vienodas grupes – viena jų ir toliau patys norėtų ieškoti informacijos, kitai tiktų mokyklos administracijos atstovų pagalba (reikšmingumo lygmuo 0,000).

Sprendžiant trečiąjį tyrimo uždavinį, taip pat parengti klausimai apie laiką, kurį respondentas norėtų skirti profesinei kvalifikacijai tobulinti įvairiuose renginiuose ir savišvietai. Šie klausimai skirti įvertinti, ar respondentas profesinei kvalifikacijai tobulinti ir savišvietai skiria tiek laiko, kiek norėtų – anketoje, sprendžiant pirmąjį tyrimo uždavinį, buvo numatyti klausimai, kuriuos uždavus domimasi, kiek laiko profesinei kvalifikacijai tobulinti ir savišvietai respondentas faktiškai skiria. 23 proc. respondentų nurodė, kad kvalifikacijai tobulinti norėtų skirti nuo vienos iki keturių dienų, 42 proc. – penkias dienas, 17 proc. – nuo šešių iki devynių dienų, o 18 proc. – daugiau negu devynias dienas. Respondentų nurodytų tobulinimuisi skirtų dienų aritmetinis vidurkis siekia 6,5 dienas. Šie respondentų atsakymai labai skyrėsi (didžiausias respondento nurodytas tobulinimuisi reikalingų dienų skaičius siekė 40), todėl tokiais atvejais statistikoje siūloma skaičiuoti nurodytų atsakymų medianą⁷. Atliekant tyrimą apklaustų respondentų atsakymų mediana siekė 5 dienas. Tyrimo anketoje respondentų buvo klausta, kiek dienų per mokslo metus jie vidutiniškai skiria savo kvalifikacijai tobulinti (plačiau apie tai tyrimo ataskaitos p. 33). Respondentų nurodytų tobulinimuisi per 2014–2015 mokslo metus skirtų dienų skaičiaus aritmetinis vidurkis siekė 9,4 dienos (buvo respondentų, nurodžiusių, jog tobulinimuisi skyrė 240 dienų), o mediana – 5 dienas. Vertinant šiuos vidurkius būtina atsiminti, kad atliekant tyrimą mokslo metai dar nebuvo pasibaigę ir per vasarą kvalifikacijos tobulinimui skirtų dienų skaičiaus vidurkis galėjo (gal net turėjo) padidėti. Todėl galima daryti išvadą, kad respondentai paprastai savo tobulinimuisi per mokslo metus gauna tiek dienų, kiek nori, ir šis tobulinimuisi skirtų dienų skaičius atitinka pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos minimalų reikalavimą, pagal kurį pedagogas turi teisę ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Tokią situaciją patvirtina ir respondentų vertinimai (apie tai plačiau tyrimo ataskaitos p. 58–59).

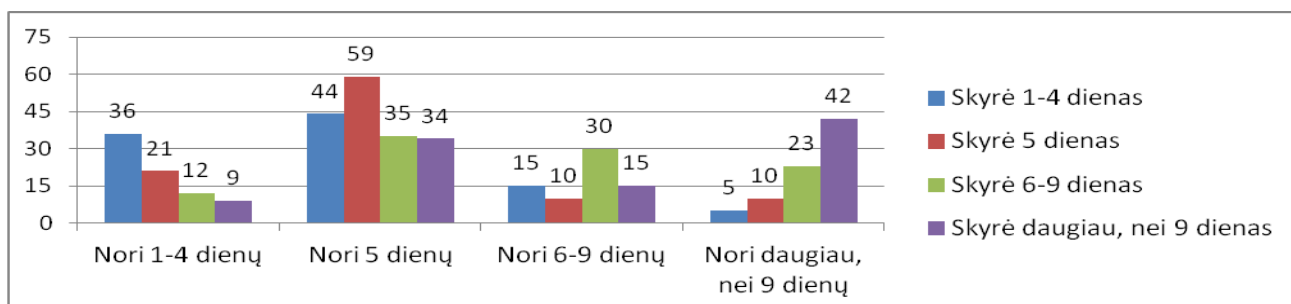
⁷ Mediana – tai požymio reikšmė, kuri dalija variacinę eilutę, populiaciją ar tikimybinį pasiskirstymą į dvi lygias dalis. Lygiai pusė populiacijos turi reikšmes, mažesnes ar lygias medianai, kita pusė populiacijos turi reikšmes, didesnes ar lygias medianai.

103 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kiek dienų per mokslo metus norėtų tobulinti savo kvalifikaciją, ir mokomąjį dalyką (%)

Iš 103 pav. matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau geografijos mokantys respondentai savo kvalifikacijai tobulinti norėtų daugiau dienų per metus negu fizikos ar rusų (užsienio) kalbos mokantys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,004).

104 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kiek dienų per mokslo metus norėtų tobulinti savo kvalifikaciją, ir dienų per mokslo metus, iš tiesų skirtų kvalifikacijai tobulinti, skaičių (%)

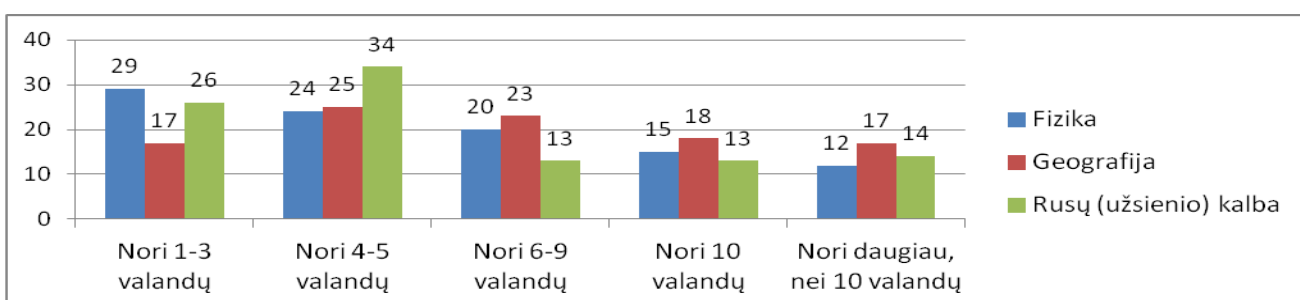
Analizuojant norimų tobulintis dienų skaičių pagal tai, kiek dienų per mokslo metus respondentai savo kvalifikaciją iš tiesų tobulino (104 pav.) matyti, kad yra tiesioginė statistiškai reikšminga priklausomybė tarp iš tiesų tobulinimuisi per mokslo metus skirtų dienų skaičiaus ir norimo tobulinimuisi skirtų dienų skaičiaus (reikšmingumo lygmuo 0,000). Tiesa, respondentai, savo tobulinimuisi per mokslo metrus skyrė nuo vienos iki keturių dienų, aiškiai dažniau tam tikslui norėtų skirti penkias dienas.

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamąs statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Miesto mokyklose dirbantys respondentai savo kvalifikacijai tobulinti dažniau norėtų skirti daugiau dienų per mokslo metus negu kaimo mokyklose dirbantys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,035).
- Mažesnę pedagoginio darbo stažą turintys respondentai savo kvalifikacijai tobulinti dažniau norėtų skirti daugiau dienų per mokslo metus negu didesnę pedagoginę stažą turintys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,031).
- Nurodę, kad savišvietai per savaitę skiria daugiau valandų, respondentai savo kvalifikacijai tobulinti dažniau norėtų skirti daugiau dienų per mokslo metus negu respondentai, nurodę, kad savišvietai per savaitę skiria mažiau valandų (reikšmingumo lygmuo 0,025).
- Respondentai iš mokyklų, kuriose mokosi daugiau nei 750 mokinių, savo kvalifikacijos tobulinimuisi dažniau norėtų skirti daugiau dienų per mokslo metus negu respondentai, dirbantys mokyklose, kuriose mažiau mokinių (reikšmingumo lygmuo 0,049).

Respondentų taip pat klausta, kiek valandų per savaitę jie norėtų skirti savišvietai. 25 proc. respondentų norėtų savišvietai skirti nuo vienos iki trijų valandų, 28 proc. – nuo keturių iki penkių valandų, 18 proc. – nuo šešių iki devynių valandų, 15 proc. – dešimt valandų, o 14 proc. – daugiau negu 10 valandų. Respondentų nurodytų savišvietai skirtų valandų per savaitę aritmetinis vidurkis siekia 7,2 valandas. Šie respondentų atsakymai pakankamai skyrėsi (didžiausias respondento nurodytas savišvietai reikalingų valandų per savaitę skaičius siekė 60), todėl tokiais atvejais statistikoje siūloma skaičiuoti nurodytų atsakymų medianą. Atliekant tyrimą apklaustų respondentų atsakymų mediana siekė 5 valandas per savaitę. Tyrimo anketoje respondentų buvo klausta, kiek valandų per savaitę jie vidutiniškai skiria savišvietai (plačiau apie tai tyrimo ataskaitos 34–35 p.). Respondentų nurodytų savišvietai skirtų valandų per savaitę aritmetinis vidurkis siekia 6,4 valandas, o respondentų atsakymų mediana siekė 5 valandas per savaitę. Todėl galima daryti išvadą, kad respondentai dažniausiai savišvietai gali skirti norimą valandų per savaitę skaičių.

105 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kiek valandų per savaitę norėtų skirti savišvietai, ir mokomąjį dalyką (%)

Iš 105 pav. matyti, kad geografijos mokantys respondentai norėtų statistiškai reikšmingai dažniau daugiau laiko per savaitę skirti savišvietai negu fizikos ir rusų (užsienio) kalbos mokantys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,007).

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Respondentės moterys dažniau norėtų savišvietai skirti mažiau laiko negu respondentai vyrai (reikšmingumo lygmuo 0,039).
- Nurodę, kad savišvietai per savaitę skiria daugiau valandų, respondentai savišvietai dažniau norėtų skirti daugiau valandų per savaitę negu respondentai, nurodę, kad savišvietai per savaitę skiria mažiau valandų (reikšmingumo lygmuo 0,000).
- Nurodę, kad kvalifikacijai tobulinti per mokslo metus skiria daugiau dienų, respondentai savišvietai dažniau norėtų skirti daugiau valandų per savaitę negu respondentai, nurodę, kad kvalifikacijai tobulinti per mokslo metus skiria mažiau dienų (reikšmingumo lygmuo 0,004).

Kvalifikacijos tobulinimas būtinas norint gerinti bendrojo ugdymo mokyklose dirbančių mokytojų profesinę veiklą. Analizuojant mokytojo profesinę veiklą yra išskiriamos įvairios gerai profesinei veiklai būtinos kompetencijos. Todėl informacija apie norimas tobulinti respondento profesijos kompetencijas leidžia įvertinti, kaip galima tikslingiau organizuoti mokytojų kvalifikacijos tobulinimą, kokių kvalifikacijos tobulinimo temų poreikį jaučia šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai. Ši informacija renkama pasitelkus teorinį konstruktą – vykdant Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamo projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ parengtą pedagogo profesijos kompetencijų aprašo projektą, kuriame išvardytos būtinos pedagogo kompetencijos. Apibendrinus tyrimo rezultatus, viena vertus, galima įvertinti, ar parengtas geras pedagogo kompetencijų aprašas. Antra vertus, aiškiai matyti, kokias kompetencijas respondentai nori tobulinti ir kaip tas noras tobulintis priklauso nuo įvairių respondentų apibūdinančių charakteristikų. Kiekvienai pedagogo profesijos kompetencijų aprašo projekte išvardytai kompetencijai įvertinti anketoje skiriamas atskiras klausimas. Išimtimi tapo profesinės komunikacijos kompetencijos išorinės komunikacijos, dalyvavimo ir atstovavimo sritis. Su tyrimo užsakovais aptariant parengtą klausimyną, buvo nutarta šią pedagogo profesinės kompetencijos sritį įvertinantį klausimą padalyti ir parengti du klausimus, atskirai matuojančius respondento nuostatą tobulinti gebėjimą bendradarbiauti su mokinių tėvais ir atstovauti savo mokyklai.

Respondentams pateiktame klausimyne kiekvieną gebėjimą buvo prašyta vertinti pagal paprastą atsakymo skalę: gebėjimas pakankamas; gebėjimas nepakankamas; sunku pasakyti, ar gebėjimas pakankamas. Jei respondentas savo konkretų gebėjimą vertino kaip nepakankamą, jo buvo klausiama, ar norėtų šį gebėjimą tobulinti. Konkrečių gebėjimų apibendrinti įvertinimai pateikiami tyrimo ataskaitos priede – tyrimo suminiuose rezultatuose (35.1–35.22 kintamieji). Tyrimo ataskaitoje atskirai analizuoti kiekvieną kintamąjį užimtų daug vietos ir laiko, todėl yra pateikiama tik apibendrinta analizė.

Apibendrinant galima pasakyti, kad visais atvejais respondentai, įsivertindami savo gebėjimus, dažniausiai rinkosi vieną iš dviejų atsakymų: arba atsakymą „gebėjimas pakankamas“, arba „gebėjimas tikrai arba, ko gero, nepakankamas ir norėčiau jį tobulinti“. Kitus du atsakymus pasirinkusių respondentų dalis neviršijo statistinės paklaidos arba buvo nesmarkiai didesnė už statistinę paklaidą.

Tyrimo rezultatai parodė, kad daugiau negu pusė visų respondentų norėtų tobulinti šiuos gebėjimus:

- gebėjimą analizuoti vertinimo rezultatus, kurti ir tobulinti mokinių vertinimo strategijas (60 proc.);
- gebėjimą pažinti individualius mokinių poreikius, polinkius ir gebėjimus, taikyti įvairius mokinių pažinimo metodus (58 proc.);
- gebėjimą taikyti ugdymo strategijas, priemones ir metodus (57 proc.);
- gebėjimą kurti skatinančią ir kūrybišką ugdymo(si) aplinką (54 proc.);
- gebėjimą valdyti ir tobulinti ugdymo(si) procesą (52 proc.);
- gebėjimą padėti mokiniams ir juos motyvuoti (51 proc.);
- gebėjimą vertinti mokinių pasiekimus, taikyti įvairias vertinimo strategijas (51 proc.).

Mažiausia respondentų dalis norėtų tobulinti šiuos gebėjimus:

- gebėjimą bendrauti su kolegomis ir ugdytiniais (20 proc.);
- gebėjimą dirbti komandoje, bendradarbiauti (24 proc.)
- gebėjimą bendradarbiauti su mokinių tėvais (33 proc.)
- gebėjimą kurti saugią ir atvirą ugdymo(si) aplinką (33 proc.)
- mokėjimą mokytis ir tobulintis (34 proc.)

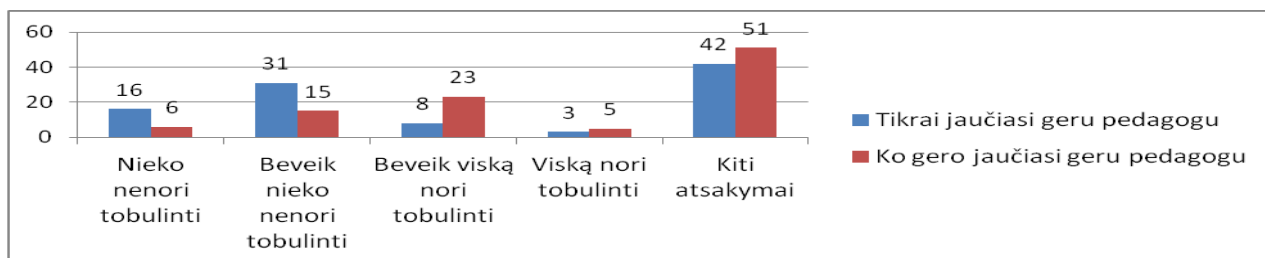
Supaprastintai galima pasakyti, kad, jei respondentai iš esmės rinkosi tarp dviejų galimų atsakymų, iš 100 proc. atmetus skliaustuose nurodytą respondentų dalį, beveik visi likę respondentai manė,

kad konkretus jų gebėjimas yra pakankamo lygio. Pavyzdžiui, pakankamu gebėjimą analizuoti vertinimo rezultatus, kurti ir tobulinti mokinių vertinimo strategijas laikė 33 proc. respondentų, o gebėjimą bendrauti su kolegomis ir ugdytiniais – 79 proc. respondentų.

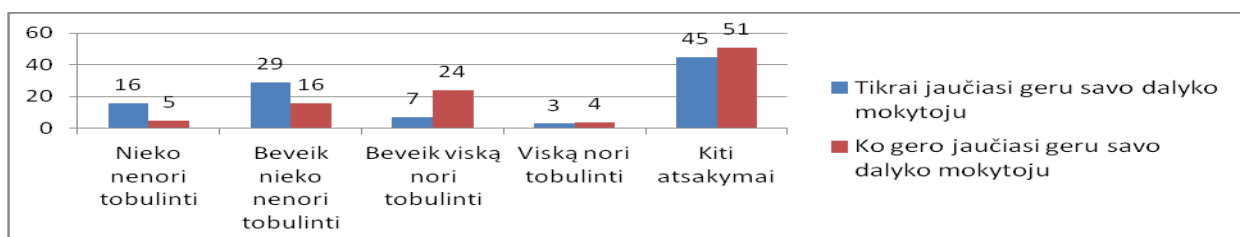
Analizuojant pagal kompetencijų grupes matyti, kad visi septyni gebėjimai, kuriuos norėtų tobulinti daugiau negu pusė visų respondentų, priskiriami didaktinių kompetencijų grupei, o keturi iš penkių gebėjimų, kuriuos norėtų tobulinti mažiausiai respondentų ir daugiausiai respondentų mano, kad šie gebėjimai pakankami, priskiriami bendrųjų kompetencijų grupei.

Bandant apibendrinti visų 22 gebėjimų įsivertinimą, sukurtas apibendrintas kintamasis. Paaiškėjo, kad 10 proc. visų respondentų nenorėtų tobulinti nė vieno iš savo gebėjimų, visus juos šie respondentai laiko pakankamais, o 21 proc. respondentų nenorėtų tobulinti bent trijų ketvirtadalių (16 iš 22) savo gebėjimų. Kita vertus, 4 proc. respondentų nori tobulinti visus 22 anketoje išvardytus gebėjimus, o 16 proc. respondentų nori tobulinti bent tris ketvirtadalius (16 iš 22) savo gebėjimų. 49 proc. respondentų apibendrinantis įvertinimas nepriskirtas kuriam nors iš šių kraštutinių. Analizuojant galimas tokio pasiskirstymo koreliacijas su įprastais klausimais filtrais paaiškėjo, kad statistiškai reikšmingos koreliacijos stebimos tik su respondentų atsakymais į du klausimus.

106 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal siekį tobulinti savo gebėjimus ir jautimąsi geru bendrojo ugdymo mokyklos pedagogu (%)

107 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal siekį tobulinti savo gebėjimus ir jautimąsi geru savo dalyko mokytoju (%)

Statistiškai reikšmingai dažniau apskritai jokio savo gebėjimo arba bent didžiosios savo gebėjimų dalies nenori tobulinti respondentai, besijaučiantys gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais (106 pav.) ir gerais savo dalyko mokytojais (107 pav.) (abiem atvejais reikšmingumo lygmuo 0,000).

Analizuojant tiriamojo klausimo koreliacijas su turinio klausimais nustatyta, kad, pavyzdžiui, respondentai, teigiantys, jog įvairūs kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kuriuose jie dalyvavo pastaraisiais metais, tikrai padėjo jiems kokybiškai dirbti ir teikti geros kokybės ugdymą, statistiškai reikšmingai dažniau mano, kad visi ar didžioji dalis jų gebėjimų yra pakankami ir jų tobulinti nereikia (reikšmingumo lygmuo 0,048).

5 lentelė. Respondentų atlikto savo gebėjimų įsivertinimo faktorinė analizė

		1 faktorius	2 faktorius	3 faktorius	4 faktorius
Bendrosios kompetencijos	Gebėjimas planuoti savo profesinę karjerą			,527	
	Mokėjimas mokytis ir tobulintis				
	Gebėjimas ugdyti mokinių kultūrinės, pilietinės, socialines nuostatas		,814		
	Gebėjimas integruoti kultūrinių, pilietinių, socialinių nuostatų ugdymą į ugdymo turinį		,718		
	Skaitmeninio raštingumo ir technologijų taikymo gebėjimai			,783	
	Gebėjimas valdyti informaciją, jos ieškoti ir ją naudoti			,794	
	Gebėjimas bendrauti su kolegomis ir ugdytiniais				,704
	Gebėjimas dirbti komandoje, bendradarbiauti				,796
	Gebėjimas bendradarbiauti su mokinių tėvais				,562
	Gebėjimas atstovauti savo mokyklai				,424
Didaktinės kompetencijos	Gebėjimas pažinti individualius mokinių poreikius, polinkius ir gebėjimus, taikyti įvairius mokinių pažinimo metodus	,460	,545		
	Gebėjimas padėti mokiniams ir juos motyvuoti	,560	,552		
	Gebėjimas kurti saugią ir atvirą ugdymo(si) aplinką				
	Gebėjimas kurti skatinančią ir kūrybišką ugdymo(si) aplinką	,547			
	Gebėjimas planuoti ugdymosi veiklas ir užduotis	,517			
	Gebėjimas taikyti ugdymo strategijas, priemones ir metodus	,641			
	Gebėjimas valdyti ir tobulinti ugdymo(si) procesą	,617			
	Gebėjimas vertinti mokinių pasiekimus, taikyti įvairias vertinimo strategijas	,789			
	Gebėjimas analizuoti vertinimo rezultatus, kurti ir tobulinti mokinių vertinimo strategijas	,756			
	Gebėjimas analizuoti ir vertinti savo profesinės veiklos rezultatus	,514			
Dalykinės kompetencijos	Gebėjimas sužinoti su mokomuoju dalyku susijusias naujoves ir pritaikyti jas praktinėje veikloje	,428			
	Gebėjimas pritaikyti dalykines žinias, atsižvelgiant į besimokančiųjų amžių, gebėjimus, poreikius ir ugdymo tikslus	,603			
	<i>Faktorių svoris po faktorių sukimo procedūros (proc.)</i>	<i>19,7</i>	<i>11,4</i>	<i>11,2</i>	<i>11,2</i>

Turint didesnį skaičių vienatipių kintamųjų, galima pasirinkti atlikti surinktų duomenų faktoriinę analizę. Faktoriinės analizės uždavinys – atsižvelgiant į tarpusavio koreliaciją, suskirstyti analizuojamus kintamuosius į grupes, kurias sieja koks nors tiesiogiai nestebimas faktorius. Pereidami nuo didelio skaičiaus kintamųjų prie faktorių, mes sutelkiame informaciją, darome ją labiau aprėpiamą. Patys faktoriai dažnai neturi kiekybinio mato, bet juos galime įsivaizduoti kaip atitinkamas požymių grupes siejančias kategorijas. Gauta pradinė faktorių svorio matrica vienareikšmiškai nenusako sprendinio, nes tas pats kintamasis gali būti susijęs su keliais faktoriais. Tokiais atvejais atliekamas faktorių sukimas, t. y. supaprastinama faktorių svorio matricos struktūra. Atliekant surinktų duomenų faktoriinę analizę, buvo naudotas Varimax metodas.

Atliktos faktoriinės analizės (5 lentelė) Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) kriterijaus reikšmė lygi 0,903, Bartlett sferiškumo kriterijaus p-reikšmės reikšmingumo lygmuo 0,000, taigi duomenys puikiai tinka faktoriinei analizei. Atliekant faktoriinę analizę nusistatyta, kad nebūtų rodomos absoliučios reikšmės, mažesnės už 0,4. Dėl to tyrimo rezultatai parodė, kad du gebėjimai (mokėjimas mokytis ir tobulintis bei gebėjimas kurti saugią ir atvirą ugdymo(si) aplinką) nėra išreikšti nė viename faktoriuje. Iš 5 lentelės matyti, kad apibendrintai visus respondentų įsivertintus gebėjimus galima grupuoti į 4 pagrindines komponentes, kurios bendrai paaiškina 53,4 proc. bendrosios kintamųjų dispersijos.

1 faktorius, kurį santykinai būtų galima pavadinti didaktiniu dalykiniu, sujungia iš esmės visus respondentams vertinti pateiktus didaktinius ir dalykinius gebėjimus. Antrasis, kurį santykinai būtų galima pavadinti mokinių asmeninio motyvavimo faktoriumi, sujungia tiesiogiai su mokinių kultūrinių, pilietinių, socialinių nuostatų ugdymu susijusias bendrąsias kompetencijas ir su individualia pagalba mokiniams susijusias didaktines kompetencijas. Trečiasis faktorius, kurį santykinai būtų galima pavadinti informacijos gavimo ir panaudojimo faktoriumi, sujungia tris bendrųjų kompetencijų grupės gebėjimus, daugiau ar mažiau susijusius su moderniomis technologijomis. Ketvirtasis faktorius, kurį santykinai būtų galima pavadinti bendravimo ir bendradarbiavimo faktoriumi, sujungia visus su šia veikla susijusius bendrųjų kompetencijų gebėjimus.

Trečiojo tyrimo uždavinio sprendimo apibendrinimas.

Sprendžiant trečiąjį tyrimo uždavinį „apibūdinti, kokie kvalifikacijos tobulinimo renginiai priimtinausi šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokytojams“, buvo atskirti du tiriamos problemos aspektai:

- *rinkta informacija apie priimtinausio mokytojams kvalifikacijos tobulinimo renginio organizacinius aspektus;*
- *rinkta informacija apie norimas tobulinti respondento profesijos kompetencijas.*

Apibendrinant informaciją apie priimtinausio mokytojams kvalifikacijos tobulinimo renginio organizacinius aspektus nustatyta:

- *Patogiausia respondentams kvalifikacijos tobulinimo renginio forma yra seminaras. Vertinant tokią respondentų nuomonę, būtina atsiminti priklausomybę, nustatytą sprendžiant antrąjį tyrimo uždavinį, kad statistiškai reikšmingai dažniau naudos, respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas kursuose, o mažiausiai – dalyvavimas paskaitose. Dalyvavimas seminare respondentams, jų pačių vertinimu, aiškiai rečiau tikrai davė naudos, nei dalyvavimas kursuose.*
- *Keturiems penktadaliams respondentų patogiausi tik vienos dienos ar net trumpesni – kelių akademinių valandų trukmės – kvalifikacijos tobulinimo renginiai. Vertinant tokią respondentų nuomonę būtina atsiminti, kad, analizuojant pagal dalyvauto renginio trukmę matyti, jog statistiškai reikšmingai dažniau naudos, respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas ilgesniame, nei 2 dienų, o mažiausiai – dalyvavimas tik kelių akademinių valandų trukmės renginiuose.*
- *Maždaug pusei respondentų patogiausia tobulinti kvalifikaciją savo mokykloje ar kitose toje pačioje savivaldybėje įsikūrusiose įstaigose (kitose mokyklose, švietimo centre ir pan.), o dviem dešimtadaliams respondentų nėra svarbi renginio vieta, svarbu, kad tas renginys tenkintų respondento poreikius. Patikslinus klausimą paaiškėjo, kad septyniems dešimtadaliams respondentų su išlygomis ar be jų vis tik yra svarbu, kad kvalifikacijos tobulinimo renginys vyktų kuo arčiau namų. Vertinant tokią respondentų nuomonę būtina atsiminti, kad sprendžiant antrąjį tyrimo uždavinį nustatyta, jog dažniau naudos, respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas už savo savivaldybės ribų vykusiame kvalifikacijos tobulinimo renginyje, o rečiau – dalyvavimas savo mokykloje vykusiame renginyje.*

- *Didžiajai respondentų daliai informaciją apie kvalifikacijos tobulinimo renginius patogiausia gauti iš savo mokyklos administracijos atstovų.*
- *Respondentui paprastai savo tobulinimuisi per mokslo metus vidutiniškai užtenka 5 dienų. Galima teigti, kad jis vidutiniškai gauna tiek dienų, kiek nori ir šis respondentų tobulinimuisi skirtų iš tiesų gaunamas dienų skaičius atitinka pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos minimalų reikalavimą, kad pedagogas turi teisę ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose.*
- *Respondentui paprastai savišvietai per savaitę vidutiniškai užtenka 5 valandų. Galima teigti, kad jis vidutiniškai gauna tiek valandų per savaitę, kiek nori.*

Apibendrinant surinktą informaciją apie norimas tobulinti respondentų profesijos kompetencijas galima daryti toliau pateikiamas išvadas.

- *Vykdam Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamą projektą „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ parengtas pedagogo profesijos kompetencijų aprašo projektas, kuriame išvardytos būtinos pedagogo kompetencijos, gali būti naudojamas įsivertinant profesinei veiklai būtinus mokytojų gebėjimus – respondentai galėjo identifikuoti ir įsivertinti visus aprašo projekte išvardytus gebėjimus.*
- *Labiausiai respondentai norėtų tobulinti savo didaktinėms kompetencijoms priskiriamus gebėjimus, mažiausiai – bendrosioms kompetencijoms priskiriamus gebėjimus. Dalykinėms kompetencijoms priskiriamus gebėjimus siektų tobulinti maždaug pusė visų respondentų.*
- *Analizuojant surinktus duomenis paaiškėjo, kad maždaug trečdalis visų respondentų visiškai ar su nedidelėmis išimtimis mano, kad visi jų pedagogo profesijos kompetencijų aprašo projekte išvardyti gebėjimai yra pakankami ir todėl šių gebėjimų nereikia tobulinti. Maždaug penktadalis respondentų priešingai norėtų tobulinti visus ar didžiąją daugumą pedagogo profesijos kompetencijų aprašo projekte išvardytų gebėjimų, nes šie jų gebėjimai esą yra nepakankami. Statistiškai reikšmingai dažniau visų ar didžiosios dalies gebėjimų nenorėtų tobulinti, nes šie yra pakankami, respondentai, besijaučiantys gerais bendrojo ugdymo mokyklos pedagogais ir gerais savo dalyko mokytojais. Statistiškai reikšmingai mažesnę poreikį tobulintis išreiškia ir respondentai, labai gerai vertinantys kvalifikacijos tobulinimo renginius, kuriuose dalyvavo pastaraisiais metais.*
- *Respondentų gebėjimų įsivertinimo faktorinė analizė parodė, kad visus būtinus mokytojo profesinei veiklai gebėjimus pagal norą tobulinti galima suskirstyti į keturias grupes:*

didaktinių dalykinių gebėjimų, mokinių asmeninio motyvavimo, informacijos gavimo ir panaudojimo bei bendravimo ir bendradarbiavimo.

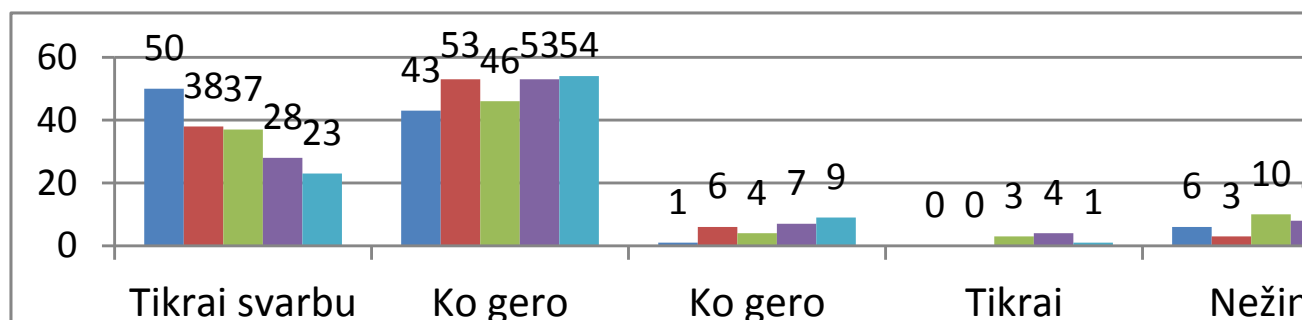
XIV. Ketvirtojo tyrimo uždavinio sprendimas.

Sprendžiant ketvirtąjį tyrimo uždavinį „Išsiaiškinti, kaip šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai vertina kai kurias UPC diskutuojamas su kvalifikacijos tobulinimu susijusias klausimus“ iš pokalbių su UPC Kvalifikacijos tobulinimo ir kompetencijų skyriaus darbuotojais buvo išskirtos trys svarbiausios šio UPC skyriaus darbuotojams rūpimos problemos:

- 1) teisė mokytojui rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu rekomenduoja mokyklos vadovybė;
- 2) kvalifikacijos tobulinimo stažuotės galimybė;
- 3) profesinio tobulinimosi konsultanto pareigybės reikalingumas.

Aptariant teisę mokytojui rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu rekomenduoja mokyklos vadovybė, buvo domėtasi, ar respondentams apskritai reikalinga tokia galimybė. Tyrimo duomenų analizė parodė, kad 35 proc. respondentų tikrai svarbu turėti galimybę savarankiškai, tegul ir už savo lėšas, pačiam rinktis galimybę tobulinti tas kompetencijas, kokias pats mokytojas laiko reikalingomis tobulinti, 50 proc. respondentų tokia galimybė, ko gero, svarbi, 5 proc. – ko gero, nesvarbi, 2 proc. – tikrai nesvarbi, o 8 proc. negalvojo, ar jiems tokia galimybė reikalinga. Apibendrinant galima pasakyti, kad beveik visi respondentai su išlygomis ar be jų pritaria, kad mokytojas turėtų galimybę, tegul ir už savo lėšas, rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu rekomenduoja jo mokyklos administracija. Iš antrojo tyrimo uždavinio sprendimo jau žinoma, kad 10 proc. respondentų už paskutinį dalyvautą kvalifikacijos tobulinimo renginį mokėjo iš savo asmeninių lėšų, 16 proc. respondentų paskutinį renginį, kuriame dalyvavo, susirado patys ir 75 proc. respondentų patys pasirinko, ar dalyvauti tame renginyje. Žinant, kad beveik visi respondentai visiškai ar iš dalies pritaria mokytojo galimybei pačiam apsispręsti dėl dalyvavimo kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, gali būti įdomu, kokios respondentų grupės statistiškai reikšmingai dažniau tokiai galimybei pritaria be jokių abejonių.

108 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal galimybės pačiam rinktis kvalifikacijos tobulinimo renginius vertinimą ir pedagoginį stažą (%)

Iš 108 pav. matyti, kad galimybės turėti teisę pačiam rinktis kvalifikacijos tobulinimo renginius vertinimas statistiškai reikšmingai priklauso nuo respondento pedagoginio darbo stažo, vadinasi, ir nuo jo amžiaus. Kuo mažesnis respondento pedagoginio darbo stažas, tuo dažniau jis tikrai pritaria tokiai galimybei (reikšmingumo lygmuo 0,001).

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

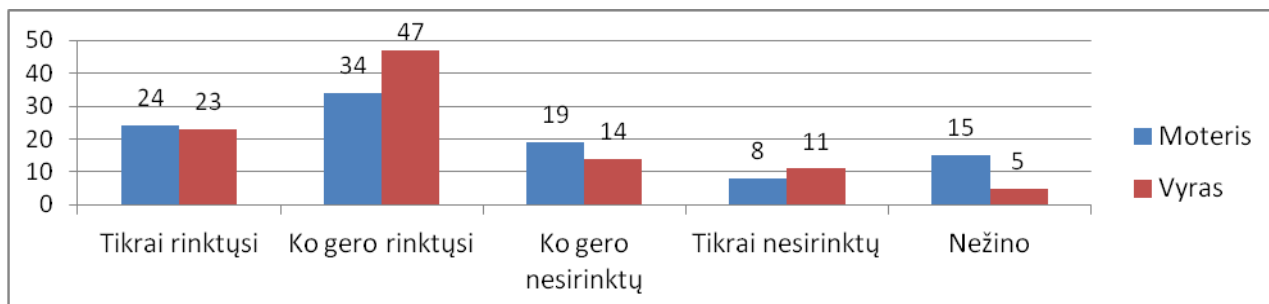
- Respondentai, nurodę, kad per mokslo metus skyrė daugiau dienų savo kvalifikacijai tobulinti, dažniau buvo tvirtai įsitikinę, kad mokytojas turi teisę turėti galimybę pats rinktis kvalifikacijos tobulinimo renginius (reikšmingumo lygmuo 0,015).
- Respondentai, tikrai besijaučiantys gerais savo dalyko mokytojais, dažniau buvo tvirtai įsitikinę, kad mokytojas turi teisę turėti galimybę pats rinktis kvalifikacijos tobulinimo renginius (reikšmingumo lygmuo 0,003).

Pažymėtina, kad nėra jokios statistiškai reikšmingos priklausomybės tarp galimybės pačiam mokytojui rinktis kvalifikacijos tobulinimo renginius vertinimo ir to, ar respondentas iš savo lėšų mokėjo už paskutinį renginį, kuriame dalyvavo, ar respondentas pats susirado renginį, kuriame paskutinį kartą dalyvavo, ir kaip respondentas pasirinko, ar jam dalyvauti tame renginyje.

Respondento požiūris į kvalifikacijos tobulinimo stažuotės galimybes tyrimo anketoje aptartas uždavus du klausimus. Pradžioje paklausta „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje teigiama, kad „kas aštuonerius darbo (neįtraukiant motinystės / tėvystės atostogų) metus pedagogas įgyja teisę gauti ne ilgesnės nei vienu mokslo metų trukmės kvalifikacijos tobulinimo stažuotę“. Ar rinktumėtės tokią stažuotę, jei turėtumėte galimybę?“ Tokią stažuotę tikrai rinkęsi 24 proc.

respondentų, 36 proc. – ko gero, rinktųsi, 18 proc. – ko gero, nesirinktų, 9 proc. – tikrai nesirinktų, o 13 proc. nėra apsisprendę, kaip elgtųsi.

109 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal galimybės rinktis ilgalaikę kvalifikacijos tobulinimo stažuotę vertinimą ir lytį (%)

Analizuojant respondentų atsakymus pagal lytį (109 pav.) matyti, kad respondentai vyrai statistiškai reikšmingai aiškiau apsisprendę rinktis ilgalaikę kvalifikacijos tobulinimo stažuotę (reikšmingumo lygmuo 0,022).

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

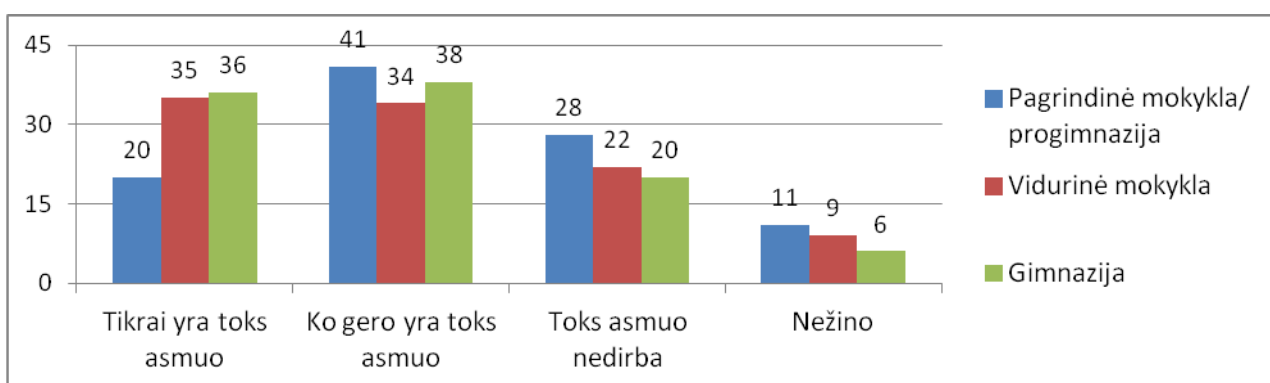
- Respondentai, tikrai besijaučiantys gerais savo dalyko mokytojais, dažniau tikrai rinktųsi ilgalaikę kvalifikacijos tobulinimo stažuotę (reikšmingumo lygmuo 0,030).
- Respondentai, už dalyvavimą paskutiniame kvalifikacijos tobulinimo renginyje mokėję iš savo lėšų, dažniau tikrai rinktųsi ilgalaikę kvalifikacijos tobulinimo stažuotę (reikšmingumo lygmuo 0,018).
- Respondentai, kuriems patogiausia kvalifikacijos tobulinimo renginio forma yra kursai, dažniau tikrai rinktųsi ilgalaikę kvalifikacijos tobulinimo stažuotę (reikšmingumo lygmuo 0,050).

Uždavus antrąjį klausimą respondentų prašyta patikslinti, kokio ilgumo kvalifikacijos tobulinimo stažuotė jiems būtų priimtinausia. 22 proc. nurodė, kad jiems priimtinausia būtų trumpiau negu mėnesį trunkanti stažuotė, 26 proc. – vieną mėnesį, 20 proc. – nuo dviejų iki šešių mėnesių, o 6 proc. – ilgiau negu 6 mėn. trunkanti stažuotė. 26 proc. į šį klausimą neatsakė. Atsakydami į šį klausimą kai kurie respondentai nurodė, kad jiems būtų patogi ne nuolatinė stažuotė kitoje mokymo įstaigoje, o labiau galimybė kelis kartus per savaitę tą įstaigą aplankyti. Analizuojant respondentų atsakymus nepavyko nustatyti nė vienos statistiškai reikšmingos koreliacijos nei su įprastais klausimais filtrais, nei su atitinkamai parinktais turinio klausimais.

Apibendrinant galima pasakyti, kad ilgalaikės kvalifikacijos tobulinimo stažuotės galimybė respondentams yra įdomi, bet didžiajai daliai respondentų labiausiai tiktų ir patiktų, jei tokia stažuotė truktų maždaug mėnesį. Ilgesnės trukmės kvalifikacijos tobulinimo stažuotės respondentams pasirodė mažiau patrauklios. Kai kurie respondentai taip pat įvardijo norą, kad per tą stažuotę mokytojas neprarastų ryšio su savo šeima ir savo mokykla, kad į stažuotės vietą jis turėtų galimybę nuvykti neilgam laikui, po to grįžtų atgal ir vėl galėtų nuvykti.

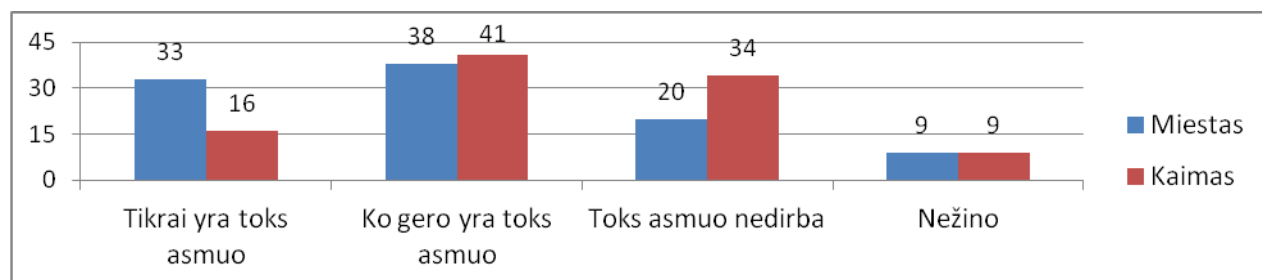
Profesinio tobulinimosi konsultanto pareigybės reikalingumas aptartas uždavus keturis klausimus. Rengiant šiuos klausimus turėta galvoje, kad tokiu pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje numatytu konsultantu dalimi etato galėtų dirbti tik jau mokykloje ar kurioje nors kitoje institucijoje dirbantis asmuo, naujų etatų atsiradimo ir juos užimsiančių naujų asmenų tikimybė mažai tikėtina. Todėl pradžioje domėtasi, ar respondento mokykloje, jo paties vertinimu, jau dirba toks asmuo, kuris galėtų būti profesinio tobulinimosi konsultantu. 28 proc. respondentų nuomone, toks asmuo jų mokykloje yra, 39 proc. – ko gero, yra, 24 proc. – toks žmogus mokykloje nedirba, o 9 proc. negalėjo į šį klausimą atsakyti.

110 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal vertinimą, ar mokykloje dirba asmuo, su kurio galima konsultuotis dėl kvalifikacijos tobulinimo, ir respondento mokyklos tipą (%)

Iš 110 pav. matyti, kad, respondentų vertinimu, asmenų, kurie galėtų pakonsultuoti dėl kvalifikacijos tobulinimo, statistiškai reikšmingai dažniau galima rasti gimnazijose ir vidurinėse mokyklose, bet rečiau pagrindinėse ir jaunimo mokyklose bei progimnazijose (reikšmingumo lygmuo 0,001).

111 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal vertinimą, ar mokykloje dirba asmuo, su kurio galima konsultuotis dėl kvalifikacijos tobulinimo, ir gyvenvietės, kur veikia mokykla, tipą (%)

Analizuojant pagal gyvenvietės, kurioje veikia mokykla, tipą (111 pav.) matyti, kad, respondentų vertinimu, miesto mokyklose yra statistiškai reikšmingai didesnė galimybė rasti asmenį, galintį pakonsultuoti dėl kvalifikacijos tobulinimo, negu kaimo mokyklose (reikšmingumo lygmuo 0,000).

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

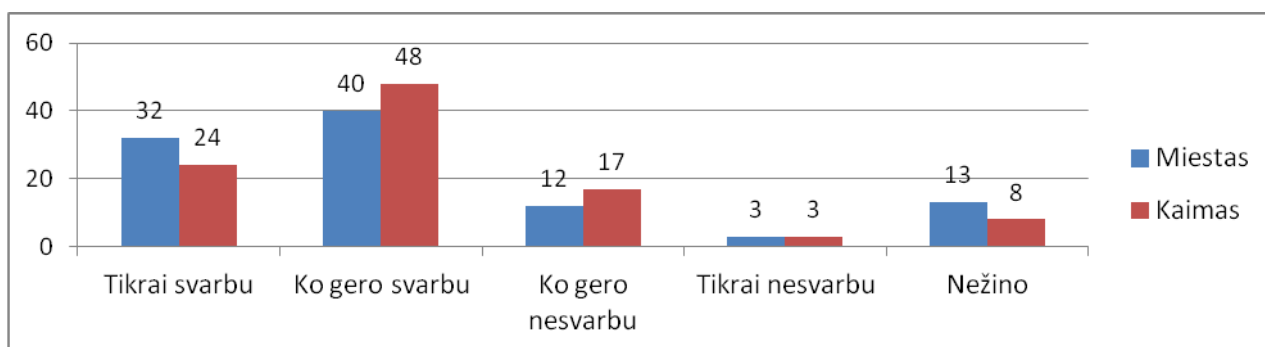
- Savo mokykloje asmenį, su išlygomis ar be jų galintį pakonsultuoti dėl kvalifikacijos tobulinimo, dažniau mato tik mokytojo kvalifikacinę kategoriją įgiję respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,018).
- Savo mokykloje asmenį, su išlygomis ar be jų galintį pakonsultuoti dėl kvalifikacijos tobulinimo, dažniau mato mažesnę negu 15 metų ir didesnę nei 35 metų pedagoginio darbo stažą turintys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,003).
- Savo mokykloje asmenį, su išlygomis ar be jų galintį pakonsultuoti dėl kvalifikacijos tobulinimo, dažniau mato daugiau negu 400 mokinių turinčių mokyklų mokytojai (reikšmingumo lygmuo 0,000).
- Savo mokykloje asmenį, tikrai galintį pakonsultuoti dėl kvalifikacijos tobulinimo, dažniau mato respondentai iš mokyklų, kuriose mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai sudaro daugiau kaip 40 proc. visų mokytojų (reikšmingumo lygmuo 0,006).
- Savo mokykloje asmenį, tikrai galintį pakonsultuoti dėl kvalifikacijos tobulinimo, dažniau mato respondentai iš mokyklų, kurių bent dalis vadovų turi įgiję I arba II vadybines kategorijas (reikšmingumo lygmuo 0,033).
- Savo mokykloje asmenį, su išlygomis ar be jų galintį pakonsultuoti dėl kvalifikacijos tobulinimo, dažniau mato respondentai, kurie apie paskutinį kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame dalyvavo, pirmą kartą sužinojo iš mokyklos vadovo ar kitų mokyklos mokytojų, o ne ieškojo ir rado patys (reikšmingumo lygmuo 0,000).

Uždavus klausimą antro profesinio tobulinimosi konsultanto tema, domėtasi, kas yra tas asmuo mokykloje, kuris, respondentų vertinimu, gali konsultuoti kvalifikacijos tobulinimo klausimais. Tokie du pirmieji klausimai formuluoti sąmoningai, manant, kad, jeigu mokykloje jau dabar dirba asmuo, konsultuojantis kolegas kvalifikacijos tobulinimo klausimais, tai naujos etato dalies įvedimas neturėtų būti sunkus ir skausmingas. 65 proc. respondentų nuomone, tai vienas mokyklos vadovų, o 19 proc. – kolega mokytojas. 3 respondentai (0,4 proc.) nurodė kitus mokykloje dirbančius asmenis, o 16 proc. respondentų į klausimą neatsakė. Analizuojant respondentų atsakymus, nepavyko nustatyti nė vienos statistiškai reikšmingos koreliacijos nei su įprastais klausimais filtrais, nei su atitinkamai parinktais turinio klausimais.

Respondentams taip pat uždavus atvirąjį klausimą teirautasi, ar per pastaruosius vienus dvejus metus rūpimais kvalifikacijos tobulinimo klausimais yra veiksmingai konsultavęs koks nors asmuo, nedirbantis jo mokykloje. Jei taip, prašyta nurodyto to asmens pareigas. 78 proc. respondentų į šį klausimą apskritai neatsakė, o dažniausias (11 proc. respondentų) atsakymas buvo, kad toks respondentą konsultavęs asmuo yra kitos bendrojo ugdymo mokyklos mokytojas ar vadovas. Visų kitų respondentų atsakymų dažnumas neviršijo statistinės paklaidos.

Profesinio tobulinimosi konsultanto tema užbaigta užduodant respondentui klausimą, ar jam svarbu mokykloje arba už mokyklos ribų turėti asmenį, galintį patarti mokytojo kvalifikacijos tobulinimo klausimais. 30 proc. respondentų tai tikrai svarbu, 43 proc. – ko gero, svarbu, 13 proc. – ko gero, nesvarbu, 3 proc. – tikrai nesvarbu, o 11 proc. respondentų apie tai nebuvo galvoję.

112 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal vertinimą, ar jiems svarbu turėti asmenį, su kurio galima konsultotis dėl kvalifikacijos tobulinimo, ir gyvenvietės, kur veikia mokykla, tipą (%)

Iš 112 pav. matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau miesto mokyklų mokytojams svarbu turėti tokį konsultantą arba jiems sunku dėl konsultanto apsispręsti, o kaimo mokyklų mokytojams tokio konsultanto reikia mažiau (reikšmingumo lygmuo 0,031).

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Asmenį, su kuriuo būtų galima konsultuotis dėl kvalifikacijos tobulinimo, dažniau svarbu turėti respondentams, kuriems patogiausia apie kvalifikacijos tobulinimo renginius sužinoti iš mokyklos vadovybės (reikšmingumo lygmuo 0,003).
- Asmenį, su kuriuo būtų galima konsultuotis dėl kvalifikacijos tobulinimo, dažniau svarbu turėti respondentams, kurių manymu, jų mokykloje jau dirba asmuo, su kuriuo galima konsultuotis dėl kvalifikacijos tobulinimo (reikšmingumo lygmuo 0,000).

Apibendrinant galima pasakyti, kad maždaug dviejų trečdalių respondentų vertinimu, jų mokykloje jau dabar dirba asmuo, su kuriuo galima konsultuotis dėl kvalifikacijos tobulinimo. Miesto gimnazijose ir vidurinėse mokyklose. Patikslinus klausimą paaiškėjo, kad toks dėl kvalifikacijos tobulinimo konsultuojantis asmuo dažniausiai yra kuris nors mokyklos administracijos atstovas. Respondentų vertinimu, konsultacijų dėl kvalifikacijos tobulinimo jie gali gauti tik savo mokykloje – už mokyklos ribų dirbantys asmenys (pvz., švietimo centro darbuotojai) iš esmės nedalyvauja konsultuojant mokytojus kvalifikacijos tobulinimo klausimais. Profesinio tobulinimosi konsultanto veikla svarbi maždaug dviem trečdaliams respondentų.

Ketvirtojo tyrimo uždavinio sprendimo apibendrinimas

Sprendžiant ketvirtąjį tyrimo uždavinį „Išsiaiškinti, kaip šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai vertina kai kuriuos UPC diskutuojamus su kvalifikacijos tobulinimu susijusius klausimus“ nustatytos toliau pateikiamos išvados.

- *Analizuojant teisę mokytojui rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu rekomenduoja mokyklos vadovybė ir už tai mokėti iš savo lėšų, buvo domėtasi, ar respondentams apskritai reikalinga tokia galimybė. Paaiškėjo, kad tokia galimybė respondentams reikalinga. Tai labiau reikalinga mažesnę darbo stažą turintiems (vadinasi, jaunesniems) ir, jų pačių žodžiais, per mokslo metus daugiau dienų profesiniam tobulinimui skiriantiems respondentams.*
- *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje teigiama, kad „kas aštuonerius darbo (neįtraukiant motinystės / tėvystės atostogų) metus pedagogas įgyja teisę gauti ne ilgesnės nei vienu mokslo metų trukmės kvalifikacijos tobulinimo stažuotę“. Domėtasi, ar tokia galimybė respondentams yra įdomi ir reikalinga. Paaiškėjo, kad tokią stažuotę su išlygomis ar be jų rinkęsi maždaug du trečdaliai respondentų, bet didžioji dalis respondentų*

orientuotųsi į pakankamai trumpas – mėnesio trukmės ar dar trumpesnes – kvalifikacijos tobulinimo stažuotes. Ilgesnės trukmės kvalifikacijos tobulinimo stažuotės respondentams pasirodė mažiau patrauklios.

- *Profesinio tobulinimosi konsultanto pareigybės poreikį jaučia didelė dalis respondentų. Tyrimo rezultatai parodė, kad maždaug du trečdaliai respondentų jau šiuo metu savo mokykloje su išlygomis ar be jų gali įvardyti asmenį, su kuriuo gali pasikonsultuoti kvalifikacijos tobulinimo klausimais. Statistiškai reikšmingai dažniau tokių asmenų galima rasti mieste veikiančiose gimnazijose ir vidurinėse mokyklose, bet rečiau kaimo pagrindinėse ir jaunimo mokyklose bei progimnazijose. Didelės daugumos respondentų vertinimu, tokiu asmeniu jų mokykloje yra vienas iš administracijos atstovų. Kitaip suformulavus klausimą ir pasidomėjus, ar respondentus kvalifikacijos tobulinimo klausimais yra konsultavęs koks nors asmuo, nedirbantis jų mokykloje, paaiškėjo, kad tokių asmenų beveik nėra. Pavyzdžiui, savivaldybėse veikiančių švietimo centrų, kitų panašių organizacijų atstovai, respondentų vertinimu, tikrai neužsiima mokytojų konsultavimu kvalifikacijos tobulinimo klausimais. Didžiąjai daliai respondentų yra svarbu turėti asmenį, kuris galėtų patarti dėl kvalifikacijos tobulinimo. Galima manyti, kad dažnai tokiu asmeniu galėtų tapti vienas iš mokyklos vadovų. Taip teigiant atsižvelgta ir į antrojo bei trečiojo tyrimo uždavinių sprendimo rezultatus, kai buvo nustatyta, jog respondentus apie kvalifikacijos tobulinimo renginius dažniausiai informuoja jų mokyklų administracijų atstovai ir respondentams patogiausia apie kvalifikacijos tobulinimo renginius sužinoti iš savo mokyklų administracijos atstovų.*

XV. Penktojo tyrimo uždavinio sprendimas.

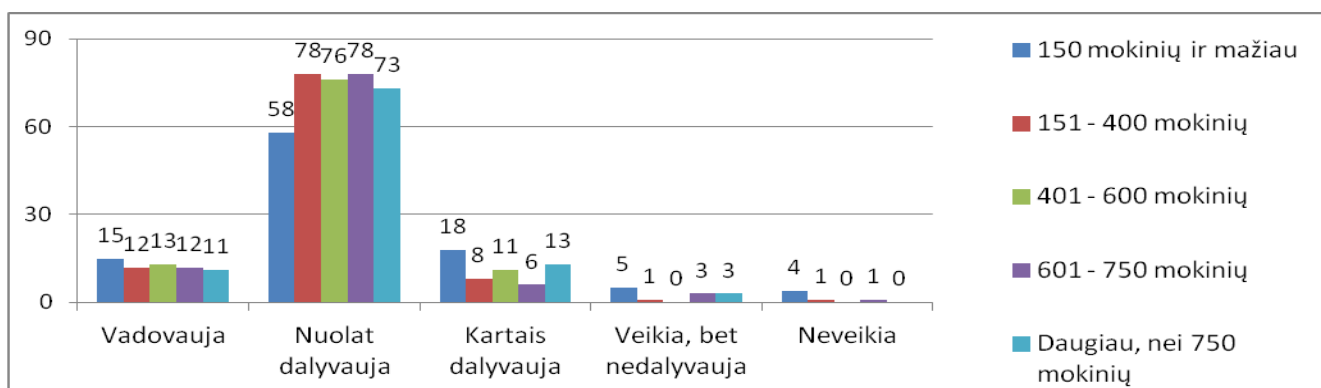
Sprendžiant penktąjį tyrimo uždavinį „Nustatyti, ar ir kaip susijusi mokytojų metodinė ir kvalifikacijos tobulinimo veikla“ siekiama dviejų tikslų. Viena vertus, bandyta susieti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje išsakytus teiginius, kad mokytojo metodinė veikla taip pat yra kvalifikacijos tobulinimas. Antra vertus, buvo bandoma vykdyti UPC Ugdymo turinio įgyvendinimo ir organizavimo skyriaus darbuotojų užsakymą ir atliekant šį tyrimą taip pat analizuoti šio UPC skyriaus darbuotojams aktualius klausimus.

Konstruojant šio klausimų bloko kintamuosius atsižvelgta į kelias aplinkybes.

- Mokytojai metodinę veiklą vykdo mokyklos mokytojų metodinėje grupėje ir savivaldybės dalyko mokytojų metodiniame būrelyje.
- Klausimų blokas negalėjo būti didelis, nes viso klausimyno kintamųjų skaičius jau buvo pakankamai didelis. Todėl nuspręsta apsiriboti bendru domėjimusi, kaip per metodinę veiklą mokytojai tobulina savo kompetencijas.

Klausimų blokas pradedamas dviem klausimais filtrais – domėtasi, ar respondentai dalyvauja mokyklos mokytojų metodinės grupės ir savivaldybės dalyko mokytojų metodinio būrelio veikloje, jei taip, tai kaip jie tai daro. Tyrimo rezultatai parodė, kad 12 proc. respondentų vadovauja savo mokyklos mokytojų metodinei grupei, 73 proc. – nuolat dalyvauja šios grupės veikloje, 11 proc. – kartais dalyvauja šios grupės veikloje, 3 proc. respondentų teigimu, tokia grupė mokykloje veikia, bet jie toje veikloje nedalyvauja, o 1 proc. respondentų atsakė, kad jų mokykloje metodinės grupės nėra, arba ji beveik neveikia.

113 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyvavimą mokyklos metodinės grupės veikloje ir mokinių skaičių mokykloje (%)

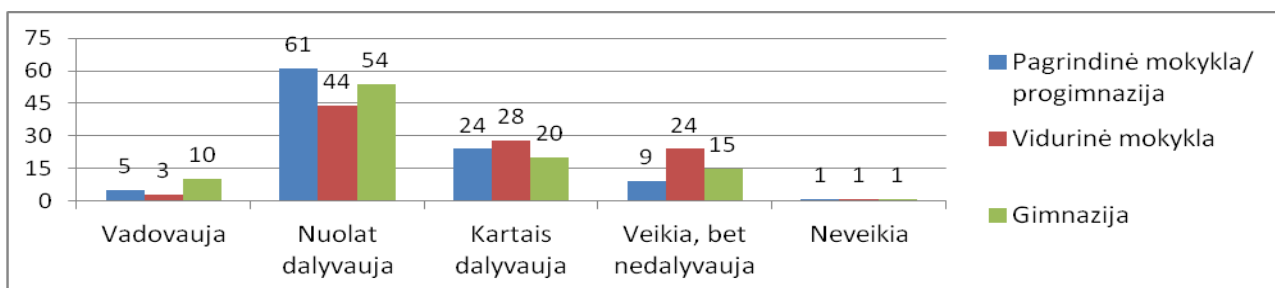
Iš 113 pav. matyti, kad pačiose mažiausiose pagal mokinių skaičių mokyklose statistiškai reikšmingai rečiau respondentai nuolat dalyvauja mokyklos metodinės grupės veikloje (reikšmingumo lygmuo 0,002).

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Miestų mokyklose respondentai dažniau nuolat dalyvauja mokyklos metodinės grupės veikloje (reikšmingumo lygmuo 0,001).
- Mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacines kategorijas įgiję respondentai dažniau nuolat mokyklos metodinės grupės veikloje (reikšmingumo lygmuo 0,003).

Pasidomėjus respondentų dalyvavimu miesto ar rajono savivaldybės dalyko mokytojų metodinio būrelio veikloje paaiškėjo, kad 6 proc. respondentų vadovauja šiam būreliui, 56 proc. respondentų nuolat dalyvauja būrelio veikloje, 24 proc. – kai kada dalyvauja, 13 proc. respondentų tvirtinimu, toks būrelis veikia, bet jie jo veikloje nedalyvauja, o 1 proc. respondentų teigimu, tokio būrelio jų savivaldybėje nėra.

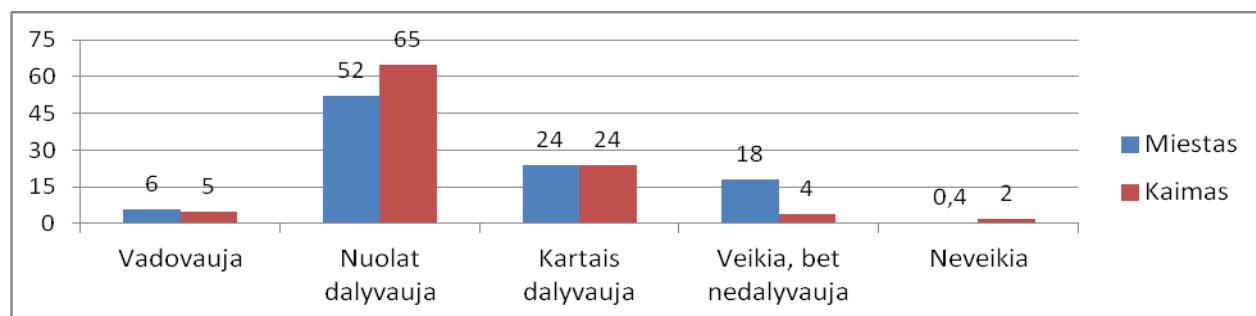
114 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyvavimą savivaldybės metodinio būrelio veikloje ir mokyklos tipą (%)

Analizuojant respondentų atsakymus pagal mokyklos, kurioje jie dirba, tipą (114 pav.) matyti, kad savivaldybės metodinio būrelio veikloje statistiškai reikšmingai rečiau nuolat dalyvauja vidurinėse mokyklose dirbantys respondentai. Taip pat stebima numanoma tendencija, kad gimnazijose dirbantys respondentai dažniau vadovauja savivaldybės metodinio būrelio veiklai (reikšmingumo lygmuo 0,000).

Iš 115 pav. matyti, kad savivaldybės metodinio būrelio veikloje statistiškai reikšmingai dažniau nuolat dalyvauja kaimo mokyklose dirbantys respondentai, o miesto mokyklose dirbantys respondentai dažniau pripažįsta, kad metodinis būrelis jų savivaldybėje veikia, bet šie respondentai jo veikloje nedalyvauja (reikšmingumo lygmuo 0,000).

115 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dalyvavimą savivaldybės metodinio būrelio veikloje ir gyvenvietės, kurioje veikia mokykla, tipą (%)

Tyrimo rezultatų analizė taip pat leido nustatyti tokias toliau aptariamas statistiškai reikšmingas koreliacijas.

- Mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai dažniau nuolat dalyvauja metodinio būrelio veikloje negu tik mokytojo kvalifikacinę kategoriją įgiję asmenys (reikšmingumo lygmuo 0,004)
- Respondentai iš mokyklų, kuriose 15 metų ir didesnę darbo stažą turinčių mokytojų yra daugiau negu 80 proc. visų mokytojų (iš „seniausių“ mokyklų) dažniau nuolat dalyvauja metodinio būrelio veikloje negu respondentai iš mokyklų, kuriose 15 metų ir didesnę darbo stažą turinčių mokytojų yra mažiau kaip 70 proc. visų mokytojų (iš „jauniausių“ mokyklų) (reikšmingumo lygmuo 0,005).
- Respondentai iš mokyklų, kuriose mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai sudaro mažiau kaip 20 proc. visų mokytojų, rečiau nuolat dalyvauja metodinio būrelio veikloje (reikšmingumo lygmuo 0,004).

Apibendrinant respondentų dalyvavimą mokyklos mokytojų metodinės grupės ir savivaldybės mokytojų metodinio būrelio veikloje galima teigti, kad mokyklos metodinės grupės, kartais vienijančios ir kelių mokomųjų dalykų mokytojus, veikloje, jų pačių teigimu, nuolat nedalyvauja 15 proc. respondentų, o savivaldybės dalyko mokytojų metodinio būrelio, į kurį jungiasi tą patį dalyką įvairiose savivaldybės teritorijoje veikiančiose bendrojo ugdymo mokyklose mokantys mokytojai, veikloje nuolat nedalyvauja net du penktadaliai respondentų. Surinktų duomenų analizė parodė, kad kartu su to paties dalyko mokančiais kolegomis dažniau nesitobulina žemesnę kvalifikacinę kategoriją, mažesnę pedagoginio darbo stažą turintys respondentai.

Sprendžiant penktąjį tyrimo uždavinį bandyta aiškintis, ar organizuotos metodinės veiklos savo mokykloje ir savivaldybės lygiu metu skiriama nors kažkiek laiko mokytojo profesijai svarbioms

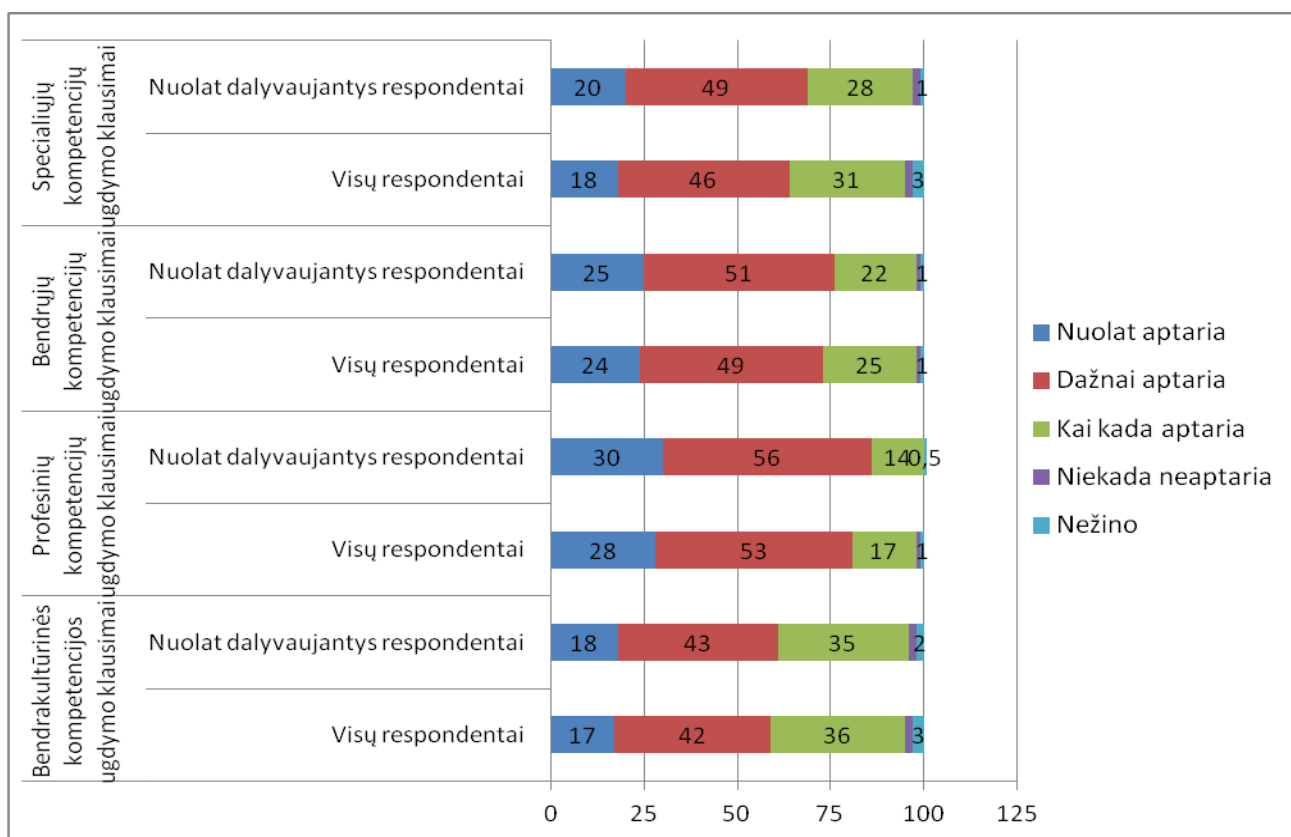
kompetencijoms ugdyti. Remiantis 2007 m. patvirtintu ir dabar galiojančiu mokytojo profesijos kompetencijos aprašu, buvo išskirtos šios pedagogo kompetencijos:

- 1) bendrakultūrinė kompetencija;
- 2) profesinės kompetencijos;
- 3) bendrosios kompetencijos;
- 4) specialiosios kompetencijos.

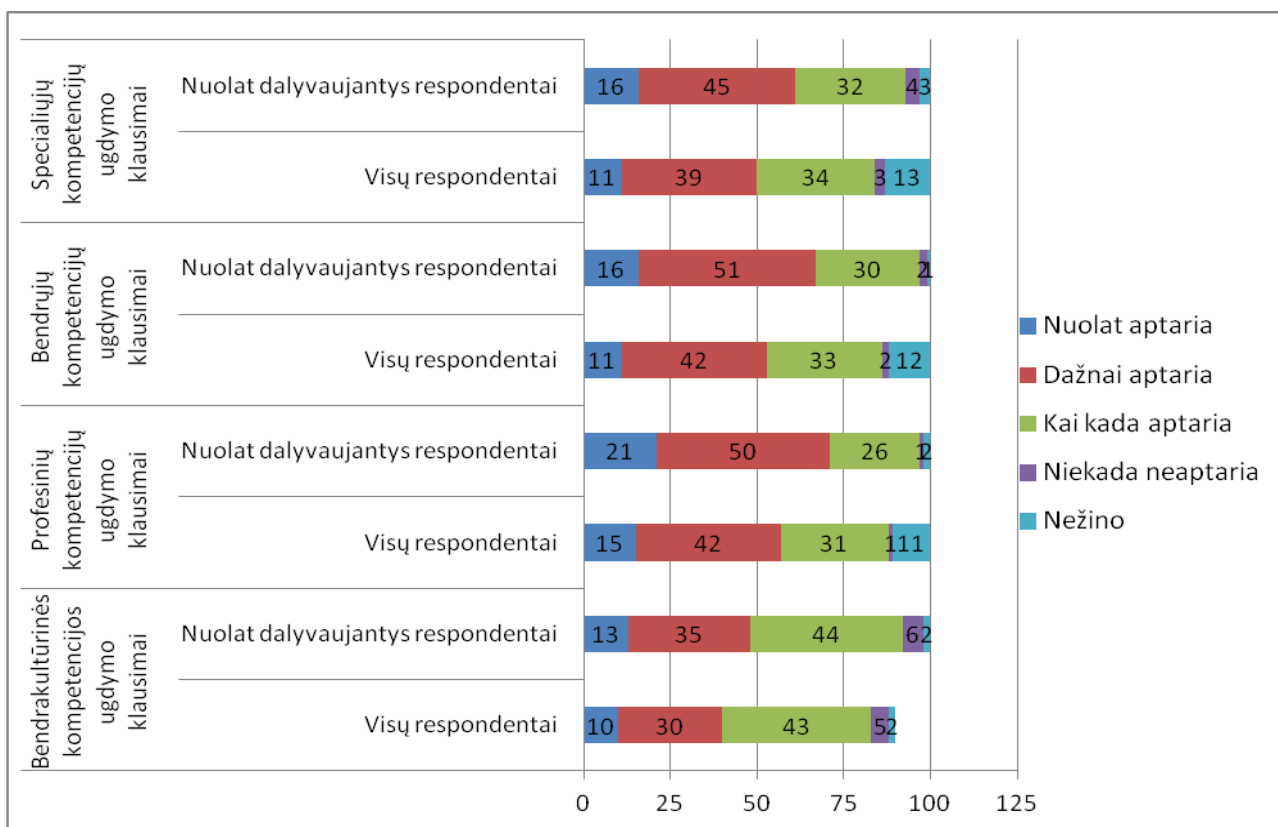
Nuspręsta respondentų paklausti, ar jie mokyklos mokytojų metodinėje grupėje ir savivaldybės dalyko mokytojų metodiniame būrelyje skyrė laiko tobulinti kompetencijas, priskiriamas šioms keturioms grupėms.

Žinant, kad ne visi respondentai nuolat dalyvauja mokyklos mokytojų metodinės grupės ir savivaldybės mokytojų metodinio būrelio veikloje, nuspręsta respondentų atsakymus pateikti dviem būdais – visų respondentų ir nurodžiusių, kad nuolat dalyvauja veikloje (vadovauja arba nuolat dalyvauja) respondentų atsakymus.

116 pav. Kompetencijų ugdymo klausimų aptarimas mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose pagal respondentų dalyvavimą (%)

117 pav. Kompetencijų ugdymo klausimų aptarimas savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose pagal respondentų dalyvavimą (%)

Jei analizuojant kompetencijų ugdymo klausimų aptarimą mokyklos mokytojų metodinės grupės ir savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose būtų orientuojamasi į nurodžiusius, kad nuolat dalyvauja šiuose posėdžiuose, respondentus, tada reikėtų analizuoti ne visų tyrime dalyvavusių 683, o atitinkamai nuolat metodinės grupės ir metodinio būrelio posėdžius lankiusių atitinkamai 564 ir 410 respondentų atsakymus. Iš 116 ir 117 pav. matyti, kad visais atvejais, vertinant tik posėdžiuose nuolat dalyvavusių respondentų atsakymus, teigiančių, jog posėdžiuose nuolat yra aptariami įvairių kompetencijų ugdymo klausimai, respondentų dalis aiškiai padidėja.

Anot respondentų, mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose nuolat arba dažnai yra daugiausia aptariami profesinių kompetencijų (informacinių technologijų naudojimo; ugdymo(si) aplinkų kūrimo; dalyko turinio planavimo ir tobulinimo; mokymo(si) proceso valdymo; mokinių motyvavimo ir paramos jiems ir pan.), o rečiausiai – bendrakultūrinių kompetencijų (pvz., pilietinės visuomenės kūrimo; pagarbos ugdytinių socialiniam, kultūriniam, kalbiniam ir etniniam tapatumui; informacinės ir žinių visuomenės kūrimo; žmoniškųjų vertybių ugdymo ir pan.) ugdymo klausimai. Tačiau pabrėžtina, jog net 61 proc. nuolat mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose

dalyvaujančių respondentų nurodė, kad bendrakultūrinių kompetencijų ugdymo problemos jų metodinės grupės posėdžiuose aptariamos nuolat arba dažnai.

Ir savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose nuolat arba dažnai yra daugiausia aptariami profesinių kompetencijų, o rečiau – bendrakultūrinių kompetencijų ugdymo klausimai. Vertinant pagal aptarimo dažnumą įvairių kompetencijų ugdymo klausimai savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose aptariami rečiau negu mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose.

Surinktų duomenų analizė parodė, kad mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose bendrakultūrinių kompetencijų ugdymo klausimus statistiškai reikšmingai dažniau nurodė aptariantys (analizuoti tik posėdžius nuolat lankiusių respondentų atsakymai) šie respondentai:

- respondentės moterys (reikšmingumo lygmuo 0,000);
- mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacines kategorijas įgiję respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,028);
- didesnę negu 30 metų pedagoginio darbo stažą turintys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,026).

Surinktų duomenų analizė parodė, kad mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose profesinių kompetencijų ugdymo klausimus statistiškai reikšmingai dažniau nurodė aptariantys (analizuoti tik posėdžius nuolat lankiusių respondentų atsakymai):

- miestų mokyklose dirbantys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,025);
- mokyklose, kuriose mokosi daugiau negu 400 mokinių, dirbantys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,038).

Surinktų duomenų analizė parodė, kad mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose bendrųjų kompetencijų ugdymo klausimus statistiškai reikšmingai dažniau nurodė aptariantys (analizuoti tik posėdžius nuolat lankiusių respondentų atsakymai) šie respondentai:

- respondentės moterys (reikšmingumo lygmuo 0,008);
- rusų (užsienio) kalbos ir fizikos mokantys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,030).

Surinktų duomenų analizė parodė, kad mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose specialiųjų kompetencijų ugdymo klausimus statistiškai reikšmingai dažniau nurodė aptariantys (analizuoti tik posėdžius nuolat lankiusių respondentų atsakymai) šie respondentai:

- respondentės moterys (reikšmingumo lygmuo 0,005).
- rusų (užsienio) kalbos ir fizikos mokantys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,004).

Surinktų duomenų analizė parodė, kad savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose bendrakultūrinių kompetencijų ugdymo klausimus statistiškai reikšmingai dažniau nurodė aptariančios (analizuoti tik posėdžius nuolat lankiusių respondentų atsakymai) tik respondentės moterys (reikšmingumo lygmuo 0,007).

Surinktų duomenų analizė parodė, kad analizuojant, kokios respondentų grupės dažniau nurodė, jog savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose aptariamais profesinių kompetencijų ugdymo klausimais (analizuoti tik posėdžius nuolat lankiusių respondentų atsakymais), nenustatyta nė vienos statistiškai reikšmingos koreliacijos.

Surinktų duomenų analizė atskleidė, kad savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose bendrųjų kompetencijų ugdymo klausimus statistiškai reikšmingai dažniau nurodė aptariantys (analizuoti tik posėdžius nuolat lankiusių respondentų atsakymais):

- miestų mokyklose dirbantys respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,032);
- mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacines kategorijas įgiję respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,024).

Surinktų duomenų analizė parodė, kad savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose specialiųjų kompetencijų ugdymo klausimus statistiškai reikšmingai dažniau nurodė aptariantys (analizuoti tik posėdžius nuolat lankiusių respondentų atsakymais) šie respondentai:

- respondentės moterys (reikšmingumo lygmuo 0,011);
- mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacines kategorijas įgiję respondentai (reikšmingumo lygmuo 0,007).

Turint didesnę skaičių vienašalių kintamųjų, kaip atsitiko respondentams vertinant, ar mokyklos mokytojų metodinės grupės ir savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose aptariamais įvairių kompetencijų ugdymo klausimais, galima pasirinkti atlikti surinktų duomenų faktoriinę analizę. Faktoriinės analizės uždavinys – atsižvelgiant į tarpusavio koreliaciją, suskirstyti analizuojamus kintamuosius į grupes, kurias sieja koks nors tiesiogiai nestebimas faktorius. Pereidami nuo didelio skaičiaus kintamųjų prie faktorių, mes sutelkiame informaciją, darome ją labiau aprėpiamą. Patys faktoriai dažnai neturi kiekybinio mato, bet juos galime įsivaizduoti kaip atitinkamas požymių grupes siejančias kategorijas. Gauta pradinė faktorių svorio matrica

vienareikšmiškai nenusako sprendinio, nes tas pats kintamasis gali būti susijęs su keliais faktoriais. Tokiais atvejais atliekamas faktorių sukimas, t. y. supaprastinama faktorių svorio matricos struktūra. Atliekant surinktų duomenų faktorinę analizę, buvo naudotas Varimax metodas. Faktoringei analizei naudoti visų, o ne tik nuolat posėdžius lankusių respondentų atsakymai.

6 lentelė. Respondentų atsakymų apie mokyklos mokytojų metodinės grupės ir savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose aptariamus įvairių kompetencijų ugdymo klausimus faktoringė analizė.

	1 faktorius	2 faktorius
Mokyklos metodinės grupės posėdžiuose aptariami bendrakultūrinės kompetencijos ugdymo klausimai (<i>pvz., pilietinės visuomenės kūrimo; pagarbos ugdytinių socialiniam, kultūriniam, kalbiniam ir etniniam tapatumui; informacinės ir žinių visuomenės kūrimo; žmogiškųjų vertybių ugdymo ir pan.</i>)		,785
Mokyklos metodinės grupės posėdžiuose aptariami profesinių kompetencijų ugdymo klausimai (<i>informacinių technologijų naudojimo; ugdymo(si) aplinkų kūrimo; dalyko turinio planavimo ir tobulinimo; mokymo(si) proceso valdymo; mokinių motyvavimo ir paramos jiems ir pan.</i>)		,849
Mokyklos metodinės grupės posėdžiuose aptariami bendrųjų kompetencijų ugdymo klausimai (<i>informacijos valdymo; bendravimo ir bendradarbiavimo; tiriamosios veiklos; įsivertinimo ir mokymosi mokytis; organizacijos tobulinimo ir pokyčių valdymo</i>)		,869
Mokyklos metodinės grupės posėdžiuose aptariami specialiųjų kompetencijų ugdymo klausimai (<i>lemiančių sėkmingą mokytojo veiklą konkrečiame ugdymo turinio konkreste/ srityje</i>)		,830
Savivaldybės metodinio būrelio posėdžiuose aptariami bendrakultūrinės kompetencijos ugdymo klausimai (<i>pvz., pilietinės visuomenės kūrimo; pagarbos ugdytinių socialiniam, kultūriniam, kalbiniam ir etniniam tapatumui; informacinės ir žinių visuomenės kūrimo; žmogiškųjų vertybių ugdymo ir pan.</i>)	,865	
Savivaldybės metodinio būrelio posėdžiuose aptariami profesinių kompetencijų ugdymo klausimai (<i>informacinių technologijų naudojimo; ugdymo(si) aplinkų kūrimo; dalyko turinio planavimo ir tobulinimo; mokymo(si) proceso valdymo; mokinių motyvavimo ir paramos jiems ir pan.</i>)	,924	
Savivaldybės metodinio būrelio posėdžiuose aptariami bendrųjų kompetencijų ugdymo klausimai (<i>informacijos valdymo; bendravimo ir bendradarbiavimo; tiriamosios veiklos; įsivertinimo ir mokymosi mokytis; organizacijos tobulinimo ir pokyčių valdymo</i>)	,926	
Savivaldybės metodinio būrelio posėdžiuose aptariami specialiųjų kompetencijų ugdymo klausimai (<i>lemiančių sėkmingą mokytojo veiklą konkrečiame ugdymo turinio konkreste / srityje</i>)	,893	
<i>Faktorių svoris po faktorių sukimo procedūros (proc.)</i>	42,5	36,9

Atliktos faktoringės analizės (6 lentelė) Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) kriterijaus reikšmė lygi 0,843, Bartlett sferiškumo kriterijaus p-reikšmės reikšmingumo lygmuo 0,000, taigi duomenys puikiai tinka faktoringei analizei. Iš 6 lentelės matyti, kad apibendrintai visus respondentų atsakymus apie kompetencijų ugdymą mokyklos mokytojų metodinės grupės ir savivaldybės mokytojų metodinio

būrelio posėdžiuose galima grupuoti į 2 pagrindines komponentes, kurios bendrai paaiškina 79,4 proc. bendrosios kintamųjų dispersijos.

1 faktorius, kurį santykinai būtų galima pavadinti savivaldybės faktoriumi, sujungia savivaldybės metodinio būrelio posėdžiuose aptariamų kompetencijų ugdymo klausimų, o 2 faktorius, kurį santykinai galima būtų pavadinti mokyklos faktoriumi, – mokyklos metodinės grupės posėdžiuose aptariamų kompetencijų ugdymo klausimų aptarimą. Atlikta faktorinė analizė rodo, kad tampresnio sąryšio ar kokių nors persiklojimų tarp mokyklos ir savivaldybės lygmeniu metodinės veiklos metu ugdomų kompetencijų nėra stebima.

Penktojo tyrimo uždavinio sprendimo apibendrinimas

Sprendžiant penktąjį tyrimo uždavinį „Nustatyti, ar ir kaip susijusi mokytojų metodinė ir kvalifikacijos tobulinimo veikla“ nustatytos toliau pateikiamos išvados.

- *Galima manyti, kad savo darbą mokyklos mokytojų metodinėje grupėje ir savivaldybės mokytojų metodiniame būrelyje respondentai faktiškai sieja su kvalifikacijos tobulinimu, nes daugiau negu pusės nuolat grupės ir / arba būrelio posėdžius lankančių respondentų teigimu, per šiuos posėdžius nuolat arba dažnai aptariami visų keturių kompetencijų grupių (bendrakultūrinių, profesijos, bendrųjų ir specialiųjų) ugdymo klausimai.*
- *Mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose nuolat arba dažnai yra daugiausia aptariami profesinių kompetencijų (informacinių technologijų naudojimo; ugdymo(si) aplinkų kūrimo; dalyko turinio planavimo ir tobulinimo; mokymo(si) proceso valdymo; mokinių motyvavimo ir paramos jiems ir pan.), o rečiausiai – bendrakultūrinių kompetencijų (pvz., pilietinės visuomenės kūrimo; pagarbos ugdytinių socialiniam, kultūriniam, kalbiniam ir etniniam tapatumui; informacinės ir žinių visuomenės kūrimo; žmogiškųjų vertybių ugdymo ir pan.) ugdymo klausimai. Tačiau pabrėžtina, jog net 61 proc. nuolat mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose dalyvaujančių respondentų nurodė, kad rečiausiai aptariamų bendrakultūrinių kompetencijų ugdymo problemos jų metodinės grupės posėdžiuose aptiriamos nuolat arba dažnai. Taigi visų pedagoginei veiklai svarbių kompetencijų ugdymas, respondentų teigimu, pakankamai dažnai aptiriamas mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose.*
- *Savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose nuolat arba dažnai yra daugiausia aptariami profesinių kompetencijų, o rečiausiai – bendrakultūrinių kompetencijų ugdymo klausimai. Vertinant pagal aptarimo dažnumą įvairių kompetencijų ugdymo klausimai*

savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose aptariami rečiau negu mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose.

- *Atlikta faktorinė analizė rodo, kad tampresnio sąryšio ar kokių nors persiklojimų tarp mokyklos ir savivaldybės lygmeniu metodinės veiklos metu ugdomų kompetencijų nėra stebima.*
- *Tyrimo rezultatai rodo, kad mokyklos metodinės grupės, kartais vienijančios ir kelių mokomųjų dalykų mokytojus, veikloje, jų pačių teigimu, nuolat nedalyvauja 15 proc. respondentų, o savivaldybės dalyko mokytojų metodinio būrelio, kuris jungia tą patį dalyką įvairiose savivaldybės teritorijoje veikiančiose bendrojo ugdymo mokyklose mokančius mokytojus, veikloje nuolat nedalyvauja net du penktadaliai respondentų. Surinktų duomenų analizė parodė, kad kartu su to paties dalyko mokančiais kolegomis dažniau organizuotoje metodinėje veikloje nedalyvauja žemesnę kvalifikacinę kategoriją, mažesnę pedagoginio darbo stažą turintys respondentai.*

Pagrindinės tyrimo išvados ir rekomendacijos

Aptariant šiuo metu veikiančios Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų kvalifikacijos tobulinimo tvarką, galima išskirti tokius toliau pateikiamus teigiamus dalykus bei žinotinas aplinkybes.

- Mokytojo asmens byloje paprastai yra įrašomi jo kvalifikacijos tobulinimosi duomenys.
- Beveik visi mokytojai patys kaupia visus jų kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančius dokumentus.
- Per mokslo metus mokytojai teigia profesiniam tobulinimuisi skiriantys vidutiniškai 5 dienas. Maždaug devyni dešimtadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiui, kad jiems nereikia kovoti, jog mokyklos vadovybė suteiktų galimybę ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Tyrimo metu paklausti respondentai nurodė, kad savo tobulinimuisi per mokslo metus vidutiniškai norėtų gauti 5 dienas. Taigi galima teigti, kad mokytojai vidutiniškai tobulinimuisi gauna tiek dienų, kiek norėtų.
- Per savaitę mokytojai teigia savišvietai vidutiniškai skiriantys 6,4 valandos. Paklausti, kiek valandų per savaitę norėtų skirti savišvietai, respondentai vidutiniškai nurodė 5 valandas. Galima sakyti, kad jie vidutiniškai savišvietai gauna tiek valandų per savaitę, kiek norėtų.
- Beveik visi respondentai, vieni entuziastingiau, kiti mažiau entuziastingai, savo profesinį tobulinimąsi sieja tiek su savo asmeninių poreikių tenkinimu, tiek su mokyklos bendruomenės iškeltų uždavinių įgyvendinimu.
- Beveik visi respondentai su išlygomis ar be jų pritarė teiginiams, kad jie darbo metu gali įsivertinti savo profesinę veiklą, planuoti savo profesinį tobulinimąsi, įsisavinti naują medžiagą ir kūrybiškai išbandyti naujus metodus ir įrangą.
- Akivaizdi respondentų dauguma tvirtai pritaria teiginiui, kad jų mokykloje yra sudaromos sąlygos tobulintis ne tik individualiai, bet ir kartu su visais kolegomis ar dalimi jų.
- Maždaug devyni dešimtadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiams, kad jų mokykloje mokytojai gali savo nuožiūra pasirinkti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėją ir kad jų mokyklos vadovybė sudaro palankias sąlygas dalyvauti pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose.

- Maždaug devyni dešimtadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiui, kad kvalifikacijos tobulinimas leidžia jiems atestuojantis įgyti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją.
- Didžioji dalis respondentų pasirenka ir paskirsto savo kvalifikacijos tobulinimo renginius proporcingai visiems mokslo metams.
- Daugiau negu pusė analizuotų kvalifikacijos tobulinimo renginių buvo apmokėti iš mokinio krepšelio lėšų, maždaug trečdalis šių renginių buvo nemokami ir finansuoti iš ES struktūrinių fondų lėšų, o dešimtadalis analizuotų renginių buvo apmokėti iš mokytojų asmeninių lėšų. Taigi retas kvalifikacijos tobulinimo renginys mokytojui iš tiesų kainuoja.
- Kvalifikacijos tobulinimo renginių dalyvių paprastai yra paprašoma kuriuo nors būdu įvertinti įvykusį renginį.
- Beveik visi respondentai su išlygomis ar be jų nurodė, jog paskutinis kvalifikacijos tobulinimo renginys, kuriame jie dalyvavo, davė naudos. Iš surinktų duomenų analizės paaiškėjo, kad daugiausia naudos, pačių respondentų teigimu, jiems tikrai davė ilgiau negu dvi dienas trunkantys kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kursai, kitoje negu dirba respondentas, savivaldybėje vykę renginiai. Kvalifikacijos tobulinimo renginyje respondentai, jų teigimu, paprastai ugdė kurią nors profesinei veiklai svarbią kompetenciją. Paprastai respondentai, apibūdindami paskutinį kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame dalyvavo, galėjo aiškiai artikuliuoti, kokią naudą iš šio renginio gavo jie patys, taip pat jų mokykla ir mokiniai.
- Labiausiai respondentai norėtų tobulinti savo didaktinėms kompetencijoms priskiriamus gebėjimus, mažiausiai – bendrosioms kompetencijoms priskiriamus gebėjimus. Dalykinėms kompetencijoms priskiriamus gebėjimus siektų tobulinti maždaug pusė visų respondentų.
- Mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose dažnai yra aptariami kompetencijų ugdymo klausimai. Vertinant pagal aptarimo dažnumą, įvairių kompetencijų ugdymo klausimai savivaldybės mokytojų metodinio būrelio posėdžiuose aptariami rečiau negu mokyklos mokytojų metodinės grupės posėdžiuose.
- Surinktų duomenų analizė parodė, kad respondentų nuomonei apie kvalifikacijos tobulinimo procesą ar su kvalifikacijos tobulinimo procesu susijusiam elgesiui beveik jokios įtakos neturi jo mokyklos vadovybės kvalifikacija ir labai retai turi jo mokyklos mokytojų kokybinė sudėtis. Palyginimui: tyrimo autoriui atliekant mokymo priemonių pasirinkimo ir naudojimo pamokoje tyrimą paaiškėjo, kad su mokymo priemonėmis susijusi situacija mokykloje labai priklauso nuo to, ar nors dalis respondento mokyklos vadovų yra įgijusi

aukščiausias I ar II vadybines kategorijas, ir to, kiek kvalifikuoti (ar daug yra įgijusių mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacines kategorijas) ir kiek patyrę (ar daug yra turinčių ilgesnį negu 15 metų pedagoginio darbo stažą) yra respondento mokyklos mokytojai. Taigi galima manyti, jog, ko gero, mokytojų kvalifikacijos tobulinimas yra labiau priklausomas nuo vidinių, su konkrečiu mokytoju susijusių aplinkybių negu nuo išorinių, su mokytojo mokykla susijusių sąlygų.

Tyrimo duomenų analizė leidžia teigti apie šiuos toliau pateikiamus taisytinus Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų kvalifikacijos tobulinimo tvarkos aspektus.

- Tik mažuma respondentų tvirtai pritaria teiginiui, kad jų mokykloje yra ilgesniam laikui numatyta mokytojų kvalifikacijos tobulinimo perspektyva. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos nuostatos, jog mokytojas turėtų žinoti savo tolimąją (viso gyvenimo) ir artimąją (kelerių metų) tobulinimosi perspektyvą, nepakankamas praktinis įgyvendinimas mažina pedagogo profesijos patrauklumą ir, ko gero, priklauso nuo konkrečios mokyklos vadovybės veiksmų. Todėl būtina, vertinant mokyklos kaip organizacijos veiklos kokybę, daugiau dėmesio skirti mokytojų ilgalaikio kvalifikacijos tobulinimo planavimo klausimams.
- Maždaug keturi penktadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiams, kad jie, jeigu nori, turi teisę rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu pataria įstaigos vadovai, bet tada už šias paslaugas apmoka iš savo lėšų. Bet tik maždaug trečdalis respondentų be išlygų patvirtino, jog pritaria galimybei laisvai rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones (pasirinko atsakymą „teiginiui tikrai pritariu“). Kiti tai lyg ir tvirtinę respondentai, skirtingai negu kitais panašiais vertintais atvejais, rinkosi atsakymą „teiginiui, ko gero, pritariu“. Taigi kyla abejonių, ar respondentų mokyklose visada apsisprendimas dėl kito negu pataria įstaigos vadovai paslaugos teikėjo pasirinkimo vyksta visiškai be problemų. Todėl būtina, viena vertus, sudaryti mokytojams geresnes sąlygas patiems rinktis kvalifikacijos tobulinimo renginius ir skatinti juos tai daryti, o antra vertus, rodyti mokyklos vadovams naudą, kurią pati mokykla gaus, jeigu jos mokytojai sąmoningai, tikslingai ir individualizuotai rinksis, kur ir kaip tobulinti savo kvalifikaciją.
- Respondentai pakankamai gerai įvertino kvalifikacijos tobulinimo renginius, kuriuose dalyvavo pastaraisiais metais. Tiesa, esama tam tikro respondentų vertinimo atsargumo – tik ketvirtadalis respondentų be jokios abejonės teigiamai vertino kvalifikacijos tobulinimo renginius, kuriuose dalyvavo, o daugiau negu pusė jų, vertindami šiuos renginius, pasirinko atsakymą „ko gero, padėjo kokybiškai dirbti ir teikti geros kokybės ugdymą“. Tikriausiai

taip atsitiko dėl to, kad mokytojams ne visada aišku, kas yra geras kvalifikacijos tobulinimo renginys ir kokią naudą gali duoti mokytojui dalyvavimas gerame kvalifikacijos tobulinimo renginyje. Galbūt mokytojams reikėtų formuoti aiškesnius gero kvalifikacijos tobulinimo renginio vertinimo kriterijus.

- Ko gero, yra problemų, susijusių su lėšų kvalifikacijos tobulinimui panaudojimu. Maždaug devyni dešimtadaliai respondentų visiškai arba su išlygomis pritarė teiginiui, kad jų mokykloje skiriamos mokytojui priklausančios lėšos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo priemonėms (paslaugoms, metodinei medžiagai, komandiruotėms ir pan.) apmokėti. Tačiau pradėjus detalizuoti šį lėšų kvalifikacijos tobulinimui skyrimą, paaiškėjo, kad mokytojai savo vadovų dažnai neinformuojami, kokia lėšų suma jiems skiriama kvalifikacijai tobulinti ir kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai vykdyti yra planuojamos tos jiems skiriamos lėšos. Reikėtų organizuoti gilesnę analizę, kaip Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose planuojamos ir panaudojamos lėšos, skirtos pedagogų kvalifikacijai tobulinti.
- Akivaizdžiai pagrindinė mokytojų pasirenkama kvalifikacijos tobulinimo renginio forma (69 proc. analizuotų atvejų) yra seminaras, pakankamai paplitęs tarp bendrojo ugdymo mokyklos mokytojų, ir dalyvavimas konferencijose (15 proc. analizuotų atvejų). Tarp mokytojų vis dar menkai paplitusios modernios kvalifikacijos tobulinimo renginių formos, mokytojai mažai naudojami ir nuotolinio mokymosi galimybėmis. Paklausti, kokia yra patogiausia jiems kvalifikacijos tobulinimo renginio forma, respondentai taip pat nurodė seminarą. Vertinant tokią respondentų nuomonę, būtina prisiminti priklausomybę, nustatytą sprendžiant antrąjį tyrimo uždavinį, kad statistiškai reikšmingai dažniau naudos, pačių respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas kursuose, o mažiausiai – dalyvavimas paskaitose. Dalyvavimas seminare respondentams, jų pačių vertinimu, akivaizdžiai rečiau tikrai jiems davė naudos negu dalyvavimas kursuose. Galbūt reikėtų, formuojant mokytojams aiškesnius gero kvalifikacijos tobulinimo renginio vertinimo kriterijus, viena vertus, skirti dėmesio rodant įvairių renginių formų naudą kvalifikacijos tobulinimui, o antra vertus, nacionaliniu lygmeniu skatinti mokytojams naudingiausių ir patogiausių kvalifikacijos tobulinimo renginių formų pasiūlos plėtrą.
- Rinkdamiesi, kur tobulinti savo kvalifikaciją, mokytojai orientuojasi į trumpalaikius renginius – net 74 proc. visų analizuotų kvalifikacijos tobulinimo renginių vyko tik vieną dieną (6 akad. valandas), o 15 proc. analizuotų renginių truko dar trumpiau – tik kelias akademines valandas. Paklausti, kokia yra jiems patogiausia renginio trukmė, keturi penktadaliai respondentų taip pat nurodė vienos dienos ar net trumpesnius – kelių akademinų valandų trukmės – kvalifikacijos tobulinimo renginius. Vertinant tokią

respondentų nuomonę, būtina prisiminti, kad, analizuojant pagal renginio, kuriame dalyvauta, trukmę matyti, jog statistiškai reikšmingai dažniau naudos, tų pačių respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas ilgesniame negu 2 dienų, o mažiausiai – dalyvavimas tik kelių akademinių valandų trukmės renginiuose. Akivaizdu, kad per trumpalaikį renginį sunku tobulinti kokį nors mokytojo gebėjimą ar įgyti kokią nors naują kompetenciją. Todėl galima manyti, kad kol kas pakankamai daug kvalifikacijos tobulinimo renginių vyksta tik formaliai, labiau dėl pažymėjimo apie dalyvautą renginį gavimo ir didžiąją dalį bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų tai visiškai tenkina. Galbūt reiktų, formuojant mokytojams aiškesnius gero kvalifikacijos tobulinimo renginio vertinimo kriterijus, praktiškai rodyti, kad geras renginys turėtų trukti tikrai ne kelias akademinės valandas ir daugiau dėmesio skirti bent ilgiau negu viena diena (6–8 akad. valandos) trunkančių, iš tiesų naujas mokytojų kompetencijas formuojančių ar jau turimas kompetencijas tobulinančių renginių pasiūlos skatinimui visos šalies mastu.

- Tobulindami savo kvalifikaciją, mokytojai paprastai stengiasi neišvykti už savivaldybės, kurioje gyvena, ribų. Paklausti, kur jiems būtų patogiau tobulinti savo kvalifikaciją, maždaug pusė respondentų atsakė, kad norėtų tai daryti savo mokykloje ar kitose toje pačioje savivaldybėje įsikūrusiose įstaigose (kitose mokyklose, švietimo centre ir pan.), o dviem dešimtadaliams respondentų nėra svarbi renginio vieta, svarbu, kad tas renginys tenkintų respondento poreikius. Patikslinus klausimą paaiškėjo, kad septyniems dešimtadaliams respondentų su išlygomis ar be jų vis tik yra svarbu, kad kvalifikacijos tobulinimo renginys vyktų kuo arčiau namų. Vertinant tokią respondentų nuomonę būtina prisiminti, kad sprendžiant antrąjį tyrimo uždavinį nustatyta, jog dažniau naudos, respondentų vertinimu, tikrai davė dalyvavimas už savo savivaldybės ribų vykusiame kvalifikacijos tobulinimo renginyje, o rečiau – dalyvavimas savo mokykloje vykusiame renginyje. Todėl būtina mokyklose sudaryti sąlygas, kad mokytojai, tobulindami kvalifikaciją, galėtų lengviau išvažiuoti už savo savivaldybės ribų.
- Mokytojai, gaudami informaciją apie kvalifikacijos tobulinimo renginius, nėra labai savarankiški: apie renginius mokytojus dažniausiai informuoja jų mokyklos administracija (maždaug du trečdaliai analizuotų atvejų), o tik apie maždaug septintadalį analizuotų renginių mokytojai susižino patys. Didžiąjai respondentų daliai informaciją apie kvalifikacijos tobulinimo renginius yra patogiau gauti iš savo mokyklos administracijos atstovų. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje aprašomos, bet dar praktiškai neįgyvendintos profesinio tobulinimosi konsultanto pareigybės poreikį jaučia didelė dalis respondentų. Galima manyti, kad kaip tik mokyklos administracijos atstovai geriausiai

galėtų atlikti šio profesinio tobulinimosi konsultanto funkcijas. Mokytojams, kuriems patogiau patiems ieškotis informacijos apie kvalifikacijos tobulinimą, galbūt galima parengti kokias nors platesnes internetu teikiamas konsultavimo galimybes ir taip sudaryti alternatyvą mokyklų vadovybės atstovų teikiamoms konsultacijoms. Kita vertus, organizuojant mokyklų vadovų kvalifikacijos tobulinimą, negalima pamiršti, kad vadovai – dar ir patogiausi mokytojams kvalifikacijos tobulinimo patarėjai.

- Analizuojant surinktus duomenis paaiškėjo, kad maždaug trečdalis visų respondentų visiškai ar su nedidelėmis išimtimis mano, jog visi jų pedagogo profesijos kompetencijų aprašo projekte išvardyti gebėjimai yra pakankami ir todėl šių gebėjimų nebereikia tobulinti, o maždaug penktadalis respondentų – priešingai – norėtų tobulinti visus ar didžiąją daugumą jų pedagogo profesijos kompetencijų aprašo projekte išvardytų gebėjimų, nes šie jų gebėjimai esą yra nepakankami. Tik platesni tyrimai galėtų atsakyti į klausimą, ar besijaučiantys gerais pedagogais ir gerais savo dalyko specialistais mokytojai tokiais jaučiasi todėl, kad gerai planuoja ir organizuoja savo kvalifikacijos tobulinimą, ar taip besijaučiantys mokytojai mano viską žiną ir neturi poreikio nuolat iš esmės keistis, t. y. tik formaliai dalyvauja savo kvalifikacijos tobulinime.
- Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje teigiama, kad „kas aštuonerius darbo (neįtraukiant motinystės / tėvystės atostogų) metus pedagogas įgyja teisę gauti ne ilgesnės nei vienų mokslo metų trukmės kvalifikacijos tobulinimo stažuotę“. Atliekant tyrimą domėtasi, ar tokia galimybė respondentams yra įdomi ir reikalinga. Paaiškėjo, kad tokia stažuotę su išlygomis ar be jų rinktųsi maždaug du trečdaliai respondentų, bet didžioji dalis respondentų orientuotųsi į pakankamai trumpas – mėnesio trukmės ar dar trumpesnes – kvalifikacijos tobulinimo stažuotes. Ilgesnės trukmės kvalifikacijos tobulinimo stažuotės respondentams pasirodė mažiau patrauklios. Todėl, ko gero, atsiranda poreikis paliekant mokytojams ilgalaikės stažuotės teisę, sudaryti (gal net dažniau negu kas aštuonerius darbo metus) trumpalaikės stažuotės galimybę. Vertėtų apsvarstyti galimybę, kad mokytojas tokioje stažuotėje ne nuolat dirbtų kitoje institucijoje, o važinėtų į instituciją, kurioje stažuojasi, retkarčiais, per savotiškas sesijas.
- Tyrimo rezultatai rodo, kad mokyklos metodinės grupės, kartais vienijančios ir kelių mokomųjų dalykų mokytojus, veikloje, jų pačių teigimu, nuolat nedalyvauja 15 proc. respondentų, o savivaldybės dalyko mokytojų metodinio būrelio, kuris sieja tą patį dalyką įvairiose savivaldybės teritorijoje veikiančiose bendrojo ugdymo mokyklose mokančius mokytojus, veikloje nuolat nedalyvauja net du penktadaliai respondentų. Taigi pakankamai didelė mokytojų dalis, ypač dalyvavimo savivaldybės dalyko mokytojų metodinio būrelio

veikloje atveju, dėl vienu ar kitu priežasčių nedalyvauja labai svarbiame kolektyviniame tobulinimesi. Tai, ko gero, yra pakankamai didelė problema ir ją reikėtų kaip nors spręsti.

Tyrimo „Kvalifikacijos tobulinimo paslaugų įtaka praktinei bendrojo ugdymo mokyklos mokytojo veiklai“ suminiai rezultatai

Pradžioje keli klausimai apie Jus.

3. Kokią kvalifikacinę kategoriją įgijote?

Mokytojo	11
Vyresniojo mokytojo	50
Mokytojo metodininko	36
Mokytojo eksperto	3
Kvalifikacinės kategorijos neturiu	0,1

4. Koks Jūsų bendras pedagoginio darbo stažas? Parašykite.

15 metų arba mažiau	13
16–25 metai	27
26–30 metų	21
31–35 metai	23
Daugiau negu 35 metai	16

5. Nurodykite, kiek apytiksliai dienų per šiuos mokslo metus (nuo 2013 m. rugsėjo 1 d.), neskaitant savišvietos, įvairiuose renginiuose tobulinote savo profesinę kvalifikaciją (jei pats vedėte renginį, čia jo trukmės nurodyti nereikia). Parašykite.

1–2 dienos	11
3–4 dienos	25
5 dienos	18
6–8 dienos	19
Daugiau negu 8 dienos	27

6. Nurodykite, kiek apytiksliai valandų per savaitę skiriate laiko savišvietai. Parašykite.

1–2 valandas	22
3–4 valandas	19
5–6 valandas	26
7–10 valandų	22
Daugiau negu 10 valandų	11

Norėtume pasidomėti mokytojų kvalifikacijos tobulinimu Jūsų mokykloje.

7. Ar Jūsų asmens byloje įrašomi kvalifikacijos tobulinimo duomenys?

Įrašomi	62
Neįrašomi	9
Nežinau, nesidomėjau	29

8. Ar Jūs koku nors būdu kaupiate kvalifikacijos tobulinimą pagrindžiančius dokumentus?

Kaupiu visus savo kvalifikacijos tobulinimą pagrindžiančius dokumentus	91
Kaupiu tik svarbiausius savo kvalifikacijos tobulinimą pagrindžiančius dokumentus	8
Ne, tokių dokumentų pats nekaupiu	1

Prašome įvertinti šiuos teiginius apie mokytojų kvalifikacijos tobulinimo procesą Jūsų mokykloje (žymėdamas atsakymą, įvertinkite, ar teiginiai atitinka situaciją Jūsų mokykloje).

	Tikrai pritariu	Ko gero, pritariu	Ko gero, nepritariu	Tikrai nepritariu	Nežinau, sunku pasakyti
9.1. Tobulindamas kvalifikaciją tenkinu savo individualius poreikius, o tai man leidžia jausti didesnę pasitenkinimą savo darbu.	59	38	2	0,1	1
9.2. Tobulindamas kvalifikaciją tenkinu savo mokyklos poreikius ir taip geriau įgyvendinu mokyklos bendruomenės išsikeltus uždavinius.	48	47	4	0	1
9.3. Yra numatyta, kaip per artimiausius metus ar ilgesnį laikotarpį aš tobulinsiu savo kvalifikaciją.	27	42	18	2	11
9.4. Darbo metu man suteikiama galimybė įsivertinti savo profesinę veiklą	48	45	3	1	3
9.5. Darbo metu man suteikiama galimybė planuoti savo profesinį tobulinimąsi.	48	44	4	1	3
9.6. Darbo metu man suteikiama galimybė įsisavinti naują medžiagą.	47	42	6	2	3
9.7. Darbo metu man suteikiama galimybė kūrybiškai išbandyti naujus metodus ir įrangą.	59	36	4	0,2	1
9.8. Mokykla sudaro galimybes tobulintis ne tik individualiai, bet ir kartu su visais ar dalimi mano kolegų.	69	29	1	0,2	0,5
9.9. Mano prašymu, mokyklos vadovas skiria man priklausančias lėšas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo priemonėms (paslaugoms, metodinei medžiagai, komandiruotėms ir pan.) apmokėti.	45	34	12	5	4
9.10. Esu iš anksto įstaigos vadovo informuojamas, kokias lėšų suma man skiriama kvalifikacijai kelti.	24	31	22	15	8
9.11. Esu iš anksto įstaigos vadovo informuojamas, kokio pobūdžio kvalifikacijos tobulinimo veiklai man skiriamos kvalifikacijos tobulinimo lėšos.	19	33	24	15	9

9.12. Galiu savo nuožiūra pasirinkti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėją.	44	41	9	3	3
9.13. Įstaigos vadovas man sudaro maksimaliai palankias galimybes dalyvauti mano pasirinktuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose.	49	33	9	1	2
9.14. Jei noriu, turiu teisę rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones negu pataria įstaigos vadovai, bet tada šias paslaugas apmoku iš savo lėšų.	34	41	12	5	8
9.15. Man nereikia kovoti, kad mokyklos vadovybė suteiktų man galimybę ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose.	63	24	4	7	2
9.16. Kvalifikacijos tobulinimas man leidžia atestuojantis įgyti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją.	57	35	4	2	2
9.17. Jaučiuosi esąs geras bendrojo ugdymo mokyklos pedagogas.	37	58	1	0,1	4
9.18. Jaučiuosi esąs geras savo dalyko mokytojas.	41	55	0,4	0	3

10. Keliuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dalyvavote šiais mokslo metais (nuo 2013 m. rugsėjo 1 d.)?

Tik viename	6
Dviejuose	11
Trijuose	19
Keturiuose	18
Penkiuose	16
Daugiau negu penkiuose	28
Nedalyvavau nė viename	1
Nežinau, nebeatsimenu	1

11. Įvertinkite, ar įvairūs kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kuriuose dalyvavote pastaraisiais metais, padėjo Jums kokybiškai dirbti ir teikti geros kokybės ugdymą.

Tikrai taip	24
Ko gero, taip	65
Ko gero, ne	6
Tikrai ne	1
Nežinau, sunku pasakyti	4

Prašome atsakant į 12–25 klausimus apibūdinti tik naujausią kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame dalyvavote šiais mokslo metais (nuo 2013 m. rugsėjo 1 d.). **Apibūdinkite tą kvalifikacijos tobulinimo renginį, kuriame paskutiniame dalyvavote, net ir tuo atveju, jei kitas renginys, kuriame dalyvavote, Jums patiko labiau.**

12. Kada (kurį mėnesį) vyko kvalifikacijos tobulinimo renginys, kuriame paskutiniame dalyvavote? Parašykite.

1–2 mėnesiai iki apklausos (gegužė – birželis)	17
3–4 mėnesiai iki apklausos (kovas – balandis)	60
5–6 mėnesiai iki apklausos (sausis – vasaris)	11
Daugiau negu 6 mėnesiai iki apklausos (2013 metais)	12

13. Kokia buvo šio kvalifikacijos tobulinimo renginio forma?

Seminaras	69
Konferencija	15
Kursai	6
Paskaita	5
Kita forma	5

14. Kiek truko šis kvalifikacijos tobulinimo renginys?

Trumpai, kelias akad. valandas	15
Vieną dieną (6 akad. valandas)	74
Dvi dienas (12 akad. valandų)	7
Tris dienas (18 akad. valandų)	1
Ilgiau negu 3 dienas	3

15. Kur vyko šis kvalifikacijos tobulinimo renginys?

Mokykloje, kurioje dirbate	35
Kitoje įstaigoje (mokykloje, viešbutyje, regioniniame parke) toje savivaldybėje, kurioje dirbate	21
Kitoje įstaigoje (mokykloje, viešbutyje, regioniniame parke) kitame Lietuvos mieste / rajone	18
Regioniniame (savivaldybės) švietimo centre	20
Aukštojoje mokykloje ar jos studijų centre	4
Nuotoliniu būdu (internetu) <i>Respondentų nurodytas atsakymas</i>	2

16. Kas mokėjo už šį kvalifikacijos tobulinimo renginį (be komandiruotės išlaidų)?

Mokykla iš mokinio krepšelio kvalifikacijos tobulinimo lėšų	55
Tai buvo nemokamas kurio nors struktūrinių fondų remiamo projekto ir pan. renginys	35
Jūs pats iš asmeninių lėšų	10

17. Iš kur Jūs *pirmą kartą* sužinojote apie šį kvalifikacijos tobulinimo renginį?

Iš mokyklos administracijos	65
Iš mokykloje dirbančių kolegų	7
Ieškojote ir susiradote pats	16
Iš kitose mokyklose dirbančių kolegų, kitų asmenų	10
Iš kitų šaltinių	2

18. Kaip apsisprendėte pasirinkti šį kvalifikacijos tobulinimo renginį?

Pasirinkau pats	75
Mokyklos administracija patarė / nurodė dalyvauti šiame renginyje	25

19. Ar pasibaigus šiam kvalifikacijos tobulinimo renginiui jo organizatoriai koku nors būdu prašė Jūsų jį įvertinti (pvz., atsakyti į specialiai parengtos anketos klausimus, žodžiu domėjosi Jūsų vertinimu ir pan.)?

Taip	73
Ne	20
Nežinau, nebeatsimenu	7

20. Kaip manote, ar dalyvavimas šiame kvalifikacijos tobulinimo renginyje Jums davė naudos?

Tikrai taip	54
Ko gero, taip	41
Ko gero, ne	4
Tikrai ne	1
Nežinau, negalvoju	0,3

21. Ar rekomenduotumėte šį kvalifikacijos tobulinimo renginį savo kolegoms?

Tikrai rekomenduočiau	43
Ko gero, rekomenduočiau	48
Ko gero, nerekomenduočiau	5
Tikrai nerekomenduočiau	1
Nežinau, sunku pasakyti	3

22. Įvertinkite šiame kvalifikacijos tobulinimo renginyje pateiktų teorinių žinių ir praktinių rekomendacijų santykį.

Daugiausia buvo pateikiamos įvairios teorinės žinios	16
Daugiausia buvo pateikiamos praktinės rekomendacijos ir veiklos	41
Teorinių žinių ir praktinių rekomendacijų buvo pateikta maždaug po lygiai	42
Nepateikta nei teorinių žinių, nei praktinių rekomendacijų	1

23. Kokius gebėjimus ir kompetencijas tikrai išsiugdėte ar patobulinote šiame kvalifikacijos tobulinimo renginyje? **Atvirasis klausimas, buvo galima nurodyti kelis atsakymus.**

	Ugdė šias kompetencijas	Šių kompetencijų neugdė	Neatsakė
Bendrąsias kompetencijas	34	52	14
Didaktines kompetencijas	57	29	14
Dalykines kompetencijas	22	64	14

24. Įvertinkite, kokią naudą **Jūsų profesinei veiklai** (elgsenai, darbo metodams, bendravimui ir pan.) davė dalyvavimas šiame kvalifikacijos tobulinimo renginyje. **Atvirasis klausimas.**

Konkrečią naudą sau įvardijo	70
Pasitenkino bendrais žodžiais apie naudą	10
Nurodė naudos sau negavę	6
<i>Neatsakė</i>	14

25. Įvertinkite, kokią naudą **mokyklai, mokiniams** davė Jūsų dalyvavimas šiame kvalifikacijos tobulinimo renginyje. **Atvirasis klausimas.**

Konkrečią naudą mokyklai ar mokiniui įvardijo	66
Pasitenkino bendrais žodžiais apie naudą	9
Nurodė naudos mokyklai ar mokiniui negavę	9
<i>Neatsakė</i>	16

Pakalbėkime apie Jums labiausiai tinkančius ir patinkančius kvalifikacijos tobulinimo renginius.

26. Kuri kvalifikacijos tobulinimo renginio forma Jums yra patogiausia?

Seminaras	69
Konferencija	6
Kursai	20
Paskaita	3
Kita forma	2

27. Kiek turėtų trukti Jums patogiausias kvalifikacijos tobulinimo renginys?

Trumpiau negu visą dieną (kelias akad. valandas)	22
Vieną dieną (6 akad. valandas)	58
Dvi dienas (12 akad. valandų)	14
Tris dienas (18 akad. valandų)	3
Ilgiau negu 3 dienas	3

28. Kur turėtų vykti Jums patogiausias kvalifikacijos tobulinimo renginys?

Mokykloje, kurioje dirbate	34
Kitoje švietimo įstaigoje (mokykloje) toje savivaldybėje, kurioje dirbate	10
Švietimo įstaigoje (mokykloje) kitame Lietuvos mieste / rajone	3
Regioniniame (savivaldybės) švietimo centre	10
Aukštojoje mokykloje ar jos studijų centre	2
Kitur. Parašykite, kur	0
Renginio vieta nėra tiek svarbu. Svarbiausia, kad renginys tenkintų mano poreikius	41

29. Ar renkantis, kur tobulinti savo kvalifikaciją, Jums svarbu, kad renginio vieta būtų kuo arčiau namų?

Taip, labai svarbu	33
Taip, ko gero, svarbu	38
Ne, ko gero, nesvarbu	18
Ne, tikrai nesvarbu	9
Nežinau, negalvoju	2

30. Iš kur Jums būtų patogiausia sužinoti apie kvalifikacijos tobulinimo renginius? Pažymėkite tik vieną, svarbiausią atsakymą.

Iš mokyklos administracijos	70
Iš mokykloje dirbančių kolegų	3
Pačiam ieškoti ir susirasti	24
Iš kitose mokyklose dirbančių kolegų, kitų asmenų	3

31. Nurodykite, kiek apytiksliai dienų per mokslo metus, neskaitant savišvietos, norėtumėte įvairiuose renginiuose tobulinti savo profesinę kvalifikaciją. Parašykite.

1–4 dienas	23
5 dienas	42
6–9 dienas	17
Daugiau negu 9 dienas	18

32. Nurodykite, kiek apytiksliai valandų per savaitę norėtumėte skirti savišvietai. Parašykite.

1–3 valandas	25
4–5 valandas	28
6–9 valandas	18
10 valandų	15
Daugiau negu 10 valandų	14

33. Kaip Jūs apskritai vertinate Jums žinomą pedagogų tobulinimo kvalifikacijos renginių pasiūlą?

Renginių pasiūla mane tikrai tenkina	18
Renginių pasiūla mane, ko gero, tenkina	57
Renginių pasiūla manęs, ko gero, netenkina	19
Renginių pasiūla manęs tikrai netenkina	3
Nežinau, negalvoju	3

34. Pabandykite apibendrintai įvertinti kvalifikacijos tobulinimo renginių, kuriuose dalyvavote pastaraisiais metais, kokybę.

Renginių kokybė mane tikrai tenkina	18
Renginių kokybė mane, ko gero, tenkina	69
Renginių kokybė manęs, ko gero, netenkina	10
Renginių kokybė manęs tikrai netenkina	1
Nežinau, sunku pasakyti	2

Prašome įsivertinti savo gebėjimus. Pažymėkite kiekvienoje eilutėje.

	Pakankamas	Tikrai arba, ko gero, nepakankamas ir norėčiau jį tobulinti	Tikrai arba, ko gero, nepakankamas, bet dar nenorėčiau jo tobulinti	Nežinau, sunku pasakyti
35.1. Gebėjimas planuoti savo profesinę karjerą	57	36	2	5
35.2. Mokėjimas mokytis ir tobulintis	61	34	2	3
35.3. Gebėjimas ugdyti mokinių kultūrinės, pilietinės, socialines nuostatas	52	43	2	3
35.4. Gebėjimas integruoti kultūrinių, pilietinių, socialinių nuostatų ugdymą į ugdymo turinį	48	46	3	3
35.5. Skaitmeninio raštingumo ir technologijų taikymo gebėjimai	46	48	4	2
35.6. Gebėjimas valdyti informaciją, jos ieškoti ir ją naudoti	60	36	2	2
35.7. Gebėjimas bendrauti su kolegomis ir ugdytiniais	79	20	0,3	1
35.8. Gebėjimas dirbti komandoje, bendradarbiauti	73	24	1	2
35.9. Gebėjimas bendradarbiauti su mokinių tėvais	60	33	3	4
35.10. Gebėjimas atstovauti savo mokyklai	54	37	3	6
35.11. Gebėjimas pažinti individualius mokinių poreikius, polinkius ir gebėjimus, taikyti įvairius mokinių pažinimo metodus	38	58	3	1
35.12. Gebėjimas padėti mokiniams ir juos motyvuoti	45	51	2	2
35.13. Gebėjimas kurti saugią ir atvirą ugdymo(si) aplinką	63	33	1	3
35.14. Gebėjimas kurti skatinančią ir kūrybišką ugdymo(si) aplinką	42	54	2	3
35.15. Gebėjimas planuoti ugdymosi veiklas ir užduotis	53	44	2	1
35.16. Gebėjimas taikyti ugdymo strategijas, priemones ir metodus	39	57	2	2
35.17. Gebėjimas valdyti ir tobulinti ugdymo(si) procesą	44	52	1	3
35.18. Gebėjimas vertinti mokinių pasiekimus, taikyti įvairias vertinimo strategijas	46	51	2	1
35.19. Gebėjimas analizuoti vertinimo rezultatus, kurti ir	33	60	4	3

tobulinti mokinių vertinimo strategijas				
35.20. Gebėjimas analizuoti ir vertinti savo profesinės veiklos rezultatus	49	42	3	6
35.21. Gebėjimas sužinoti su mokomuoju dalyku susijusias naujoves ir pritaikyti jas praktinėje veikloje	49	49	1	1
35.22. Gebėjimas pritaikyti dalykines žinias, atsižvelgiant į besimokančiųjų amžių, gebėjimus, poreikius ir ugdymo tikslus	48	48	3	1

Norėtume paklausti Jūsų nuomonės dėl kai kurių Ugdymo plėtotės centre diskutuojamų klausimų.

36. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje nurodyta, kad pedagogas turi teisę rinktis kitas kvalifikacijos tobulinimo priemones (specializuotus renginius, akademines studijas) negu rekomenduoja ir pataria įstaigos vadovas, tačiau pastaruoju atveju kvalifikacijos tobulinimo paslaugas apmoka pats asmuo. Ar Jums svarbu turėti teisę, tegul ir už savo lėšas, pačiam rinktis, kuriuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dalyvauti?

Tikrai svarbu	35
Ko gero, svarbu	50
Ko gero, nesvarbu	5
Tikrai nesvarbu	2
Nežinau, negalvoju	8

*Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje teigiama, kad „kas aštuonerius darbo (neįtraukiant motinystės / tėvystės atostogų) metus pedagogas įgyja teisę gauti ne ilgesnės nei vienu mokslo metų trukmės kvalifikacijos tobulinimo stažuotę“. Planuojama, kad šios stažuotės išlaidos pedagogui būtų apmokamos iš valstybės lėšų. Tiesa, didelė tikimybė, kad tokia stažuotė vyktų kitame mieste negu pedagogas gyvena. **Šia tema norėtume užduoti du klausimus.***

37. Ar rinktumėtės tokią kvalifikacijos tobulinimo stažuotę, jei turėtumėte galimybę?

Tikrai rinkčiausi	24
Ko gero, rinkčiausi	36
Ko gero, nesirinkčiau	18
Tikrai nesirinkčiau	9
Nežinau, sunku pasakyti	13

38. Jei bent su išlygomis rinktumėtės tokią kvalifikacijos tobulinimo stažuootę, kokio ilgumo (mėnesiais) kvalifikacijos tobulinimo stažuootę Jums būtų patogiau, kuriam laikui galėtumėte išvykti į kitą miestą? Parašykite.

Trumpiau negu mėnesį	22
Vieną mėnesį	26
Du mėnesius	6
Tris mėnesius	7
Keturis mėnesius	1
Penkis mėnesius	1
Šešis mėnesius	5
Ilgiau negu šešis mėnesius	6
<i>Neatsakė</i>	26

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje nurodyta, kad švietimo įstaigose įvestina atskira pareigybinė funkcija (pareigybinių funkcijų dalis) – profesinio tobulinimosi konsultantas. Šia tema norėtume užduoti keturis klausimus.

39. Ar mokykloje šiuo metu dirba asmuo, su kuriuo galite pasikonsultuoti Jums rūpimais kvalifikacijos tobulinimo klausimais?

Taip, tikrai yra toks asmuo	28
Galima sakyti, kad yra toks asmuo	39
Ne, toks žmogus mokykloje nedirba	24
Nežinau, sunku pasakyti	9

40. Jei bent su išlygomis manote, kad mokykloje dirba asmuo, su kuriuo galite pasikonsultuoti Jums rūpimais kvalifikacijos tobulinimo klausimais, kas jis?

Vienas mokyklos vadovų	65
Kolega mokytojas	19
Kitas mokykloje dirbantis asmuo	0,4
<i>Neatsakė</i>	16

41. Ar per pastaruosius vienus dvejus metus Jus rūpimais kvalifikacijos tobulinimo klausimais yra **veiksmingai** konsultavęs koks nors asmuo, nedirbantis Jūsų mokykloje? Jei taip, nurodykite, kur dirba šis asmuo. **Atviras klausimas, buvo galima nurodyti kelis atsakymus.**

Švietimo skyriuje	3
Kitoje mokykloje	11
Savivaldybės švietimo centre, PPT, švietimo pagalbos tarnyboje ir pan.	3
Savivaldybės mokytojų metodiniame būrelyje	1
Aukštojoje mokykloje	1
Respublikinio lygio institucijoje, struktūrinių fondų projekte	3
<i>Neatsakė</i>	78

42. Ar Jums svarbu mokykloje ar už mokyklos ribų turėti asmenį, kuris galėtų kvalifikuotai patarti mokytojo kvalifikacijos tobulinimo klausimais?

Tikrai svarbu	30
Ko gero, svarbu	43
Ko gero, nesvarbu	13
Tikrai nesvarbu	3
Nežinau, apie tai negalvojau	11

Norėtume užduoti kelis klausimus apie Jūsų dalyvavimą mokyklos mokytojų metodinės grupės ir savivaldybės dalyko mokytojų metodinio būrelio veikloje.

43. Kaip Jūs dalyvaujate mokyklos mokytojų metodinės grupės veikloje?

Vadovauju šiai grupei	12
Nuolat dalyvauju šios grupės veikloje	73
Kartais dalyvauju šios grupės veikloje	11
Tokia grupė mokykloje veikia, bet aš jos veikloje nedalyvauju	3
Mūsų mokykloje metodinės grupės nėra arba ji praktiškai neveikia	1

44. Kaip Jūs dalyvaujate miesto / rajono savivaldybės dalyko mokytojų metodinio būrelio veikloje?

Vadovauju šiam būreliui	6
Nuolat dalyvauju šio būrelio veikloje	56
Kartais dalyvauju šio būrelio veikloje	24
Toks metodinis būrelis savivaldybėje veikia, bet aš jo veikloje nedalyvauju	13
Mūsų savivaldybėje mano dalyko metodinio būrelio nėra arba jis praktiškai neveikia	1

Ar mokyklos mokytojų metodinėje grupėje aptariate lentelėje pateikiamą problematiką? Pažymėkite kiekvienoje eilutėje.

Problematika	Nuolat aptariame	Dažnai aptariame	Kai kada aptariame	Niekada neaptariame	Nežinau, sunku pasakyti
45.1. Metodinės grupės narių bendrakultūrinės kompetencijos ugdymo klausimai (pvz., pilietinės visuomenės kūrimo; pagarbos ugdytinių socialiniam, kultūriniam, kalbiniam ir etniniam tapatumui; informacinės ir žinių visuomenės kūrimo; žmogiškųjų vertybių ugdymo ir pan.)	17	42	36	2	3
45.2. Metodinės grupės narių profesinių kompetencijų ugdymo klausimai (informacinių technologijų naudojimo; ugdymo(si) aplinkų kūrimo; dalyko turinio planavimo ir tobulinimo; mokymo(si) proceso valdymo; mokinių motyvavimo ir paramos jiems ir pan.)	28	53	17	1	1

45.3. Metodinės grupės narių bendrųjų kompetencijų ugdymo klausimai (<i>informacijos valdymo; bendravimo ir bendradarbiavimo; tiriamosios veiklos; įsivertinimo ir mokymosi mokyti; organizacijos tobulinimo ir pokyčių valdymo</i>)	24	49	25	1	1
45.4. Metodinės grupės narių specialiųjų kompetencijų ugdymo klausimai (<i>lemiančių sėkmingą mokytojo veiklą konkrečiame ugdymo turinio konkreste / srityje</i>)	18	46	31	2	3

Ar savivaldybės dalyko mokytojų metodiniame būrelyje aptariate lentelėje pateikiamą problematiką? Pažymėkite kiekvienoje eilutėje.

Problematika	Nuolat aptariame	Dažnai aptariame	Kai kada aptariame	Niekada neaptariame	Nežinau, sunku pasakyti
46.1. Metodinio būrelio narių bendrakultūrinės kompetencijos ugdymo klausimai (<i>pvz., pilietinės visuomenės kūrimo; pagarbos ugdytinių socialiniam, kultūriniam, kalbiniam ir etniniam tapatumui; informacinės ir žinių visuomenės kūrimo; žmogiškųjų vertybių ugdymo ir pan.</i>)	10	30	43	5	2
46.2. Metodinio būrelio narių profesinių kompetencijų ugdymo klausimai (<i>informacinių technologijų naudojimo; ugdymo(si) aplinkų kūrimo; dalyko turinio planavimo ir tobulinimo; mokymo(si) proceso valdymo; mokinių motyvavimo ir paramos jiems ir pan.</i>)	15	42	31	1	11
46.3. Metodinio būrelio narių bendrųjų kompetencijų ugdymo klausimai (<i>informacijos valdymo; bendravimo ir bendradarbiavimo; tiriamosios veiklos; įsivertinimo ir mokymosi mokyti; organizacijos tobulinimo ir pokyčių valdymo</i>)	11	42	33	2	12
46.4. Metodinio būrelio narių specialiųjų kompetencijų ugdymo klausimai (<i>lemiančių sėkmingą mokytojo veiklą konkrečiame ugdymo turinio konkreste / srityje</i>)	11	39	34	3	13

48. Baigdami anketą norėtume paklausti, kas Jums labiausiai trukdo tobulinti savo profesinę kvalifikaciją. **Atvirasis klausimas, buvo galima nurodyti kelis atsakymus.**

Trūksta informacijos apie renginius	1
Asmeninės aplinkybės (dažniausiai – laiko stoka)	25
Mažas norimų renginių pasirinkimas	9
Sunku savarankiškai ieškoti renginių	0,1
Mažai remia mokyklos administracija	1
Trūksta mokyklos ar asmeninių lėšų kvalifikacijos renginiams	17
Renginiai vyksta per pamokas, nėra kam pavaduoti	5
<i>Neatsakė</i>	49